

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**2 NUMARALI SİVAS TAHRİR DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ**

**Hazırlayan
Aytaç ANAK**

**Tarih Ana Bilim Dalı
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Samettin BAŞOL**

TOKAT – 2011

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**2 NUMARALI SİVAS TAHRİR DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ**

**Hazırlayan
Aytaç ANAK**

**Tarih Ana Bilim Dalı
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Samettin BAŞOL**

TOKAT – 2011

2 NUMARALI SİVAS TAHRİR DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 14 / 12 / 2011

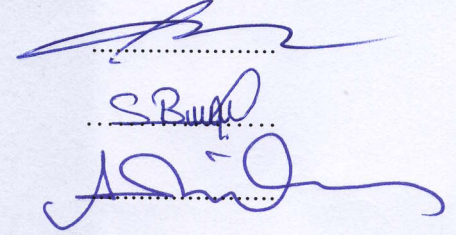
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Yrd. Doç Dr. Alpaslan DEMİR

Üye : Yrd. Doç Dr. Samettin BAŞOL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ali Osman SOLMAZ

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 14/12/2011 tarih ve 52/09 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ali AÇIKEL

İmza

ETİK SÖZLEŞME

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(14/12/2011)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Aytaç ANAK

İmzası

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamızın planlanmasından sonuçlandırılmasına kadar olan tüm aşamalarda öncelikli olarak bilgisini, emeğini, zamanını ve her türlü yardımlarını benden bir an bile esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Alpaslan DEMİR'e, akabinde çalışmamız boyunca bilgi ve fikirleriyle daima yanımda olan ve çalışmamızın şekillenmesinde büyük katkıları olan sayın danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Samettin BAŞOL'a sonsuz saygı, sevgi ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca fikir ve materyal konusunda destek gördüğüm Prof. Dr. Ali Açıkkel'e, Prof. Dr. Adnan GÜRBÜZ'e, Okutman A. Necip GÜNAYDIN'a, Arş. Gör. Murat SERDAR'a, Arş. Gör. Zafer ÖZTÜRK'e, Arş. Gör. Hilmi ARIÇ'a, değerli arkadaşlarım İnan DEMİRTAŞ ile Onur BEKKİ'ye ve her türlü konuda daima yanımda olan değerli Aileme teşekkür ederim.

Aytaç ANAK

ÖZET

Bu tez çalışması, XV. yüzyılın ikinci yarısının başında Sivas şehrinin ve kırsalının ekonomik, nüfus ve sosyal yapılarını incelemektedir. XV ve XVI. yüzyıllara ait Sivas şer'iyeye sicilleri olmadığından Sivas'ın sosyal, mali ve nüfus yapıları tapu tahrir defterlerinin incelenmesi ile anlaşılmaya çalışılmış ve bu yapılara çeşitli katkılar sağlanmıştır.

Üç bölümden ibaret olan bu çalışmanın girişinde konu ve konunun önemi, araştırmalar ve kaynaklar, tahrir sistemi, Sivas şehrinin tarihi, Sivas şehrinin coğrafi konumu ve iklimi konuları hakkında bilgiler bulunmaktadır. İlk bölümde, idari teşkilat ana başlığı altında Osmanlı idari teşkilatında eyalet, sancak ve kaza birimleri hakkında bilgiler aktarılarak, Sivas kazası'nın Osmanlı Devleti'ndeki idari yapılanması ve 2 numaralı defter dahilinde Sivas kazası'nın idari taksimatı konularına değinilmiştir. İkinci bölüm nüfus ve yerleşme ana başlığı ile Sivas şehirinde yerleşme ve demografik yapı incelenmiş, şehrin Müslim ve Gayrimüslim mahalleleri, nüfusları, Müslim ve Gayrimüslim köyleri, nüfusları, şehir merkezindeki ve köylerindeki görevliler, meslek erbapları, göçmenler, zaviyeler ve medreseler hakkında bilgiler bulunmaktadır. Üçüncü bölüm ise iktisadi yapı başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Osmanlı Devleti'nde toprak idaresi, Sivas kazası'nda toprak tasarrufu ile zirai üretim ve vergiler hakkında bir takım bilgiler sunulmuştur. Daha sonra ise 2 numaralı Sivas tapu tahrir defterinin transkripsiyonlu metni bulunmaktadır.

Sonuç itibariyle bu tez ile 1454-1455 tarihlerinde Sivas şehir merkezi ve kırsalı hakkında ekonomik, sosyolojik ve demografik veriler ortaya konulmaya ve Sivas şehrinin tarihine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tahrir, Sivas, Vergi, Ekonomi, Demografi.

ABSTRACT

This study of thesis examines economic, population and social structures of Sivas City and its countryside in the early second half of the XVth century. Because there are no records of court of Sivas belong to the XVth and XVIth centuries, social, financial and population structures of Sivas were tried to be understood by examining the deed record books and various contributions were made to those structures. In the introduction part of this study, which is made of three chapters, there is information about the subject and the importance of the subject, researches and literatures, recording system, the history of Sivas City, the geographical location and climate of Sivas City. In first chapter, the administrative structuring of Sivas Province in the Ottoman Empire and the administrative division of Sivas involving in 2 numbered book was mentioned by explaining information on the province, sub-province and district units in the administrative organization of the Ottomans under the title of administrative organization. In the second chapter there is information about Muslim and Non-Muslim neighborhoods and their populations, Muslim and Non-Muslim villages and their populations, authorities, profession experts, immigrants, dervish lodges and medreses in city center and villages as a result of the examination of settlement and demographic structure in Sivas City under the title of population and settlement. And the third chapter's title is the economical structure. In this chapter, there is some information about land administration in the Ottoman Empire, land usage and agricultural production and taxes in Sivas Province. And then, there is a transcriptional text of number 2 book of deed records. As a result, by this study thesis, economic, sociologic and demographic data about Sivas City Center and Countryside between 1454 and 1455 were tried to be presented and to contribute to the history of Sivas.

Keywords: Record, Sivas, Tax, Economi, Demographi.

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
İÇİNDEKİLER.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
HARİTALAR LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1. Konu ve Konunun Önemi.....	1
2. Araştırmalar ve Kaynaklar.....	2
2.1. Araştırmalar.....	2
2.2. Arşiv Kaynakları.....	6
2.2.1. 1454 Tarihli 2 Numaralı Tapu Tahrir Defteri.....	6
3. Tahrir Sistemi, Sivas Şehrinin Tarihi, Coğrafi Konum ve İklim.....	7
3.1. Tahrir Sistemi ve Tahrirler Hakkında.....	7
3.2. Sivas İsmi, Coğrafi Konum ve İklim, Sivas Şehrinin Tarihi.....	12
3.2.1. Sivas İsmi.....	12
3.2.2. Coğrafi Konum ve İklim.....	12
3.2.3. Sivas Şehrinin Tarihi.....	14
3.2.3.1. İlk Çağlarda Sivas.....	14
3.2.3.2. Türk Hakimiyeti Öncesi Dönem.....	15
3.2.3.3. Türk Hakimiyeti Dönemi.....	17
3.2.3.4. Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi.....	18
3.2.3.5. Eretna-Kadı Burhanettin Beyliği Dönemi.....	21
3.2.3.6. Osmanlı Devleti Dönemi.....	23
1. BÖLÜM: İDARİ TEŞKİLAT.....	27
1.1. Osmanlı İdari Teşkilatında Eyalet, Sancak ve Kaza.....	27
1.1.1. Eyalet.....	27
1.1.2. Sancak.....	29
1.1.3. Kaza.....	31
1.2. Sivas Kazası'nın Osmanlı Devleti Dönemindeki İdari Teşkilatlanması.....	33
1.2.1. 1454 Tarihli 2 Numaralı Tapu Tahrir Defterine Göre Sivas Kazası'nın İdari Taksimatı.....	34
2. BÖLÜM: YERLEŞME VE NÜFUS.....	35
2.1. Yerleşme ve Nüfus.....	35
2.2. Sivas Şehrinde Yerleşme ve Nüfus.....	37
2.2.1. Sivas Şehrinin Mahalleleri.....	42
2.2.1.1. Müslümanların Yaşadığı Mahalleler.....	47
2.2.1.2. Gayrimüslimlerin Yaşadığı Mahalleler.....	50
2.2.2. Müslüman Nüfus.....	52
2.2.3. Gayrimüslim Nüfus.....	53
2.2.4. Meslek Grupları.....	53
2.2.5. Göçmenler.....	57
2.2.6. Şehir Görevlileri ve Muaflar.....	62
2.2.7. Zaviyeler.....	64
2.2.8. Medreseler.....	65

2.3. Sivas'ın Kırsal Yapısı Demografik Durumu	71
2.3.1. Sivas Kazası'na Bağlı Köyler ve Nüfus Yapısı	71
2.3.1.1. Müslümanların Yaşadığı Köyler	75
2.3.1.2. Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köyler	79
2.3.1.3. Müslim ve Gayrimüslimlerin Yaşadığı Karışık Köyler	81
2.3.1.4. Görevli ve Muaflar	83
2.3.1.5. Meslek Grupları	87
2.3.1.6. Göçmenler	91
2.3.2. Sivas Kazası'na Bağlı Mezra'alar	99
3. BÖLÜM: İKTİSADİ YAPI	102
3.1. Osmanlı Devleti'nde Toprak İdaresi	102
3.2. Sivas Kazası'nda Toprak Tasarrufu	106
3.2.1. Zirai Üretim ve Vergiler	106
3.2.1.1. Öşür	107
3.2.1.1.1. Hububat Öşrü	107
3.2.1.1.1.1. Buğday Öşrü (Gendüm)	108
3.2.1.1.1.2. Arpa Öşrü (Cev)	109
3.2.1.1.2. Şahsa Bağlı Vergiler	109
3.2.1.1.2.1. Çift Resmi (Resm-i Çift)	110
3.2.1.1.2.2. Nim, Bennak (Ekünlü Bennak), Caba	111
3.2.1.1.2.3. Cizye Resmi (Resm-i Gebran)	113
3.2.1.1.3. Hayvancılıkla İlgili Vergiler	113
3.2.1.1.3.1. Resmü'l-Gânem	114
3.2.1.1.4. Maktû Vergiler ve Mukâta'alar	114
3.2.1.1.4.1. Resm-i Asiyâb (Değirmen Vergisi)	114
3.2.1.1.4.2. Boyahâne Mukâta'ası	115
3.2.1.1.5. Arızî Vergiler	115
3.2.1.1.5.1. Bâd-ı Hevâ	115
3.2.1.1.5.2. Niyâbet	115
3.2.1.1.6. Çiftlikler	116
4. 2 NUMARALI 1454 TARİHLİ SİVAS TAPU TAHRİR DEFTERİ TRANSKRİPSİYONLU METNİ	119
5. BULGULAR	199
6. SONUÇ	201
7. KAYNAKLAR	203
8. ÖZGEÇMİŞ	209

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 1454 Tahririne Göre Sivas Mahalleleri ve Nüfusları	46
Tablo 2. Sivas Şehrindeki Meslek Gruplarının Müslim ve Gayrimüslimlerin Yaşadığı Mahallelere Dağılımı	54
Tablo 3. Sivas Şehrindeki Göçmen Nüfusun Müslümanların Yaşadığı Mahallelere Dağılımı	59
Tablo 4. Sivas Şehrindeki Göçmen Nüfusun Gayrimüslimlerin Yaşadığı Mahallelere Dağılımı	60
Tablo 5. Sivas Şehrindeki Müslüman Görevlilerin Müslümanların Yaşadığı Mahallelere Dağılımı	64
Tablo 6. Sivas Şehrindeki Zaviye, Hangâh ve Medreselerin Nüfus Dağılımları.....	67
Tablo 7. Sivas Kazası'ndaki Müslümanların Yaşadığı Köyler.....	76
Tablo 8. Sivas Kazası'ndaki Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köyler.....	80
Tablo 9. Sivas Kazası'ndaki Müslim ve Gayrimüslimlerin Karışık Olarak Yaşadığı Köyler	81
Tablo 10. Sivas Kazası'nda Nüfus Bulunmayan Köyler	82
Tablo 11. Sivas Kazası'ndaki Görevli ve Muafların Bütün Köy ve Mezra'alara Dağılımı	83
Tablo 12. Sivas Kazası'ndaki Meslek Gruplarının Tüm Köy ve Mezra'alara Dağılımı	87
Tablo 13. Müslümanların Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları.....	92
Tablo 14. Gayrimüslimleri Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları.....	95
Tablo 15. Müslim Gayrimüslimlerin Karışık Olarak Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları	96
Tablo 16. Sivas Kazası'na Ait Göçmenler ve Sayısal Dağılımları.....	99
Tablo 17. Sivas Kazası'nda Bulunan Mezra'alar	100
Tablo 18. Sivas Kazası'nda Buğdaydan Alınan Vergi Miktarı	109
Tablo 19. Sivas Kazası'nda Arpadan Alınan Vergi Miktarı	109
Tablo 20. Sivas Kazası'nda Çift Sayısı ve Alınan Akçe Miktarı	111
Tablo 21. Nim Resmi Mükellefiyeti Sayısı ve Tahsil Edilen Mebla	111
Tablo 22. Caba Nefer Sayısını ve Caba Vergi Miktarı	113
Tablo 23. Sivas Kazası'nın Çiftlikleri ve Alınan Vergiler	118

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Sivas Şehrinin Müslüman ile Gayrimüslim Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları	41
Grafik 2. Sivas Şehrinin Müslim ile Gayrimüslim Mahalle Sayı ve Yüzdelik Oranları	47
Grafik 3. Müslüman ile Gayrimüslim Meslek Sahibi Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları	54
Grafik 4. Sivas Şehrindeki Toplam Nüfus ile Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları	59
Grafik 5. Sivas Şehrindeki Müslüman Göçmenler ile Gayrimüslim Göçmenlerin Sayı ve Yüzdelik Oranları	61
Grafik 6. Sivas Şehrindeki Müslüman Nüfus ile Müslüman Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları.....	61
Grafik 7. Sivas Şehrindeki Gayrimüslim Nüfus ile Gayrimüslim Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları	62
Grafik 8. Sivas Şehrindeki Toplam Nüfus ile Müslüman Görevli Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranı.....	63
Grafik 9. Sivas Şehrindeki Müslüman Nüfus ile Müslüman Görevli ve Muaf Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları.....	63
Grafik 10. Sivas Köy ve Mezra'a Sayıları ile Yüzdelik Oranları	74
Grafik 11. Müslümanların Yaşadığı Köy ile Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köy Sayıları ve Yüzdelik Oranları.....	75
Grafik 12. Sivas Köylerindeki Müslüman Hane ve Mücerred Sayıları ile Yüzdelik Oranları	79
Grafik 13. Sivas Köylerindeki Gayrimüslim Hane ve Mücerred Sayılarının Oranları..	80
Grafik 14. Sivas Kazası'nda Bulunan Müslim-Gayrimüslim Karışık Nüfusa Sahip Köylerin Yüzdelik Oranları	82
Grafik 15. Sivas Kazası'nın Toplam Nüfus ile Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları	96
Grafik 16. Sivas Kazası'na ait Köylerin Müslüman Toplam Nüfusu ile Müslüman Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları	97
Grafik 17. Sivas Kazası'na ait Köylerin Gayrimüslim Toplam Nüfusu ile Gayrimüslim Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları	98
Grafik 18. Sivas Kazası'na ait Gayrimüslim Müslimlerin Yaşadığı Karışık Köylerin Toplam Nüfusu ile Gayrimüslim Müslimlerin Yaşadığı Karışık Köylerdeki Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları	99

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Sivas Şehrinin 1454-1455 Tarihlerindeki Mahalleleri	45
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

BOA	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz	:	Bakınız
C	:	Cilt
DGBİT	:	Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi
Fak	:	Fakültesi
İA	:	İslam Ansiklopedisi
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
OSAV	:	Osmanlı Araştırmaları Vakfı
OTAM	:	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
S	:	Sayı
s	:	Sayfa
TD	:	Tapu Tahrir Defteri
TDV	:	Türk Diyanet Vakfı
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
vb	:	ve benzeri
vs	:	vesaire
Yay	:	Yayımları

GİRİŞ

1. Konu ve Konunun Önemi

Tezin konusu, “1454 Tarihli Sivas 2 Numaralı Tapu Tahrir Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” dir.

Yapılmış olan bu tez çalışması, Osmanlı Devleti toprak sisteminin en önemli gereği olan tahrir defteri incelemesinin ürünüdür. 1454 tarihli, 2 numaralı Sivas tapu tahrir defteri çalışması ile Osmanlı Devleti’ne ilk olarak 1398 yılında tab’i olan Sivas kazası’nın idari, sosyal ve ekonomik yapısı hakkında çeşitli bilgilere ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, Osmanlı Devleti bünyesinde 1454 tarihli 2 numaralı tahrir defterine göre Sivas kazası’nın inceleme ve değerlendirilmesinin yapıldığı bu çalışma, Sivas kazası için ilk tahrir defteri olan 1454 tarihli 2 numaralı tahrir defteri, Sivas kazası’nın merkez ve köylerinin, idari, nüfus ve mali yapısı üzerine önemli bilgiler içermektedir. Netice itibariyle 1454 tarihli 2 numaralı Sivas tapu tahrir defteri; Sivas kazası’nın idari, mali ve demografik açılardan tarihteki seyrine katkıda bulunması gayesiyle ele alınmış, incelenmiş ve değerlendirilmiştir. XV. yüzyıla ait Sivas şer’iye sicillerinin olmaması, Sivas şehrinin sosyal, demografik ve ekonomik yapısını inceleyen tam defter çalışmasının olmaması bizi bu çalışmayı yapmaya yönlendirmiştir. Bazı tarihçiler tarafından bu çalışmanın konusunu oluşturan defter, bazı bölümleriyle incelenmiş ve çıkarımlar yapılmıştır; fakat defterin tamamen incelenerek değerlendirilmesi yapılmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmada 2 numaralı Sivas tahrir defterini transkribe ederek çıkarım ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Sonuç itibariyle Sivas şehrinin merkez ve kırsalı, ele alınan defter dahilinde idari, ekonomik, sosyolojik ve demografik açılardan ortaya konulmuştur.

2. Araştırmalar ve Kaynaklar

2.1. Araştırmalar

Osmanlı arşiv kaynakları arasında umumiyetle ihtiva bulan ve ana kaynak olarak nitelendirilen tahrir defterleri içinde ilk olarak 1431 tarihli Arvanid Sancađı¹ isimli tahrir çalışması ve akabinde mer Lütfi Barkan'ın alışmaları, Osmanlı Devleti'nde tımar sisteminin uygulandığı bölgelerin sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerine ışık tutmuştur. Akabinde birçok uzman tarihi, tahrir defterleri çalışmalarına yoğunluk vermiş ve Osmanlı sosyo-ekonomik tarihine katkılarda bulunmuşlardır (Acun, 1999: 319-321).

Bu çalışmada, başta Halil İnalçık ve . L. Barkan olmak üzere, tahrir defteri çalışması yapan bazı tarihçilerin çalışmaları, genel itibariyle incelenerek bu tez oluşturulmaya çalışılmıştır.

. L. Barkan'ın 1940'lı yıllarda tahrir defterlerini keşfetmiş ve çalışmalarına başlamıştır. Zaman içinde tamamladığı bu çalışmalarından biri olan Hüdavendigâr Livası (Barkan-Meriçli, 1988: 3-41) adlı eserde, Osmanlı'da nüfus ve vergi sayımları, sayımların ne için ve nasıl yapıldığı, tahrir eminlerinin görevleri, tahrirler sebebiyle verilmiş ceza ve ödüller, çeşitli kaza ve sancak çalışmalarından çıkardığı sonuçlar ile kanunnmelerin farklılık gösterebileceği bilgilerine ulaşılmıştır. Yine tahrir kayıtlarına binaen, Mehmet z'n Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler (z, 2000: 17-32) adlı makalesinde, 'tahrir kayıtları ile ilgili bilgilere, mufassal tahrir defterlerinin düzenlenmesindeki değişikliğe, bir mufassal defterde bulunabilecek istatistiklere, sayısal verilerin kullanımına ve sayısal verilerin karşılaştırılması bilgilerine ulaşılmıştır. Tahrir defterlerinin içerik ve önemi konusu, Adnan Gürbüz'n XV ve XVI. Yüzyıl

¹ Osmanlı Devleti'ndeki en eski tarihli ilk tahrir defteri alışması, Halil İnalçık'ın Hicri 835 Tarihli Sret-i Defter-i Sancak-i Arvanid isimli çalışmasıdır.

Osmanlı Sancak Çalışmaları (Gürbüz, 2001: 15) adlı eserinde etraflıca izah edilmiş ve konu ile ilgili birçok örnek eser ve makale verilmiştir. Bu çalışma, faydalı olabileceğini düşündüğümüz defter ve makale çalışmalarını bulma hususunda yol gösterici olmuştur. Bu bağlamda Gürbüz, tahrir defterlerinin toplumun gerçek yapısını, sosyal bünyesini ve müesseselerini ortaya koymak açısından çok önemli olduğunu ayrıca nüfus ve arazi tahrir defterlerinin istatistiki bilgi sistemi dahilinde sürdürüldüğünü vurgulamıştır.

Halil İnalçık'ın "Osmanlılarda Raiyyet Rüsûmu" isimli eserinde, sancakların vergilendirilmesi geniş bir şekilde açıklanarak Fatih Kanunnâmesi başta olmak üzere Anadolu'nun bir çok memleketine ait defterler, vergiler anlamında değerlendirilmiş ve çalışmamıza katkılar sağlamıştır. Yine Ö. Lütfi Barkan'ın Türkiye'de Toprak Meseleleri adlı eserinde, Osmanlı toprak rejimindeki malikâni-divani sistemi geniş bir şekilde ele alınarak değerlendirilmiştir. Malikâni-divani sistemin yaygın olduğu Eyalet-i Rum dahilindeki Sivas, Tokat ve Amasya sancaklarındaki toprak sistemi hakkında bilgiler çalışmamız için öncelikli olduğundan bu eserden bu konuda yararlanılmıştır.

Yapmış olduğumuz bu tezin hazırlanma safhasında, Alpaslan Demir'in "XVI. Yüzyılda Samsun-Ayıntab Hattı Boyunca Yerleşme Nüfus ve Ekonomik Yapı" (Demir, 2007: 1-135) adlı doktora tezinde, tahrir defterlerinin önemi, tahrir defteri çalışmaları sonucu geniş çaplı mukayeseli bir çalışmanın yapılabildiğine, bölgenin nüfus artışına, nüfus artış hızının hesaplanmasının yapılmasına ve Sivas tarihine ait bilgilere ulaşılmıştır. Fatma Acun'un "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji" isimli makalesi, XV ve XVI. yüzyıllardaki tahrir kayıtları üzerine yapılan çalışmaları değerlendirerek tahrir çalışmaları, tahrirlerin ekonomik, demografik ve idari önemi üzerinde durmuştur. Çalışmamıza konu olan defterin de bu tarihlere tekabül etmesi hasebiyle verilen bilgilerden istifade edilmiştir. Ahmet Şimşirgil'in "Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat (1455-1474)" adlı doktora tez

çalışması gerek Eyalet-i Rum dahilinde bir kaza olması, gerekse bizim çalışmamızın tarihiyle aynı olması bakımından yararlandığımız önemli bir kaynak olmuştur. Özellikle 1454 tarihli 2 numaralı defterin incelenmesi ve defter hakkındaki bilgilerin varlığı, bize çalışmamızda büyük fayda sağlamıştır.

Yılmaz Kurt'un "Sivas Sancağında Kişi Adları" (Kurt, 1993: 274-290) adlı makalesi, tezimizin transkripsiyon safhasında çok büyük katkılar sağlamış olmakla beraber, çalışmamızda bulunan Müslim, Gayrimüslim kişi adlarının büyük bir çoğunluğunun bu makaledeki isimlerle aynı olduğu kanısına varılmıştır. Tapu tahrir defterlerindeki kişi adlarına binaen M. Mehdi İlhan'ın "Mufassal Tahrir Defterindeki Adların Önemine Dair Bazı Örnekler" (İlhan, 1999: 85-95) adlı makalesinde, tapu tahrir defterlerindeki erkeklerin adlarının ad bilimi çalışmaları için çok zengin bir kaynak olduğunu dile getirmiş, tescil edilen adların sancaktan sancağa, defterden deftere, hatta bölgeden bölgeye farklılık gösterebileceğini vurgulayarak incelemiş olduğu Güney Doğu Anadolu ile Arap eyaletlerinin defterlerinde geçen isimleri sunmuştur. Tahrir defterlerindeki yer adları konusunda ise Ahmet Gündüz'ün "1526 Tarihli Tahrir Defterine Göre Antakya ve Çevresindeki Türkçe Yer Adları Hakkında Bir Değerlendirme" (Gündüz, 2008: 142-149) adlı çalışmasında, bölgedeki köy, mezra ve tüm yerleşim yerleri tespit edilmiş, Türkçe olan yer isimleri çeşitli kategorilere ayrılarak tablolar eşliğinde sunulmuştur. Bununla beraber, Yılmaz Kurt'un "1. Milletlerarası Osmanlı Tahrir Defterleri Sempozyumu'nun Ardından" (Kurt, 1992: 288-290) adlı makalesinde, tahrir defterlerinin en kıymetli belgeler olduğu, bu belgelerden başka bilimlerle uğraşanların da faydalandığı ve faydalanabileceği gibi bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca yine Yılmaz Kurt'un "Çukurova Tarihinin Kaynakları 1 1525 Tarihli Adana Sancağı Mufassal Tahrir Defteri" (Kurt, 2004: 1-55) adlı çalışmasında, sancağın toplam nüfusunun cema'atler, köyler, mahalleler ve kalelere

dağılımı, muafların cema'atlere dağılımı, adı geçen köylerin nefer, hane ve mücerred olarak dağılımları, nahiye ve şehrin gelir cinsi ve miktarları tablolar halinde karşımıza çıkmaktadır.

Üçler Bulduk'un "16. Yüzyılda Çorum Sancağı-II (Dirlikler)" (Bulduk, 1995: 39-50) adlı makalesinde, önceden çalışmış olduğu Çorum mufassal defteri incelemesi ile Çorum sancağının 1576 özelinde idari yapısı, sancak birimleri, nüfus ve vergi gelirleri hakkında verilere dayanarak vergi gelirlerinin bölgedeki idarecilere nasıl taksim edildiği ile ilgili çıkarımlar yapılmıştır. 1575-1576 tarihli icmal defter verilerine göre dirliklerin genel toplamı, has, zeamet ve tımarların dağılımları tablolar eşliğinde sunulmuştur. Konu, tarih ve coğrafi açıdan yakınlık ve benzerlik gösteren Adnan Gürbüz'ün "Toprak-Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyıl Amasya Sancağı" (Gürbüz, 2003: 1-6) adlı doktora tezinde, tapu tahrir defterleri hakkındaki bilgilere ve defterlerin ayrı ayrı incelenmesiyle oluşturulan yorumlara ulaşılmıştır.

Ayrıca Refet İnanç, Mesut Elibüyük'ün hazırlamış oldukları "Kayseri İli Tahrir Defterleri I" (Yinanç-Elibüyük, 2009: 9-13) adlı eserde ise tahrir çalışmalarına ait bilgilerin akabinde, çalışmalarına konu olan Kayseri tahrir defteri ve çalışmaları hakkında bilgiler sunulmuştur. Eserin transkripsiyon ve değerlendirme kısmı da yapılmış olan bu çalışma için inceleme kaynaklar arasında yer almıştır. Serpil Sönmez'in "15. Yüzyılda Nefs-i Sivas" isimli yüksek lisans tezi gerek konu bakımından, gerekse çalışıldığı tarihi aralığı olarak yapmış olduğumuz çalışmayla direk olarak bağlantılı olduğundan bu tez çalışmasına birçok konuda fikir vermiş, ışık tutmuştur. Ayrıca Songül Akkoyun'un "1530 Tarihli Tahrir Defterine Göre Darende Kazası" adlı yüksek lisans tezi de idari, iktisadi ve demografik bölümleriyle faydalanılan önemli kaynaklar arasında yer almıştır. Ömer Demirel'in "Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü", "Osmanlı Dönemi Sivas Şehri" adlı eserleri ve "Sivas"

isimli makalesi bu çalışmaya bir hayli katkılar sağlamıştır. Özellikle ‘‘Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü’’ isimli çalışmasında, bu tez çalışmasının konusunu oluşturan 1454 tarihli 2 numaralı Sivas tahrir defterindeki mahallelerin incelenmesi de bu eserden yararlanılmasının en önemli nedenini oluşturmuştur.

Mehmet Ali Ünal’ın ‘‘Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi’’ isimli eseri, bu çalışmada Osmanlı idari, ekonomik ve sosyal yapılarını ortaya koyma noktasında fazlasıyla yararlanılan bir kaynak olmuştur. Yine Osmanlı müesseselerine binaen, Yusuf Halaçoğlu’nun XIV-XVII. yüzyıllarda Sosyal Yapı isimli eseri de Osmanlı ekonomik ve idari yapılarını açıklama hususunda faydalanılan önemli bir eser olmuştur. Ahmet Tabakoğlu’nun ‘‘Türkiye İktisat Tarihi’’ isimli eseri, gerek Osmanlı öncesi gerek Osmanlı dönemine ait sosyal ve idari konularda yararlanılan bir kaynak olmuştur.

Mahiroğuları, Memduh Ahmet’in ‘‘İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli’’ isimli eseri ile İbrahim Aslanoğlu’nun ‘‘Her Yönden Sivas’’, isimli eseri, Sivas’ın siyasi tarihi konusunda bu çalışmaya yarar sağlayan önemli kaynaklar olmuştur.

Yine Yılmaz Kurt’un ‘‘Osmanlıca Dersleri 2’’ (Kurt, 1999, 244-249), Sait Öztürk’ün ‘‘Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi’’ (Öztürk, 1996: 66-74), Dünder Günday’ın ‘‘Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı Özellikleri ve Divan Rakamları’’ (Günday, 1989), Tayyib Gökbilgin’in ‘‘Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî’’ (Gökbilgin, 1992: 43) adlı eserleri yapılan bu çalışmanın transkripsiyonu ve özellikle rakamlarının okunması hususunda başvuru kaynağı özelliği taşımaktadır.

2.2. Arşiv Kaynakları

2.2.1. 1454 Tarihli 2 Numaralı Tapu Tahrir Defteri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde 2 numarada kayıtlı olan mufassal tapu tahrir defteri, toplam 677 sahifeden oluşmakta ve Vilayet-i Rûm’un Tokat, Turhal, Zile,

Artukâbâd ile Sivas kazalarını (nahiyelerini) içermektedir. Tahrir, Fatih Sultan Mehmet Han'ın tahta cülûsundan hemen sonra, yani 1452-1453 tarihlerinde yine Fatih Sultan Mehmet Han'ın emri ile başlanmıştır. Tahririn başlangıcını müteakiben, tahririn 2-3 sene sürdüğü bilinmektedir. Recep 859 / Haziran 1455 senesinde nihayete erdirilen defterin eminliğini (muhassıl/il yazıcı), İftihârü'z-Zûamâ ve Ekâbir Umur Bey, kitâbet hizmetlerini Mustafa Bey yürütmüştür. Defter 3. sayfadaki bir mukaddime ile başlamaktadır. Burada 'Ta'dil-i kanûn-ı çiftâ ve bennakân vilayet-i Tokat maa tevâbi' ve levâhık' şeklindeki ifadeden çift ve bennak kanununun değişiminin, düzeltiminin amaçlanmış olduğunu anlamaktayız. (Şimşirgil, 1990: 3-4). Defterin 558 ve 559. sayfaları eksik olup bu sayfalara Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde ulaşamamıştır.

3. Tahrir Sistemi, Sivas Şehrinin Tarihi, Coğrafi Konum ve İklim

3.1. Tahrir Sistemi ve Tahrirler Hakkında

Tahrir, kelime itibariyle yazma, yazılma anlamlarına gelmektedir. (Akkoyun, 1992: 1). Tahririn temel amacı, vergi ve asker tahsisini bir sisteme dayandırmaktır. Eski çağlarda Mısır'da, daha sonra Çin, Roma, İran ve Türk-İslam devletlerinde tahrirlerin yapıldığı bilinmektedir. Araplar Mısır ve İspanya'da, Selçuklular İran'da, İlhanlılar İran ve Hindistan'da, Anadolu Selçuklular ikta sisteminin bir gereği olarak arazisinde tahrirler yaptırmıştır. Osmanlı Devleti'nde yapılan tahrirler de diğer müesseselerde olduğu gibi, kendinden önceki sistemin genişletilmiş şeklinin bir devamıdır. (Ünal, 2005: 139-140). Osmanlı tahrir defterlerinin, 15. yüzyılda Avrupa'da görülen tahrir kayıtlarından doğruluk, kapsamlılık ve kayıt yöntemleri bakımından daha gelişmiş olduğu bilinmektedir. (İnalçık, 2009: 217). Osmanlı Devleti belirli zaman aralıklarında, gerek fethettiği coğrafyada gerek kendi arazisinde toprağın mülkiyetini, tasarruf biçimini ve vergi miktarını istatistiki bir çalışma ile öğrenme ihtiyacı duymuştur. Bu

ihtiyaç, tımar sisteminin bir gereği olan tahrir kaydı tutma sonucunu doğurmuştur. (Afyoncu, 2000: 311).

Tımar sistemi, devlet gelirlerinin hizmet karşılığı olarak askeri veya idari görevli olan dirlik sahipleri tarafından devlet adına tasarruf edilmesidir (Öz, 2000: 17). Daha açık bir ifade ile dönemin koşulları göz önünde bulundurulduğunda devlet, mülkiyeti kendine ait olan miri arazi üzerinde zirai çalışma yapan reayâdan (köylüden) vergi tahsis etmek durumundaydı; fakat vilayetlerden (taşradan) bu vergilerin toplanması ve merkeze nakli zordu. Bunun yanı sıra taşradaki askerlerin büyük bir kısmı ve memurların bir bölümüne verilecek olan maaş ile devletin yapacağı harcamaların devlet merkezinden ödenmesi gerekiyordu; fakat bu da zordu. Buna karşılık devlet, idari memurlar ve askeri görevlilerin maaşlarını, buldukları bölgenin vergilerinin kendi nam ve hesaplarına toplanmasını sağlayan dirlik beratları ile çözüme kavuşturmuştur. Aynı zamanda Osmanlı askeri sisteminin önemli bir bölümümü oluşturan tımarlı sipahilerin oluşumuna da imkân sağlayan bu sistem tımar sistemi olarak adlandırılmaktadır (Afyoncu, 2000: 311).

Osmanlı Devleti'nde tahrirlerin yapılması sadece istatistiki bilgi elde etmek değil, devletin üç sac ayağı olan askeri, idari ve mali yapıların muntazam ve ehemmiyetli bir şekilde işlemesi için yapılmıştır. Devlet nazarında vergi düzenini yerleştirmek, vergi kaynaklarını belirli dirliklere bölerek sipahilere dağıtmak, yeni fethedilmiş olan arazilerin devlete katılmasını hukuki açıdan teyit etmek ve arazinin mali ve coğrafi yapısını öğrenmek ile bir takım ıslahat hareketleri tahrir yapılmasını zaruri kılmıştır (Ünal, 2005: 141-143). Ayrıca, 30- 40 yılda yapılması kanun olan tahrirler, saltanat değişiklikleri, vergi gelirlerindeki dengesizlik, sosyal-nüfus değişiklikleri, defter harici kalan yerlerin deftere işlenmesi, toprağı tasarruf edenler

arasındaki meseleler ve bir takım usulsüzlükler, vergi muafiyetlerinin tespiti, mahalli idari esasların belirlenmesi sebepleri ile de yapılmıştır (Afyoncu, 2000: 312-313).

Bu sebepler neticesinde tahrir karar verilen bölgeye merkezden “il yazıcı, muhassıl, tahrir emini, mübaşir” gibi isimler ile adlandırılan tahrir eminleri görevlendirilir ve yanına bir de kâtip atanırdı. Bu kişiler adil, dürüst, dindar, tahrir tekniğini iyi bilen kişilerdi. Genellikle kadı, kadıasker, müderris, defterdar mertebelerindeki başarılı kişiler emini olarak görevlendirilmiştir. Tahrir emini, bölgenin ileri gelenleri, kadısı, sancakbeyi eşliğinde köy, mezra’ a, tarım alanları, yaylak ve kışlakları, halkın durumunu gözden geçirirdi (Ünal, 2005: 139-140). Yetişkin erkek nüfusunu, toprak miktarını veya topraksız olduğunu bildiren işaretleri, vergi yükümlülüğüne ya da aflarına ait açıklamayı, kendi isimleri ile babalarının isimlerini, bağlı oldukları idari birimin adını ve o yörenin vergi sistemini gösteren kanunnâmeyi de tahrir kayıtlarında bulabilmekteyiz. Ayrıca yine bu defterlerde, kişilerin dini ve sosyal ünvanları ile idari birimin kimin tımarı, mülkü, vakfı olduğu, toprakların tasarruf sistemleri, topraktan elde edilen ürünlerin çeşit ve miktarları da ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınmıştır (Barkan, 1988: 3). Tahrir emini ile beraberindekilerin yanında eski defterin bir nüshası bulunurdu ve eski defterdeki veriler güncellenirdi. Vergi mükellefleri köy köy yazılırken tasarrufundaki toprağın genişliği, tapulu toprağı yoksa medeni durumları dikkate alınırdı. Tam bir çiftliğe sahip olan hane sahibi çift, yarım çiftliği olana nim-çift, yarım çiftlikten az toprağa sahip olanlar bennâk ya da ekinlü-bennâk, toprağı olmayanlar ise caba-bennâk, ya da az da olsa kara olarak yazılırdı. Bunun yanında evli-bekâr (hane-mücerred) ayrımı da yapılmış, Gayrimüslimlerde de evli-bekâr (müzevvec-mücerred) ayrımı yapılmıştır (Öz, 2000: 18). Defterlere işlenen isimler daha önce de belirttiğimiz üzere erkek neferin isimleri olup, bu isimler hangi dilden olursa olsun Osmanlı alfabesine transkrip edilmek suretiyle yazılmıştır. Buradan

hareketle bu adların okunması için Osmanlıca bilmek yeterli olmayıp, o yörenin dilini hatta lehçesini bilmek gerekmektedir. Tahrir defterlerinde kişi adlarının mesleklerle yazılması, genellikle köy ve kasaba kayıtlarında görülmekte olup, bu isimler defterden deftere hatta sancaktan sancağa değişebilmektedir.

Tahrir işlemi tamamlandıktan sonra, iki tip defter düzenlenmiştir. Bunlardan biri defter-i mufassal (mufassal defter), diğeri ise defter-i icmâl (icmâl defter) dir. (Ünal, 2005: 145). Tahririn en geniş çaplı sonuçlarını yansıtan mufassal defterdir. Vergi veren erkek nüfusun isimlerini, hukuki durumlarını, mükellefiyetlerini, imtiyazlarını, arazileri hakkındaki bilgileri, verdikleri verginin toplamını bu defterde bulabilmekteyiz. İlk mufassal defterin Fatih zamanında tutulmaya başladığı tahmin edilmektedir. Kanuni dönemine kadar tutulan tahrirler tımarlara göre tutulmuştur. Defterin başında tahririn sebebi, il-yazıcının ve kâtibin adı ile tahrir tarihini gösteren bir mukaddime vardır. Mukaddimenin akabinde o idari merciye ait kanunnâme yer almıştır. İdari taksimat dahilinde önce kaza veya eyaletin merkez mahalleleri yazılmış, sonrasında diğeri yerler kayıt altına alınmıştır. Mahallelerde öncelikle imam ve diğeri ileri gelenler yazılmış, sonra akrabalık bağları gözetilerek bir sıra takip edilmiştir. Baba isimleri ile beraber yazılan kişi isimleri, kendinden sonraki ile oğul ilişkisi varsa “veled-i o” , kardeş ilişkisi varsa “birâder-i o”, damatlık ilişkisi varsa “dâmâd-ı” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca sakatlar, yaşlılar ve kölelikten azad edilenlerin de kaydı tutulmuştur. Gayrimüslimler ile Müslümanlar ayrı başlıklarda yazılmıştır. Ayrıca kişi adlarının altında bu kişilerin meslekleri ve nereli oldukları ya da nereden göçtüğü yazılıdır. Şehir sonunda vergi kısmı yazılıdır ve sonrasında bağlı köyler, vergi veren nüfus adları, statüleri, alınan vergiler, o köyün kimin dirlik veya vakfına ait olduğu açıkça kaydedilmiştir (Afyoncu, 1997: 22-23).

İcmâl defterde ise mufassal defterde ifade edilen sancak gelirlerinin has, zemet ve tımar sahipleri arasındaki taksimatının kayıtları tutulmuştur (Bulduk, 1995: 39). Başka bir ifade ile icmâl defterde her köyün ve mezra'anın adı ile toplam ödeyecekleri vergi yekûnu ve dirlik sahibinin adı yer alırdı. Bazı icmâl defterlerinde mücerred ve hane gibi nüfus ile ilgili rakamlar da bulunabilmektedir. Bu defter dirliklerin taksimatını müteakiben tutulur, tımarla ilgili bir karışıklık durumunda yine bu defter temel alınmıştır. Gerek icmâl gerek mufassal defterden ikişer adet tutulur, birer vesikaları tuğralanıp eyalet merkezine gönderilir, diğeri ise defterhâneye konurdu. Genel itibariyle çeşitli nedenlerle yapılan tahriri takip eden bir ikinci tahrir daha yapılarak ilkinde defter-i atik, ikincisine ise defter-i cedit adı verilmiştir. Bir üçüncü defter gündeme geldiğinde ise, ilki defter-i köhne, ikincisi defter-i atik, üçüncüsü ise defter-i cedit olarak adlandırılmıştır (Ünal, 2005: 145).

Tahrir defteri Osmanlı arşiv vesikaları arasında bir hayli ehemmiyete sahiptir. Osmanlı Devleti'nin idari, ekonomik ve sosyal yapısına binaen idari birimlerdeki insan ve gelir kaynakları hususunda tarih bilimine ışık tutmuştur (Bulduk, 1995: 39). Bu noktada sadece tarih değil, tüm sosyal bilimcilerin faydalanabileceği tapu tahrir defterleri XV. ve XVI. yüzyıllar için birinci elden kaynak olarak nitelendirilmiştir (Kurt, 1992: 287). Tahrir defterlerinin tertibi, yazı özellikleri, kağıt, mürekkep vs. malzemenin kalite olarak sürekli gelişmesi ve zenginlik açısından olgunlaşması şüphesiz emin ve kâtiplerin başarısı olarak nitelendirilir. Defter tekniğindeki gelişim Kanuni, II. Selim ve III. Murad dönemlerinde de sürmüştür, XVII. yüzyıldan sonra yazılar bozulmuş, rakamlar okunamaz olmuş, hesaplarda hatalar olmuştur. Eski defterlere sonradan yazılan der-kenarlar ve visale denen ek belgeler, bu bozulmanın yozlaşmanın örnekleri olmuştur (Ünal, 2005: 146-147).

3.2. Sivas İsmi, Coğrafi Konum ve İklim, Sivas Şehrinin Tarihi

3.2.1. Sivas İsmi

Anadolu'nun en eski yerleşim birimlerinden olan Sivas ilinin adına kaynaklık eden tarihi gelişimlere göre bir takım görüşler mevcuttur. İlk görüşe göre Sivas adı, bu bölgedeki Sibasip ya da Sebasiyet adındaki bir Anadolu kavminden gelmiş, sonrasında bu isim Rumlarca Sebasteia adına çevrilmiştir. İkinci görüşe göre Sivas adı, Küçük Ermenistan'ın baş şehri olan ve I. Leon tarafından kurulan Sis'ten gelmektedir. Daha sonra Bizans döneminde Sebastos haline gelmiştir. Üçüncü görüşe göre Sivas adı, Komana şehrindeki Kibele adlı bir mabedden gelerek Kebires olmuş, daha sonra Roma komutanı Pompei tarafından Diyospolis haline getirilmiştir. Dördüncü görüşe göre Pontus kralının ölümü üzerine Roma himayesini tanıyan Pontus kralının karısı bu yere Roma kralının ismi Ogüst'e istinaden Ogüst'ün şehri manasına gelen Augusta kelimesinin sıfatı Sebasteia adını koymuştur. Roma döneminde şehrin büyüklüğü göz önünde bulundurularak Sebasteia Megaopolis de denmiştir. Bizans devrinde Sivastia, Sebasteia, geç Bizans devrinde ise Sebastos denmiştir. Marco Polo da Sivas'a Selçuklular zamanında geldiği için buraya Sebastoz adını kullanmıştır. Bazı İslam kaynaklarında Selçuklu öncesi Sivas için Mamuriye adının kullanıldığı yazmaktadır. Selçukluların ilk zamanlarında Sivastos adı, İslam kaynaklarına göre Türkiye Selçukluları zamanında Sîvâs şeklinde kullanılmıştır. Sivas ismi, bu şehir için Osmanlı Devleti zamanında da kullanılarak günümüze kadar gelmiştir (Demir, 1996: 3-5).

3.2.2. Coğrafi Konum ve İklim

Sivas şehri, İç Anadolu bölgesinin kuzey doğusunda 35° 50' ve 38° 14' doğu boylamıyla, 40° 16' kuzey enlemleri arasında bulunmakta olup, 28.488 km²'lik yüz ölçümü ile Konya'dan sonra Türkiye'nin yüz ölçümü bakımından ikinci büyük şehridir. 2011 yılı itibariyle şehir merkezinin nüfusu 318.000, rakım (denizden yükseklik) 1285

metredir. Coğrafi konumu itibariyle kuzeyde Giresun'un Alucra ve Şebinkarahisar, Ordu'nun Mesudiye, Tokat'ın Reşadiye, Almus, Merkez ve Artova, doğuda Erzincan'ın Refahiye, İliç ve Kemaliye, güneyde Malatya'nın Arapkir, Argovan, Hekimhan ve Darende, Kahramanmaraş'ın Elbistan, Afşin, Kayseri'nin Sarız, Pınarbaşı, Sarıoğlan, batıda Yozgat'ın Çayıralan ve Akdağmadeni ilçeleriyle komşudur. İç Anadolu'nun yüksek platoları üzerinde başlayan ve doğuya doğru yükselen şehir toprakları, kuzey, doğu ve güneydoğuda dağlık sarp bir kesimle son bulmaktadır (Sivas, 2002: 29). 16 ilçeye sahip Sivas şehrini kuşatan başlıca dağlar iki sıra halinde uzanmaktadır. Birincisi Anti Toros adı ile Adana'dan başlayarak Sivas'a doğru uzanmakta, şehri güneydoğusunu yararak Erzurum dağlarına katılmaktadır. İkincisi ise Erzurum dağlarından doğup, Sivas'ın kuzeyinden batıya doğru uzanmaktadır (Demir, 1996: 5). Orta Anadolu'da Kızılırmak havzasının Meraküm yaylası üzerinde bulunan şehrin asıl kuruluş yeri, Meraküm Dağı ile yaylasından gelen Mısmıl Irmak ve Tavra Deresi arasında kalan sahadır. Tavra Deresi, Kale ve Murdar Irmak olarak ikiye ayrılmış, Mısmıl Irmak, Murdar Irmağı ile birleşmiş Kızılırmak'a doğru akmıştır. Tavra'dan gelen Murdar Irmak ise şehri güneyden kuzeye doğru ikiye bölmekte ve Mısmıl Irmakla birleşmiştir. Tavra'dan gelen Kale Irmak ise şehrin batı kısmından ve güney kuzey yönünden ikiye bölmüştür (Demirel, 2000: 9). Kızılırmak, antikçağdaki ismiyle Tuzlu Irmak (Halys), Sivas'ın yanından kavis çizerek batıya doğru uzanmıştır. Kızılırmak'ın doğusu Yukarı Asya, batısı ise Aşağı Asya olarak adlandırılmıştır. Yukarı Asya bölümünde bulunan Sivas şehri, Orta kuşak karasal iklim özelliklerine sahiptir (Demir, 1996: 6). Yazları kısa süreli sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve kar yağışlıdır. Fakat şehir topraklarının geniş olması bakımından yer yer bölgeler arası sıcaklık farkları az da olsa görülmektedir. Şehrin gece gündüz sıcaklık farkı karasal iklimin bir sonucu olarak, kışları 25°C, yazları ise 10° C civarındadır. Yaz aylarında

35°C'ye kadar çıkan sıcaklık, kış aylarında -35°C'ye kadar düşebilmektedir. Bölgeye en fazla yağış ilkbahar ve sonbaharda düşmekte, yaz ayları ise bir hayli kuraktır. Kış yağışları kar şeklindedir. Yağışın mevsimlere yüzdelik olarak dağılımı ise ilkbaharda %36, kışın %32, sonbaharda %22, yazın %10 şeklindedir. Bölgede esen hakim rüzgarlar ise, kuzeybatıdan esen Karayel (Gündoğuşu), kuzeydoğudan esen Poyraz gibi soğuk rüzgârlar ile güney ve güneybatıdan esen Kaba Yel ve Batı gibi sıcak rüzgârlardır. Meteorolojide etkili olan sayılı soğukluk günleri Martdokuzu, Abrulbeşi, Deri ve Ülker'dir (Mahiroğulları, 2003: 12).

3.2.3. Sivas Şehrinin Tarihi

3.2.3.1. İlk Çağlarda Sivas

Sivas'ın yazılı tarih öncesi dönemi hakkında 1927 yılında Amerikalı arkeolog Von Der Osten ve ekibinin altı aylık bir çalışması sonucunda aydınlatıcı bir takım bilgiler mevcudiyet kazanmıştır. Kazılar sonucunda 38 yerleşim yeri tespit edilmiş, araştırma çalışmaları sonraki yıllarda da yerli ve yabancı arkeologlar tarafından devam ettirilmiştir. 1943'te Kılıç Kökten ile Şevket Aziz Kansu, 1947'de Tahsin Özgüç, 1955'te Charles Burney, 1963'te Pierro Meriggi, 1975'te Jak Yakar, 1992'de Tuba Ökse, Anreas Müller Karpe'nin yapmış oldukları sistemli çalışmalar, bölgeye neolitik dönemde yerleşildiği kanısını uyandırmış Şarkışla ile Hafik buluntuları bu kanıyı güçlendirmiştir. Bölgedeki iskân hareketleri Kalkolitik dönemde de sürmüş Kungal Çukurtarla / Kavak ile Zara Kültepe / Tepecik höyükleri yerleşke buluntusu olarak kayıtlara geçmiştir. İlk Tunç Çağın da Kavak / Kültepe, Tepecik, Pılır, Çukurtarla, Sıçan höyükleri ile Maltepe'de buluntular, M.Ö 2600'lerde iskân hareketlerinin varlığını tescillemiştir (Mahiroğulları, 2003: 13).

Şehrın yazılı tarihi ise M.Ö. 2000 yılı başlarında Hititlerle başlamıştır (Ünalın, 2004: 38). Sivas, Hititler yıkılana kadar (M.Ö. 1200) bu devletin önemli yerleşim

merkezi olmuş, daha sonra Hitit Kent Devletleri dahilinde yer almıştır. M. Ö. VII. yüzyılda Türk kavmi olan Kimmer ve İskitler Anadolu'ya gelmiş ve şehre yerleşmişlerdir. Daha sonra kısa süre Medlerin eline geçen şehir, M.Ö. 550 yılında Perslerin eline geçmiştir. Persler Anadolu'yu Kilikya, Pontus ve Sivas'ı da içine alan Kapadokya olmak üzere üçe ayırmıştır. M.Ö. 334 yılında Makedonya Kralı Büyük İskender bir süre Anadolu'yu ele geçirse de sonra Persler tekrar hakimiyeti ele geçirmişlerdir. M.Ö. I. yüzyılın başında Pontus Krallığı himayesine giren Sivas, Roma İmparatoru Pompeus'un Pontus Kralı VI. Mithridate'i Suşehri yakınlarında yenmesiyle Roma Himayesine girmiş, kral tarafından şehrin adı Diopolis (tanrı şehri) olarak değiştirilmiştir (Ünalın, 2004: 38-39). Romalılar Sivas'ın içinde olduğu Kapadokya'yı bir süre ellerinde bulundurdular, fakat doğuda Part Devletiyle anlaşmazlıklara düşmeleri sonucu Part Kralı Vonones'in Ermenileri sindirmesi ile Romalılar Part varlığını tanıdı. Romalıların bu bölgeyi geri alma girişimleri sonuçsuz kaldı. Partlar Güney Anadolu'da Romalılar'a karşı başarılı olurken, Erzurum-Sivas yöresinde başarısız oldular ve Kapadokya'dan M.S. 114'te çekildi. 370'li yıllarda Sasanlı Kralı II. Şapur Sivas bölgesine kadar geldi ama Romalılarca geri püskürtüldü.

3.2.3.2. Türk Hakimiyeti Öncesi Dönem

395 yılına gelindiğinde Roma İmparatorluğu'nun doğu ve batı olarak ikiye ayrılmasıyla Sivas Doğu Roma sınırlarında kaldı (YA, 1982-1983 Sivas Maddesi: 6854). Böylece Bizans İmparatorluğu'na dahil olan Sivas, imparator Heraklius zamanında Sebasteia temasıyla şekillenmiştir. X. yüzyılda bu idari sistem ikiye ayrılarak kuzeydoğu kısmında Koloneia teması oluşturulmuş, merkezde yine Sivas teması vuku bulmuştur. Şehir zaman zaman doğudan Sasanilerin, güneyden Emevilerin saldırılarına uğramıştır (Mahiroğulları, 2003: 15). Bizans'a tabî Sivas şehri bu dönem boyunca iki önemli olaya tanık olmuştur. Bunlar Müslüman Arapların ve Türklerin

Anadolu'ya yapmış olduğu akınlardır (Aslanoğlu, 1964: 6). Milâdi 693'te Emevi ordusu, Emevi Halifesi Abdülmelik bin Mervan komutasında Sivas önlerine kadar ulaşır II. Justinyen komutasındaki Bizans ordusunu yenmiştir. Fakat şehir, Müslümanların himayesine girememiştir. Milâdi 730'da Emir Muaviye'nin öncülüğündeki Müslüman Araplar, Anadolu seferiyle Amasya'yı almış, sonrasında Sivas Emirliğini Abdülvahap Gazi'ye vermiştir. Abdülvahap Gazi ve silah arkadaşı Battal Gazi Sivas önlerinde Sivas'ı alamadan orada şehit düşmüştür. XI. yüzyılın ilk çeyreğinde Sivas, eşine az rastlanan şehir takası vakası yaşamıştır. XI. yüzyılın başlarından itibaren Türkler Anadolu'nun kapılarını zorlarken, 1021'de Ermenilerin ikamet ettiği Vaspuragan (Van) ile Sivas şehirleri takas edilmiştir. Batı yönlü Türk akınları, Ermeni Krallığı'nın başkenti Ani ve güneyde Van Ahlat'a ulaşmıştır. Kuzey-güney yönlü bu hat, Bizans tarafından Türk akınlarına bir tampon bölge olarak oluşturulmuştur. Türklere karşı koyamayan Ermeni Kralı Senekerim, 1021'de Bizans Kralı II. Basil'e başvurarak Vaspuragan ile Sivas'ı Türk akınlarının sebebiyet verdiği tehlike geçene kadar takas etme teklifini sunmuş ve teklif Bizans tarafından kabul edilmiştir. Kral Senekerim, hanedan ve 1400 civarındaki vatandaşıyla Sivas'a yerleşmiştir. Kral Senekerim, bir müddet sonra Sivas'ta bağımsızlığını ilan ederek burayı Küçük Ermenistan'ın başkenti yapmıştır. Gerek tek taraflı bağımsızlık, gerekse Bizans (Ortodoks) ve Ermenilerin (Gregoryen) mezhepsel ayrılıkları sonucu Rumların Ermenilere mezhepsel baskı yapması, uyumsuzluk ve geçimsizliğe sebebiyet vermiştir. Ermenilerin bu baskıya direnmeleri karşılığında Romen Diyojen, Malazgirt Savaşı'na giderken Sivas'ı yakıp yıkıp, yağmalayarak Ermenilerin çoğunluğunu katletmiştir. Bu katliamdan kurtulanlar Anadolu'nun çeşitli şehirlerine ve Kilikya'ya kaçmıştır. Bizans kuvvetleri Sivas'tan çıktıktan bir süre sonra, Kral Senekerim'in oğulları Adom ve Ebushl başta olmak üzere bir kısım Ermeniler tekrar Sivas'a gelmişlerdir. Fakat Adom

ve Ebusehl, Bizans'a karşı Türklerle işbirliği yaptığı gerekçesiyle 1080'de Bizans İmparatoru Nikefor tarafından öldürülmüştür. Beş sene Bizans'ın elinde olan Sivas, 1085'te Türklere tabî olmuştur (Mahiroğulları, 2003: 15-16).

3.2.3.3. Türk Hakimiyeti Dönemi

Sivas'ın Türklerle ilk karşılaşması 1059 yılında Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey zamanındaki akınlar sırasında olduğu bilinmektedir. Urfa'yı kuşatan fakat alamayan Selçuklu ordusu, Ermeni prensi Adom ve Ebusehl idaresindeki Sivas'a saldırmışlar, sekiz gün burada kalarak beraberlerinde birçok ganimetle Azerbaycan'daki kışlalarına dönmüşlerdir. Buradan hareketle Türklerin bu saldırısı fetih değil yağma olarak değerlendirilmiştir. Zira 1068 yılına kadar şehrin Bizans' a tabî oluşu; Bizans'ın Sivas, Malatya, Divriği kalelerini tamir ettirerek Selçuklu akınlarına karşı hazırlık yaptırmasından anlamaktayız. Sivas'ın Türkler tarafından ne zaman fethedildiği tam olarak netleştirilemese de, Sivas'ın fatihi Danişment Gazi'dir (Sönmez, 2007: 17-23). Sultan Alparslan, Anadolu'nun iç kesimlerininin fethedilmesi için önemli komutanlardan Danişment Gazi ve Süleyman Şah'ı görevlendirmiş, net olmasa da 1085 yılında Sivas ele geçirilmiştir. Akabinde Danişment Gazi, Kayseri'yi alarak Sivas'ı başkent yaparak Danişment Beyliği'ni kurmuştur. Fetihlerini Anadolu safhasında devam ettirerek Tokat, Amasya, Çorum, Çankırı, Malatya, Kastamonu'yu da beyliğine katmıştır (Mahiroğulları, 2003: 17). 1105 yılında Danişment Gazi'nin ölümünden sonra yerine on iki oğlundan en büyüğü olan ve babasının sağlığında Amasya'da vali olan Melik Gazi, beyliğin başına geçti. İlk olarak dokuz kardeşini öldüren Melik Gazi, Konya Selçukîlerindeki taht kavgasına karıştı. Malatya'yı 1124'te Selçukluların elinden tekrar aldı. Ermeni hükümdarı Torus'u haraca bağladı. Batıda ise Bizans ile mücadele etti. 1134'de beyliğin başına oğlu Mehmet Gazi geçti. Mehmet Gazi hem kardeşi ile hem de Bizans ve komşuları ile mücadelelerde bulundu ve 1142 yılında vefat etti. Mehmet

Gazi'nin vasiyetine binaen yerine oğlu Zünnun geçti. Hanedan içerisindeki karışıklıklar sebebiyle Zünnun kaçmak durumunda kaldı. Amcası Yağıbasan hanedan içerisinde güçlenerek hükümdarlığını ilan etti. Çok geçmeden Danişment soyundan gelenler beyliği aralarında paylaştılar. Mesud Sivas'ı alarak yağma etti. Yağıbasan Bizans'tan yardım istedi. Yağıbasan eniştesi Mesud ile barıştı ve Kılıçaslan ile savaştı ve yenik düştü. Bizans'a karşı da mücadelelerde bulundu ve 1164'te Çankırı'da vefat etmiştir. Daha sonra başa geçen Cemal ise akrabalarıyla mücadele edemeyeceğini anlayıp tahttan çekilmiştir. Yağıbasan'ın ölümüyle Sivas'ı elinde tutan İbrahim 1168'de ölümü üzerine başa Şemsettin İsmail geçmiştir. Bu sırada Konya sultanı Kayseri ve Ankara'yı aldıktan sonra Sivas'ı da almak istemesi üzerine İsmail, Malatya emiri ve Şam hükümdarından yardım istedi ve birlik oluşturuldu; fakat Kayseri yakınlarında karşılaşan taraflar anlaşma yoluna gittiler. 1172'de Sivas'ta çok ağır bir kış geçmesi ile kıtlık ve salgın hastalıklar baş gösterince halk İsmail'in ambarlarını bastı kendini, çocuklarını ve adamlarını öldürdü. Tekrar başa geçen Zünnun İsmail'in katillerini cezalandırdı. Bu sırada Selçuklu sultanı Kılıçaslan Sivas'ı almak istiyordu. Şam hükümdarının ölümü üzerine Kılıçaslan bu isteğine nail oldu ve Sivas idaresi Konya Selçuklularının himayesine geçmiştir (Aslanoğlu, 1964: 7-8). Anadolu'da kurulmuş en büyük beyliklerden olan Danişment Beyliği, bu topraklarda Türk yapı sanatının ilk örneklerini icra etmiş, yine bu toprakların Türkleşmesi ve İslamlaşması hususunda büyük hizmetleri ifa etmiştir (Kesik, 2005: 119).

3.2.3.4. Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi

Anadolu Selçuklu Devleti'nin baş şehri Konya olmasına rağmen, Kayseri ve Sivas da siyasi, askeri ve ekonomik anlamda birer baş şehir konumunda idiler. Sivas, I. İzzettin Keykavus devrinde devlet nazarında başkent statüsünde olup, merkez teşkilatı buraya taşınmış, I. Alaeddin Keykubat'ın cülûsü de bu şehirde yapılmıştır. Sonrasında

payitaht Konya'ya nakledilmiştir. II. Kılıçaslan 1188'de ülke topraklarını 11 oğlu arasında paylaşmış ve Sivas şehri en büyük oğlu Kutbettin Melikşah'a tevcih edilmiştir. Bu tevcih II. Kılıçaslan ile Kutbettin Melikşah arasında mücadelelere sebebiyet vermiş, daha sonra başa geçen I. Gıyasettin Keyhüsrev bu yanlış uygulamayı değiştirerek merkeze bağlı bir idare şeklini uygulamaya koymuştur. Oğullarından İzzettin Keykavus'a Malatya'yı, Alaeddin Keykubat'a Sivas ve Danişment ilini vermiştir. Fakat önceki tevcih gibi şehzadelerin vilayetlerde tam hüküm hakkı olmamış, onlar merkeze bağlı kalmışlardır (Demir, 1996: 95-96). I. Gıyasettin Keyhüsrev'in tahta çıkışından az süre sonra Anadolu Selçuklu Devleti ile Trabzon Rum İmparatorluğu arasında mücadeleye sebep olan olay Rum İmparatorluğu'nun Selçukluların vasallığını tanımaması ve çeşitli bölgelerden ve dinlerden Sivas havalisine gelen tüccarları yağmalaması olmuştur. 1206 yılında Selçuklu ordusu Komnenos'u yenerek Karadeniz ticaret yolunu rahatlatmıştır. Daha önce de belirttiğimiz üzere I. İzzettin Keykavus döneminde merkez Konya'dan Sivas'a taşınmış, I. İzzettin Keykavus'un ölümü ile Sivas'ta tahta geçen I. Alaeddin Keykubat merkezi tekrar Konya'ya nakletmiş, Sivas'ı yazlık merkez olarak kullanmıştır. Sivas kuvvetlerinin doğu seferleri için önemli olduğunu bilen I. Keykubat 1228 Mengücek seferinde bu kuvvetleri kullanmıştır. 1240 yılında Türkmen ayaklanması olan ve Babaî denen ayaklanma Malatya'dan sonra Sivas havalisinde de vuku bulmuş, şehir isyancılarca yağmalanmıştır. Moğollar 1232'de şehrin dış surlarına kadar gelip bazı mahalleleri yağmalayıp geri dönmüştür. 1243 yılında ise Moğollar, Köseadağ'da Anadolu Selçuklu ordusunu mağlup etmiş ve Sivas'a yürümüşler, şehri 3 gün boyunca yağmalamışlardır. Bu durum Konya ve Kayseri işgalinin yolunu açmıştır. II. Gıyasettin Keyhüsrev vefat edince yerine II. İzzettin Keykavus geçmiştir. II. Keykavus, Güyük Han'ın cülûs merasimi için Moğolistan'a çağırılınca 1246 yılında IV. Ruknettin

Kılıçarslan gönderilmiş ve geri 1249 yılında 2000 Moğol askeri ve Moğol hanının fermanıyla dönmüş, Sivas, Malatya, Harput ve Amid'in sultanı olmuştur. 1256 yılında IV. Ruknettin Kılıçarslan ve II. İzzettin Keykavus arasındaki savaş sonunda II. Kılıçarslan yenilince Moğol komutanı Baycu Noyan II. Kılıçarslan'ın saffını tutmuş, Kayseri, Sivas, Tokat, Maraş gibi şehirleri yağmalamıştır. Noyan'ın Anadolu'dan ayrılması ile II. İzzettin Keykavus yeniden eski yerleri ele geçirmiştir. Bunun üzerine Mengü Kaan ülkenin doğusunu Sivas merkez olmak üzere IV. Ruknettin Kılıçarslan'a batı kısmını da II. İzzettin Keykavus'a vermiştir. Bu ikili idare 1262'de İzzettin Keykavus'un memleketten atılması ile sona ermiş, dört yıl sonra da IV. Ruknettin Kılıçarslan'ın öldürülmesi ile yerine oğlu III. Gıyasettin Keyhüsrev geçmiştir. Bu yıllarda Moğol memuru olan Şemsettin Cüveyni, Tokat ve Sivas'ı merkez seçmiş 1271 yılında Çifte Minareli Medreseyi yaptırmıştır. 1277'de bu bölgeye gelen Abaka Han'dan Sivas'ın yarısını alarak, onun burada katliam yapmasını bir nevi önlemiştir. Böylece Sivas, İlhanlı hakimiyetine fiilen girmiştir. 1297 yılında Mehmet Celalettin Anadolu'da Moğol memuru idi ve halka ağır vergiler koydu. Bunun üzerine halk ayaklanması sonrasında kaçtı. Onun yerine Ruknettin Rahat görevlendirildi. II. İzzettin Keykavus'un torunu III. Alaeddin Keykubat Anadolu Selçuklu Devleti tahtına çıktığı yıllarda, Moğol komutanı Baycu Noyan'ın torunu Gazan Han'a isyan etmiş, Sivas şehrini kuşatmıştı. Bu durumda III. Keykubat kaçmış, II. Gıyasettin mesut ikinci kez tahta geçmiştir. Fakat Sivas, Kayseri, Ankara ve Konya yönetimini İlhanlılara bırakmak durumunda kalmıştır. II. Mesut'un ölümüyle İlhanlılar, onun oğluna Sivas ve Kastamonu'yu vermişler fakat o da Sivas'ı terk etmek zorunda kalmıştır. Artık Anadolu'yu Moğollar idare etmeye başlamışlar ve merkez Konya'dan Sivas'a taşınmıştır. (Sönmez, 2007: 25-28). XIII. yüzyılın ortalarından itibaren yaklaşık yüz yıl Moğol İlhanlı hakimiyeti Anadolu'da sürmüş, Anadolu siyasi anlamda zor bir dönem

geçirmiştir (Şimşirgil, 1990: 1). İlhanlı hakimiyetinin XIV. yüzyılda Anadolu'da zayıflamasıyla Sivas için yeni bir dönem başlayacaktır. Önce Alaeddin Eretna, sonra onun veziri Kadı Burhanettin tarafından Sivas merkez tayin edilecektir (Demirel, 2009: 279). Sivas Anadolu Selçuklu Devleti ve İlhanlılar idaresi altında büyük bir ticaret merkezi haline gelmiş, etnik ve sosyal açıdan büyük değişim göstermiş, Müslüman ticari esnaf örgütleri ve tasavvufi cemaatler kente hakim olmuştur. Türkmenlerin ve Moğolların aynı kırsala hakim olmaları sonucunda Türk-Moğol rejimini benimseyen Sivas'ın Anadolu şehirleri arasındaki ayrıcalığı dikkatleri çekmektedir (Erdem, 2006: 81). Antalya, Sinop gibi liman kentlerinin fethi ve altın sikkelerin bastırılmasıyla dünya ticari hayatında önemli bir mevkiye ulaşmıştır. Alanya limanında başlayan ticari zincir, Konya, Aksaray, Kayseri, Sivas üzerinden Erzincan, Erzurum, İran ve Gürcistan'a kadar gidiyor, yine bu yol üzerinde Sivas'tan Tokat, Amasya bağlantısı ile Sinop, Samsun limanları aracılığıyla Kırım'a kadar ulaşıyordu. Bu yollar üzerinde ticari hayatı kolaylaştırmak için birçok kervansaray yaptırıldığı bilinmekle beraber, Sivas-Kayseri arasında o yıllarda 24 tane kervansaray olduğu ifade edilmektedir (Sönmez, 2007: 29). Bu dönemde ticari faaliyetler, ticaret yolu güzergâhındaki şehirlerde popülasyonun ve zenginliğin artmasını sağlamıştır. XIII. yüzyılın ilk yarısında Konya, Kayseri, Erzurum, Sivas gibi ticaret merkezlerinde büyük bir refah görülmektedir (Köprülü, 2003: 82). Gök medrese, Dârüşşifa, Çifte Minareli Medrese, Buruciye Medresesi ve Darurraha gibi eserler, Osmanlı öncesi Anadolu Selçukluları tarafından inşa edilmiş ve günümüze kadar ulaşmış eserlerdir (Sönmez, 2007: 31).

3.2.3.5. Eretna-Kadı Burhanettin Beyliği Dönemi

İlhanlı Ebu Said Bahadır Han, Anadolu'ya Emir Çoban'ı vali olarak atamıştır. Çoban ise oğlu Demirtaş'ı naib göstermiş, Demirtaş'ın naibliği ise 1318'de valiliğe dönüşmüştür. Demirtaş babasının ölümü üzerine Memlûk'lere sığınarak yerine kayın

biraderi Eretna'yı bırakmıştır. Emir Eretna'nın vali vekilliğini yürüttüğü dönemde, XIV. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'yu gezen İbn Batuta, Kayseri'den sonra Sivas'a gelmiş ve Eretna tarafında çok iyi bir şekilde ağırlandığını seyahatnamesinde zikretmiştir (Göde, 2006. 40-41). Eretna, Moğollara itaatlerini bildirmiş, Moğollar ise Anadolu'ya Büyük Şeyh Hasan'ı vali olarak atamıştır. Büyük Şeyh Hasan ile Mısır'da öldürülen Demirtaş'ın oğlu Küçük Şeyh Hasan'ın mücadelesi Eretna'yı zor duruma sokmuştur. Eretna ise Memlük Sultanı Melik Nasır'a müracaat etmiş ve 1341'de sultanlığını ilan ederek adına sikke kestirmiştir. Amasya, Çorum, Tokat, Zile, Canik, Develi Karahisar, Ürgüp, Niğde, Aksaray, Erzincan, Sivas ve çevre kasaba ile nahiyeler Eretna Beyliği sınırları dahilini teşkil etmekteydi. Sivas 1338'de hakimiyet altına alınmış ve akabinde merkez ilan edilmiştir. Alaeddin Eretna 1352 yılında vefat edince Kayseri'ye gömülmüştür. Eretna'nın yerine oğlu Gıyasettin Mehmet geçmiş, fakat fiilen vezir Hoca Ali Şah tarafından idare edilmiştir. Bu dönemde Kayseri merkez tayin edilmiştir. Mehmet'in ölümünden sonra oğlu Alaeddin Ali başa geçmiş, beylik toprakları devlet adamları arasında paylaştırılmıştır. Karamanoğulları 1375'te Kayseri'yi ele geçirince Ali Bey Sivas'a kaçtı. Sivas'ta ise Hacı İbrahim bulunmaktaydı. Kayseri kadısı Burhanettin, Karamanoğulları'ndan Kayseri'yi kurtarmak ve Kayseri emiri olmak istemiştir. Fakat Emir Ali, Burhanettin'in Kayseri'yi ele geçirme planının olduğunu düşünerek onu hapsedirmiştir. Bu sırada Hacı İbrahim ise Burhanettin'i destekleyince Emir Ali'yi hapsedirmiş, Burhanettin'i serbest bırakmıştır. Bunun üzerine Ali yandaşları İbrahim'i öldürünce Burhanettin, Ali'yi hapisten çıkarmış ve hükümdar koltuğuna geçirmiştir. Burhanettin ise 1378'de vezir olmuştur. Ali Bey ölünce yerine oğlu II. Mehmet geçmiş, naibliğine ise Şarki Karahisar Emiri Kılıçarslan olmuştur. İki arasında anlaşmazlık büyümüş, Kılıçarslan Kadı Burhanettin Ahmet'i öldürmeyi planlamıştır. Netice itibariyle Burhanettin önce

davranarak hem Kılıçarslan'ı hem amcası Keyhüsrev'i öldürmüş, hükümdar naibi olmuştur (Sönmez, 2007: 32-34). Eretnalılar, ahilere ve ahi teşkilatlarına çok büyük önem vererek, başta Sivas olmak üzere Anadolu'nun birçok şehrinde idari, siyasi, ekonomik ve mesleki anlamda katkılar sağlamışlardır (Göde, 2006: 45).

Kadı Burhanettin, Amasya emiri ve oğlu ile Karamanoğlu Alaeddin, Erzincan hakimi Mutahharetin ile uğraşmak durumun kaldı. Burhanettin, Memlûklülere düşmanca davranınca Memlûklülere Yelboğa öncülüğünde bir ordu ile Sivas'ı kuşatmış fakat muvaffak olamamıştır (Sönmez, 2007: 35). 1398'de Akkoyunlu reisi Kara Yülük Osman Bey tarafından öldürülmesi üzerine, oğlu Alaeddin Ali hükümdar oldu. Bu sırada Timur'un Anadolu'ya gelerek huzuru kaçıracağı düşüncesi sonrasında Sivas halkı, beyliğin Osmanoğulları'na verilmesini uygun bulmuştur. Bu kararda Yıldırım Bayezit'in Amasya'yı alması da etkili olmuştur. 1398'de Yıldırım Sivas'a gelerek şehri almış, büyük şehzade Emir Süleyman'a vermiştir (Uzunçarşılı, 2003: 167). Kadı Burhanettin Beyliği bölgede en güçlü devlet olsa da, iktidar mücadeleleri ve çevre beyliklerle mücadele beyliğin kısa ömürlü olmasına neden olmuş, Kadı Burhanettin'in ölümüyle Timur istilası ekonomik ve siyasi açıdan şehre darbe vurmuştur. (Sönmez, 2007: 35-36). Bu dönemden kalan en önemli eserler Gündük Minare, Şeyh Çoban Zaviyesi, Ahi Emir Ahmet Zaviyesi olarak bilinmektedir (Sönmez, 2007: 36).

3.2.3.6. Osmanlı Devleti Dönemi

XIV. yüzyılın son yıllarında Osmanlı hakimiyetine giren Sivas, 1400 yılında Anadolu'ya giren Timur'un kuşatmasına maruz kalmış, Sivas valisi Süleyman Çelebi yerine Malkoçoğlu Mustafa'yı bırakarak şehirden ayrılmıştır. Malkoçoğlu Mustafa 18 günlük müdafaadan sonra şehri kimsenin canına dokunmamak kaydıyla Timur'a teslim etmiştir. Fakat sözünü tutmayan Timur, halkı kılıçtan geçirip, 4000 muhafızı diri diri gömmüştür. Ayrıca şehir yağma edilerek surları yıkılmış, Anadolu'da en fazla zarara

uğrayan şehir olarak kayıtlara geçmiştir (Uzunçarşılı, 1988: 303). Timur Sivas'ta 7 gün daha kalıp, güneye indi. Bu süre zarfında Yıldırım Bayezıt ile olan irtibatı çok sert bir seviyeye ulaşmıştır (Aslanoğlu, 1964: 15). Timur 1402'de Osmanlı'larla hesaplaşmak için yeniden Anadolu'ya döndü. Kemah'ı ele geçirdikten sonra Sivas'a geldi. İlk çarpışma Sivas-Tokat arasında oldu. I. Bayezıt bu sahadaki geçitleri tutmuş olduğundan Timur savaşı Ankara'ya çekmiştir. Ankara (Çubuk)'da yapılan savaşta I. Bayezıt ağır bir yenilgi almıştır. Timur'un ayrılması ile I. Bayezıt'ın oğulları arasında taht kavgaları çıktı. Bu sırada Sivas'ta Kadı Burhanettin'in damadı sanılan Mezid Bey egemendi. Mezid Bey topraklarını genişletmeye çalışınca Amasya'da bulunan Çelebi Mehmet, Mezid Bey üzerine bir ordu gönderdi. Fazla dayanamayan Mezid Bey teslim oldu ve Sivas 1408'de Çelebi Mehmet yönetimine girdi. 1413'te Osmanlı tahtına oturan Çelebi Mehmet, 1418'te Sivas surlarını onarttı. 1472 yılında Osmanlı-Akkoyunlu savaşı sırasında Yusufça Mirza komutasında Akkoyunlu ordusu Sivas'ı yağmalamıştır (YA, 1981: 6858). Bunun üzerine Fatih Sultan Mehmet orduyu Sivas'a naklederek otağını burada kurdurdu (Aslanoğlu, 1964: 16). 1473 Otlukbeli savaşından sonra Sivas uzun bir barış dönemine girmiştir (YA, 1981: 6858). Bu savaş sonrasında Osmanlı Devleti doğudan gelebilecek tehlikelerden büyük bir oranda kurtulmuştur (Darkot, 1988: 573). Şah İsmail İran'da başa geçmiş ve başarı yakalamıştı. I. Bayezıt'ın müsamahasından yararlanarak Şiiliği Anadolu'da da yaymaya başladı. Bununla beraber yandaş toplayıp, isyanlar çıkartıyordu. Nur Ali ve Celal'in öncü olduğu isyanlar devlete zor zamanlar yaşatmıştır. Olayların önem ve ehemmiyetini yakinen takip eden Yavuz Sultan Selim harekete geçerek ordusuyla 1514'te Sivas'a geldi. Çevre kuvvetlerle birleşen Osmanlı ordusunu Yavuz saydırarak deftere yazdırdı ve 140 bin asker olduğu anlaşıldı. Kayseri Sivas arasına 40 bine yakın kuvvet yerleştirilerek hem yiyecek sıkıntısını çözmek hem de bölgeyi emniyete almak istedi. Safevilerle Çaldıran'da yapılan savaşı Osmanlı

Devleti kazanmıştır. 1515'te Kemah'ı ele geçiren Yavuz dönüŖte yine Sivas'ta kalmıştır. EŖkiya Celal ve adamları Darende, Sivas ve Arapkir'de örgütlenmiş ve faaliyetlerde bulunmuşlardı. Bu yıllarda önemi artan Sivas 1516'da Eyalet-i Rum adı ile Amasya, Kayseri, Çorum, Yozgat, Tokat, Divriği, Arapkir şehirlerini içine alarak Rum vilayetinin merkezi olmuştu. EŖkiya Celal'in adamlarından Zünnun şehirleri yağmalayıp zarar vermesi üzerine, o dönemin Sivas valisi Hüseyin PaŖa, Zünnun'un üzerine yürüyerek askerlerini dağıttı, Zünnun'u da öldürdü. Zünnun'un askerleri tekrar toparlanarak Hüseyin PaŖayı yaraladılar. Hüseyin PaŖa'ya yardım gelse de bir kaç gün içinde Sivas'ta vefat etti. Kanuni Sultan Süleyman, İran Seferi'ne giderken ilk olarak 1533'te ve ikinci kez 1548'de Sivas'a uğramıştır. Ŗehzade Bayezıt'ın Amasya'ya atanması üzerine babası Kanuni ile arası açılmış ve İran'a sığınmıştır. Kanuni'nin etkisi ile Ŗehzade Bayezıt ve 4 oğlu, Ŗah'ın cellatlarınca öldürülerek 1561'de Sivas'taki Abdülvahabi Gazi Türbesi'ne gömülmüŖtür. Osmanlı yükselme döneminde Sivas, Fatih, Yavuz ve Kanuni'yi misafir etmiş, yine bu dönemde Meydan Cami ile Eski PaŖa Hamam'ı yapılmıştır.

XVI. yüzyılın son çeyreğinde İran ile olan münasebetler ve Anadolu'da baş gösteren Celali İsyanları tımarlı sipahiler üzerine bir baskı kurmuŖtur. 1583'de Ferhat PaŖa öncülüğünde İran Seferi sırasında Sivas dolaylarındaki tımarlı sipahiler seferden kaçmışlar, fakat dönemin şartlarına binaen cezalandırılmamışlardır. Celali İsyanları kapsamında Sivas-Malatya bölgesinde faaliyet gösteren Kiziroğlu Mustafa öncülüğünde büyük bir askeri kuvvet vardı. Bu isyancı birliği, bulunduğu bölgeyi olabildiğince yağmalayıp, güç duruma sokmuŖtur. Eyalet yöneticileriyle halk arasındaki çatışma bu isyancıların işini daha da kolaylaŖtırmıştır. Daha sonraki yıllar Celali isyancılarının elebaşlarından Karayazıcı, Sivas bölgesini haraca bağlamıştır. Bunun üzerine Bağdat valisi Sokulluzade Hasan PaŖa ile eski Halep valisi İbrahim PaŖa,

Karayazıcı üzerine gönderilmiştir. Hacı İbrahim kuvvetleri yenilmiş, Hasan Paşa Kuvvetleri ise Karayazıcı'yı bertaraf etmiştir. Karayazıcı'nın yerine geçen Deli Hasan, Hasan Paşa kuvvetlerini yenince Sivas'ı tekrar yağmalamaya başladı. 1622'de Abaza Mehmet Paşa, II. Osman'ın öcünü almak için ayaklandı ve Osmanlı kuvvetlerine mensup kim önüne çıktıysa öldürerek yönünü Sivas'a çevirdi. Sivas-Kayseri bölgesindeki Türkmenler de ayaklanmaya katıldılar. Sadrazam Çerkez Mehmet Paşa ayaklanmayı bastırılmış ve Abaza Mehmet bağışlanarak Erzurum valiliğine geçirilmiştir (YA., 1981: 6858). IV. Murat zamanında 1634 Revan Seferi sırasında ve 1638 Bağdat Seferi dönüşünde Osmanlı ordusu Sivas sahasında konaklamıştır (Mahiroğlu, 2003: 21). Sivas savaşların, isyanların ve yağmaların yaşandığı bir şehir olarak, XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşım ve ekonomi alanında önemini maalesef yitirmiştir. XIX. yüzyılda ise çevreyle ve merkezle bağlantısı fazla olmayan daha hareketsiz bir şehir profiline haiz olan Sivas şehri, 1854 Kırım Savaşı ve 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun bazı şehirleri gibi Kırım ve Kafkas göçmenlerine kapılarını açmıştır. Göçmenler şehir genelinde dağ köylerine yerleşmişler daha çok hayvancılıkla uğraşmışlardır. Şehir merkezinde ise göçmenler farklı mahallelerde ikamet etmişlerdir (YA., 1981: 6858).

1. BÖLÜM: İDARİ TEŞKİLAT

1.1. Osmanlı İdari Teşkilatında Eyalet, Sancak ve Kaza

1.1.1. Eyalet

Osmanlı Devleti diğer müesseselerde olduğu gibi idari teşkilatlanmada da kendisinden önceki devletlerin yönetim mekanizmalarını kendine örnek alarak, kendi koşulları dahilinde potasında eriterek müesseseleştirmiş, devlet nazarında daim kılmıştır. İdari mekanizmanın bir birimi olan ‘eyalet’ kavramı Selçuklular döneminden beri kullanıla gelen bir kavram olup, hükmetmek, idare etmek manâlarına gelmektedir (Akkoyun, 1992: 17). Osmanlı Devleti’nde taşra idari birimleri küçükten büyüğe doğru köy (karye), nahiye, kaza, sancak (liva) ve eyalet şeklinde sıralanmaktadır. Yakın köylerin birleşmesiyle nahiyeler, nahiyelerin birleşmesiyle kazalar oluşmakta, kazaların birleşmesiyle sancaklar ve sancakların birleşmesiyle de eyaletler meydana gelmiştir. Osmanlı Devleti’ndeki bu idari yapılanma kuruluştan itibaren kademeli bir şekilde büyümüş ve gelişmiştir (Halaçoğlu, 2003: 83).

Osmanlı Devleti’nin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde idari teşkilat dahilinde bir tane beylerbeyliği mevcut iken, Rumeli fetihleri ile genişleyen topraklarda ihtiyaç üzerine ikinci beylerbeyliği de vücuda getirilmiş Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği olarak faaliyet göstermiştir (Ünal, 2005: 214). 1413 yılında Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği’nin yanına üçüncü bir idari birim olarak Rum Beylerbeyliği oluşturulmuştur ki Amasya, Tokat ve Sivas’ı kapsayan Rum Eyaletine sonradan Karahisar-i Şarki katılmıştır.

XVIII. yüzyılın sonlarında tüm Osmanlı Devleti’nde 28 eyalet bulunmaktadır (Beşirli, 2003: 160). Beylerbeyi makamındaki kişiler eyaletlerin askeri işlerinden sorumluyken sonradan bu görevlerine mülki amirlik de eklemiştir. Klasik dönemde beylerbeyiler, Kul kökenli, Enderun’da yetişmiş kişilerden oluşmaktaydı. Taşrada

subaşılık ve sancakbeyi görevlerini yapan kapıkulları terfi ederek beylerbeyliği makamına getirilmiştir. Vezir rütbesini taşıyan beylerbeyi yargı yetkisi olduğundan önemli eyaletlere gönderilmiştir. Ayrıca rütbe hesabı göz önünde bulundurulmazsa teşrifatta önce Rumeli sonra Anadolu Beylerbeyliği sonra ise fetih sırasına göre eyaletlerin beylerbeyi sıralanmıştır. XIX. yüzyıla kadar askeri açıdan ön planda olan beylerbeyinin hukuki ve mali konularda yetkisi kısıtlıdır. Eyalet içerisinde tımarlı sipahilerin en üst amiridir ve halkın can, mal ve güvenliğinden sorumludur (Ünal, 2005: 214-215). Beylerbeyiler kendi bölgelerinde umur-ı siyasette hükümdarın temsilcisi olmuş, sefere katıldıkları zaman yerlerine vekâleten mütesellim denen kişileri bırakmışlardır (Halaçoğlu, 2003: 85). Beylerbeyi, eyaletin merkez sancağında oturmuş ve bu sancağa Paşa Sancağı adı verilmiştir. Eyaletin meselelerinin konuşulup karara bağlandığı Divan-ı Hümayun'a benzeyen Beylerbeylik Divanı vardır. Beylerbeyi atandığı eyalette kendisine tahsis edilmiş olan haslarını tasarruf etmektedir ve sefere giderken haslarının her beş bin akçesi için cebelü götürmektedir. Beylerbeyiler, eyalet hizmetlerinden terfi olurlarsa vezir ve sonrasında veziriazam dahi olabilmektedirler. Osmanlı idari sistemi içerisinde vergi düzeni temel alınarak eyaletler Salyaneli ve Salyanesiz olmak üzere iki guruba ayrılmıştır. Salyane, yıllık anlamına gelmektedir. Salyaneli eyaletler, tımar sisteminin uygulanmadığı ve doğal olarak tahrir yapılmayan eyaletlerdir. Zeamet ve tımar gibi dirlikler olmayıp, gelirleri beylerbeyi, sancakbeyi ve diğer görevlilere maaş olarak dağıtıldıktan sonra geri kalan kısım merkeze toplanmıştır. Mısır, Bağdat, Yemen, Cezayir, Trablusgarp ve Tunus bu eyaletlerdir. Salyanesiz eyaletler ise tımar, has, zeamet dirliklerinin olduğu, tahrirlerin yapıldığı ve tımar sisteminin yapıldığı eyaletler olup, merkezi idareye sıkı sıkıya bağlıdırlar. Eyalet gelirleri içinde padişah hasları önemli yer tutardı ve devlet hazinesine tahsis edilirdi. Anadolu, Rumeli, Karaman, Diyarbakir, Erzurum, Şam, Dulkadir, Temeşvar bu tür

eyaletlerdir. Osmanlı eyaletleri bir hayli geniştir. Anadolu Eyaleti, Kütahya merkez olmak üzere Sinop'tan Muğla'ya kadar uzanmaktadır. Bir de imtiyazlı eyaletler vardır ki özel statülere sahip Erdel, Mekke, Boğdan, Eflak, Kırım Hanlığı eyaletleridir. 1864'te Vilayet Nizamnamesi ile taşra idari teşkilatı, vilayet, sancak, kaza, köy şeklinde birimlere ayrılmış, vilayetin yöneticisi vali, sancağın yöneticisi mutasarrıf, kazanın yöneticisi kaymakamdır. Bir zaman sonra kazadan küçük idari birim oluşturulmuş ve nahiye adı verilmiştir. Yöneticisi nahiye müdürüdür (Ünal, 2005: 214-217).

1.1.2. Sancak

Sancak kavramı Türkçe olup, ucu sivri direk üzerinde bayrak anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle hükümdar alameti ve savaşlarda taşınan bayrak anlamına gelmektedir ve sancağı savaş sırasında hükümdar adına beylerbeyi ya da sancakbeyi taşımaktadır. Buradan hareketle sancak sonradan bir idari birim olarak nitelik kazanmış ve bu durum Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarına tekabül etmiştir. Kısa sürede sancak idari mekanizmanın önemli bir birimi olarak devlet nazarında benimsenmiştir. Kazaların birleşmesiyle oluşan sancaklar, idari zincirin önemli halkasını oluşturmuş, şehzadelerin idari açıdan tecrübe kazanmaları için sancağa çıkmaları da bu önemi tescillemiştir (Ünal, 2005: 219-220). Eyaletlerin kapsamında olan sancaklarda da doğal olarak tımar sistemi mevcuttur. Tımar sisteminin uygulanmadığı eyaletlerde sancak teşkilatı bulunmamaktadır. Tımar sisteminin geçerli olduğu eyaletlere bağlı sancaklarda bulunan tımarlı sipahilerin komutanı olması durumuyla sancakbeyliği idari birim rütbesi hasıl olmuştur. Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarında Atlı Sancakbeyi, Yaya Sancakbeyi, Tımarlı Sipahi Sancakbey'leri bulunmakta ve birliklerini komuta etmekteydiler. Sonradan Yaya ve Atlı Sancakbeyleri geri hizmete çekilmeleriyle, Tımarlı Sipahi Sancakbeyleri bulunduğu yerde idari ve mülki yöneticilik görevini üstlenmiştir. XV. yüzyılın ikinci yarısına kadar bu şekilde

hasıl olan sancakbeyi, klasik dönem boyunca askeri yönü ağır basan bir amir konumundadır. Sancakbeyi, kendi kapu halkı sipahi ve cebelüleri ile sefere katılmak zorundadır. Sancakbeyi'nin bu asli görevinin yanı sıra, sancağın düzen ve ehemmiyetini sağlamak, asayiş için gerekli önlemleri almak gibi idari görevleri de bulunmaktadır. Ayrıca Doğu ve Güney Doğuda bulunan sancakbeyleri, mukataa gelirlerinin toplanmasını iltizama almışlardır. 200 bin akçeden, 500-600 bin akçeye kadar hasları tasarruf etmektedir (Ünal, 2005: 221-223). Sancakta suçluların cezalandırılma görevi de sancakbeyi'ne verilmiş ve buna karşılık sancaktaki cürümlerin vergilerinin yarısı sancakbeyi'ne tahsis edilmiş, bazı sancaklarda çift resmi ve resm-i arusane'den (evlenme vergisi) de pay almışlardır. Emekli olduklarında ise 60 bin akçe maaş alırlardı.

Osmanlı Devleti'nde bazı küçük-büyük yerler o bölgedeki yerli beylere sancak olarak verilmiştir. Bu sancaklara ise Yurtluk-Ocaklık sancakları denir. Bu sancaklar boş kaldığı zaman dışarıdan kimseye verilmemiş, o sancakbeyinin oğluna, kardeşlerine vs. verilmektedir. Bu sancak arazileri satılamaz, bağışlanamaz ve hiçbir şekilde vakfedilememektedir. Yurtluk –ocaklığın tımarlardan farkı bir hizmet karşılığı verilmemiş olması ve bazı kazai yetkilere de sahip olmasıdır. Bu sancakbeyleri eğer bir eyalete bağlıysa o eyaletin beylerbeyi ile sefere katılmışlardır. Yurtluk-Ocaklık sancaklar Tanzimat'tan sonra kaldırılmış, yer sahiplerine maaş bağlanmıştır (Halaçoğlu, 2003: 87).

Fetih sırasındaki hizmet ve itaatlerinden ötürü eski sahiplerine verilen yerlere Hükümet Sancağı denilmiştir. Sancak sahibine tevcih edildiğine binaen temlikname verilmişti. Bu sancaklarda Yurtluk-Ocaklık Sancaklarından farklı olarak tahrir yapılmamaktadır ve gayri ihtiyari tımar ve zeamet yoktur. Hükümet Sancağının Beyine, Hakim denmiştir. Hakim'ler de sefer sırasında kendine bağlı kuvvetler ve kapu halkıyla

sefere katılmıştır. Klasik sancaktan farklı olarak Hakim, her yıl merkez hazineye belli bir miktar para yatırmak durumundadır. Yurtluk-Ocaklık ve Hükümet Sancakları'nın idari statüleri koşullara göre değişebilmekte, klasik sancak haline dönüştürülebilmektedir. Her iki sancağın da adli ve hukuki yönden klasik sancaklardan farkı yoktur (Ünal, 2005: 226-227).

1.1.3. Kaza

Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında eyalet, vilayet, sancak, kaza, nahiye kavramları birbirine çok karıştırılmakla beraber, idari anlamda en önemli yere sahip olan birimler sancak ve kazalar olmuştur. Daha önce de belirttiğimiz üzere yakın köy ve nahiyelerin birleşmesiyle kaza idari birimleri vücuda gelmiştir. Kaza, eyalet ve sancak gibi idari askeri birim olmaktan öte sivil bir karakter de üstlenmiştir. Bunun sebebi, kaza idarecisi olan Kadı'nın adli vasfının yanı sıra idari vasfa da haiz olmasıdır. Sancak sınırları dahilinde bir çok köy idari açıdan sancakbeyine, kazai açıdan kadı'ya bağlıdır (Ünal, 2005: 229-232).

Kadılık İslam ortaçağında ortaya çıkan bir idari ve adli görevdir. Kadılık makamı İslam hukuk tarihinde yer alan bir memuriyettir. Osmanlı Devleti'nde ise kadı, mülki amir ve yargıçtır (Ortaylı, 1994: 7). Osmanlı'da kadıların tayini için, kadı'ların bazı niteliklere ve belli bir tahsile sahip olması gerekmektedir. İlmiye sınıfı mensubu olan kadı, medrese tahsilini tamamlamış ve hukuk bilgisine vakıf olmak zorundadır. Osmanlı Devleti hiyerarşisinde, I. Murat zamanında Bursa kadısına Kazasker ünvanı verilmiştir. İstanbul'un fethi sonrasında Fatih sultan Mehmet, İstanbul kadısı ile kazaskerin görev ve yetkilerini ayırmıştır. 1470 yılında İstanbul müftü ve kadısı da ayrı birer ünitelerden ibarettir. 1470 yılında ikinci bir kazaskerlik makamı oluşturulmuştur. Bu makamlara Fatih Sultan Mehmet'in kurduğu Sahn-ı Seman medreselerinde eğitim görmüş kişiler getirilmiştir. Danişmend olarak adlandırılan bu okulun öğrencileri, kadı

olmak için müracaatta bulunmuşlar ve bir kadı mahkemesinde staj görmüşlerdir. 3 ya da 5 yıllık bu staj süresinin ardından İstanbul'a gelerek adaylık vakitlerini doldurmuşlardır. Daha sonrasında ise padişah beratıyla beraber kazalardan birine tayin edilmişlerdir.

İlmiye sınıfının tayin, nakil ve azl işlemleri Anadolu ve Rumeli Kazaskerliğince yürütülmüştür. Kadı'ların tayinleri, ruzname denen defterlere kaydedilmiştir. Kazalara tayin edilen kadı'ların görev süreleri halkla yakınlaşmamak için olsa gerek kısa tutulmuştur. Rütbe itibarıyla büyük kadı'lar 1 sene, kazalardaki kadı'larsa 20 ay görev süresine sahiptir. Tedbir amacıyla görev sürelerinin kısa tutulması, rüşvet gibi bazı sıkıntılı durumlara da yol açmıştır. Kadı'lar kendi yargı bölgeleri dahilinde çıkan olaylara ve bu durumun mahkemeye müracaatı halinde o davaya bakmak ve o davanın aydınlatılması için gerekli teftişi yapmak zorundadır (Ortaylı, 1994: 12-20).

Şer'i hukukun uygulayıcısı olan kadı'nın tek görevi yargı değildir. Sanatkâr ve esnaf kontrolü, lonca düzeninin kontrolü, fiyat tespiti ve kontrolü, şehirlerin alt yapı tesislerinin denetimi, imar nizamının korunmasının kontrolü, vakıf idarecilerinin denetimi, bu konulardaki atamalarda arzda bulunmak gibi görevlerinin yanında noterlik görevleri, yetim mallarının idaresi, nafaka tayini, alacak kefalet senetlerinin tanzimi, miras evlilik ve tapu sicil muhafızlığı gibi görevleri bulunmaktadır (Ortaylı, 1994: 27-28). Kadı, kaza merkezi olan nefis ile tabir edilen şehirde oturmuş, kaza bölgesi dahilindeki merkeze ve köylerin davalarına bakmış ve hüküm vermiştir. Verilen hüküm sadece Divan-ı Hümayun'da çözülebilmştir. Kazada kadının hükmü olmadan kimse cezalandırılmazdı. Kadının davalara baktığı meclis-i şer denilen mahkemesi, evinin ya da caminin yanında bulunmaktadır. Ayrıca mahkemede naib, muhızrlar, asesler, asesbaşı, mukayyid gibi görevliler ile Şuhûdü'l-hal adında bir jüri heyeti bulunmaktadır (Ünal, 2005: 230-232). Kadıların mülki alandaki yardımcıları ise subaşı,

yasakçılar, muhtesipler ve kale dizdarlarıdır (Ortaylı, 1994: 36-38). Ayrıca şehir kethüdası, çöpçübaşı, mimarbaşı, esnaf kethüdarları, pazarbaşı, muhtesip gibi belediye görevlilerinin teftişini ve başkanlığını yapmıştır. Askeri-mali görevleri arasında ise, avarız hanelerinin tesbiti, avarız bedellerinin toplanması, örfi vergilerin toplanması, ordu iâşe işlerinin halledilmesi ve iltizam ile ilgili durumlar sayılmaktadır (Ünal, 2005: 230-232). Bununla beraber, hükümet tarafından merkeze istenilen her türlü şeyin temin ve tedarikinden sorumludur. Kazalarda kadı'nın amirliğinde askeri işler alaybeyinin yetkisinde, asayiş ise subaşılardan yetkisindedir (Halaçoğlu, 2003: 83).

1.2. Sivas Kazası'nın Osmanlı Devleti Dönemindeki İdari Teşkilatlanması

Sivas, Osmanlı Devleti'ne dahil olduğu yıllarda sancak, 1413 yılında ise Amasya ve Tokat ile beraber Rum Beylerbeyliği'nin içerisinde yer almıştır (Sönmez, 2007: 40). Bu beylerbeyliğe, Rûmiye-i Suğrâ ya da Eyalet-i Rûm denilmekteydi. Selçuklu öncesinde Anadolu, Doğu Roma topraklarına dahil olması hasebiyle İslam kaynaklarında bu bölge Diyâr-ı Rûm, İklim-i Rûm isimleri ile adlandırılmaktadır (Keskin, 2006: 48). Rum, kelime itibariyle memleket, Anadolu'yu içine alan bir bölge olarak anlam kazanmaktadır. 1530'lu yıllarda Sivas Paşa Sancağı olarak adlandırılmış, ama tam olarak ne zaman Paşa Sancağı olduğu bilinmemektedir. II. Murat zamanında Rum Beylerbeyliğine Canik, Çorum, Karahisar-i Şarki eklenmiştir. XVI. yüzyılda Vilayet-i Rum-i Kadim adını almış, Trabzon, Malatya, Kemah, Bayburt, Divriği'nin de eklenmesiyle Vilayet-i Rum-i Hadis olarak nitelenmiştir. Trabzon ve Malatya uzak bölgeler olduğundan Rum Vilayeti'nden ayrılmıştır. Bu yapılanma 1864 Nizamnamesine göre Sivas, Amasya, Karahisar-i Şarki olmak üzere üç sancaktan oluşmuştur (Sönmez, 2007: 40-41). XVIII. yüzyılın sonlarında Sivas eyaletinde; Sivas, Yıldızeli, Tokad, Şarkipâre, Niksar, Karayaka, Erek, Sonisa, Taşabâd, Karakuş, Zile, Karahisar-ı Behramşah, Hüseyinabâd, İnnalluballu, Kazabâd, Turhal, Sivasili,

Gelmuğad, Yakacık, Artukabad, İlbeğlü, Çepni-Çunkâr, Amasya, Çorum, Canik, Bozok, Divriği, Arapkir, Türkmanân-ı Yeniil, Mamalu isimli ikamet yerleri ve aşiretler kaza olarak bilinmekteydi. III. Selim döneminde Osmanlı Devleti içerisinde 28 eyalet bulunmaktaydı ve XIX. yüzyılın başlarında Sivas, idari statü babında eyalet olarak nitelenmeye devam etmiş, Sivas (Paşa Sancağı), Amasya, Bozok, Çorum, Canik, Divriği, Arapkir olmak kaydıyla yedi sancaktan oluşmaktaydı (Beşirli, 2003: 160). XX. yüzyılda bu idari yapıya Tokat da eklenmiştir (Sönmez, 2007: 41). 1922'de sancakların kaldırılmasıyla bu sancaklar Sivas'tan ayrıldı ve hepsi bağımsız il oldular. Böylece Sivas 28.480 km içinde 10 ilçesi 32 bucağı, 26 belediyesi, 145 kasabası, 1281 köyü ve 768 mezrası olan bir vilayet halini almıştır. (Parlak, 2003: 223). 1926 sonlarına kadar Sivas, Yıldızeli, Darende, Koçhisar, Kangal, Şarkışla, Divriği, Gürün, Zara, Aziziye kazalarından ibaret olup, Aziziye sonradan Kayseri'ye bağlanmıştır (Sönmez, 2007: 41).

1.2.1. 1454 Tarihli 2 Numaralı Tapu Tahrir Defterine Göre Sivas Kazası'nın İdari Taksimatı

Osmanlı taşra teşkilatına göre karyelerin birleşmesinden nahiyeler, nahiyelerin birleşmesinden kazalar, kazaların birleşmesinden sancaklar, sancakların birleşmesinden de eyaletler oluşmaktaydı (Demir, 2007: 39).1454 tarihine göre Sivas kazası, idari birim olarak Nefs-i Sivas olarak adlandırılan şehir merkezi ve Vilayet-i Sivas olarak adlandırılan çevresindeki yerleşim birimlerinden oluşmaktaydı. Nefs-i Sivas olarak adlandırılan şehir merkezinde 10'u Müslüman, 7'si Gayrimüslim olmak üzere toplam 17 tane mahalle bulunmaktadır. 1454 tarihine göre Vilayet-i Sivas 171'i köy ve 18'i mezra'a olmak üzere toplamda 189 yerleşim biriminden ibarettir.

2. BÖLÜM: YERLEŞME VE NÜFUS

2.1. Yerleşme ve Nüfus

Sınırları belli olan bir bölgede belli bir tarihte yaşayan insan sayısına nüfus adı verilmektedir. İnsan ve doğa arasındaki münasebetten ötürü sürekli hareket halinde olan ve değişkenlik gösteren nüfus, artışı, azalışı, yoğunluğu, dağılışı itibariyle o bölgenin iklimine toprağına, hidrografyasına, morfolojisine, bitki örtüsüne ve yeraltı zenginliklerine bağlıdır. Nüfus ilmi olarak adlandırılan demografi kelimesi, 1855 yılında ilk olarak Achille Guillard tarafından nüfusun miktarını, cinsiyet durumunu, fikrî ve genel hareket ile gelişmelerini araştıran ve inceleyen bir ilim olarak tanımlanmıştır. Nüfusu oluşturan insanın varlığını devam ettirebilmesi için bulunduğu ortama uyum sağlaması gerekmektedir. Bu ise insanın bilgi, beceri ve yetenekleri dahilinde zamanla gelişmektedir. İnsan ve doğal ortamın etkileşimi neticesinde farklı yerleşmeler, nüfus yoğunlukları, ulaşım ağları ve ekonomik etkinlikler meydana gelmektedir. Böylece tarımcı, hayvancı, ormancı, sanayici gibi yaşam tarzları ve yaşam koşulları vukua gelmiştir. Nüfusun özellikleri, nüfus gelişimi (doğumlar, ölümler, göçler), nüfus dağılışı (yatay ve dikey), nüfus hareketleri (iç ve dış göçler), nüfusun cinsiyet ve yaş özellikleri, eğitim durumu, dini ve etnik özellikleri, konuşulan dile göre nüfus, bağımlı nüfus, nüfusun medeni durumu, nüfusun ekonomik durumu ve hane halkı gibi konuları kapsamaktadır. Buradan hareketle, belli bir tarih ve coğrafyada yaşamış olan toplumun siyasi, sosyal ve iktisadi durumunun ortaya çıkması için bölgenin nüfus yapısının bilinmesi gerekmektedir (Demir, 2007: 135-136).

Coğrafyanın yanı sıra, tarih araştırmalarının da sahasına giren demografi ilminin, Türklerin Anadolu'ya gelişleri, yerleşmeleri ve burada kurdukları siyasi yapılanma, Osmanlı Devleti'nin ortaya çıkışı gibi konularda oynadığı rol, demografik tarih görüşünün doğmasını sağlamıştır. Fakat bu konularda yapılan çalışmaların eksikliği dikkatleri çekmektedir (Ünal, 1992: Elazığ). Osmanlı Devleti'ne ait tahrir

defterlerinin demografik açıdan kullanılacağını ileri süren Barkan, tahrir defterleri için zirai sayım olduğu kadar aynı zamanda bir nüfus sayımı olduğunu da dile getirmiştir (Demir, 2007: 137). Osmanlı tahrir defterlerinden yararlanılarak nüfus üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda Anadolu'nun üç değişik bölgesinden yedi yüz köy üzerinde ekilebilir arazinin nüfusa oranını hesaplayan M. A. Cook, nüfus artışının, ekilebilir araziye göre daha hızlı seyrettiğini ortaya koymuştur. S. Faroqhi ve İslamoğlu 1520 ve 1600 yılları arasında Anadolu'dan seçtikleri beş köye ait defterleri inceleyerek, nüfusta meydana gelen değişiklikleri ve ürün miktarlarındaki değişiklikleri ortaya çıkarmışlardır. H. Lowry ise İstanbul, Selanik ve Trabzon şehirlerinde 15. yüzyıldaki sürgün politikalarını çalışarak bazı çıkarımlarda bulunmuştur (Acun, 1999: 325-327). Tahrir defterleri üzerine önemli çalışmaları olan Mehmet Öz, tahrir defterlerinin nüfus sayımı yapmak için değil, vergilendirilebilir yetişkin erkek nüfusu tespit etmek amacıyla hazırlandığını ve evli ya da bekâr erkek vergi mükelleflerin kaydedildiğini ifade etmiştir (Öz, 1994: 517). Buna karşın ergenlik çağına gelmemiş erkek çocuklar, kız çocuklar ve kadınlar defterlere yazılmamışlar ve hane nüfusu ile genel nüfusun tasdiki muallâktır. Hane, aynı evde oturanlardan ziyade, gelir kaynağına sahip evli çiftler olarak nitelendirilmiştir. Hane sayıları hakkında tarihçiler bazı yaklaşımlar öne sürmüşlerdir. Barkan, nefer sayısının 5 ile çarpımı ile, J. Russel, nefer sayısının 3 ile çarpımı ile, M. A. Ünal, doğu bölgeleri için nefer sayısının 7 ile çarpımı ile genel nüfus sayısına ulaşılabileceğini ifade etmişlerdir. Sonuç itibarıyla, katsayı hesabı kesinlik arz etmediği için sadece vergi nüfusu üzerinden değerlendirme yapılması daha sağlıklı olacaktır. (Demir, 2007: 138-140).

2.2. Sivas Şehrinde Yerleşme ve Nüfus

Şehir, eski Farsça'da 'hşasra' kelimesi ile aynı kökenden gelmekte olup, hakimiyet, devlet anlamlarına gelmiştir. Bununla beraber yine bu dilde idari bölge, büyük şehir anlamlarında da kullanılmıştır. Yeni Farsçada birçok şehir ismi olarak kullanılan 'Şahr' kelimesi, Türkçeye 'Şehir' olarak girmiş ve o yörede ikamet eden ahali anlamına gelmiştir (Büchner, 1967: 391). Beşeri coğrafyanın bir dalı olan yerleşmeler, kır ve şehir olarak iki kısma ayrılmış olup, kır yerleşmeleri de kendi içinde sürekli (köy, kasaba, vs.) yerleşmeler ve geçici (yaylak, kışlak, mezra) yerleşmeler olarak sınıflandırılmıştır. Şehir ve kır yerleşmeleri arasındaki en önemli fark yerleşme alanı ile ekonomik alanın farkıdır. Şehirde yerleşme alanı geniş, ekonomik faaliyetlerin yapıldığı arazi dar olup, köylerde ise bu durumun tam tersi teşekkül etmektedir (Demir, 2007: 69-70). Genel bir tanımla şehir çok sayıda insanın çeşitli etkinlikler yapmak ya da doğal sebeplerle bir araya geldiği mekanlardır ve her şehir kendi tarihi koşulları müdahilinde vukua gelmiştir. Her toplum hatta her medeniyet farklı şehirleşme tecrübelerine sahip olmuştur. Buradan hareketle ruhu, kalbi olan yaşayan bir canlı olarak nitelemek pek de yanlış olmasa gerek (Sarıçam, Erşahin, 2011: 215). Birçok tanıma haiz olan şehir, Toynbee'ye göre, temel besin ihtiyaçlarının ikamet edilen yerde karşılanmadığı bir yer, Max Weber'e göre, yerleşiklerin ürettiği tarım dışı mal ve hizmetlerin pazarlandığı geniş bir yerleşke, Hilmi Karaboran'a göre, küçük bir alanda büyük bir nüfusun geçimini devam ettirdiği yerleşme, Faroqhi-Erder'e göre ise, çevresindeki bölge ile birlikte düşünülmesi gereken bir yerleşim birimi olarak tanımlanmıştır (Demir, 2007: 69-70). Bir başka ifade ile şehir, bir toplumun tarihsel yapısı, gelenek görenekleri, kültür düzeyi ve bulunduğu yerin coğrafi şartlarının bir sentezi, o toplumun yaşam standartlarının bir organizmasıdır (Akbulut, 2009: 212). Ünlü sosyolog Wirth şehri, büyük yoğun ve sosyal bakımdan birbirine benzemeyen kişilerin olduğu daimi mesken olarak nitelerken, Türkiye'de kent sosyolojisiyle

ilgilenen Kıray, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, belli teknolojik gelişmeye göre büyüklük ve bütünleşme seviyesine erişmiş yerleşme biçimleri olarak değerlendirmiştir. Darkot ise bir yerleşmeye ilmi anlamda şehir denebilmesi için, o yerleşmede yaşam tamamen toprağa bağlı kalmamalı, toprağa bağlı olmayan geçim kaynaklarının da katılarak iş bölümünün saptanması olarak ifade etmiştir (Avcı, 2004: 11-12).

Anadolu Türk kenti, Türklerin yaklaşık iki yüz yıl boyunca devam eden Orta Asya'dan Anadolu'ya göçleri esnasında kendi kültürleri ve karşılaştıkları İran-İslam kültür sentezinin Anadolu coğrafyasında bir yaşam ve yerleşim yapılanması olarak nitelenmiştir. Örneğin Anadolu şehirlerinden biri olan Sivas, gerek Anadolu'nun Türk hakimiyetinden önce, gerekse Anadolu'nun Türk hakimiyetinden sonra ki bu dönemde Selçuklular, Türk Beylikleri ve Osmanlı Devleti gibi devlerin egemenliğinde kalmış, siyasi oluşumlar, savaşlar ve nüfus hareketleri ile şekillenmiş, değişmiştir. Bu süreç içerisindeki değişimler ve gelişimler gayri ihtiyari şehrin idari mekanizmasında da kendisini göstermiştir (Akbulut, 2009: 12). Türkiye Selçukluları döneminde şehir modeli genel itibariyle insan-hayvan gücüne dayalı üretim dağıtım sistemi üzerine kurulmuş, cami, kilise ya da dinsel yapıların etrafında vücuda getirilmiş, geniş yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla beraber şehir yapılanmasında mahallelerin birleşerek oluşturduğu şehirler, güvenlik açısından etrafı kale, sur ve hendeklerle çevrilmiştir. Özellikle Konya, Kayseri ve Sivas Anadolu Selçukluları devletinin en önemli ve en büyük şehirleri olarak tarih sayfasında yerini almıştır. Anadolu Selçuklu şehirleri kendinden önce teşekküllerin bir devamı niteliğindedir. Şehir isimlerinin değişmemesi bu kanaatin temelini oluşturmaktadır. Muhtelif dinlere mensup olanlar aynı şehirde farklı mahallelerde oturmuşlar, böylece din ve sosyal kavgalar varlık göstermemiştir. Ticari ve sınai faaliyetlerin gelişmesi ile şehirler de gelişmiş, Sivas, Konya, Kayseri gibi şehirler surlarını aşmıştır. Bu iktisadi gelişmeye

bağlı olarak XIII. yüzyılda Anadolu Selçuklu Devleti sınırlarında büyük, küçük yüz tane şehir bulunmakta ve bunların yirmi dört tanesi vali, kadı, cami, bayındırlık eserleri ve tüccarlarla tam teşekkülü arz etmiştir. Şehirlerde en yoğun kitlesini sınav üreticiler oluşturmuştur. Bunun sebebi ise ticaret sermayesidir. Şehir ve civarında ihtiyaç duyulan ham madde, iş gücü ve tekniği bu zümre sağlamıştır. Ayrıca sınav üreticiler yani esnaf ve zanaatkârlar fütüvvet ilkeleri kapsamında Ahi Teşkilatı etrafında toplanmışlar, iktisadi alanın yanı sıra siyasi teşekküle de haiz olmuşlardır. Hristiyan halk içinde de zanaat sahibi kişiler olup, görevlerini esnaflık kaidelerine uygun bir şekilde yerine getirmişlerdir.

Şehir hayatı içerisinde Danişmend denen ilim sahibi kişiler, müderrisler, zaviye şeyhleri, medrese talebeleri de bulunmaktadır. İdari kadroda şehzadeler büyük şehirlerde bulunmaktadır ve devlet merkezindeki gibi bir idari teşkilata sahiptir. Şehri oluşturan mahallerin başında ‘iğdiş’ denen mahalle başılar vardır ve bunlar halk tarafından seçilip, kadı tarafından atanmıştır. Mahallenin zengin ve ileri gelenlerine ayân denmiş başındakilere ise ‘iğdişbaşı’ adı verilmiştir. Esnaf şeyhleri, şeyhülislam, iğdişbaşı ve güvenlikten sorumlu subaşılar teşkilatları ile beraber kadıya bağlıdır. XIV. yüzyıl bunalımlı bir yüzyıl olmuş, merkezi idarenin zayıflamasıyla ahilerin idaredeki ağırlıkları artmış ve Anadolu şehirleri Osmanlı hakimiyetine girmiştir (Tabakoğlu, 2008: 106-108). Osmanlılar, Selçuklu şehir yapısını devralmıştır. Devlet, batıya doğru genişledikçe Selçukluların büyük şehirleri olan Sivas, Kayseri ve Konya yerini Bursa, Edirne ve İstanbul’a bırakmıştır (Tabakoğlu, 2008: 176). Osmanlı şehirleri bir İslam şehri olarak insan merkezli olup, ihtiyaçlar karşısında çözüm getiren meskenler olarak karşımıza çıkmaktadır. İslam şehirlerinin önemli bir özelliği toplumun sosyal, iktisadi ve dini farklılıklar çerçevesinde bir alt idari birim olan mahallelere bölünmüş olmasıdır. Osmanlı’da şehir, cum’a kılınır, bâzârı durur yer

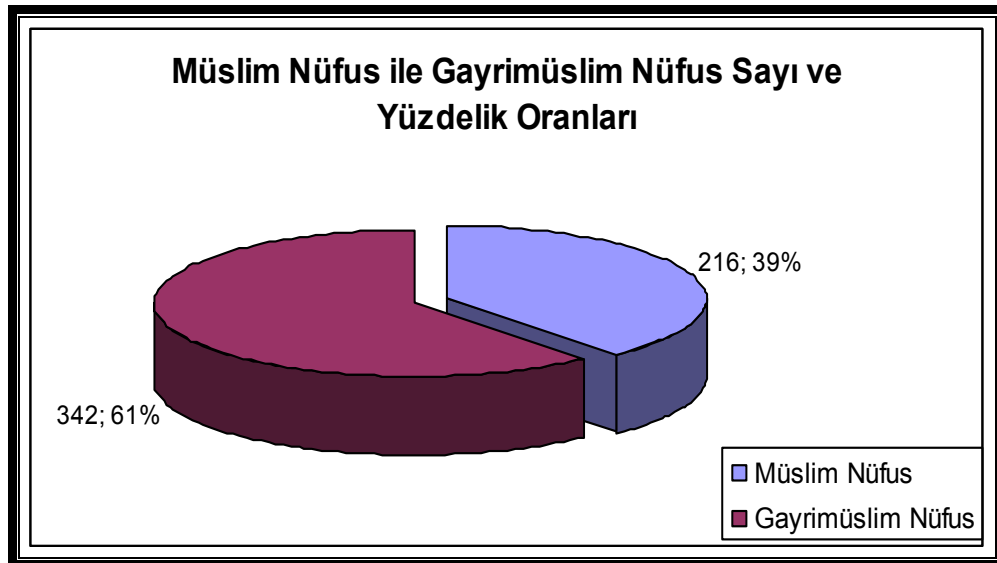
olarak ifade edilmiş olup, şehirlerin idari ve nüfus açılarından bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler Suraiya Faroqi'ye göre şehir idaresinin başında bir sancakbeyinin ya da en az bir kadının olması, nüfusun çoğunun tarım dışı faaliyetlerle elde ettiği kazanımlarını vergilerle kanıtlaması ve şehirde dört yüz vergi neferinin var olması gerektiğini belirtmiştir (Demir, 2007, 71).

Osmanlı tahrir defterlerindeki kayıtlarda şehirler nefis olarak nitelendirilmiş ve birçok mahalle nefsin bir alt idari birimi olarak belirtilmiştir (Demir, 2007, 72). Yine tahrir defterlerindeki kayıtlar doğrultusunda şehri oluşturan mahallelerin o bölgedeki cami, mescit ya da dini bir yapının etrafında kurulduğu, ismini de ondan aldığı belirtilmiştir. Örneğin Sivas şehrinin 1454 tarihli ilk defterindeki Hoca Ulu Bey, Hoca İmam, Pelaslu, Şeyh Çoban gibi mahalleler adlarını o mahalledeki mescitten almışlardır (Gürbüz, 2009: 57). Şehirler kadılar veya kadı naibleri tarafından yönetilmiştir. Şehri oluşturan mahalleler bir çok konuda kendi kendine yeterliliğe sahiptir. Güvenlik işlerinden beylerbeyi veya sancakbeyi tarafından kadının güvenlik yardımcısı olarak atanan ve sanıkları mahkemeye sevk eden adli zabıta vazifesini üstlenen subaşı, onun yardımcısı asesler, kale dizdarları ve erleri mesuldür. Şehrin tertip, düzen ve denetimi hususu ise kadının başyardımcısı olan mimarbaşının sorumluluğundadır. Osmanlı şehirlerindeki halkı üç kısımda inceleyebiliriz. İlk zümre ayân ve eşraflardır ki şehrin zengin, tanınan ve ileri gelenleri olarak ifade edilmektedirler. İkinci zümre, memurlardır. Üçüncü zümre ise esnaf, tüccar ve zanaatkârlardan oluşmaktadır. Osmanlı şehirlerinin oluşum gelişiminde önem arz eden önemli bir nokta da imaretlerdir. Bunlar çoğunlukla bir caminin etrafında bulunan medrese, kütüphane, hastane, hamam, aşevi gibi hayır kurumlarıdır. Bunlardan başka vakıf olarak han, çarşı, değirmen, boyahane, salhane gibi kurumlar da şehrin temelini oluşturan unsurlardır (Tabakoğlu 2008: 176-178). Şehirlerde oturanların büyük bir çoğunluğu varlıklı ailelerden olup, mülkiyeti

kendilerine ait olan iki katlı ve bahçeli evlerde oturmuşlardır. Yapılan tespitlere göre varlıklı aileler ile fakir aileler aynı mahallede yan yana evlerde oturabilmekteydiler. Buradan hareketle şehirlerde ikâmet eden toplumun da, mahalle bazında ekonomik bir ayrışma ya da tabakalaşma olmadığı kanaatine varmaktayız (Emecen, 1999: 93). Osmanlı Devleti'nde büyük şehirlerde XVI. yüzyılın ikinci yarısında köyden şehirlere göçler başlamıştır. XVII. yüzyılda ise asayişsizlik idari anlamda yer değişmelerine sebebiyet vermiş, XVIII. yüzyılda büyük şehirlerde köyden şehre göç hareketleri kiracılık ve gecekondulaşma yapılarını ortaya çıkarmıştır. Devlet bu göç hareketini fermanlarla önlemeye çalışmıştır. Taşra şehirlerinde ise XVI. yüzyılda göç olayı yaşanmamış, şehirler kalabalıklaşmamıştır (Tabakoğlu 2008: 178-179).

1454 yılında yapılmış olan tahrir göre Sivas şehrinin merkezi, öncelikli olarak Nefs-i Şehr-i Sivas başlığı altında tüm mahalleler önce Müslüman sonra Gayrimüslim mahalleler olmak üzere kaydedilmiştir. Merkeze bağlı başka bir yerleşme bulunmamaktadır. Şehrin nüfusu 558 neferdir. Bunun 216'sı Müslim, 342'si Gayrimüslim nüfustan ibarettir. Toplam nüfusun %39'u Müslim nüfus oluştururken, %61'ini ise Gayrimüslim nüfus oluşturmaktadır (Bkz. Grafik 1).

Grafik. 1 Sivas Şehrinin Müslüman ile Gayrimüslim Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları

2.2.1. Sivas Şehrinin Mahalleleri

İdari birimlerden bir diğeri olan mahalle, kelime itibariyle konaklanan yer anlamına gelmiş, mahall kelimesinden türemiştir. Sonradan bu kelime şehrin bir semtini karşılayarak Türkçeye ve diğeri dillere geçmiştir (J. H. Kramers, 1954: 144). Mahalle, komşuluk ilişkileri, toplumsal ortak değerler, duygular, mekân ve tarihsel geçmiş ile ifade edilmektedir. Daha genel ve güncel bir ifade ile şehir idari biriminin alt bir oluşumu olarak algılanıp, toplumsal ve politik bir olgu olarak değerlendirilmiştir. Bir kentin ya da kasabanın belli sınırlarla ayrılmış, dışarıdan bağımsız olarak hayatını devam ettiren en küçük yerleşme yeri olan mahalle; kişisel ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı, o bölge sakinlerinin okul, bakkal, park gibi temel gereksinimlerini kolayca karşılayabilecekleri idari bir yapı olarak nitelendirilmiştir. Mahalle veya muhtarlık örgütlenmesi Osmanlı-Türk geleneğinden gelen nitelikleriyle Türkiye Cumhuriyeti'ne geçen çok yönlü bir idari kurum olarak varlığını devam ettirmektedir (Palabıyık-Atak, 2002: 331-332).

Osmanlı Devleti'nde de mahalle, sosyal ve fiziki bir birim olarak karşımıza çıkmakta, daha önce belirttiğimiz gibi mahallelerde sosyal ilişki ve sosyal yapılanma mevcuttur. Osmanlı kentinde mahalle, şehirlerin fiziki yapısını belirleyen ve Türk geleneklerini yansıtan bir oluşumdur. Farklı bir ifade ile aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleri ile ikâmet ettikleri şehir kesmidir. İlber Ortaylı'nın değerlendirmesine göre, bu günün aksine köy ve mahalledeki ailelerin etnik, dini ve hukuki bir bağları vardır ki bu durum birbirlerine karşı manevi anlamda çok yakın olduklarını ve birbirlerine kefil olduklarını göstermektedir (Düzbakar, 2003: 98). Buradan hareketle mahalle halkı, birbirlerinin haklarına riayet etmekle beraber suçluların tespiti ve cezalandırılması, vergilerin tespiti, görevlilerin kontrolü, görevliler içerisinde görevine son verileceklerin tespiti ve diğeri hizmetlerin yapılması hususunda önemli bir rol üstlenmiştir (Düzbakar, 2003: 107). Osmanlı idari yapısında, mülki, beledi ve adli

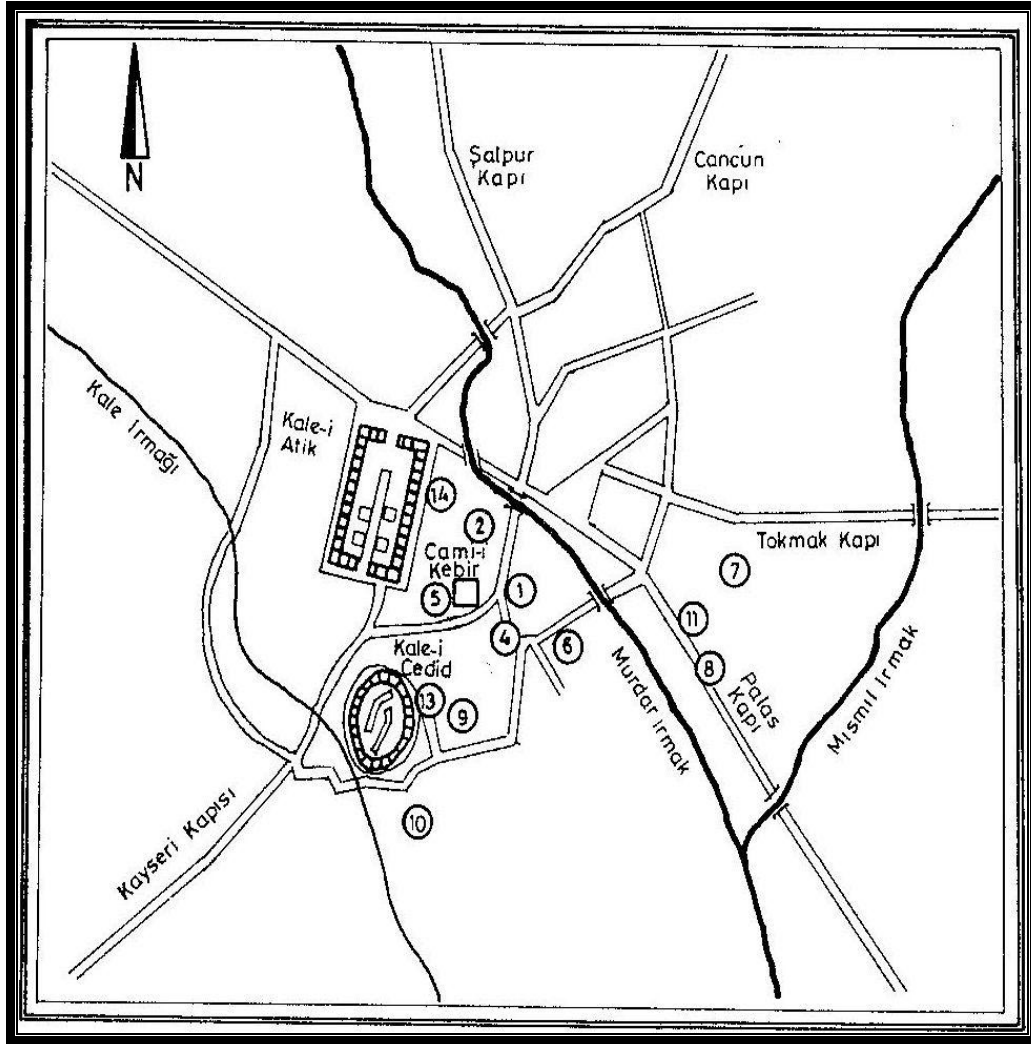
teşkilatın ilk basamağını mahalle oluşturmaktadır (Palabıyık-Atak, 2002: 332-333). XV. ve XVI. yüzyıldan XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar devletin idari birimi olan mahallenin belli bir nüfus ölçüsünün olmadığı ancak bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren en az elli haneden oluşan yerleşim yerlerinin mahalle olarak nitelendirildiğini bilmekteyiz (Sönmez, 2007: 59). Osmanlı'da mahalle biriminin genel yükümlülüğü, vergilerin belirlenmesi, onların toplanması, asayişin ve bayındırlık işlerinin yürütülmesidir. Köylülerin, göçebelerin ve merkezden gelen göçebelerin karışımıyla oluşan şehirlerde, aynı toplumsal, mesleki ve dini gurupların ayrışmasıyla mahalle yapılanması meydana gelmiştir. Evler büyük bir cami ya da ibadethanenin etrafında toplanmış, yönetimi ise servet sahibi veya saygı duyulan dini bir lider tarafından idare edilmiştir. Mahalle isimleri, saygı duyulan dini liderlerin ya da o mahalleye gelen göçmenlerin geldikleri yer adlarının ismi olarak karşımıza çıkmıştır. Bursa'da Sivasiler, Acemler, Molla Fenari gibi isimler bu genellemeye örnektir. Osmanlı şehirlerinde Gayrimüslim mahallelerinde de durum aynıdır (Düzbakar, 2003: 98). Osmanlı şehirlerinde en popüler mahalleler, çarşıya yakın olanlardır ve bu mahallelerdeki sakinlerde de diğer mahallelerdeki gibi ekonomik bir tabakalaşma mevcut değildir (Emecen, 1999: 93). Osmanlı Devletinde XVI. yüzyılda on yedi tane kentin altı yüz yetmiş dört Müslüman mahallesinde hane sayıları on ila elli arasında, ortalama mahalle nüfusu ise iki yüz elli, üç yüz olduğu belirlenmiştir (Palabıyık-Atak, 2002: 332-333). Osmanlı mahallelerinde, genellikle imamlar yönetimden sorumludur. İmamlar, bu göreve padişah beratıyla atanmıştır. Mahalleli, imamı mahalle idaresine amir olarak talepte bulunabilir ya da tam tersi bir durum da olabilmektedir ki mahalleli imama, imam da mahalleliye kefildir. Mahalle sınırının belirlenmesinde belli bir ölçek söz konusudur. Bu yönetilebilirlik ölçeği büyüdükçe mahalleler bölünerek çoğalmaktadır. İlk muhtarlık örgütü XIX. yüzyılda kurulana kadar imamlar dinsel görevlerinin yanı

sıra idari görevlerini de muhtar pozisyonunda yerine getirmişler mahalle halkı nazarında önemli etkiye mazhar olmuşlardır. Olağanüstü durumlarda imama ‘yiğitbaşı’ yardımcı olmuştur. Doğum, ölüm, evlenme, boşanma, ikâmet değiştirme, medeni hâl kayıtları, sicil tutma, nüfus işlemleri gibi görevleri ile yerel güvenlik (zabıta) işlerini yerine getirmişlerdir. Mahallede olup bitenden haberdar olan imamlar, küçük anlaşmazlıkları çözmüşler, sulh hakimi gibi çalışmışlardır. Ayrıca 1829 yılına kadar ise cenaze defin izinlerini vermişlerdir. İmamların bu görevlerine karşılık devletten aldıkları maaşları yoktur. Gelirlerini, yaptıkları kimi hizmetlerden tahsis ettikleri harçlar, cenaze ücretleri ve camiye yaptıranın bıraktığı tahsisatlardır. Harçların belli bir limiti yoktur, mahallenin sosyal ve ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermiştir. Mahallelerde toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla oluşturulmuş mali fon niteliğinde “avarız akçası vakfı” meydana getirilmiş ve mahalledeki heyet tarafından idare edilmiştir. Mahallede vuku bulan olası bir yangına karşı mahalle tulumbarı bulunup, halktan toplanan para ile yönetilmiştir. Mahalle ve çarşı için ‘bekçi’ istihdamı zorunlu olup, mahalle tabipleri belediyelere bağlı olarak görev yapmışlardır (Palabıyık-Atak, 2002: 332-333).

1454 tarihli tahrir defterindeki kayıtlar dahilinde Sivas şehrinin merkezinde toplam 17 tane mahalle bulunmaktadır. Bu 17 mahallenin 10’u Müslümanların, 7’si Gayrimüslimlerin yaşadığı mahallelerdir ve karışık mahalle bulunmamaktadır. Müslüman ve Gayrimüslimlerin yaşadığı mahalle sayılarının yüzdeleri oranlarına baktığımızda, Müslümanların yaşadığı mahalleler %59, Gayrimüslimlerin yaşadığı mahalleler %41 paya sahiptir (Grafik 2). Defterde öncelikle Müslümanların yaşadığı mahalleler, sonrasında ise Gayrimüslimlerin yaşadığı mahalleler kaydedilmiştir. Müslümanların yaşadığı 10 mahallenin toplam nüfusu 216, Gayrimüslimlerin yaşadığı 7 mahallenin toplam nüfusu ise 342 olup, Gayrimüslimlerin yaşadığı mahalleler

Cemâ'at-i Zimmiyân başlığı altında sıralanmıştır (Bkz. Tablo 1). Buradan hareketle Müslümanların yaşadığı mahallelerin sayısının Gayrimüslimlerin yaşadığı mahallelerden fazla olmasına rağmen, Gayrimüslimlerin toplam nüfusu, Müslümanların toplam nüfusundan fazladır. (BOA. TD 2, s. 466-481). Mahallelerde mücerred kaydı bulunmamaktadır ve gayri ihtiyari tüm nüfus, hane olarak değerlendirilmiştir. Müslümanların yaşadığı mahallelerde ortalama nüfus değeri 21.6 iken, Gayrimüslimlerin yaşadığı mahallelerde ortalama nüfus değeri 48.8'dir.

Harita 1. Sivas Şehrinin 1454-1455 Tarihlerindeki Mahalleleri²

² Sivas'ın mahallelerini gösteren bu harita, Ömer Demirel'in "Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü" isimli eserinden kullanılmıştır.

Sivas'ın 1454-1455 tarihlerindeki mahalleleri³ aşağıda numaralar ile belirtilmiştir.

1. Mescid-i Hoca Ulu Bey
2. Mescid-i Hoca İmam
3. Mescid-i Hacı Emir Mahmud
4. Mescid-i Paşa Bey
5. Mescid-i Cami'
6. Tokmak
7. Mescid-i Hoca Hüseyin
8. Mescid-i Palaslu
9. Mescid-i Medrese
10. Şeyh Çoban
11. Palas
12. Meliksat Keşiş
13. Zilkar
14. Bazar Kapsu
15. Keşiş Mahtar
16. Keşiş Nurmuş

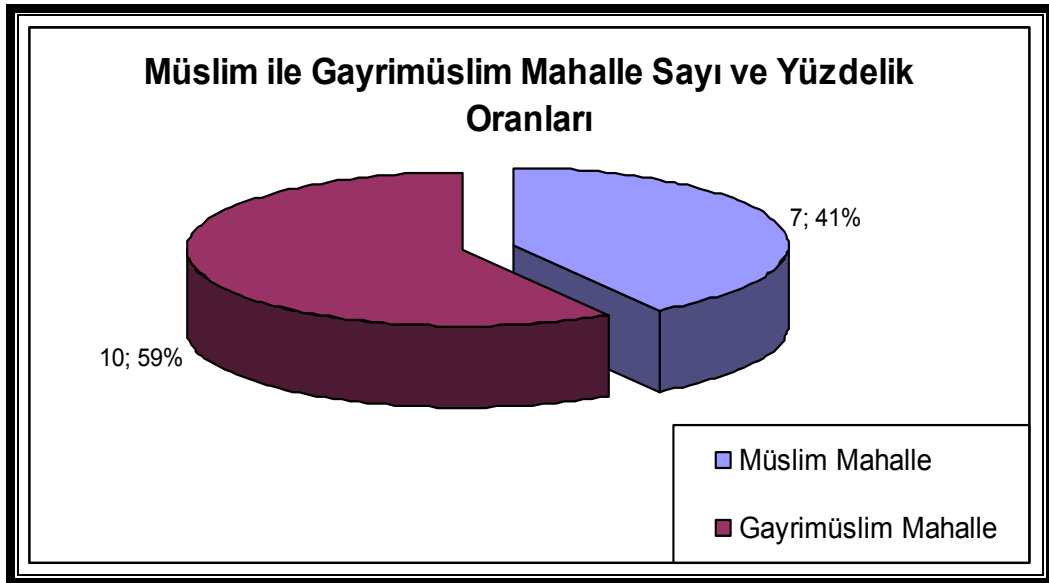
Tablo 1: 1454 Tahririne Göre Sivas Mahalleleri ve Nüfusları

İdari-Birim	İdari Brm. Adı	Açıklama	Topl. Nefer	Hane	Mücerred	Müslim nefer	Hane	Mücerred	Gsyri Müslim Nefer	Hane	Mücerred
Mahalle	Mescid-i Hoca Ulu Bey		27	27	0	27	27	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Hoca İmam		35	35	0	35	35	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Hacı Emir Mahmut		9	9	0	9	9	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Paşa Bey		32	32	0	32	32	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Cami'		25	25	0	25	25	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Tokmak		12	12	0	12	12	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Hoca Hüseyin		14	14	0	14	14	0	0	0	0
Mahalle	Mescid-i Palaslu		33	33	0	33	33	0	0	0	0

³ Mescid-i Hacı Emir Mahmud, Meliksat Keşiş, Keşiş Mahtar ve Keşiş Nurmuş mahalleleri harita üzerinde gösterilmemiştir.

Mahalle	Mescid-i Medrese		10	10	0	10	10	0	0	0	0
Mahalle	Şeyh Çoban		19	19	0	19	19	0	0	0	0
Mahalle	Palas		67	67	0	0	0	0	67	67	0
Mahalle	Meliksat Keşiş		43	43	0	0	0	0	43	43	0
Mahalle	Zilger		20	20	0	0	0	0	20	20	0
Mahalle	Bazar Kapusu		33	33	0	0	0	0	33	33	0
Mahalle	Cemâ'at-i Gurebân	Bazar Kapusu mahallesi içinde	118	118	0	0	0	0	118	118	0
Mahalle	Keşiş Mahtar		22	22	0	0	0	0	22	22	0
Mahalle	Nurmuş Keşiş		39	39	0	0	0	0	39	39	0

Grafik 2. Sivas Şehrinin Müslim ile Gayrimüslim Mahalle Sayı ve Yüzdelik Oranları

Aşağıdaki bölümde 1454 tarihli defter dahilinde, şehirde bulunan mahalleler sırasıyla başlıklar altında değerlendirilmiştir.

2.2.1.1. Müslümanların Yaşadığı Mahalleler

Mescid-i Hoca Ulu Bey (BOA. TD 2, s. 466): Mahalle ismini, içinde bulunan mescidin kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 27 olup, bunun tamamı hane nüfusu şeklindedir. Mücerred, çift ve nim kaydı bulunmamaktadır. Mahallede 1 tane imam, 1 tane müezzin, 1 hallaç, 1 debbağ, 1

kalaycı, 2 tane kasap bulunmaktadır. Göçmenlerden ise 1 tane Bayburdi, 1 tane de akrabalıktan dolayı Bayburdi vardır.

Mescid-i Hoca İmam (BOA. TD 2, s. 467): Mahalle ismini, içinde bulunan mescidin kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 35'tir. Bu 35 neferin tamamı hane nüfusu şeklindedir. Mücerred kaydı yoktur. 1 tane nim, 3 tane çift, geriye kalan 31 nefer ise belirsizdir. Mahalledeki göçmen, görevli ve meslek grupları, 31 belirsiz nefer içerisinde bulunmaktadır. Mahallede 1 imam, 1 müezzin, 1 müderris, 1 tane de naib bulunmaktadır. Meslek gruplarından 1 bakkal, 1 camcı, göçmenlerden ise 1 çerkes, 2 tane de akrabalıktan dolayı çerkes, 1 tane Karahisari, 1 tane de Türkmen vardır.

Mescid-i Hacı Emir Mahmud (BOA. TD 2, s. 467): Mahalle ismini, içinde bulunan mescidin kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 9 olup, bunun tamamı hane nüfusu şeklindedir. Mücerred, nim, çift kayıtları bulunmamaktadır. Görevlilerden 1 tane imam, meslek gurubundan 1 tane kalburcu, 1 tane kirişçi, göçmenlerden ise kayıt bulunmamaktadır.

Mescid-i Paşa Bey (BOA. TD 2, s. 468): Mahalle ismini, içinde bulunan mescidin kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 32'dir. Bu 32 neferin tamamı hane nüfusu olarak kaydedilmiştir. Mahalle dahilinde nim, çift, mücerred kaydı bulunmamaktadır. Mahallede 1 tane imam, 1 tane müezzin bulunmaktadır. Meslek grubunda ise, 1 tane Arakiyyeduz, 1 tane cüllah, 1 tane debbağ, 1 tane çoban/geleban, 2 tane habbaz, 1 tane hallaç, 1 tane kürkçü, 1 tane sarraç kaydedilmiştir. Göçmenlerden 1 Erzincani, 1 tane akrabalıktan dolayı Erzincani, 2 tane Karahisari, 3 tane akrabalıktan dolayı Karahisari, 3 tane Kayseri, 2 tane Kemahi bulunmaktadır.

Mescid-i Câmi' (BOA. TD 2, s. 468-469): Mahalle ismini Ulu Cami'den almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 25 olup, bu 25 neferin tamamı hane nüfusudur. 25 neferin, 2 tanesi nim, 23 tanesi belirsizdir. Çift, mücerred kaydı bulunmamaktadır. Mahallede 1 tane imam, 1 tane müezzin kayıtlıdır. Meslek grubunda 1 tane bostancı, 1 tane ferrâş, 2 tane keçeci, 1 tane köhneduz, göçmenlerden 3 tane Karahisari bulunmaktadır.

Mescid-i Tokmak (BOA. TD 2, s. 469): Mahalle ismini, içinde bulunan zaviyeden ya da zaviye kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 12 olup, bunun tamamı hane nüfusu şeklindedir. 12 neferden 1 tane nim bulunmakta, diğerleri belirsizdir. Mücerred ve çift kaydı bulunmamakta, 1 tane imam, 1 tane muarriif, meslek gruplarından 1 tane cüllah, 1 tane direvlük, 1 tane hallaç, 1 tane kiradüz, 1 tane köhneduz kaydı mevcuttur. Mahallede göçmen nefer bulunmamaktadır.

Mescid-i Hoca Hüseyin (BOA. TD 2, s. 469): Bu mahallede kayıtlı toplam nefer sayısı 14 olup, nefer sayısının hepsi hane olarak kaydedilmiştir. Mahallede çift, nim, mücerred bulunmamaktadır. Mahalle dahilindeki belirsiz olan 14 nefer içerisinde görevli bulunmamaktadır. Meslek grubundan 1 tane cüllah, 1 tane habbaz, 2 tane hallaç, 1 tane hayat, 1 tane kürkçü, 1 tane de yağcı bulunmaktadır. Göçmen verisinde ise, 1 tane Akşehri, 1 tane Erzincani kaydı mevcuttur.

Mescid-i Pelaslu (BOA. TD 2, s. 469-470): Bu mahallede kayıtlı toplam 33 nefer bulunmakta olup, bunun tamamı hane olarak bilinmektedir. 33 neferin 16 tanesi nim, 17 tanesi belirsizdir. Mahalle dahilinde çift ve mücerred kaydı bulunmamaktadır. Mahallede bulunan görevlilerden olan 2 tane imamın biri nim, biri belirsizdir. 1 tane de müezzin bulunmaktadır. Meslek grubundan 2 tane bakkal, 1 tane cüllah, 1 tane bostancı, 1 tane pinedüz, 1 tane ferrâş, 1 tane topçu, 1 tane saraç kaydı mevcut olup

hepsi belirsizdir. Göçmen grubunda ise, 1 tane Biruni, 1 tane Karakuşlu ve 1 tane Kayseri kaydı olup, hepsi belirsizdir.

Mescid-i Medrese (BOA. TD 2, s. 470): Mahalle ismini Gök Medrese'den almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı nefer sayısı 10'dur. Mücerred kaydı olmamakta ve gayri ihtiyari nefer sayısının tamamı hane olarak değerlendirilmektedir. Görevli grubunda 1 tane imam kayıtlı olup, belirsizdir. Nim ve çift kaydı bulunmamaktadır. Meslek grubundan 1 tane debbağ, 1 tane sarraç bulunmaktadır. Göçmen nefer bulunmamaktadır.

Şeyh Çoban (BOA. TD 2, s. 470-471): Mahalle ismini, içinde bulunan zaviyeden ya da zaviye kurucusundan almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede toplam nefer sayısı 19 olup, bunun 2 tanesi çift, 17 tanesi belirsizdir. 19 nüfusun tamamı hane şeklinde değerlendirilmiştir. Mahallede görevli kaydı bulunmamaktadır. Meslek grubunda 1 tane cüllah, 1 tane dokurcu, 1 tane hallaç, 1 tane külâhi, göçmen grubunda ise 1 tane Ayende kaydı mevcut olup, bunların tamamı belirsizdir.

2.2.1.2. Gayrimüslimlerin Yaşadığı Mahalleler

Palas (BOA. TD 2, s. 471-472): Bu mahallenin toplam nefer sayısı 67'dir. Bunun 2 tanesi çift, 13 tanesi nim, 52 tanesi ise belirsizdir. Mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak nitelenmiştir. Mahallede meslek grubundan 1 tane attar, 1 tane balıkçı, 1 tane hayat, 1 tane kasap, 2 tane kazancı, 1 tane kuşakçı, 1 tane külahi, 1 tane tuzcu, 2 tane de sofçu kayıtlıdır ve bunlar belirsizdir. Göçmen grubunda ise, 1 tane Aktavutlu, 3 tane Akşehir, akrabalık durumu dahilinde 2 tane oğul, 1 tane kardeş Akşehir olmak üzere toplam 6 Akşehir, 1 tane Erzincani, 1 tane Kayseri kaydı bulunmakta ve hepsi, belirsiz durumdadır.

Meliksat Keşiş (BOA. TD 2, s. 472-473): Mahalle ismini mahalledeki keşişten almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede toplam nefer sayısı 43 olup bunun 2 tanesi

nim, 41 tanesi belirsiz olarak kaydedilmiştir. Mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak nitelenmektedir. Mahallede meslek grubundan, 1 tane bostancı, 1 tane geleban/çoban, 1 tane hallaç, 2 tane seyyaf kaydı bulunmaktadır ve hepsi belirsizdir. Mahalledeki göçmen grubunda 11 tane Erzincani bulunup, 1 tanesi nim, 10 tanesi belirsiz, belirsizlerden de akrabalık durumu dahilinde 1 tane oğul, 1 tane belirsiz Karahisari kaydı mevcuttur.

Zilger (BOA. TD 2, s. 473): Bu mahallede toplam nefer sayısı 20'dir. Nefer sayısının 1 tanesi nim, 19 tanesi belirsizdir. Mahallede mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak değerlendirilmiştir. Mahallede meslek grubundan, 2 tane hallaç, 1 tane hayat, 1 tane de kirişçi kaydı bulunmakta ve hepsi belirsiz olarak nitelenmiştir. Mahallede göçmen grubundan 2 tane Akşehir, 6 tane Erzincani'nin 1 tanesi akrabalık dahilinde oğul, 2 tane Karahisari kaydı bulunmakta ve hepsi belirsiz olarak değerlendirilmektedir.

Bazar Kapusu (BOA. TD 2, s. 473-474): Bu mahallede toplam nefer sayısı 33 olup, bunun 7 tanesi nim, 26 tanesi belirsiz olarak kaydedilmiştir. Mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak nitelenmektedir. Mahallede meslek grubundan 1 tane cüllah, 2 tane seyyaf belirsiz, 1 tane çerçi ile 1 tane değirmenci de nim olarak kaydedilmiştir. Mahallede göçmen grubundan, 3 tane Akşehir'den 2 tanesi belirsiz, 1 tanesi nim, 8 tane Erzincani'den 1 tanesi nim, 7 tanesi belirsiz, belirsizlerden 1 tanesi akrabalık durumu dahilinde kardeş olarak mevcut kayda sahiptir.

Cemâ'at-i Gurebân (BOA. TD 2, s. 474-475-476): Bu başlık altında kaydedilenler Bazar Kapusu mahallesi içerisinde bulunmakta olup, 118 nefer sayısına sahiptir. Neferlerin şehre yeni geldiği tahmin edilmektedir. Bu toplulukta da mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus hane olarak belirtilmektedir. Nim ve çift kaydı da bulunmamakta ve hepsi belirsiz olarak nitelenmektedir. Mahallede meslek grubundan 1

tane bakkal, 1 tane boyacı, 2 tane cüllah, 1 tane çilingir, 1 tane geleban/çoban, 2 tane hallaç, 2 tane hayyat, 1 tane keşker, 1 tane kirişçi bulunmaktadır. Mahallede göçmen grubundan 3 tane Bayburdi'den 1 tanesi akrabalık durumu dahilinde oğul, 48 tane Erzincani'den akrabalık durumu dahilinde 3 tane oğul, 1 tane kardeş, 3 tane Karahisari, 3 tane de Kemahi kaydı mevcuttur.

Keşiş Mahtar (BOA. TD 2, s. 476-477): Mahalle ismini mahalledeki keşişten almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede kayıtlı olan toplam nefer sayısı 22 olup, mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak nitelenmektedir. 22 nüfusun 1'i çift, 21 tanesi belirsizdir. Meslek grubundan 1 tane cüllah, göçmen grubundan ise 9 tane Erzincani, 1 tane Yılduzi kayıtlıdır.

Nurmuş Keşiş (BOA. TD 2, s. 477): Mahalle ismini mahalledeki keşişten almıştır (Sönmez, 67: 2007). Bu mahallede toplam nefer sayısı 39'dur. Mücerred kaydı bulunmamakta, tüm nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir. 39 nüfusun 1 tanesi nim, 38'i belirsizdir. Meslek grubundan 2 tane cüllah, 1 tane debbağ, 1 geleban/çoban bulunmaktadır. Göçmen grubundan ise 2 tane Erzincani'den 1 tanesi akrabalık durumu dahilinde kardeş, 2 tane Karahisari, 4 Kemahi'den 3 tanesi akrabalık durumu dahilinde oğul kaydı mevcuttur.

2.2.2. Müslüman Nüfus

İncelemiş olduğumuz tahrir defterine göre, 1454-1455 yıllarında Sivas şehri merkezdeki toplam mahalle sayısı 17'dir. Bu 17 mahallenin 10'u Müslümanların bulunduğu mahallelerdir. Müslümanların bulunduğu 10 mahallenin toplam nüfusu 216'dır. Müslümanların yaşadığı mahalleler içerisinde en fazla nüfusa sahip mahalle 35 nefer ile Mescid-i Hoca İmam mahallesi iken, en az nüfusa sahip mahalle ise 9 nefer ile Mescid-i Hacı Emir Mahmut mahallesidir. Mücerred kaydına rastlanmadığından dolayı hane sayısı da 216'dır. Toplam genel Müslüman nüfus, tarihçilerin genel olarak kabul

ettiği 5 x hane formülü ile 1080'e tekabül etmektedir. Şehir merkezinde, Müslüman nüfus içerisinde meslek sahibi nüfus miktarı 50, görevli nüfus sayısı 9'u imam, 1'i muarraf, 4'ü müezzin, 2'si müderris ve 1'i naib olmak üzere 17'dir. Gayrimüslim görevli kaydı bulunmadığından görevlilerin tamamı Müslüman nüfusu dahilindedir. Göç verilerine bakıldığında ise Müslüman nüfus sayısı 28'dir (BOA. TD 2, s. 466-481).

2.2.3. Gayrimüslim Nüfus

İncelemiş olduğumuz tahrir defterine göre, 1454-1455 yıllarında Sivas şehri merkezdeki toplam mahalle sayısı 17'dir. Bu 17 mahallenin 7'si Gayrimüslimlerin bulunduğu mahallelerdir. Gayrimüslimlerin yaşadığı 7 mahallenin toplam nüfusu 342'dir. Gayrimüslimlerin bulunduğu mahalleler içerisinde en fazla nüfusa sahip mahalle 118 nefer ile Bazar Kapusu mahallesi içerisinde kayıtlı olan ve bölgeye yeni geldikleri tahmin edilen Cema'at-i Gureban sakinleri iken, en az nüfusa sahip mahalle ise 20 nefer ile Zilger mahallesidir.⁴ Mücerred kaydına rastlanmadığından dolayı hane sayısı da 342'dir. Toplam genel Gayrimüslim nüfus, tarihçilerin genel olarak kabul ettiği 5 x hane formülü ile 1710'a tekabül etmektedir. Şehir merkezinde, Gayrimüslim nüfus içerisinde meslek sahibi nüfus miktarı 40'tır. Gayrimüslim görevli kaydı bulunmamakta olup, bununla beraber 'Keşiş' ismi çoğu yerde geçmektedir fakat bu ismin dini görevli olup olmadığı anlaşılammıştır. Göç verileri dahilinde Gayrimüslim nüfus sayısı ise 117'dir (BOA. TD 2, s. 466-481).

2.2.4. Meslek Grupları

1454 tarihli 2 numaralı tahrir defteri dahilinde 38 adet meslek grubu, 90 adet meslek sahibi tespit edilmiştir. Bu 90 meslek erbabının 50'sini Müslim nüfus, 40'ını Gayrimüslim nüfus oluşturmaktadır. Meslek erbabı olan Müslim ve Gayrimüslim

⁴ Cema'at-i Gureban'ı, Bazar Kapusu mahallesinin içerisinde inceleyen araştırmacıların yanı sıra (bkz. Sönmez, 2007: 61), ayrı bir mahalle olarak ele alan araştırmacılar da vardır.

Atar	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Bakkal	5	5	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	1	0
Balıkçı	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Bostancı	3	2	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Boyacı	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Camcı	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cüllah	11	5	6	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	2	1
Çerçi	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Çilingir	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Debbağ	4	3	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Değirmenci	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Direvlük	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dokurcu	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ferrâş	2	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Geleban/Çoban	4	1	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Habbaz	3	3	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hallac	11	6	5	1	0	0	1	0	1	2	0	0	1	0	1	2	0	2	0
Hayyat	5	2	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	2	0
Kalaycı	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kalburcu	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasab	3	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kazancı/Kazgancı	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Keçeci	2	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kefşker	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kiradüz	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirişçi	3	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Köhneduz	2	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuşakçı	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Külâhi	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Kürkçi	2	2	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pinedüz	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarraç	3	3	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Seyyaf	6	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	1
Sofçu	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0

Topçu	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Tuzcu	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Yağcı	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1454 tarihli defterde kayıtlı meslek grupları, alfabetik sıra ile aşağıda verilmiştir.

- 1 Arakiyyeduz⁵: Keçeci
- 2 Attar: Güzel kokular, iğne, iplik satan.
- 3 Bakkal
- 4 Balıkçı
- 5 Bostancı
- 6 Boyacı: Elbise ve bez boyayan.
- 7 Camcı
- 8 Cüllah: Çul dokuyan, çulha.
- 9 Çerçi: Ufak tefek şeyler satan.
- 10 Çilingir
- 11 Debbağ: Tabak serici, deri terbiye eden kimse.
- 12 Değirmenci: Asiyabi
- 13 Direvlük: Eken biçen kişi, orakçı.
- 14 Dokurcu
- 15 Ferrâş: Döşeyen, döşemeci, hizmetçi.
- 16 Geleban: Çoban
- 17 Habbaz: Ekmekçi
- 18 Hallaç: Pamuk, yatak, yorgan atan kimse.
- 19 Hayyat: Terzi

⁵ Arakiyye, en çok dervişlerin giydikleri yünden yapılmış bir çeşit külahtır. Duz ise dikici, diken demektir.

- 20 Kalaycı
- 21 Kalburcu
- 22 Kasap
- 23 Kazancı/Kazgancı
- 24 Keçeci
- 25 Kefşker: Ayakkabıcı, eskici, köşker
- 26 Kiradüz
- 27 Kirişçi: Bazı sazlarda kullanılan hayvan bağırsağı ya da sinirlerinden yapılmış tel ya da ok yayının iki ucu arasına gerilen esnek bağ.
- 28 Köhneduz: Yamacı, ayakkabı tamircisi.
- 29 Kuşakçı
- 30 Külâhi: Külâh diken.
- 31 Kürkü
- 32 Pinedüz⁶: eskici, ayakkabı tamir eden, yamacı
- 33 Sarraç: Eğer, at koşumu yapan.
- 34 Seyyaf: Kılıç yapan, kılıçlı, kılıççı.
- 35 Sofçu: Yüncü
- 36 Topçu
- 37 Tuzcu (Nemekî)
- 38 Yağcı

2.2.5. Göçmenler

Göç, kişi ya da grupların buldukları yerden bir başka yere daimi şekilde kalmak amacıyla geçiş yapmalarınıdır. Başka bir ifade ile kişi ya da grupların anavatanını terk etmesi olarak tanımlanmaktadır. Hareketlilik sosyal bir olgu olup, zamanda

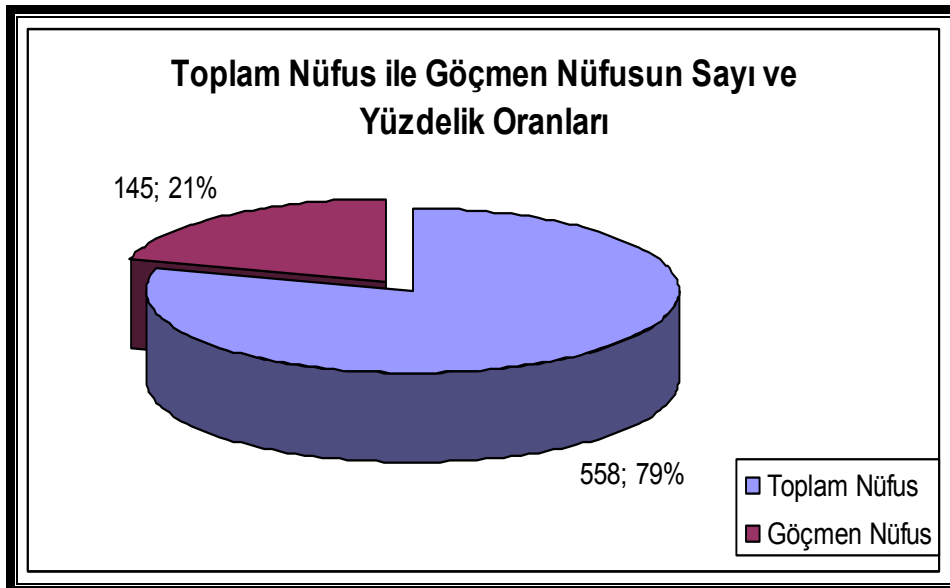
⁶ Mesleklerin anlamlarında, Ferit Devellioğlu'na ait olan Osmanlıca-Türkçe sözlük ile Serpil Sönmez'e ait olan 15-16. Yüzyıllarda Nefs-i Sivas adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır.

mekanda ve sosyal yapıda göç manasına gelmektedir. Göç, insanların ailesiyle beraber ikâmetgâh değiştirdiği bir hareket olması hasebiyle fiziki coğrafi nitelik arz etmektedir. Göçler, gönüllü, zorunlu ve bilinçsiz olmak üzere üçe ayrılıp, gönüllü göçler kendi içinde iç-dış ve kalıcı-geçici göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Hareket yönüne göre göçler ise, kırdan kıra, kırdan şehre, şehirden şehre, şehirden kıra olarak dörde ayrılmaktadır. Göçün iki modeli bulunmakta olup, ilki itici-çekici modeldir. Bu modelde doğal afetler, işsizlik, haksızlık ve savaş gibi faktörler itici rol oynayarak göçe sebebiyet vermektedir. Diğer göç modeli ise Lee modelidir. Bu modelin temelinde ise, göç için itici ve çekici faktörlerin kişilerce farklı algılanması yatmaktadır. Göçlerin genel sebepleri, artan vergi yükü, idarecilerin halka karşı uygulamaları, salgın hastalıklar, iş arama, dağdan ovaya yerleşme, kıtlık, zirai saha yetersizliği, dini ve siyasi çatışmalar, doğal kaynakların artan nüfusu besleyemez duruma gelmesi gibi sıralanmaktadır (Demir, 2007: 198-200). Osmanlı toplum yapısına bakıldığında, nüfus ile ilgili çalışmaların XVIII. yüzyıl ve sonrasındaki dönemlerde yoğunlaştığı bilinmekle beraber, XVI. yüzyıl için de çalışmaların yapıldığı aşikârdır (Demir, 2007: 201). Bu çalışmalara göre İstanbul şehrinin göç kaybettiği ve bu göçleri önlemeye yönelik tedbirlerin alındığı ortaya konulmuştur (Demir, 2007: 203). Erhan Afyoncu, tahrir defterlerinin göç hareketleri açısından tam anlamıyla ortaya konulmadığını öne sürmüş ve gerekli çalışmaların yapılmadığını da vurgulamıştır. (Demir, 2007: 206).

Bu çalışmada da iç göçlerin varlığı dahilinde şehirden şehre ve şehirden köye göç hareketlerinin kayıtları doğrultusunda bir takım veriler ortaya konulmaya çalışılmıştır. İncelenen 1454 tarihli 2 numaralı Sivas tahrir defteri dahilinde 1454-1455 yıllarında Sivas şehri merkezdeki göçmen verilerine bakıldığında da şehrin genel nüfusu 558 nefer içerisinde, 145 göçmenin varlığı bilinmekte olup, bunların 28'i Müslüman, 117'si ise Gayrimüslim olarak kayıtlara geçmiştir. Toplam nüfusla, göçmen

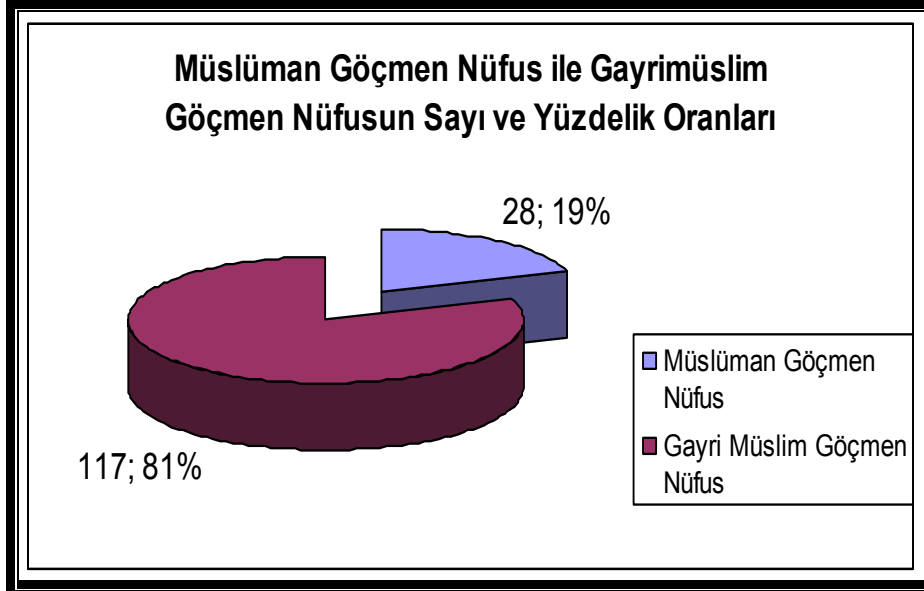
nüfusun yüzdeler oranlarına baktığımızda, toplam nüfus %79, göçmen nüfus %21'dir (Bkz. Grafik 4). Göçmen nüfusun içerisinde Müslim ve Gayrimüslimlerin yüzdeler oranlarına baktığımızda, Müslüman göçmenler %19, Gayrimüslim göçmenler %81 oranına sahiptir (Bkz. Grafik 5). 216 Müslüman nüfus içerisinde 28, 342 Gayrimüslim nüfus içerisinde de 117 göçmen kaydının mevcudiyetini müteakiben, Sivas şehri merkezine göç edilen yerler ise, Aktavutlu, Akşehri, Ayende, Bayburdi, Biruni, Çerkes, Erzincani, Karahisari, Karakuşlu, Kayseri, Kemahi, Türkmen ve Yılduzi'dir. Bunlar arasında Sivas merkeze en fazla göç edilen yer 88 nefer ile Erzincani iken, en az göç edilen yer ise 1'er nefer ile Aktavutlu, Ayende, Biruni, Karakuşlu, Türkmen ve Yılduzi'dir (BOA. TD 2, s. 466-481) (Bkz. Tablo 3) (Bkz. Tablo 4). Müslüman nüfus içerisinde Müslüman göçmenlerin yüzdeler oranları ise, Müslüman nüfus %89, Müslüman göçmen nüfus %11'dir (Bkz. Grafik 6). Gayrimüslim nüfus içerisinde Gayrimüslim nüfusun yüzdeler oranlarına baktığımızda ise Gayrimüslim nüfus %75, Gayrimüslim göçmen nüfus %25 oranındadır (Bkz. Grafik 7).

Grafik 4. Sivas Şehrindeki Toplam Nüfus ile Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdeler Oranları

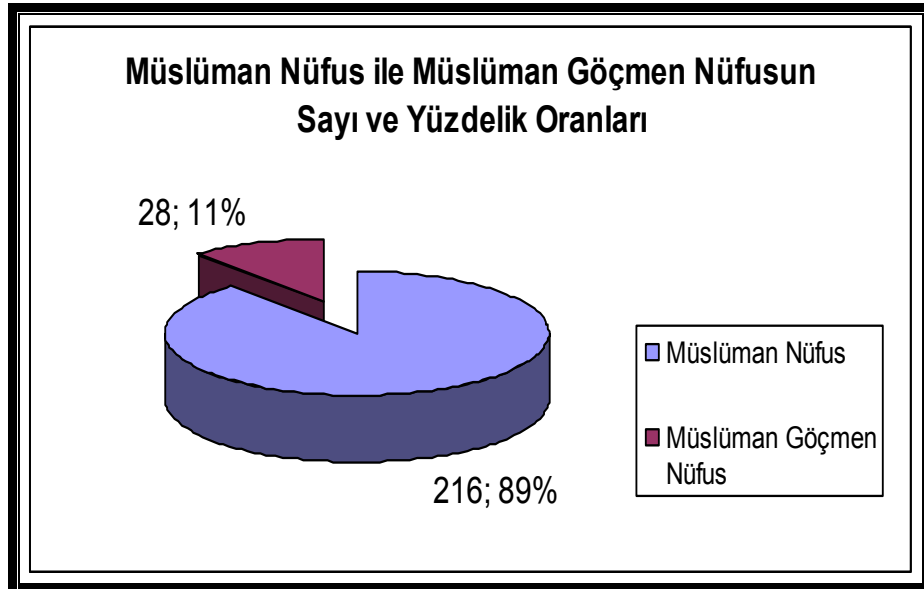

Tablo 3. Sivas Şehrindeki Göçmen Nüfusun Müslümanların Yaşadığı Mahallelere Dağılımı

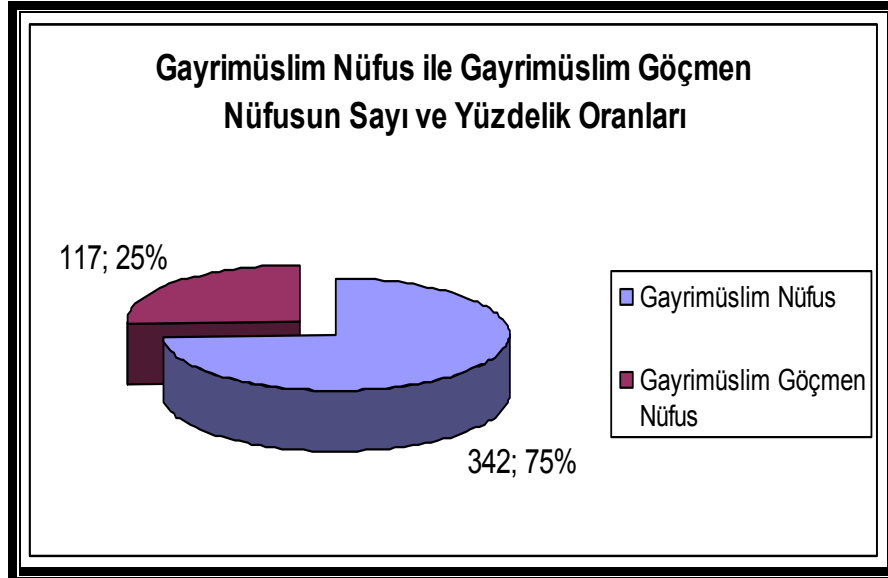
Grafik 5. Sivas Şehrindeki Müslüman Göçmenler ile Gayrimüslim Göçmenlerin Sayı ve Yüzdelik Oranları

Grafik 6. Sivas Şehrindeki Müslüman Nüfus ile Müslüman Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları

Grafik 7. Sivas Şehrindeki Gayrimüslim Nüfus ile Gayrimüslim Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzelik Oranları

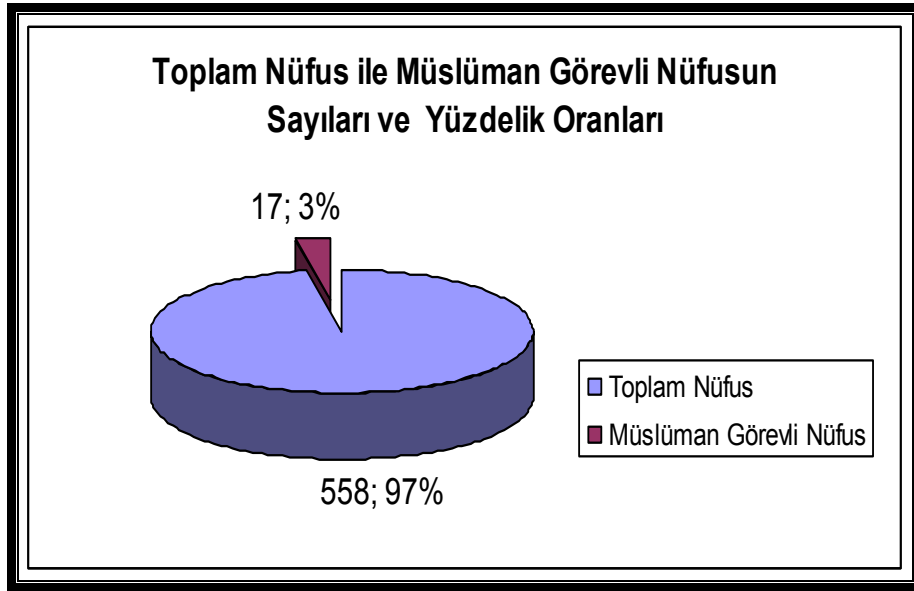

2.2.6. Şehir Görevlileri ve Muaflar

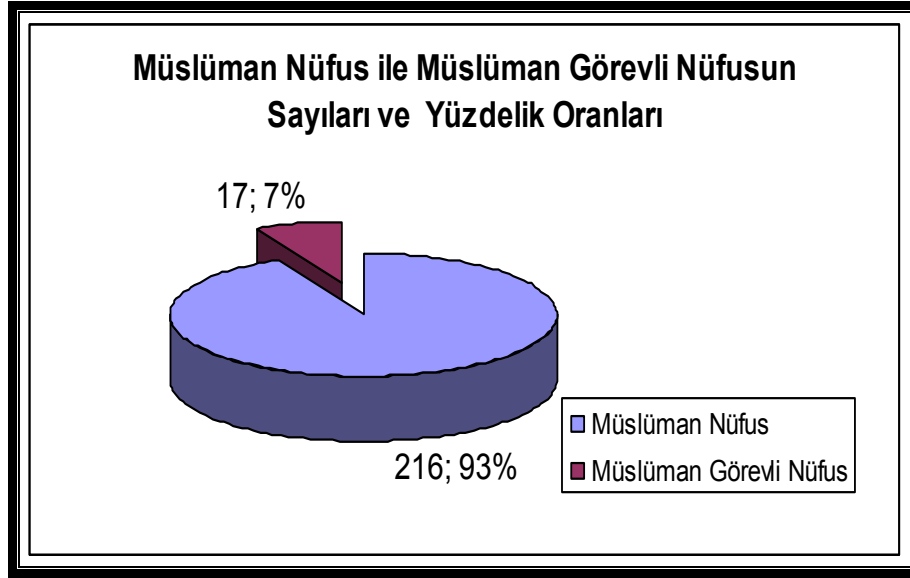
Bu çalışmaya konu olan 1454 tarihli tahrir defteri kayıtlarında beş farklı görevli grubu mevcut olup, bunların hepsi Müslüman ve hane olarak ifade edilmiştir. İmam, muarriif, müezzin, müderris ve naiblerin oluşturduğu bu beş farklı görevli ve aynı zamanda muaf grubunun toplam nefer sayısı ise 17'dir. Şehir toplam nüfusu ve bu nüfus içindeki görevli-muaf nüfusunun yüzelik oranlarına bakacak olursak, toplam nüfus 558 nefer ile %97'lik paya sahip iken, Müslüman görevliler ve muaflar ise 17 nefer ile %3'lük paya sahiptir (Bkz. Grafik 8). Şehrin Müslüman nüfusu kapsamında Müslüman görevli ve muafların yüzelik oranları ise 216 nefer ile Müslüman nüfus %93, Müslüman görevli ve muaflar 17 nefer ile %7 oranına sahiptir (Bkz. Grafik 9). 9 neferle görevliler grubunun en fazla nüfusuna imamlar sahip olurken, 1'er neferle en az nüfusa sahip görevli grupları muarriif ve naibdir. Görevlilerin mahallelere dağılımları ise şu şekildedir, Mescid-i Pelaslu mahallesinde 2 tane, Mescid-i Hoca Ulu Bey,

Mescid-i Hoca İmam, Mescid-i Hoca Emir Mahmud, Mescid-i Paşa Bey, Mescid-i Câmi', Tokmak, Mescid-i Medrese, mahallelerinde 1'er tane imam var olup, Şeyh Çoban ve Mescid-i Hoca Hüseyin mahallesinde imam bulunmamaktadır. Tokmak mahallesinde 1 tane muarrif bulunup, diğer mahallelerde bulunmamaktadır. Mescid-i Hoca İmam, Mescid-i Paşa Bey, Mescid-i Câmi', Mescid-i Pelaslu mahallelerinde 1'er tane müezzin bulunmaktadır. Mescid-i Hoca Ulu Bey ve Mescid-i Hoca İmam mahallerinde 1'er tane müderris bulunmaktadır. Mescid-i Hoca İmam mahallesinde ise 1 tane naib kaydı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 5).

Grafik 8. Sivas Şehrindeki Toplam Nüfus ile Müslüman Görevli Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranı

Grafik 9. Sivas Şehrindeki Müslüman Nüfus ile Müslüman Görevli ve Muaf Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları

Tablo 5. Sivas Şehrindeki Müslüman Görevlilerin Müslümanların Yaşadığı Mahallelere Dağılımı

Görevler	Müslüman			Müslümanların Yaşadığı Mahalleler									
	Topl. Nefer	Hane	Mücerred	Mescid-i Hoca Ulu Bey	Mescid-i Hoca İmam	Mescid-i Hacı Emir Mahmud	Mescid-i Paşa Bey	Mescid-i Câmî'	Tokmak	Mescid-i Hoca Hüseyin	Mescid-i Pelaslu	Mescid-i Medrese	Şeyh Çoban
İmam	9	9	0	1	1	1	1	1	1	0	2	1	0
Muarrif	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Müezzin	4	4	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0
Müderris	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Naib	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

2.2.7. Zaviyeler

Kelime anlamı, bir tarikata bağlı olan dervişlerin, bir şeyhin yönetimi altında yaşadıkları, gelip geçen yolculara bedava yiyecek, içecek ve yatacak yer veren idari merkezlerde ya da yol üzerindeki bina topluluğu olan zaviyeler, Selçuklu Devleti'nden beri varlığı bilinen, siyasi, iktisadi ve içtimai bakımdan büyük bir önem arz eden kurumlardır (Demir, 2006: 2). Osmanlı bütününde kır ve kent alanlarında faaliyet gösteren bu dini-içtimai müessese, zaviye, tekke, buk'a, dârü'r-rahâ gibi değişik adlarla anılmasına rağmen fonksiyonel açıdan benzerlik göstermektedir (Demirel, 2006: 155). Şeyh, derviş ve bunların aileleri zaviye halkını oluşturmaktadır. Zaviyelerde şeyh,

derviş ve çevre köylerin çiftçilikle uğraşan halkının katıldığı dini törenler düzenli olarak yapılmıştır. Mimari bir yapı olarak tam teşkilatlı bir zaviyede mescid, tevhidhane, türbe ve mezarlık, misafir odası, kütüphane, mutfak, hamam ve ahırlar gibi kısımlar mevcuttur (Açikel, 2001: 230). Hem Selçuklu hem de Osmanlı Devleti'nde, Rumeli ve Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında çok büyük öneme haiz olan zaviyeler, terk edilmiş boş arazileri iskân merkezine dönüştürüp, şenlendirerek zirai çalışmalara imkân vermesi sonucunda devlete gelir sağlamıştır. Ayrıca buldukları yerde asayişî sağlamışlar, han ve kervansarayların olmadığı yerlerde tüccar ve yolcuların konaklama ve güvenliğini sağlamışlardır. Bunların yanı sıra, medreselerin ulaşamadığı yerlerde kültür açısından önemli etkileri olmuştur. Dini-tasavvufi terbiye merkezi olan zaviyeler, halk kültürüne eğitim, edebiyat, müzik alanlarında önemli katkılar sağlamış, bunun yanı sıra zaman zaman siyasi roller de üstlenmiştir (Açikel, 2001: 230). Zaviyelerde hizmet edenler ile zaviye etrafını şenlendiren reayâ bazı vergilerden muaf tutulmaktadır (Demir, 2006: 2). Farklı bir ibadet anlayışıyla şeyh etrafında toplanılan zaviyelerde, duâgular, cüzhanlar ve türbedarlar da vakfiye şartlarına göre görev yapmaktaydılar. Zaviye şeyhleri, kütüphane vakfederek mektep yaptırmakla beraber, halk eğitimi ve okul eğitimini de teşvik etmiştir (Demirel, 2006: 156). Osmanlı dönemi boyunca Sivas şehrinde toplam 27 zaviye faaliyet göstermiş olup, bunlardan 8 tanesinin Osmanlı öncesinde kurulduğu bilinmektedir. Ayrıca Selçuklu, Eretna Beyliği dönemlerinde varlığı bilinen zaviyelerin de Osmanlı dönemine ulaşmadığı da bilinenler arasındadır (Demirel, 2006: 155).

Bu çalışmaya konu olan defterdeki kayıtlar dahilinde 1454 tarihinde Sivas şehir merkezinde 16 tane zaviye ve 2 tane hangâh mevcut olup, toplamda 29 nefer kaydı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 6).

2.2.8. Medreseler

İslam dünyasının doğusunda camilerden ayrı olarak öğretim yapmak, talebelerin maddi sıkıntı çekmeden barınmalarını sağlamak ve Şîî propagandasını önlemek amacıyla kurulan müesseselere medrese adı verilmektedir. Bu kurum halka gerçek din ve prensiplerini öğretmek, doğru ile yanlış arasındaki farkı anlatmak için tahsis edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Sultan Alparslan ve Melikşah'a vezirlik yapan Nizamülmülk'ün gayretleri ile ilk teşkilatlı medrese olan Nizâmiye medresesi Nişabur'da inşa edilmiştir. Fakat İslam dünyasında Nizâmiye medresesinden önce de medreselerin olduğu bilinmektedir. Horasan ve Maveraünnehr'in çeşitli bölgelerinde fıkıh ve hadisle ilgili birçok medrese kurulmuştur. Ayrıca Belh, Nişabur, Merv gibi doğu bölgelerde de medrese tabiri ile yüksek eğitim ve öğretim kurumları mevcuttur. Fakat bunların hiçbirisi uzun ömürlü olmamıştır. Dolayısıyla Nizamiye Medresesi'nin ilk medrese olarak bilinmesi de bundandır. Bir Selçuklu müessesesi olan medrese devlet eliyle kurulmuş ve bu teşkilatın en küçük ayrıntısı dahi düşünülmüştür. Selçuklular döneminde gelişen medreselerde İslami ilimlerin yanı sıra tıp, felsefe riyaziye, ve heyet gibi akli ilimler de okutulmuş, mahallin kültür durumu medrese vasıtasıyla gelişmiştir. Osmanlı öncesinde eğitim öğretim tahsis eden medreselerin yanında sadece tek branşa haiz olan medreseler de vardır ve bunlar ihtisas medreseleri olarak üçe ayrılmıştır. Bunlar Dârü'l-Hadis, Dârü'l-Tıb ve Dârü'l Kura'dır.

Osmanlı Devleti, diğer müesseselerde olduğu gibi medreseleri de kendinden önceki Türk-İslam devletlerinden devralmış ve geliştirmiştir. Bu gelişme hem program hem de mimari sahada olmuştur. Osmanlılar ilme ve ilim adamlarına çok büyük değer vermiştir. İran, Turan, Horasan, Hindistan, Mısır, Halep gibi merkezlerden birçok alim İstanbul'a akın etmiştir. İslam dünyasının tamamında olduğu gibi, Osmanlı Devleti de medrese eğitimini vakıflar yoluyla idame ettirmiştir. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinin ardından Sahn-ı Seman medreselerini kurmuş ve bunlar için vakıflar tahsis

etmiştir. Akabinde birçok Sultan, vezir, alim ve bazı saray görevlilerince vakıflar tahsis edilmiştir. Osmanlı klasik dönemde Mimar Sinan'ın baş mimarlık döneminde sadece İstanbul'da 55 tane medrese bulunmaktadır. Osmanlı Devleti'nde ilk medrese Orhan Gazi tarafından İznik'te açılmıştır. Devletin kuruluşundan itibaren 150 yıl içinde en önemli medreseler İznik, Bursa ve Edirne'dedir. Fatih'in yaptırdığı Sahn-ı Seman ve Kanuni'nin yaptırdığı Süleymaniye medreseleri en önemli ve dereceli medreseler olarak bilinmektedir. Derece bakımından aşağıdan yukarıya Haşiye-i Tecrid, Miftah, Kırklı, Ellili, Sahn-ı seman, Altmışlı medreseler olarak sıralanmaktadır. Genellikle camilerin yanında bulunan medreselerde mantık, belagat, nahiv, matematik, Astronomi, felsefe, tıp, tarih, coğrafya gibi pozitif ilimlerin yanında Kur'an ilimleri, hadis ve fıkıh gibi ilimler de okutulmuştur (Komisyon, 1992; 81-101).

Medrese eğitimi, Fatih ile beraber kanuna bağlanmıştır. Buna göre dersler kahvaltıdan sonra başlayacak öğlen namazına kadar sürecekti. Öğleden sonra öğrenci kütüphane de ya da camide çalışmıştır. Salı günü hafta tatilidir ve dini bayramlar ile kandillerde de ders yapılmazdı (Komisyon, 1992: 91).

1454 tarihli 2 numaralı Sivas defterine göre şehir merkezinde 2 tane medrese bulunmaktadır. Bu iki medresede de birer nefer olmak üzere medreselerdeki toplam kayıtlı nefer sayısı 2'dir (Bkz. Tablo 6).

Tablo 6. Sivas Şehrindeki Zaviye, Hangâh ve Medreselerin Nüfus Dağılımları

İdari-Birim	İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Hane	Mücerred	Müslim nefer	Hane	Mücerred
Zaviye	Abdulvahhab Gazi	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Hacı Abdurrahman	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Külâhi	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Akbaş	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Ahmed Çelebi	4	4	0	4	4	0
Zaviye	Hattablar	1	1	0	1	1	0

Zaviye	Şeyh Hasan	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Arasta Hoca	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Şeyh Erzurum	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Mahmut Çelebi	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Hacı Arif	2	2	0	2	2	0
Zaviye	Hacı Şahin	1	1	0	1	1	0
Hangâh	Tokmak	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Ahi Carullah	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Ahi Muhittin	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Melik Acem	1	1	0	1	1	0
Hangâh	Haki	1	1	0	1	1	0
Zaviye	Şeyh Çoban	3	3	0	3	3	0
Medrese	Ürkirdi	1	1	0	1	1	0
Medrese	Sahib	1	1	0	1	1	0

Aşağıdaki bölümde 1454 tarihli defterde kayıtlı zaviyeler, hangâhlar ve medreseler, defterdeki sıra ile başlıklar altında açıklamalı bir şekilde verilmiştir.

Abdulvahab Gazi Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 2 olup, bunlardan 1 tanesi çift kaydıyla şeyhtir. 1 tane de belirsiz vardır. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Hacı Abdurrahman Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 2 olup, bunlardan 1 tanesi belirsiz ve bakkal kaydıyla şeyhtir. 1 tane de belirsiz şakird vardır. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Külahi Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 2 olup, bunlardan 2 tanesi belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Akbaş Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Ahmed Çelebi Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 4 olup, bunlardan 1 tanesi belirsiz ve kaydıyla şeyhtir. 3 tane de belirsiz nüfus vardır. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Hattablar Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Şeyh Hasan Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Arasta Hoca Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da çift kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Şeyh Erzurum Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Mahmud Çelebi Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 2 olup, bunlardan 1 tanesi belirsiz kaydıyla şeyhtir. 1 tane de belirsiz nüfus bulunmakta, mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Hacı Arif Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 2 olup, bunlardan 1 tanesi belirsiz kaydıyla şeyhtir. 1 tane de belirsiz nüfus bulunmakta, mücerred kaydı bulunmamakta ve toplam nüfus hane olarak değerlendirilmektedir.

Hacı Şahin Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Tokmak Hangâhı (BOA. TD 2, s. 479): Bu hangâhta toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Ayrıca şeyhin sarraç kaydı da mevcuttur. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Ahi Carullah Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Ahi Muhiddin Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Melik Acem Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 479): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Haki Hangâhı (BOA. TD 2, s. 479): Bu hangâhta toplam kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla şeyhtir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Şeyh Çoban Zaviyesi (BOA. TD 2, s. 480): Bu zaviyede toplam kayıtlı nefer sayısı 3 olup, bunlardan 1 tanesi belirsiz ve kaydıyla şeyhtir. 1 tane belirsiz nüfus ile 1 tane de çift nüfus vardır. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Ürkirdi Medresesi (BOA. TD 2, s. 480): Bu medresede kayıtlı nefer sayısı 1 olup, o da belirsiz kaydıyla müderristir. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

Sahip Medresesi (BOA. TD 2, s. 480): Bu medresede kayıtlı nefer sayısı 2 olup, 1 tanesi belirsiz kaydıyla müderristir. 1 tane de belirsiz nüfus mevcuttur. Mücerred kaydı bulunmamakta ve nüfus, hane olarak değerlendirilmektedir.

2.3. Sivas'ın Kırsal Yapısı Demografik Durumu

2.3.1. Sivas Kazası'na Bağlı Köyler ve Nüfus Yapısı

İdari yapılanma dahilinde şehirlerin kırsal bölgesi olan köy, köken itibariyle Farsça olup, civar, etraf, sokak, mahalle anlamlarına gelen 'küy, kü' kelimelerinden türemiştir. Bu tabir Farsça tesiri altında bulunan ve Orta Asya şivelerinde de aynı anlamıyla kullanılmıştır. Diğer Türk şivelerinde bu tabire anlam itibariyle yakın olan 'ağıl' kelimesi kullanılmıştır (Arat, 1954: 924). Köyün de bir çok tanımı olması gayri ihtiyari olması ile beraber, Tanoğlu, Beşeri Coğrafyada Nüfus ve Yerleşme adlı yayınında şehir ve köyün ayrımına dikkat çekerek, köyü her bakımdan bulunduğu doğal çevreye ve toprağa sıkı sıkıya bağlı ve bu toprağı ekip biçmek ve hayvan yetiştirmekle geçinen insan topluluğu olarak değerlendirmiştir (Avcı, 2004: 12). Her merkezi ve gelişmiş idari birim ilk önce köy durumunda olup, daha sonra ekonomik, coğrafi ve politik şartların elvermesiyle kasaba ve daha sonrasında pozitif gelişimler neticesinde şehir olmuşlardır. Köyler, saymış olduğumuz bu şartların elvermemesi durumunda ise terk edilip yok olmuşlardır. Daha önce de belirttiğimiz üzere köy ve şehir yapılanmasının en önem farkı yerleşme alanı ve ekonomik faaliyet alanlarıdır. Şehirlerde yerleşme alanı geniş, tarım yapılan alan dardır. Köylerde ise yerleşme alanı dar, tarım alanı geniştir. Tarım ve hayvancılığa dayalı köy yerleşmeleri, nüfus ve görünüşü değişse bile özelliklerinden dolayı idari sıfatı aynı kalmıştır. Köyler mezralardan farklı olarak savunma ve çeşitli sebeplerle yamaç ve tepelere kurulmuştur. Tahrir defterlerinde idari birim olarak 'karye' adı ile belirtilen köyler, insanların yerleşik yaşama geçmesiyle o toplumun kültür, idari ve ekonomik yapılarıyla

şekillenmiştir (Demir, 2007: 102). Yine Osmanlı tahrir defterlerindeki kayıtlardan yola çıkarak köylünün elinde bulundurduğu toprak durumuna göre sınıflandırıldığını bilmekteyiz. Buna göre, çiftlik sahibi olanlar çift, bir çiftten az toprağa sahip olanlar nim-çift, az ya da hiç toprağı olmayanlar bennak, bekâr erkekler ise mücerred olarak değerlendirilmiştir. Bu sınıflama kendilerinden alınan şahıs vergilerini belirlemektedir (Emecen, 1999: 95). Anadolu'ya Türklerin yerleşmesiyle gerek yerleşik, gerekse göçebe Türkmenler ve Türk boyları, köy ve şehri yerli halkla mesken tutmuş ve idari yapılanmanın içinde yer almışlardır. Köyde yaşayan yerleşik zümre, Anadolu nüfusunun büyük bir kısmını oluşturmuştur. Ticaret yollarının, büyük şehirlerin ve kasabaların, maden ocaklarının etrafında köy hayatı gelişmiştir. Bununla beraber göç yolları üzerinde olan köyler her daim risk altında kalmışlardır. Bu tehdit için devlet, göçebeler için bir iskân politikası uygulamıştır. Selçuklu Devletinde ikta sistemi dahilinde, toprak mülkiyeti devlete ait, toprak üzerindeki zirai çalışma ve tasarruf hakkı köylüye reayâya aittir. Devlet, geçimi toprağa dayalı köylüye çeşitli sebeplerden dolayı zarara uğraması durumunda destek çıkmıştır.

Köyler, dini ve ırki bakımdan bütünlük içerisinde olup, çoğunluğu aşiret mensuplarından oluşmuştur. Zamanla aşiret bağları zayıflamıştır. Boy ya da ulus denen muhtariyetler köylerin idari amiri olup, devlete her yıl verdi vermekle yükümlüdür. Her köyün bir kethüdası bulunmaktadır ve köy gençlerinden oluşan gençlik ocağı, köy kethüdasına bağlıdır. Bu ocağın başında bulunan yiğitbaşı, ocaktaki gençlerle isyan ve eşkiyalık gibi durumlara müdahalede bulunmuş, köyün düzenini korumuşlardır. Köy kethüdaları ise ilbaşılarına bağlı bulunmuş, ilbaşıları halk ve devlet arası ilişkileri sağlamıştır. Bu dönemde köylerde bulunan zaviye şeyhleri halkı bir tarikat disiplini içinde eğitmiş, ahilik geleneğine katkıda bulunmuştur. Osmanlı Devleti'ndeki köy yapılanması da Anadolu Selçuklu Devleti'nde var olan köy yapılanmasının bir

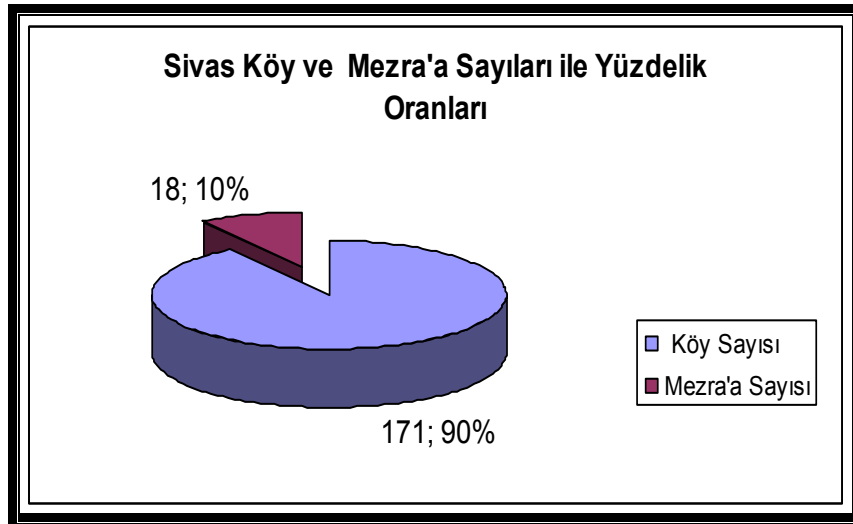
devamıdır. Yerleşik toplum yapılanması daha belirgin hale gelmiş, konar göçerlik önemini kaybetmiştir. Osmanlı köyleri de şehirler gibi cami etrafında kurulmuş, bazı köylerde ise tekke ve zaviye çevresinde kurulmuş ve ismini de büyük bir ihtimalle ondan almıştır. Osmanlı Devleti'ndeki tımar sistemi dahilinde, Anadolu Selçuklularında olduğu gibi, toprak mülkiyeti devlete ait, toprak üzerindeki zirai çalışma ve tasarruf hakkı köylüye reayâya aittir. Köylü buna karşın devlete vergisini vermekle mükelleftir. Bazı köylerde tarım ve hayvancılığın dışında tuzlacılık, ulaştırma, madencilik gibi meşguliyetler var olmuş, buna karşılık örfi vergilerden muaf tutulmuşlardır.

Osmanlı'da köy idaresi, bağlı bulunan sancağın kadısına bağlıdır ve idare köy imamındadır. İdari teşkilatta imamdan sonra köy kethüdası ve ona bağlı yiğitbaşılar mevcuttur. Çeşitli köylerin kethüdaları bir ilbaşı denilen kethüdaya bağlıdır. Güvenlik hizmetleri ise, yönetimi köy subaşlarına bağlı sekbanlardan oluşmaktadır. Osmanlı köyü kısmen piyasaya açıktır ve gıda maddeleri ile dokuma ihtiyacı köyün kendisi tarafından karşılanmıştır. Tımar sisteminin bozulması köy hayatını olumsuz anlamda etkilemiştir. Ayrıca otoritenin zayıflaması güvensizliği doğurmuştur. XVII. yüzyılda asker ihtiyacı ve güvensizlik için devlet çözüm yolları bulmuş fakat bu durum, özellikle büyük şehirler için XVIII. yüzyılda köyden şehre göç hareketi olarak vuku bulmuştur. (Tabakoğlu, 2008: 183-185).

Osmanlı Devletinde köy, daha önce belirttiğimiz gibi kuruluş döneminden beri var olmuştur. Fakat köye ait hükümler ilk olarak Tanzimat'tan sonra 1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesi'nde yer almıştır. 1864 ve 1871 Vilayet Nizamname'leri köy idaresini kuruluşu, yönetimi, organları ve vilayet idaresinin diğer birimleriyle olan ilişkilerini düzenleyen, yenilikleri belirten nizamnameler olarak karşımıza çıkmaktadır (Sungur, 2002: 758).

1454 tarihli tahrir defterindeki kayıtlar dahilinde Sivas kazası'nın köyleri ve yerleşme birimleri ile bu yerleşmelerin nüfus yapıları hakkında bir takım değerlendirmeler yapılabilmektedir. Buradan hareketle Vilâyet-i Sivas başlığı altında Sivas kırsalında 189 tane yerleşim birimi mevcuttur. Bu 189 yerleşim biriminden 171 tanesi karye kaydıyla köy, 18 tanesi de mezra'adır. Köylerin ve mezra'aların yüzdeler oranlarına bakıldığında köy %90, mezra'lar ise %10'luk bir orana sahiptir (Bkz Grafik 9).

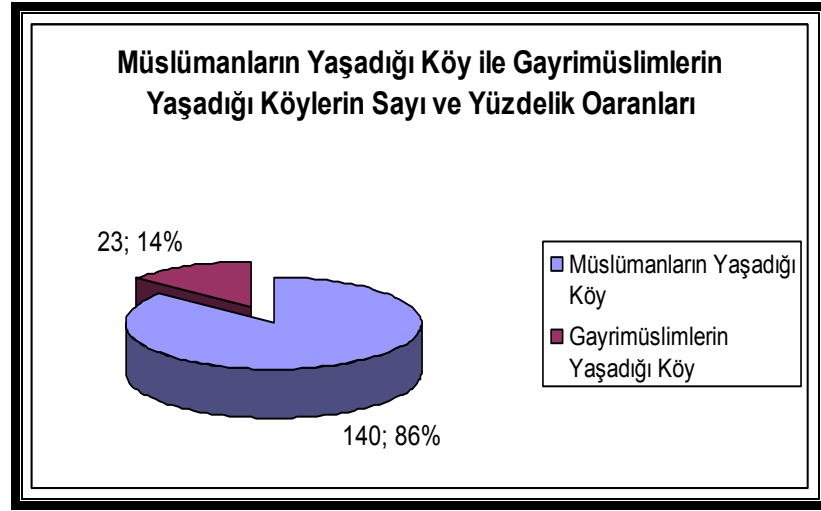
Grafik 10. Sivas Köy ve Mezra'a Sayıları ile Yüzdeler Oranları

Sivas kazası'nda bulunan 171 tane köyün toplam nefer sayısı 2268'dir. 18 tane mezra'ada ise nefer bulunmamaktadır. Köyler içerisinde en fazla nüfusa sahip olan köy, 146 nefer ile Gayrimüslimlerin yaşadığı Todurga köyüdür. Buna karşın, Karavihisar, Sovukpemek, Sarukaya, Taşlık ve Venk köylerinde nüfus kaydı bulunmamaktadır. Yani 171 köyün 5 tanesi nefersiz (boş) dir. (Bkz. Tablo 10). Dolayısıyla bu nefersiz köylerin Müslüman ya da Gayrimüslim olup olmamaları hususunda herhangi bir kanıya varılamamıştır. Köylerin Müslüman nefer sayısına bakıldığında 1135, Gayrimüslim nefer sayısına bakıldığında ise 1133 neticesine ulaşılarak sayıların hemen hemen aynı

olduğu kanaatine varılmıştır. Tabi bu sayılara Sivas kazası'ndaki Müslümanların, Gayrimüslimlerin ve Müslüman-Gayrimüslim karışık nüfusun yaşadığı köylerdeki tüm nefer sayıları baz alınarak ulaşılmıştır. Sivas kazası'ndaki köylere baktığımızda Müslümanların yaşadığı köylerin sayısı 140, Gayrimüslimlerin yaşadığı köylerin sayısı 23, Müslüman-Gayrimüslim nüfusun karışık olarak yaşadığı köylerin sayısı ise 3'tür. Müslümanların ve Gayrimüslimlerin yaşadığı köylerin yüzdelik dağılımlarına bakacak olursak, Müslümanların bulunduğu köyler %86, Gayrimüslimlerin bulunduğu köyler ise %14'lük bir paya sahip olmuştur (Bkz. Grafik 11). Köyleri, Müslümanların yaşadığı köyler, Gayrimüslimlerin yaşadığı köyler ve Müslim-Gayrimüslimlerin karışık olarak yaşadığı köyler olmak üzere 3 kısma ayrabiliriz.

Grafik 11. Müslümanların Yaşadığı Köy ile Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köy Sayıları ve Yüzdelik Oranları

2.3.1.1. Müslümanların Yaşadığı Köyler

Sivas'ın köylerindeki sayısal değerlere baktığımızda 140 tane Müslümanların yaşadığı köyün varlığı bilinmektedir. Müslümanların bulunduğu köylerdeki toplam Müslüman hane sayısı 988, mücerred nüfus sayısı 134'tür. Müslüman nüfusun hane ve mücerred nüfus sayılarının yüzdelik oranlarına bakıldığında, hane %88, mücerred %12'lik paya sahiptir (Bkz. Grafik 10). Dikkat çeken bir nokta ise Müslümanların bulunduğu köy sayılarının Gayrimüslimlerin yaşadığı köy sayısından fazla olmasına

rağmen, nüfus miktarları birbirine yakındır. Yani Müslüman nüfus sayısı 140 köy ile 1122 nefere sahiptir, Gayrimüslim nüfus sayısı ise 23 köy ile 993'tür. Fakat bu sayılara Müslim ve Gayrimüslim karışık nüfuslu köylerdeki Müslüman ve Gayrimüslim nefer sayısı dahil değildir. Eğer, Müslüman ve Gayrimüslim karışık nüfuslu köylerdeki Müslüman nefer sayısını da Müslümanların yaşadığı köylerdeki Müslüman nüfus sayısına eklersek 1145 sayısına ulaşılır ki bu sayı, Sivas kazası'nın kayıtlı Müslüman nefer sayısıdır. Müslümanların yaşadığı köyler içinde 106 nefer ve 23 mücerred ile en fazla nüfusa sahip olan köy Kamis köyü, en az nüfusa sahip köy ise 1'er nefer ile Takizud, Yepak, Kozköyü, Çiftlik, Borazid, Depelü, Derbend, Pir Köprü, Kızılcakışla, Çepni Viranı, Hafadüzü nam-ı diğer Kahr köyleri olmuştur (Bkz. Tablo 7).

Tablo 7. Sivas Kazası'ndaki Müslümanların Yaşadığı Köyler

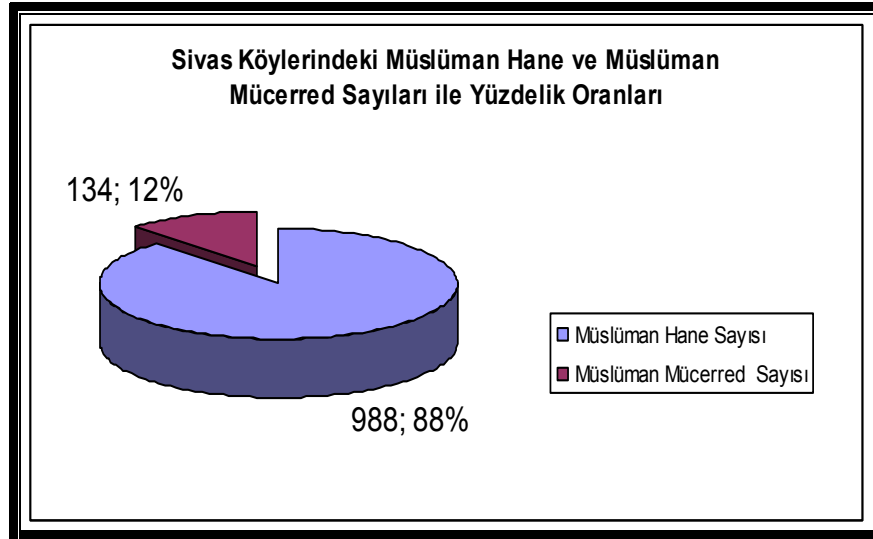
İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Müs. Nefer	Müs. Hane	Müs. Mücerred
Kamis	106	106	83	23
Yam	32	32	25	7
Kongar	32	32	24	8
Çat Kürt	28	28	23	5
Kemir	24	24	23	1
İbibük İli	23	23	18	5
Seyfük	23	23	17	6
Kızılköy	23	23	20	3
Yanaş	21	21	19	2
Adıs	20	20	20	0
Molus	20	20	14	6
(Köyün adı kayıp sayfada kalmış, mevcut değil.)	19	19	13	6
Karaca Burun	17	17	17	0
Emirhan	16	16	15	1
Danişmendlü	15	15	15	0
Bingöl	15	15	14	1
Eşen Hanı	14	14	10	4
Esendiğin	13	13	9	4
Zenger	12	12	12	0
Yarağıl	12	12	10	2

Keklik	11	11	8	3
Kürtler	11	11	10	1
Kirkidi	11	11	11	0
Kara Ağıl	11	11	8	3
Karlu	11	11	11	0
Kara Viran	10	10	9	1
Çirkin	10	10	8	2
Bolan Kocaş	10	10	8	2
Başbüyük	10	10	9	1
Saru Kaya	10	10	10	0
Uzun	10	10	9	1
Çirmini	10	10	8	2
Ayas Hatun	10	10	10	0
Kankırı	10	10	7	3
Karacahisar	10	10	10	0
Çelebi Deresi	9	9	9	0
Kadı	9	9	9	0
Ağva	9	9	9	0
Bayram Öyük	9	9	9	0
Hasan Kuşçu	9	9	8	1
Çiğil Viranı	8	8	6	2
Veliüddin ve nâm-ı diğer İnce Su	8	8	8	0
Kara Enk	8	8	8	0
Kutlapa	8	8	5	3
Çeltik	8	8	5	3
Kavraz	8	8	7	1
Koçaş	8	8	8	0
Kötni	8	8	7	1
Zelük	8	8	7	1
Hoca Yakub	8	8	7	1
Arab	8	8	7	1
Kara Bostan	8	8	8	0
Alt Çoban	8	8	8	0
Karaca	7	7	5	2
Barda Başı	7	7	6	1
İcuğa	7	7	7	0
Eriklükci	7	7	7	0
Bedel	7	7	5	2
Espinik	7	7	6	1
Koçaş	7	7	7	0
Hızır Ni'Ali	7	7	7	0
Olbarit	7	7	7	0
Kan Başı	7	7	7	0
Vartaris	7	7	6	1
Ak	6	6	5	1
Hisarcık	6	6	6	0
Sofular	6	6	4	2
Kozköy	6	6	5	1
Filindon	6	6	5	1
Gazi-i Ulya	6	6	6	0
Ordugeriç	6	6	5	1

Tozanlu	6	6	6	0
Ağıki	6	6	5	1
Emre	6	6	6	0
Kınık	5	5	5	0
Emir Yusuf	5	5	5	0
Kızılca Kışla	5	5	5	0
Küpecik	5	5	5	0
Oğlakçı	5	5	5	0
.....	5	5	5	0
Hoca Bey	5	5	5	0
Demürcilik	5	5	5	0
Korkudan	5	5	5	0
Çepni	5	5	5	0
Kondüz Özü	5	5	5	0
Şeyh Damı	4	4	2	2
Bey Pınarı	4	4	4	0
Küçük	4	4	4	0
Kıroğlu	4	4	4	0
Çepnü	4	4	4	0
Atamaç	4	4	3	1
Murdar Ağaç	4	4	4	0
İki Kilise	4	4	4	0
Fazlun	4	4	4	0
Horsana	4	4	4	0
Arugaz Todos	4	4	4	0
Eyne Köyü	4	4	4	0
Bortlaz	4	4	4	0
Hakukir	4	4	4	0
Kemeriz	3	3	3	0
Karban Saray	3	3	3	0
Ala Hacı	3	3	3	0
Hisarcuk	3	3	3	0
Olukman	3	3	3	0
Büke	3	3	3	0
.....	3	3	3	0
Baba	3	3	3	0
Venk-i Şeyh Musa	3	3	3	0
Danışmendlü	3	3	3	0
Beçik	3	3	3	0
Bağçe	3	3	3	0
Karih.....	3	3	3	0
Eydice	3	3	3	0
Kesrük	2	2	2	0
Odlu Taş	2	2	2	0
Turani	2	2	2	0
Taht-ı Kemend	2	2	2	0
Kavraz-ı Köhne	2	2	2	0
Acı Pinar	2	2	2	0
Sağır	2	2	2	0
Yaylacık	2	2	2	0
Künbedi Hatun	2	2	2	0

Çağırğan	2	2	2	0
Venk	2	2	2	0
Ağıllık	2	2	2	0
Akpınar	2	2	2	0
Akviran	2	2	2	0
Kavak	2	2	2	0
Yahud	2	2	2	0
Borazid	1	1	1	0
Depelü	1	1	1	0
Pir Köprü	1	1	1	0
Hafadüzü nam-ı diğer Kahr	1	1	1	0
Çepni Viranı	1	1	1	0
Kızılca Kışla	1	1	1	0
Derbend	1	1	1	0
Çiftlik	1	1	1	0
Kozköyü	1	1	1	0
Takizud	1	1	1	0
Yepak	1	1	1	0
TOPLAM	1122	1122	988	134

Grafik 12. Sivas Köylerindeki Müslüman Hane ve Mücerred Sayıları ile Yüzdeler Oranları

2.3.1.2. Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köyler

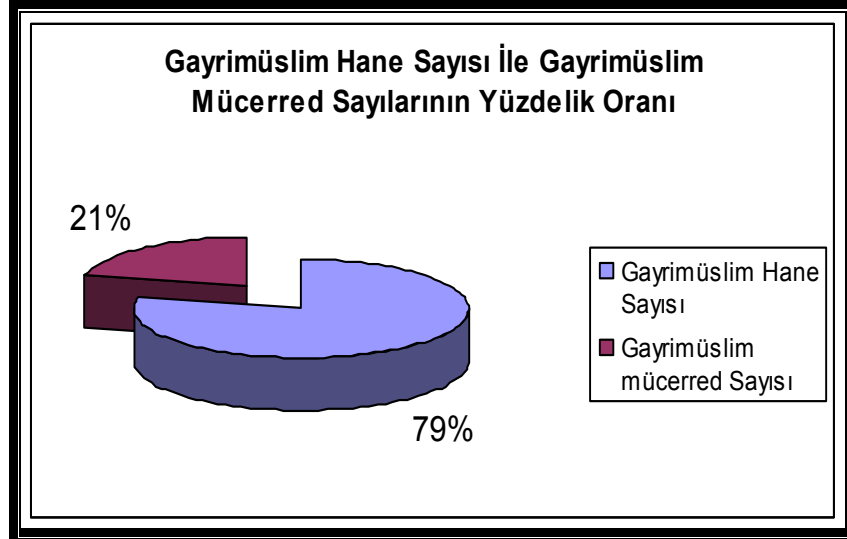
Yine Sivas'ın köylerindeki sayısal değerlere bakıldığında, Sivas kazası'nda Gayrimüslimlerin yaşadığı köylerin sayısı 23 olup, bu köyler toplam 993 nefere sahiptir (Tablo 8). Daha önce dile getirildiği gibi Gayrimüslimlerin bulunduğu köy sayısı Müslümanların bulunduğu köy sayısından az olmasına rağmen nüfus, Müslümanların nüfusuna bir hayli yakındır. Fakat bu sayıya Müslim ve Gayrimüslim karışık nüfuslu

köylerdeki Gayrimüslim nefer sayısı dahil değildir. Eğer, Müslüman ve Gayrimüslim karışık nüfuslu köylerdeki Gayrimüslim nefer sayısını da Gayrimüslimlerin yaşadığı köylerdeki Gayrimüslim nüfus sayısına eklersek 1133 sayısına ulaşılır ki bu sayı, Sivas kazası'nın kayıtlı Gayrimüslim nefer sayısıdır. Gayrimüslimlerin bulunduğu köylerdeki toplam Gayrimüslim hane sayısı 782, mücerred nüfus sayısı 211'dir. Gayrimüslim nüfusun hane ve mücerred nüfus sayılarının yüzdeler oranlarına bakıldığında, hane %79, mücerred %21'lik paya sahiptir (Bkz. Grafik 10). Gayrimüslimlerin yaşadığı köyler içinde 146 nefer ve 42 mücerred ile en fazla nüfusa sahip olan köy Todurga, en az nüfusa sahip olan köy ise 11 nefer ve 0 mücerred ile Venk köyüdür (Tablo 8).

Tablo 8. Sivas Kazası'ndaki Gayrimüslimlerin Yaşadığı Köyler

Todurga	146	146	104	42
Divetse	100	100	77	23
Yar Hisar	84	84	69	15
.....	71	71	54	17
Koç Hisar	62	62	50	12
Pirkik	60	60	51	9
Kanım	60	60	41	19
Cancini	50	50	39	11
Yenice İşhanbatlu	43	43	37	6
Kahkik	42	42	30	12
Pirepürt	36	36	32	4
Tavra	30	30	23	7
Yenice Çepni	30	30	26	4
Yenice istanos	28	28	24	4
İmaret	27	27	23	4
Kirve	24	24	19	5
Oğtavid	20	20	16	4
Emre	16	16	15	1
Bükdün	15	15	11	4
Sevindik	14	14	9	5
Haldi	12	12	9	3
Şeyh Merzuban	12	12	12	0
Venk	11	11	11	0
TOPLAM	993	993	782	211

Grafik 13. Sivas Köylerindeki Gayrimüslim Hane ve Mücerred Sayılarının Oranları

2.3.1.3. Müslim ve Gayrimüslimlerin Yaşadığı Karışık Köyler

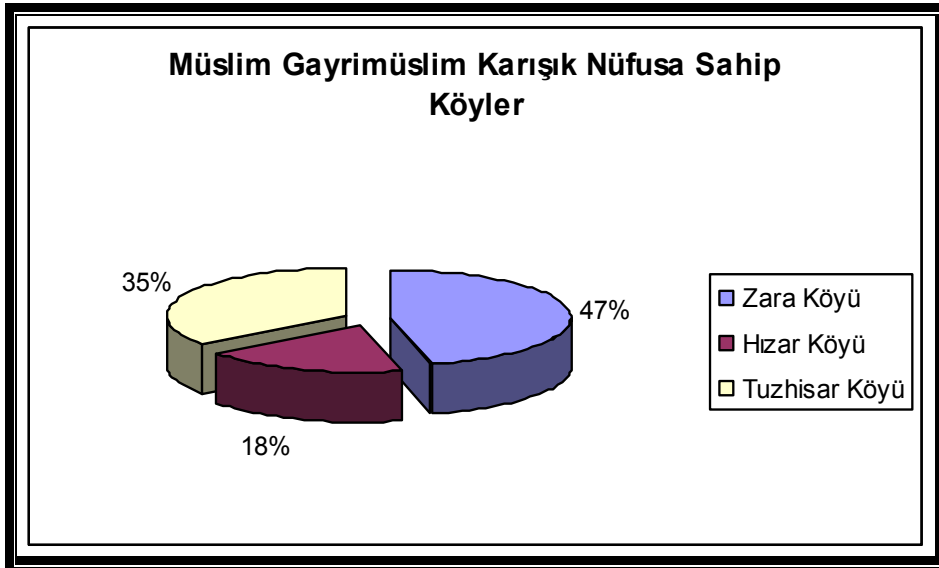
1454 tarihli tahrir defteri kayıtlarına göre Sivas kazası'nın Müslim ve Gayrimüslim nüfusa sahip köylerinin olduğunu bilmekteyiz. 171 köyün içerisinde sadece 3 tane köy Müslim ve Gayrimüslim nüfusa sahiptir. Bu köyler, Hızar köyü, Tuzhisar köyü ve Zara köyleridir (Tablo 9). Hızar köyü, 5 Müslüman 23 Gayrimüslim nüfusun toplamından, Tuzhisar köyü, 6 Müslüman, 48 Gayrimüslim nüfusun toplamından, Zara, 2 Müslüman, 69 Gayrimüslim nüfusun toplamında ibarettir. Bu 3 Müslüman Gayrimüslim karışık nüfusa sahip olan köyde toplam 153 nefer bulunmaktadır. Bunların 13'ü Müslüman, 140'ı Gayrimüslim neferden ibarettir (Tablo 9). Bu köylerden nüfus bakımından en büyüğü Zara, en küçüğü Hızar köyüdür (Bkz. Grafik 14).

Tablo 9. Sivas Kazası'ndaki Müslim ve Gayrimüslimlerin Karışık Olarak Yaşadığı Köyler

İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Müs. Nefer	Müs. Hane	Müs. Mücerred	Geb. Nefer (Eramine)	Geb. Hane (Eramine)	Geb. Mücerred (Eramine)
Tuzhisar	54	6	6	0	48	36	12

Hızar	28	5	5	0	23	22	1
Zara	71	2	2	0	69	61	8
TOPLAM	153	13	13	0	140	119	21

Grafik 14. Sivas Kazası'nda Bulunan Müslim-Gayrimüslim Karışık Nüfusa Sahip Köylerin Yüzdelik Oranları

Tablo 10. Sivas Kazası'nda Nüfus Bulunmayan Köyler

İdari Bm. Adı	Topl. Nefer	Müs. Nefer	Müs. Hane	Müs. Mücerred	Geb. Nefer (Eramine)	Geb. Hane (Eramine)	Geb. Mücerred (Eramine)
Karavihisar	0	0	0	0	0	0	0

Sovuk Pirnek	0	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0	0
Taşlık	0	0	0	0	0	0	0
Saru Kaya	0	0	0	0	0	0	0

2.3.1.4. Görevli ve Muaflar

1454 tarihli 2 numaralı tahrir defterine göre Sivas kazası'ndaki köylerde 13 tane imam, 20 tane kethüda bulunmaktadır. İmamlardan 1'i iki çiftlik yer iki baştan bî-hükm-i Çelebi Sultan, 3'ü nim, 2'si caba, 7'si belirsiz olarak kayıtlarda mevcuttur. Kethüdalar ise, 1'i belirsiz, 6'sı nim, 12'si çift, 1 caba şeklinde kayıtlıdır (Bkz. Tablo 11).

Tablo 11. Sivas Kazası'ndaki Görevli ve Muafların Bütün Köy ve Mezra'alara Dağılımı

İdari Brm. Adı	İmam	Muarrif	Müezzin	Müderris	Naib	Kethüda
Todurga	0	0	0	0	0	5
Cancini	0	0	0	0	0	0
Yar Hisar	0	0	0	0	0	1
Zara	0	0	0	0	0	0
Emre	0	0	0	0	0	0
Yam	0	0	0	0	0	0
Pirkik	0	0	0	0	0	0
Pağnik	0	0	0	0	0	0
Zimirsek	0	0	0	0	0	0
İmaret	0	0	0	0	0	0
Dereköy	0	0	0	0	0	0
Hızar	1	0	0	0	0	0
Sevindik	0	0	0	0	0	0
Karaca	0	0	0	0	0	0
Çelebi Deresi	0	0	0	0	0	0
Çiğil Viranı	0	0	0	0	0	0
Kesrük	0	0	0	0	0	0
Şeyh Damı	0	0	0	0	0	0
Odlu Taş	0	0	0	0	0	0
Keklik	0	0	0	0	0	0

Kınık	0	0	0	0	0	0
Kemeriz	0	0	0	0	0	0
Kürtler	0	0	0	0	0	0
Veliyüddin ve nâm-ı diğer İnce Su	0	0	0	0	0	0
Emir Yusuf	0	0	0	0	0	0
Kara Viran	0	0	0	0	0	0
Kara Enk	1	0	0	0	0	0
Kızılca Kışla	0	0	0	0	0	0
Karaca Burun	1	0	0	0	0	0
Adıs	0	0	0	0	0	0
Esendiğin	1	0	0	0	0	0
Kutlapa	0	0	0	0	0	0
Barda Başı	0	0	0	0	0	0
Turani	0	0	0	0	0	0
Çirkin	0	0	0	0	0	0
Ağca Yakub	0	0	0	0	0	0
Karban Saray	0	0	0	0	0	0
Ala Hacı	0	0	0	0	0	0
Taht-ı Kemend	0	0	0	0	0	0
Borazid	0	0	0	0	0	0
İbibük İli	0	0	0	0	0	0
Bolan Kocaş	1	0	0	0	0	0
Bey Pınarı	0	0	0	0	0	0
Ak	0	0	0	0	0	0
Küpecik	0	0	0	0	0	0
Çeltik	0	0	0	0	0	0
İcuğa	0	0	0	0	0	0
Kavraz	0	0	0	0	0	0
Kavraz-ı Köhne	0	0	0	0	0	0
Hisarcuk	0	0	0	0	0	0
Olukman	0	0	0	0	0	0
Zenger	0	0	0	0	0	0
Büke	0	0	0	0	0	0
Acı Pinar	0	0	0	0	0	0
Küçük	0	0	0	0	0	0
Kirkidi	0	0	0	0	0	0
Kadı	0	0	0	0	0	0
Çiftlik	0	0	0	0	0	0
Kıroğlu	0	0	0	0	0	0
Eriklükci	0	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0	0
Sağır	0	0	0	0	0	0
Ağva	0	0	0	0	0	0
Bedel	0	0	0	0	0	0
Koçaş	0	0	0	0	0	0
Oğlakçı	0	0	0	0	0	0
Başbüyük	0	0	0	0	0	0
Yanaş	0	0	0	0	0	0
Baba	0	0	0	0	0	0
Çepnü	0	0	0	0	0	0
Hisarcık	0	0	0	0	0	0

Sofular	0	0	0	0	0	0
Kozköy	0	0	0	0	0	1
Venk-i Şeyh Musa	0	0	0	0	0	0
Kara Ağıl	1	0	0	0	0	0
Atamaç	0	0	0	0	0	0
Yaylacık	0	0	0	0	0	0
Filindon	0	0	0	0	0	0
Espinik	0	0	0	0	0	0
Murdar Ağaç	0	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0	0
Depelü	0	0	0	0	0	0
Künbedi Hatun	0	0	0	0	0	0
Çağırğan	0	0	0	0	0	0
Pir Köprü	0	0	0	0	0	0
Hafadüzü nam-ı diğer Kahr	0	0	0	0	0	0
Çepni Viranı	0	0	0	0	0	0
Kızılca Kışla	0	0	0	0	0	0
Derbend	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0
Hoca Bey	0	0	0	0	0	0
Ağıllık	0	0	0	0	0	0
Yarağıl	0	0	0	0	0	0
Danişmendlü	0	0	0	0	0	0
Bükdün	0	0	0	0	0	0
Karavihisar	0	0	0	0	0	0
Sovuk Pirnek	0	0	0	0	0	0
Koçaş	0	0	0	0	0	0
Demürcilik	0	0	0	0	0	0
Ele	0	0	0	0	0	0
Beçik	0	0	0	0	0	0
Danişmendlü	0	0	0	0	0	1
Tavra	0	0	0	0	0	0
Karlu	0	0	0	0	0	0
Oğtavid	0	0	0	0	0	0
Çat Kürt	0	0	0	0	0	1
Saru Kaya	0	0	0	0	0	0
Uzun	0	0	0	0	0	0
Çiftlik	0	0	0	0	0	0
Kozköyü	0	0	0	0	0	0
Bağçe	0	0	0	0	0	0
Gazi-i Ulya	0	0	0	0	0	0
Korkudan	0	0	0	0	0	0
İki Kilise	0	0	0	0	0	0
Yenice istanos	0	0	0	0	0	1
Kötni	0	0	0	0	0	0
Çirmini	0	0	0	0	0	0
Kirve	0	0	0	0	0	1
Eşen Hanı	0	0	0	0	0	0
Çepni	0	0	0	0	0	0
Zelük	1	0	0	0	0	0
Haldi	0	0	0	0	0	2

Bingöl	0	0	0	0	0	0
Emirhan	0	0	0	0	0	0
Kongar	0	0	0	0	0	1
Hoca Yakub	0	0	0	0	0	1
Bayram Öyük	0	0	0	0	0	0
Molus	1	0	0	0	0	0
Tuzhisar	0	0	0	0	0	1
(Köyün adı kayıp sayfada kalmış, mevcut değil.)	0	0	0	0	0	0
Ordugeriç	0	0	0	0	0	0
Ayas Hatun	0	0	0	0	0	0
Seyfük	0	0	0	0	0	0
Kondüz Özü	0	0	0	0	0	0
Kankırı	0	0	0	0	0	0
Fazlun	0	0	0	0	0	0
Horsana	0	0	0	0	0	0
Hızır Ni'Ali	0	0	0	0	0	0
Olbarit	0	0	0	0	0	1
Tozanlu	0	0	0	0	0	0
Derecük	0	0	0	0	0	0
Kara Yakub	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0
Arab	1	0	0	0	0	0
Akpınar	0	0	0	0	0	0
Kan Baş	1	0	0	0	0	0
Arugaz Todos	0	0	0	0	0	1
Kızılköy	0	0	0	0	0	0
Salur	0	0	0	0	0	0
Hasan Kuşçu	0	0	0	0	0	0
Eyne Köyü	0	0	0	0	0	0
Bortlaz	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0
Acı Pinar	0	0	0	0	0	0
Divetse	0	0	0	0	0	0
Yenice İşhanbatlu	0	0	0	0	0	1
Yenice Çepni	0	0	0	0	0	0
Koç Hisar	0	0	0	0	0	0
Kamis	0	0	0	0	0	0
Kanım	0	0	0	0	0	0
Pirepürt	0	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0	0
Şeyh Merzuban	0	0	0	0	0	0
Kahkik	0	0	0	0	0	0
Kara Bostan	0	0	0	0	0	0
Ağiki	1	0	0	0	0	0
Alt Çoban	1	0	0	0	0	0
Küpçük	0	0	0	0	0	0
Vartaris	0	0	0	0	0	0
Karih.....	0	0	0	0	0	0
Salduş	0	0	0	0	0	0
Epir	0	0	0	0	0	0

Çelebi Deresi	0	1	0	0	0	0	0	0
Çiğil Viranı	0	0	0	0	0	0	0	0
Kesrük	0	0	0	0	0	0	0	0
Şeyh Damı	0	0	0	0	0	0	0	0
Odlu Taş	0	0	0	0	0	0	0	0
Keklik	0	0	0	0	0	0	0	0
Kınık	0	0	0	0	0	0	0	0
Kemeriz	0	0	0	0	0	0	0	0
Kürtler	0	0	0	0	0	0	0	0
Veliyüddin ve nâm-ı diğer İnce Su	0	0	0	0	0	0	0	0
Emir Yusuf	0	0	0	0	0	0	0	0
Kara Viran	0	0	0	0	0	0	0	0
Kara Enk	0	0	0	0	0	0	0	0
Kızılca Kışla	0	0	0	0	0	0	0	0
Karaca Burun	0	1	0	0	0	0	0	0
Adıs	0	1	0	0	0	0	0	0
Esendiğin	0	0	0	0	0	0	0	0
Kutlapa	0	0	0	0	0	0	0	0
Barda Başı	0	0	0	0	0	0	0	0
Turani	0	0	0	0	0	0	0	0
Çirkin	0	0	0	0	1	0	0	0
Ağca Yakub	0	0	0	0	0	0	0	0
Karban Saray	0	0	0	0	0	0	0	0
Ala Hacı	0	0	0	0	0	0	0	0
Taht-ı Kemend	0	0	0	0	0	0	0	0
Borazid	0	0	0	0	0	0	0	0
İbibük İli	0	0	0	0	0	0	0	0
Bolan Kocaş	0	0	0	0	0	0	0	0
Bey Pınarı	0	0	0	0	0	0	0	0
Ak	1	1	0	0	0	0	0	0
Küpecik	0	0	0	0	0	0	0	0
Çeltik	0	0	0	0	0	0	0	0
İcuğa	0	0	0	0	0	0	0	0
Kavraz	0	0	0	0	0	0	0	0
Kavraz-ı Köhne	0	0	0	0	0	0	0	0
Hisarcuk	0	0	0	0	0	0	0	0
Olukman	0	0	0	0	0	0	0	0
Zenger	0	1	0	0	0	0	0	0
Büke	0	0	0	0	0	0	0	0
Acı Pinar	0	0	0	0	0	0	0	0
Küçük	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirkidi	0	0	0	0	0	0	0	0
Kadı	0	0	0	0	0	0	0	0
Çiftlik	0	0	0	0	0	0	0	0
Kıroğlu	0	0	0	0	0	0	0	0
Eriklükci	0	0	0	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0	0	0	0
Sağır	0	0	0	0	0	0	0	0
Ağva	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedel	0	0	0	0	0	0	0	0
Koçaş	0	1	0	0	0	0	0	0

Oğlakçı	0	0	0	0	0	0	0	0
Başbüyük	0	1	0	0	0	0	0	0
Yanaş	0	3	0	0	0	0	0	0
Baba	0	0	0	0	0	0	0	0
Çepnü	0	0	0	0	0	0	0	0
Hisarcık	0	0	0	0	0	0	0	0
Sofular	0	0	0	0	0	0	0	0
Kozköy	0	0	0	1	0	0	0	0
Venk-i Şeyh Musa	0	0	0	0	0	0	0	0
Kara Ağıl	1	0	0	0	0	0	0	0
Atamaç	0	0	0	0	0	0	0	0
Yaylacık	0	0	0	0	0	0	0	0
Filindon	0	0	0	0	0	0	0	0
Espinik	0	0	0	0	0	0	0	0
Murdar Ağaç	0	0	0	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0	0	0	0
Depelü	0	0	0	0	0	0	0	0
Künbedi Hatun	0	0	0	0	0	0	0	0
Çağırğan	0	0	0	0	0	0	0	0
Pir Köprü	0	0	0	0	0	0	0	0
Hafadüzü nam-ı diğer Kahır	0	0	0	0	0	0	0	0
Çepni Viranı	0	0	0	0	0	0	0	0
Kızılca Kışla	0	0	0	0	0	0	0	0
Derbend	0	0	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoca Bey	0	0	0	0	0	0	0	0
Ağıllık	0	0	0	0	0	0	0	0
Yarağıl	0	0	0	0	0	0	0	0
Danişmendlü	0	1	0	0	0	0	0	0
Bükdün	0	0	0	0	2	0	0	0
Karavihisar	0	0	0	0	0	0	0	0
Sovuk Pirnek	0	0	0	0	0	0	0	0
Koçaş	0	0	0	0	0	0	0	0
Demürcilik	0	0	0	0	0	0	0	0
Ele	0	0	0	0	0	0	0	0
Beçik	0	0	0	0	0	0	0	0
Danişmendlü	0	0	0	0	0	0	0	0
Tavra	0	0	0	0	0	0	0	0
Karlu	0	1	0	0	0	0	0	0
Oğtavid	0	0	0	0	0	0	0	0
Çat Kürt	0	1	0	0	1	0	0	0
Saru Kaya	0	0	0	0	0	0	0	0
Uzun	0	0	0	0	0	0	0	0
Çiftlik	0	0	0	0	0	0	0	0
Kozköyü	0	0	0	0	0	0	0	0
Bağçe	0	0	0	0	0	0	0	0
Gazi-i Ulya	0	0	0	0	0	0	0	0
Korkudan	0	0	0	0	0	0	0	0
İki Kilise	0	0	0	0	0	0	0	0
Yenice istanos	0	3	0	0	0	0	0	0
Kötni	0	0	0	0	0	0	0	0

Çirmini	0	2	0	0	0	0	0	0
Kirve	0	0	0	0	0	0	0	0
Eşen Hanı	0	0	0	0	0	0	0	0
Çepni	0	0	0	0	0	0	0	0
Zelük	0	0	0	0	0	0	0	0
Haldi	0	1	0	0	0	0	0	0
Bingöl	0	1	0	0	0	0	0	0
Emirhan	0	0	0	0	0	0	0	0
Kongar	0	1	0	0	0	0	0	0
Hoca Yakub	0	1	0	0	0	0	0	0
Bayram Öyük	0	1	0	0	0	0	0	0
Molus	0	1	0	0	0	0	0	0
Tuzhisar	0	4	0	0	1	0	0	0
(Köyün adı kayıp sayfada kalmış, mevcut değil.)	0	0	0	0	0	0	0	0
Ordugeriç	0	0	0	0	0	0	0	0
Ayas Hatun	0	1	0	0	0	0	0	0
Seyfuk	0	0	0	0	0	0	0	1
Kondüz Özü	0	0	0	0	0	0	0	0
Kankırı	0	1	0	0	0	0	0	0
Fazlun	0	0	0	0	0	0	0	0
Horsana	0	0	0	0	0	0	0	0
Hızır Ni'Ali	0	0	0	0	0	0	0	0
Olbarit	1	0	0	0	0	0	0	0
Tozanlu	0	0	0	0	0	0	0	0
Dereçük	0	0	0	0	0	0	0	0
Kara Yakub	0	0	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0	0	0
Arab	0	0	0	0	0	0	0	0
Akpınar	0	0	0	0	0	0	0	0
Kan Başı	0	0	0	0	0	0	0	0
Arugaz Todos	0	0	0	0	0	0	0	0
Kızılköy	0	0	0	0	0	0	1	0
Salur	0	0	0	0	0	0	0	0
Hasan Kuşçu	0	0	0	0	0	0	0	0
Eyne Köyü	0	0	0	0	0	0	0	0
Bortlaz	0	0	0	0	0	0	0	0
Venk	0	0	0	0	0	0	0	0
Acı Pınar	0	0	0	0	0	0	0	0
Divetse	0	1	0	0	0	0	0	0
Yenice İşhanbatlu	0	0	0	0	0	0	0	0
Yenice Çepni	3	1	0	0	0	0	0	0
Koç Hisar	0	4	0	0	0	0	0	0
Kamis	0	1	0	0	0	0	0	0
Kanım	0	0	0	0	0	0	0	0
Pirepürt	0	0	0	0	0	0	0	0
.....	1	0	1	0	0	0	0	0
Şeyh Merzuban	0	1	0	0	0	0	0	0
Kahkik	0	0	0	0	0	0	0	0
Kara Bostan	0	0	0	0	0	0	0	0
Ağıki	0	0	0	0	0	0	0	0

Alt Çoban	0	0	0	0	0	0	0	0
Küpçük	0	0	0	0	0	0	0	0
Vartaris	0	0	0	0	0	0	0	0
Karih.....	0	0	0	0	0	0	0	0
Salduş	0	0	0	0	0	0	0	0
Epir	0	0	0	0	0	0	0	0
Karacahisar	0	0	0	0	0	0	0	0
Akviran	0	0	0	0	0	0	0	0
Hakukir	0	0	0	0	0	0	0	0
Kavak	0	0	0	0	0	0	0	0
Eydice	0	0	0	0	0	0	0	0
Takizud	0	0	0	0	0	0	0	0
Taşlık	0	0	0	0	0	0	0	0
Yahud	0	0	0	0	0	0	0	0
Yepak	0	0	0	0	0	0	0	0
Kemir	0	2	1	0	0	0	0	0
Saru Kaya	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Hacı	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Çimönü	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı İshacevik	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Harami Saka	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Demirsali	0	0	0	0	0	0	0	0
Emre	0	1	1	0	0	0	0	0

2.3.1.6. Göçmenler

1454 tarihli 2 numaralı Sivas tahrir defteri dahilinde 1454-1455 yıllarında Sivas kaza'sındaki göçmen verilerine bakıldığında, kazanın genel nüfusu 2268 neferdir. Bu genel nüfus içerisinde, 296 göçmenin varlığı bilinmekte olup, bunların 126'sı Müslüman köylere, 150'si Gayrimüslim köylere, 20'si ise Müslim ve Gayrimüslim karışık nüfusa sahip köylere aittir.

Müslümanların yaşadığı köyler içinde en fazla göçmenin olduğu köy, 17 nefer kaydı ile Kamis köyüdür Buna karşın Müslümanların bulunduğu 140 tane köyün 97'sinde göçmen kaydı bulunmamaktadır (Bkz. Tablo..). Gayrimüslimlerin yaşadığı 23 köyde ise 150 tane göçmen kaydına rastlanmaktadır. Bunların içerisinde en fazla göçmen nüfusa sahip olan köy 21 göçmen nefer ile Divetse köyüdür. Ayrıca Gayrimüslimlerin bulunduğu 3 köyde ise göçmen nüfus kaydı bulunmamaktadır (Bkz. Tablo..). Sivas kazası'nda bulunan Müslüman ve Gayrimüslim karışık nüfuslu olan 3

köy içerisinde en fazla göçmen verisine 16 neferle Zara köyü sahiptir. Bu 3 köy içerisinde göçmen nefer bulunmayan köy ise Tuzhisar köyüdür (Bkz. Tablo..).

Sayısal verilere bakacak olursak Sivas kazası'nın toplam nüfusuyla, göçmen nüfusunun yüzdeler oranları, toplam nüfus %88, göçmen nüfus %12 durumundadır. (Bkz. Grafik ...). Müslümanların yaşadığı köylerin toplam nüfusu ile yine bu köylerdeki göçmenlerin nüfusunun yüzdeler oranlarına bakacak olursak, Müslümanların yaşadığı köylerin toplam nüfusu %90, yine bu köylerdeki Müslüman göçmenlerin nüfusu %10'dur. Gayrimüslimlerin yaşadığı köylerin toplam nüfusu ile gayrimüslimlerin yaşadığı köylerdeki göçmenlerin yüzdeler oranlarına baktığımızda ise toplam nüfus %87'lik bir orana sahipken, yine bu köylerdeki göçmenlerin nüfusu %13'dür. Müslim Gayrimüslim karışık nüfuslu köylerin toplam nüfusu ve yine bu köylerdeki göçmen neferin sayılarının yüzdeler oranları ise toplam nüfus %88, göçmen neferler %12 oranlarında karşımıza çıkmaktadır. Sivas kazası'na göç edilen yerler Akşehir, Bayburdi, Bozok, Caniki, Darende, Erzincani, Akşehir, Kemahi, Sivas, Kürt ve Zile'dir. Bunlar arasında Sivas kazası'na en fazla göç edilen yer 79 nefer ile Erzincan iken, en az göç edilen yerler ise 1'er nefer ile Bozok ve Zile'dir (Tablo ..).

Tablo 13. Müslümanların Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları

	İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Göçmen Sayısı
	Kamis	106	17
	Yam	32	3
	Kongar	32	7
	Çat Kürt	28	2
	Kemir	24	2
	İbibük İli	23	3
	Seyfük	23	7
	Kızılköy	23	0
	Yanaş	21	0

Adis	20	0
Molus	20	8
(Köyün adı kayıp sayfada kalmış, mevcut değil.)	19	0
Karaca Burun	17	1
Emirhan	16	0
Danişmendlü	15	1
Bingöl	15	3
Eşen Hanı	14	0
Esendiğin	13	0
Zenger	12	3
Yarağıl	12	0
Keklik	11	3
Kürtler	11	1
Kirkidi	11	1
Kara Ağıl	11	0
Karlu	11	0
Kara Viran	10	0
Çirkin	10	1
Bolan Kocaş	10	0
Başbüyük	10	4
Saru Kaya	10	5
Uzun	10	8
Çirmini	10	0
Ayas Hatun	10	2
Kankırı	10	0
Karacahisar	10	0
Çelebi Deresi	9	0
Kadı	9	0
Ağva	9	5
Bayram Öyük	9	0
Hasan Kuşçu	9	0
Çiğil Viranı	8	0
Veliyüddin ve nâm-ı diğer İnce Su	8	0
Kara Enk	8	0
Kutlapa	8	0
Çeltik	8	0
Kavraz	8	1
Koçaş	8	0
Kötüni	8	0
Zelük	8	0
Hoca Yakub	8	3
Arab	8	3
Kara Bostan	8	0
Alt Çoban	8	0
Karaca	7	2
Barda Başı	7	0
İcuğa	7	0
Eriklükci	7	0
Bedel	7	0
Espinik	7	0
Koçaş	7	0

Hızır Ni'Ali	7	2
Olbarit	7	1
Kan Başı	7	2
Vartaris	7	0
Ak	6	2
Hisarcık	6	0
Sofular	6	2
Kozköy	6	0
Filindon	6	0
Gazi-i Ulya	6	0
Ordugeriç	6	2
Tozanlu	6	0
Ağıki	6	0
Emre	6	1
Kınık	5	3
Emir Yusuf	5	0
Kızılca Kışla	5	0
Küpecik	5	0
Oğlakçı	5	0
.....	5	0
Hoca Bey	5	0
Demürcilik	5	0
Korkudan	5	2
Çepni	5	0
Kondüz Özü	5	3
Şeyh Damı	4	0
Bey Pınarı	4	0
Küçük	4	0
Kıroğlu	4	0
Çepnü	4	1
Atamaç	4	0
Murdar Ağaç	4	0
İki Kilise	4	0
Fazlun	4	1
Horsana	4	0
Arugaz Todos	4	0
Eyne Köyü	4	0
Bortlaz	4	0
Hakukir	4	0
Kemeriz	3	0
Karban Saray	3	0
Ala Hacı	3	0
Hisarcuk	3	0
Olukman	3	0
Büke	3	3
.....	3	0
Baba	3	0
Venk-i Şeyh Musa	3	0
Danişmendlü	3	1
Beçik	3	0
Bağçe	3	0
Karih.....	3	0

Eydice	3	0
Kesrük	2	1
Odlu Taş	2	0
Turani	2	0
Taht-ı Kemend	2	0
Kavraz-ı Köhne	2	0
Acı Pinar	2	0
Sağır	2	0
Yaylacık	2	0
Künbedi Hatun	2	0
Çağırğan	2	0
Venk	2	0
Ağıllık	2	1
Akpınar	2	0
Akviran	2	1
Kavak	2	0
Yahud	2	0
Borazid	1	0
Depelü	1	0
Pir Köprü	1	0
Hafadüzü nam-ı diğer Kahir	1	0
Çepni Viranı	1	0
Kızılca Kışla	1	1
Derbend	1	0
Çiftlik	1	0
Kozköyü	1	0
Takizud	1	0
Yepak	1	0
TOPLAM	1122	126

Tablo 14. Gayrimüslimleri Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları

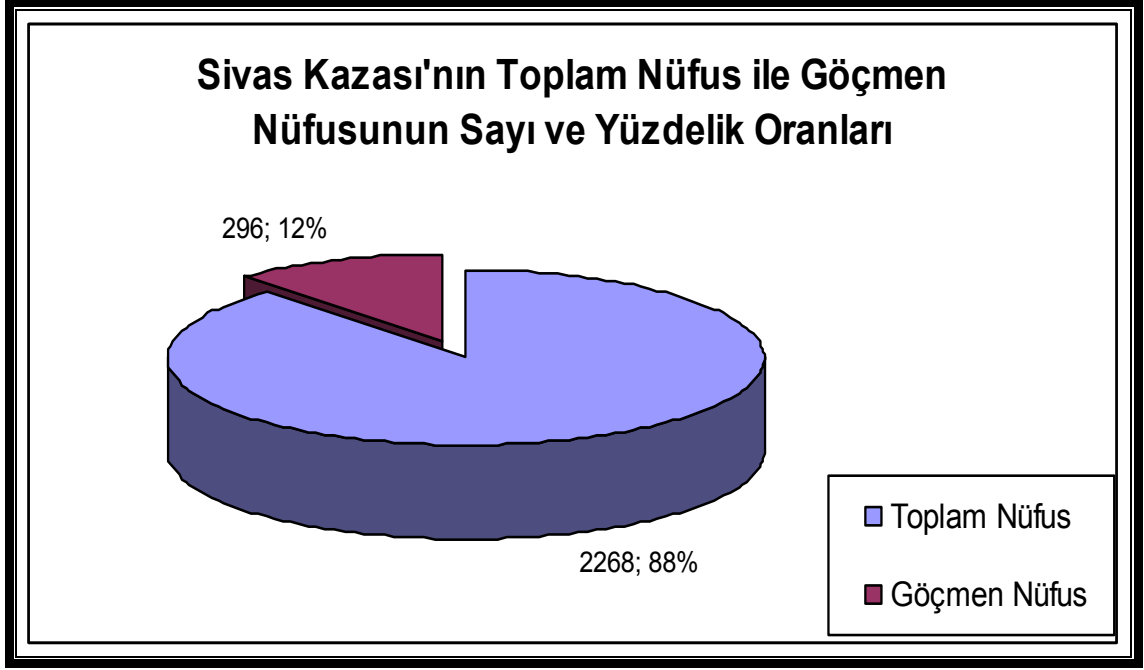
	İdari Birm. Adı	Topl. Nefer	Göçmen Sayısı
Todurga		146	14
Divetse		100	21
Yar Hisar		84	10
.....		71	14
Koç Hisar		62	9
Pirkik		60	2
Kanım		60	13
Cancini		50	2
Yenice İşhanbatlu		43	7
Kahkik		42	3
Pirepürt		36	5
Tavra		30	0

Yenice Çepni	30	13
Yenice istanos	28	4
İmaret	27	1
Kirve	24	10
Oğtauid	20	5
Emre	16	5
Bükdün	15	2
Sevindik	14	2
Haldi	12	0
Şeyh Merzuban	12	8
Venk	11	0
TOPLAM	993	150

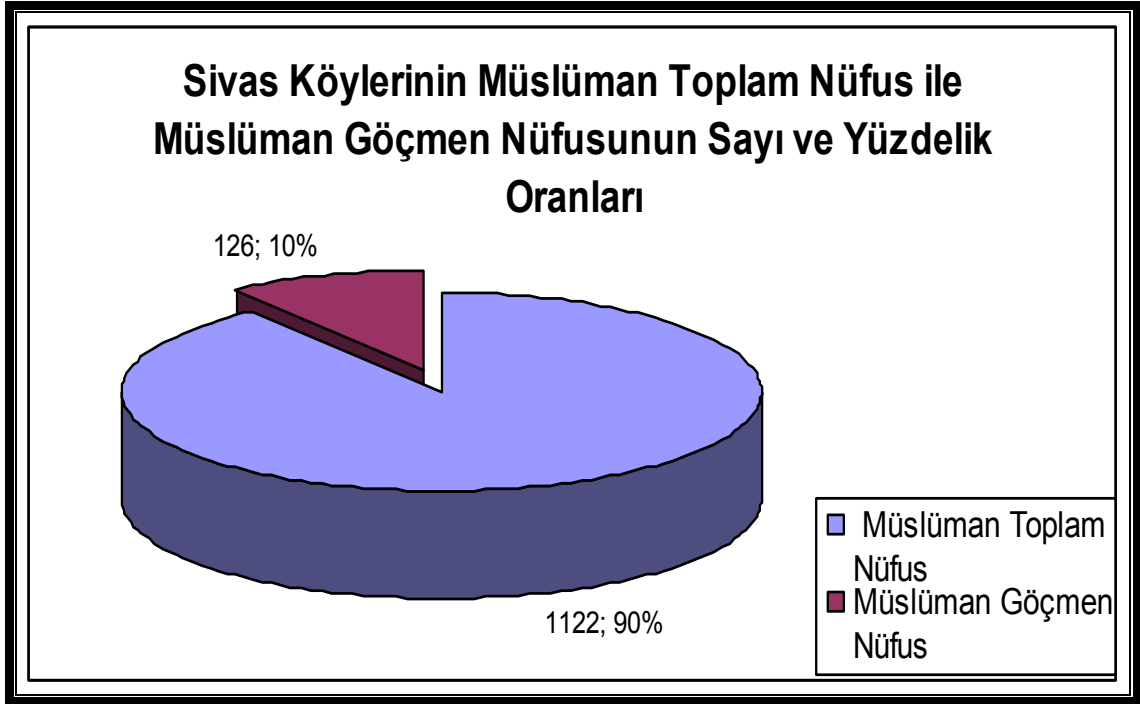
Tablo 15. Müslim Gayrimüslimlerin Karışık Olarak Yaşadığı Köylerdeki Göçmen Sayıları

	İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Göçmen Sayısı
Tuzhisar		54	0
Hızar		28	4
Zara		71	16
TOPLAM		153	20

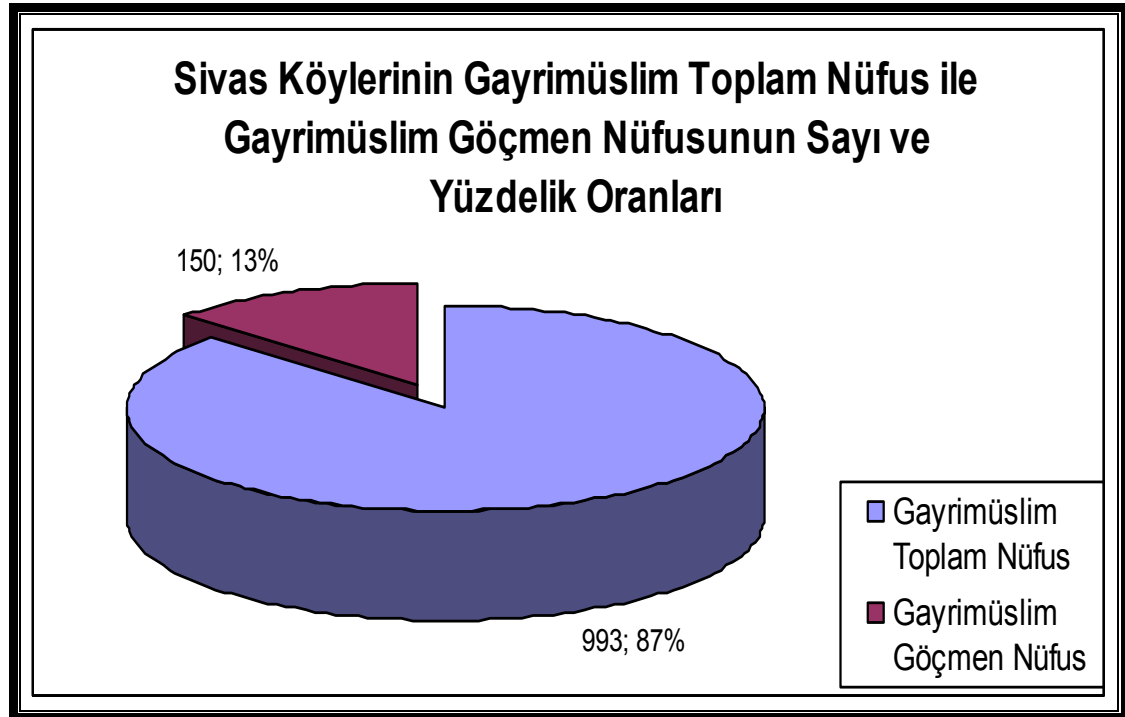
Grafik 15. Sivas Kazası'nın Toplam Nüfus ile Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları

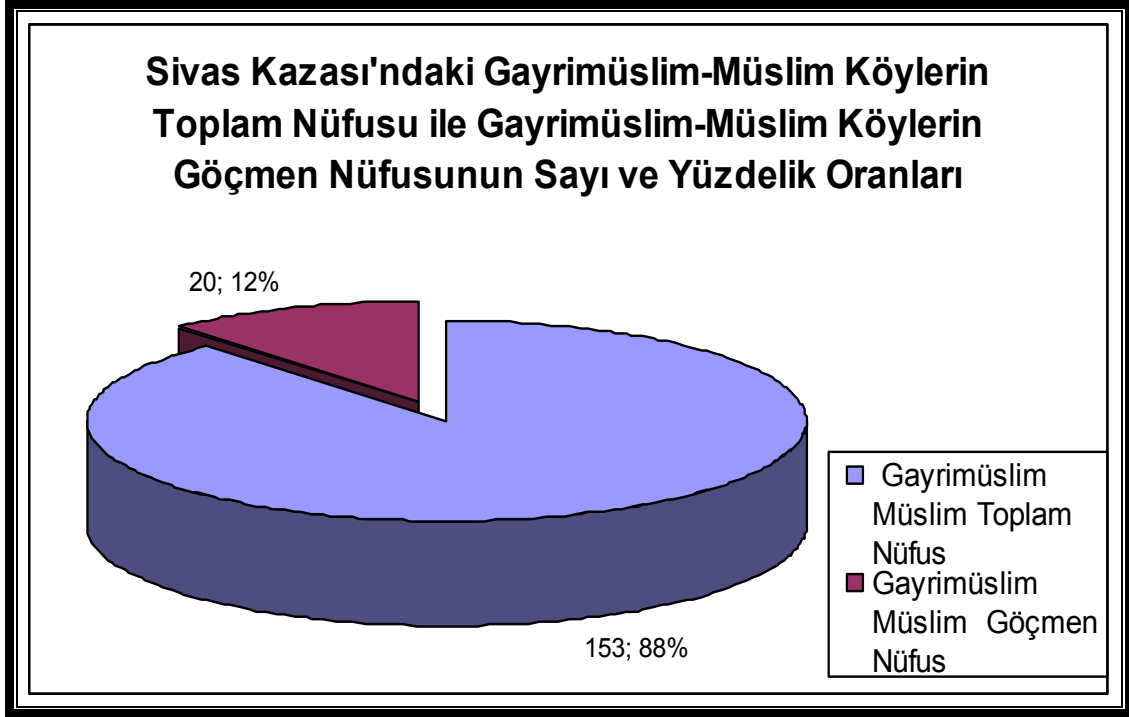
Grafik 16. Sivas Kazası'na ait Köylerin Müslüman Toplam Nüfusu ile Müslüman Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları

Grafik 17. Sivas Kazası'na ait Köylerin Gayrimüslim Toplam Nüfusu ile Gayrimüslim Göçmen Nüfusunun Sayı ve Yüzdelik Oranları

Grafik 18. Sivas Kazası'na ait Gayrimüslim Müslimlerin Yaşadığı Karışık Köylerin Toplam Nüfusu ile Gayrimüslim Müslimlerin Yaşadığı Karışık Köylerdeki Göçmen Nüfusun Sayı ve Yüzdelik Oranları

Tablo 16. Sivas Kazası'na Ait Göçmenler ve Sayısal Dağılımları

Göç Edilen Yer	Sayı
Akşehir	78
Bayburdi	6
Bozok	1
Canik	2
Darende	2
Erzincani	79
Karahisari	61
Kemahi	63
Sivasi	1
Kürt	2
Zile	1
TOPLAM	296

2.3.2. Sivas Kazası'na Bağlı Mezra'alar

Mezra, kelime itibariyle kır yerleşmelerinden köy altı iskân birimi anlamına gelmektedir (Demir, 2007: 120). Türkçe'deki karşılığı ekinlik olan mezra, ziraat yapıldığı halde, ahalisi (nüfusu) olmayan geniş arazi olarak nitelenmiş, zaman içinde ahalinin yerleşmesi sonucu bir iskân haline gelmiştir (Gökçınar, 2007, 20). Osmanlı

tahrir defterlerinde ziraat yapılan yer olarak anlam kazanan mezra, çoğunlukla köye bağlı olarak yazılmıştır. Köy ekonomisi için büyük bir öneme haiz olmuş, köylü için yetersiz kalan tarım arazilerine ek bir alan teşkil etmiştir. Anadolu dahilinde mezralar, çevresine göre yüksek yerlerde kurulmuş, tarım sahası ise ova ve vadilerde kalmıştır. Çiftçi, ekip biçme için buraya gitmektedir. Kanunnâmelere göre harabesi ve suyu bulunan yer olarak nitelenen mezra, İnalıcık'a göre ekinlik olarak kullanılan eski yerleşim yeri olarak belirtilmiştir. Bir çok tanımı yapılan idari birimlerin o günkü koşullar dahilinde değerlendirildiğini düşündüğümüzde, tanımların farklı olabileceği kanaatine varmaktayız. Mezraların üretim miktarı köylerden bir hayli az olmakla beraber, köy kadar üretim yapan ve ürünlerden alınan vergilerin ayrıntılı yazıldığı mezralar da bulunmaktadır. Sonuç itibariyle köye dönüşen mezralar olabildiği gibi terk edilen mezraların da varlığı bilinmektedir (Gürbüz, 1993: 110).

1454 tarihli Sivas tapu tahrir defterindeki kayıtlar dahilinde 18 tane mezra'a bulunmakta olup, nefer kaydı bulunmamaktadır (Tablo 13). Mezra'aların yanı sıra 5 tane köyde de nüfus kaydı bulunmamaktadır (Bkz. Tablo 10).

Tablo 17. Sivas Kazası'nda Bulunan Mezra'alar

İdari Brm. Adı	Topl. Nefer	Müs. Nefer	Müs. Hane	Müs. Mücerred	Geb. Nefer	Geb. Hane	Geb. Mücerred
Pağnik	0	0	0	0	0	0	0
Zimirsek	0	0	0	0	0	0	0
Dereköy	0	0	0	0	0	0	0
Ağca Yakub	0	0	0	0	0	0	0
Çiftlik	0	0	0	0	0	0	0
Ele	0	0	0	0	0	0	0
Dereçük	0	0	0	0	0	0	0
Kara Yakub	0	0	0	0	0	0	0
Salur	0	0	0	0	0	0	0
Acı Pinar	0	0	0	0	0	0	0
Küpçük	0	0	0	0	0	0	0

Salduş	0	0	0	0	0	0	0
Epir	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Hacı	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Çimönü	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı İshacevik	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Harami Saka	0	0	0	0	0	0	0
Mezra'ı Demirsali	0	0	0	0	0	0	0

3. BÖLÜM: İKTİSADİ YAPI

Devlet nazarında iktisadi yapı ve bütünlük, insanların farklı tüketim mallarını üretmesi ve tüketiciye ulaştırması olarak anlam kazanmaktadır. Bu bütünlük çerçevesi içinde tarım ticaret ve sanayi iktisadi yapının üç sacayağını oluşturmaktadır (Aslan, 2006: 58). Osmanlı iktisadi yapısının temelini de bağcılık, ekincilik, hayvancılık, madencilik ve sanayi oluşturmaktadır.

Toprak, ekonomik yapı için olmazsa olmaz bir nitelik arz etmiş, zirai faaliyetlerin uygulama alanı olmuştur. Zirai çalışmalarda toprağın verimi, iklim, doğal afetler, toplum zararlıları gibi faktörler etkili olmuş, devlet zirai üretimin oluşması, devamı ve korunması için çaba göstermiştir (Akkoyun, 1992: 40). Osmanlı Devleti bünyesinde tarımsal faaliyetlerin durumu hakkında en iyi ve ilk olarak tapu tahrir kayıtları ışık tutmaktadır. Bu belgeler ile tarımsal faaliyetler, vergiler ve ekonomik yapıya binaen bir takım sahih bilgiler ortaya konulmaktadır.

3.1. Osmanlı Devleti'nde Toprak İdaresi

Osmanlı Devleti diğer müesseselerde olduğu gibi toprak yönetimi konusunda da kendinden önceki Türk-İslam devletlerinin sistemini kendi potasında eriterek uygulamaya geçirmiştir. Bu nedenle Anadolu Beyliklerinden devraldığı topraklarda nizam aynı kalırken, Rumeli'de ise kilise, manastır ve dini vakıflar hariç ele geçirilen topraklar da devlet adına tapulanmıştır. Bununla beraber bazı topraklar, üzerinde bulunan sipahilere bırakılmıştır. Bu topraklar ise mülk toprak olarak adlandırılmıştır. Osmanlı kanunnâmelerine göre toprak 5 kısma ayrılmıştır (Halaçoğlu, 2003: 89).

1- Arazi-i Memlûke: Mülk topraklardır. Bu toprakların tasarrufu tamamen sahibine aittir. Satılabilir, miras bırakılabilir, hibe veya vakfedilebilir topraklardır. Mülk topraklarda kendi içinde 4'e ayrılmaktadır. Bunlar, Köy-kasaba içi ya da kenarındaki yarım dönümlük yerler, önceden arazi-i emiriyedeyken sonradan arazi-i memlûke olan

yerler, arazi-i öşriye ve arazi-i haraciyedir. Öşri topraklar fethedildikten sonra Müslümanlara verilen ya da önceden Müslümanların elinde olan topraklardır. Bu toprakları tasarruf hakkına sahip olanlar, bu hakka binaen devlete öşür adı altında vergi vermektedirler. Haraci topraklar ise, hristiyanların ellerinde buldukları topraklardır. Öşri toprak sahipleri gibi ürettikleri ürünlerinden öşür vergisi vermekle mükelleflerdir. Harac-ı mukaseme adı da verilen bu vergiye ek olarak harac-ı muvazzafa adında arazi vergisi de vermek durumundalardır. Gerek Müslümanların gerekse Gayrimüslimlerin mükellefiyetinde olan öşür miktarları değişkenlik göstermektedir. Bu duruma sebebiyet veren durum ise toprağın sulanması ya da sulanmaması vs. durumlardır.

2- Arazi-i Mevkûfe: Bu araziler vakıf arazilerdir. Bunlar mülk olup olmamasına göre 2 kısma ayrılmaktadır. İlki 'Sahih Vakfi' olarak adlandırılan, belli bir amaç için tahsis edilen mülk arazilerdir. İkincisi ise miri arazinin bir kısmının ya da tamamının vakıf haline getirildiği arazilerdir. Bu tür toprakların vergileri dini, ilmi ve sosyal kurumlara tahsis edilmektedir (Halaçoğlu, 2003: 89-90).

3- Arazi-i Metruke: Bu topraklar hiç kimseye ait olmayan, o yöredeki köy ve kasabadaki halk tarafından kullanılan meydan, yol mera vs. yerlerdir.

4- Arazi-i Mevat: Bu topraklar ise hiçbir işe yaramayan, ekilip biçilmeyen, boş, ıssız arazilerdir (Ünal, 2005: 133).

5- Arazi-i Emiriyye: Bu toprakların mülkiyeti devlete aittir ve vergileri büyüklüğüne ve hizmetine göre farklı bölümlere ayrılmıştır. Genel itibariyle Rumeli toprakları emiriyye topraklardandır. Fethedildikten sonra ekilip, boş bırakılmamak şartıyla eski sahiplerine bırakılan topraklardır. Yaptıkları zirai çalışmalara karşılık devlete ödemeleri gereken vergiyi ise o yer hizmet karşılığı kime bağlanmışsa ona ödemektedirler (Halaçoğlu, 2003: 90).

Osmanlı Devleti'nde bir eyalete ya da sancağa ait vergi ve mukata'a gelirleri, dirlik adı verilen belli büyüklükteki parçalara ayrılarak kişilerin rütbe ve makamlarına paralel olarak tahsis edilmektedir. Tımar sistemi dahilindeki dirlikler 3 kısımda incelenmektedir.

1-Has: Yıllık geliri 100 bin akçe ve yukarısında olan dirlikler olup, padişah, veziriazam, şehzade, vezirler, padişah kız kardeşleri, kızları, beylerbeyi, sancakbeyi gibi yüksek makamlı devlet adamlarına tahsis edilmektedir (Ünal, 2005: 182).

2-Zeamet: Yıllık geliri 20 bin ile 99 bin arasında olan dirliklerdir. Bunlar orta dereceli devlet adamlarına ve sipahi subaylarına tevcih edilmektedir. Zeamet sahibine 'Zaim' denmekte ve tımarlı sipahiler gibi dirliğin bulunduğu yerde ikâmet etmek, sefere çağırıldığında cebelüsü ile sefer katılmak zorundadır (Ünal, 2005: 183-184).

3-Tımar: Osmanlı tımar sisteminin temel unsurunu tımarlar oluşturmaktadır. Yıllık geliri en fazla 19.999 akçe olan dirliklerdir. (Ünal, 2005: 184). Tımar sahiplerine 'Sahib-i Arz' adı verilmektedir. Sahib-i arz öldüğünde ya da arazi boş kaldığında, tımar, eli silah tutan oğluna verilmektedir. Tımar sahibi kendindeki yeri hiçbir sebeple başkasına verememektedir. Arazilerini boş bırakarak işlemeyenlerden çift bozan adı verilen vergi alınmaktadır. Tımar sahipleri kendi tımarlarının geliri ölçüsünde savaşa ekser götürmekteydiler. Gelirlerinin ilk 3 bin akçesi kılıç hakları olup, bununla geçimlerini sağlamaktaydılar. Bundan sonraki her 3 bin akçe için cebelü yetiştirmektedirler (Halaçoğlu, 2003: 97-98). Devletin diğer müesseseleri gibi tımar sistemi de XVI. yüzyılın sonundan itibaren bozulmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde miri topraklar 'çiftlik' adı verilen muayyen parçalara bölünerek, işletilmek üzere köylülere tahsis edilmiştir. Miri araziye işlemelerine karşılık devlete çift, nim, nim çift, caba, bennak, mücerred olmak üzere bir takım vergiler konulmuştur. Bu ise üretimin daimiliğini sağlamaya yönelik önemli bir sistemdir.

Osmanlı toprak düzeninde, miri araziden farklı olarak bir de divani-malikâne sistem vardır. Bu sistem eski Türk sisteminden intikal eden bir sistemdir (Barkan, 1980: 183). Bu sistemin Osmanlı Devleti dönemindeki idari teşkilata göre dağılım sahası, Amasya, Çorum, Sivas, Tokat, Şark-i Karahisari ile Karaman, Kayseri, Malatya civarıdır (Barkan, 1980: 166-172). Divani-malikâne sisteme göre; vakıf ve mülk toprak sahipleri bu toprakları bizzat işlememiş ve o bölgede işleyebilecek reayâya vermiştir (Akgündüz, 1990: 147). Buna karşılık reayâ, mülk sahibine toprak kirası olarak malikâne hissesi adında $1/5$, $1/7$, $1/10$ oranlarında vergi vermektedir. Bu vergiye hububat, bahçe, değirmen vergileri dahildir. Bunun dışında köylünün vermesi gereken diğer hak ve vergiler de vardır. Bunlar ise, divani hisse adı altında çift, bennak, caba, ağdet-i ağnam gibi şer'i ve örfi bütün vergileri kapsamaktadır. Divani hissesi ise o bölgede devleti temsil eden sipahi veya amile verilmektedir (Barkan, 1980: 154-155).

Her köyün bir malikânesini ve bir de divanisini tasarruf eden iki sahibi vardır. Köylü yetiştirdiği mahsulün $1/10$ ya da $2/10$ oranında malikâne hissesi olarak toprak sahibine, $1/10$, $1/5$ oranında divani hissesi olarak sipahiye vergi ödemektedir. Buradan hareketle miri arazi ile divani-malikâni arazilerin esas itibarıyla farklı oldukları görülmektedir (Barkan, 1980: 155).

Genel olarak devletin çoğu yerde uyguladığı toprak tasarruf sisteminden farklı olarak vakıf ya da mülk olan gelir, toprağın mülkiyet hakkıdır. Bunun yanında devlete ait olan örfi ve şer'i vergilerin verilmesi ise, divani-malikâne sistemi dahilindeki toprakların sadece mülk sahibine ait olmadığını göstermekle beraber, devletin uygulamış olduğu bir nevi vergi kontrol sistemi olarak değerlendirilebilmektedir (Barkan, 1980: 156).

3.2. Sivas Kazası'nda Toprak Tasarrufu

1454 tarihli tapu tahrir kayıtlarına göre Sivas kazası'nda bulunan köylerde, köylülerin tasarruflarına binaen köylülerden tahsil edilen vergiler 4 çeşittir. Bunlar çift, nim, caba, bennak, mücerreddir. Defterdeki kayıtlardan anladığımıza göre caba ve ekinlü vergileri bennak adı altında değerlendirmeye tabî tutulmuştur. Bu vergilerden alınan birim fiyatı şöyledir.

Çift: 57 Akçe

Nim: 28,5 Akçe

Ekinlü: 18 Akçe

Caba: 12 Akçe olarak tahsil edilmekteydi.

Mücerred: 1454 tarihinde 2 numaralı defterdeki mücerred kayıtlarından vergi alınmamaktadır.

Bunların yanı sıra her hangi bir zirai faaliyette bulunabileceği toprağı hakkında bilgi sahibi olunamayan belirsiz kişiler de defterde mevcuttur.

3.2.1. Zirai Üretim ve Vergiler

Osmanlı Devleti XVI. yüzyılın başlarından itibaren fetihlerle genişlemiş, ve bu genişlemenin bir sonucu olarak iktisadi, mali, askeri ve sosyal alanlarda da gelişme ve değişmeler meydana gelmiştir. Dolayısıyla mali anlamda devletin her bölgesine tek bir vergi düzeni konulmamış, her bölgenin özellikle yeni fethedilmiş yerlerin coğrafi yapıları, kültürel özellikleri, sosyal ve ekonomik yapıları göz önünde bulundurularak vergilendirilme yoluna gidilmiştir. Buradan hareketle vergi sisteminin temeli olan kanunnâmeler her vilayet ve her sancak için ayrı ayrı olarak hazırlanmıştır. Hatta bir sancak içinde bile farklı farklı kanunnâmeler bulunduğu dahi olmuştur. Bu kanunnâmelerde vergi mükellefi reayânın hak ve sorumlulukları, hangi ürünü yetiştirecekleri ve bu ürün için verilecek vergi ile zamanı, ticari ve sınai faaliyetlerin vergilendirilmesi gibi konular kayıt altına alınmıştır. Osmanlı Devleti, kendinden

önceki devletlerin vergi düzenlerini alarak, vergi kaynağı tespiti için tahrir metodunu uygulamaya sokmuştur. Devlet sınırlarındaki gelişmeye paralel olarak meydana gelen vergi kaynağı değişimleri, yeniden yapılan tahrir çalışmaları ile ortaya konulmuştur. Verginin belirlenmesi ve toplanması işleminden sonra, toplanan vergilerin merkez hazineye getirilmesi, o günün şartlarına göre önemli bir mesele olmuş ve bu mesele tımar sistemi adı verilen, temelleri daha önceki devletler tarafından atılan bir sistem ile çözüme kavuşturulmuştur. Tımar sisteminin sonucu olarak, vergi toplama hakkını dirlik sahiplerine ve vakıflara bırakmıştır (Ünal, 2005: 148-150).

3.2.1.1. Öşür

Öşür Arapça kökenli bir kelime olup, onda bir anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde de halkın ürettiği üründen alınan vergiye verilen isimdir. Öşür, orta çağdan beri Müslüman ve Hristiyanların tanıdığı vergi olup, İslam devletlerinde şer'i bir vergi olarak bilinmektedir. Bir başka ifade ile toprakların mülkiyetine sahip olmaktan doğan paylaşma hakkı olarak nitelendirilmektedir. Öşür 1/5, 1/6, 1/8 gibi farklı oranlarda da tasdik ve tahsil edilmiş, sebep olarak ta arazinin verimliliği, sulama ve iklim koşulları gösterilmiştir. Osmanlı hukukçuları tarafından harac-ı mukaseme olarak adlandırılan öşür, aynî ve nakdî olmak üzere iki şekilde tahsil edilmiştir. Arpa, buğday, darı, pamuk gibi ürünlerden aynî olarak, meyve, sebze gibi bahçe bostan mahsûllerinden ise nakdî ve maktû resmi şeklinde reayâdan toplanmıştır (Ünal, 2005: 150-151).

3.2.1.1.1. Hububat Öşrü

Hububat, ekonomisi tarıma dayalı toplumların vazgeçilmez ürünüdür. Hububatın tarım toplumları için stratejik bir önemi vardır. Tarım ürünlerinin başında gelen hububat, insanların temel besin ihtiyaçlarının ve hayvan yemlerinin ham maddesini oluşturması hasebiyle toplum ve devlet nazarında büyük öneme haiz olmuştur. Buradan hareketle devlet zirai çalışmaları destekleme yoluna gitmiştir. Öte

yandan devletin en önemli gelir kaynağını oluşturan öşür vergisinin %50 gibi büyük bir oranını hububat öşrü oluşturmaktadır. Anadolu'da buğday, arpa, çavdar, pamuk vs. hububat ürünlerinden içerisinde en fazla gelir buğdaydan, sonra arpadan alınmaktadır (Ünal, 2005:153).

İncelemiş olduğumuz defterde buğday (gendüm) ve arpa (cev) dan alınan behre ve hassa adı altında vergiler bulunmaktadır. Behre, Osmanlı tahrir defterlerinde, Bağdat eyaletine ait olan arazilerden alınan harac-ı mukasemeyi ifade etmek için kullanılan ikta tabiri ile aynı anlamda kullanılmıştır. Osmanlı kanunnâmelerinde ve bazı defterlerde ise ikta tabirinin yerine aynı anlama gelen behre ifadesi kullanılmıştır (Akgündüz, 177: 1990). Hassa adı altındaki buğday (gendüm) ve arpa (cev) vergileri ise hassa çiftliklerden elde edilen ürünleri kapsamaktadır (Öz, 1999: 90).

3.2.1.1.1.1. Buğday Öşrü (Gendüm)

Hububat öşrü içinde en büyük gelir, buğdaydan alınan öşürler olmuştur. Bunun sebebi ise temel gıda maddesi olan ekmeğin hammaddesi olması ve her türlü iklimde yetiştirilebilmesidir. Buğday öşrü genel itibariyle 1/5 oranında uygulanmıştır ve özel durumlar ile muafiyet verilen bazı köylerde 1/6, 1/7, bazı şahıslar içinse nadiren 1/8 oranında alındığı bilinmektedir. (Ünal, 2005: 154). Tahrir defterlerinde hububat üretimiyle ilgili olarak mud ve kile olarak adlandırılan ölçü birimleri kullanılmaktadır. Mud ya da kile olarak adlandırılan ölçü biriminin karşısında alınan vergi miktarı akçe olarak yazmaktadır. Sivas kazası'nda en fazla üretilen hububat buğdaydır. 1454 tarihinde Sivas'ta buğday mahsulünden mud başına 60 akçe vergi alınmaktadır. Ayrıca kile başına 3 akçe vergi alınmaktadır. Sivas kazası'nda behre ve hassa olmak üzere 2 çeşit buğday vergisi alınmaktadır. Buna göre, buğdaydan 1772 mud'a karşılık gelen 109422 akçe ve 10 kileye karşılık gelen 30 akçeyi de dahil ettiğimizde toplamda 109452 akçe vergi alınmıştır (Bkz. Tablo 14).

Tablo 18. Sivas Kazası'nda Buğdaydan Alınan Vergi Miktarı

Gendüm (Buğday)			
	Mud	Kile	Akçe
	1327	0	83132
Behre	0	10	30
Hassa	445	0	26290
TOPLAM	1772	10	109452

3.2.1.1.2. Arpa Öşrü (Cev)

Anadolu'da buğdaydan sonra en yüksek üretim oranına sahip hububat arpadır. Buğday gibi her türlü iklim koşulunda yetiştirilebilen arpa, gerek hayvan yemi, gerekse halkın temel gıda ürünlerinden yufka, keşkek vs. yapımında kullanılması hasebiyle büyük üretim oranına sahip olmuştur. Sivas kazası'nda buğdaydan sonra en fazla üretilen tarım ürünü cev ya da şa'ır olarak adlandırılan arpadır. 1454 tarihine göre Sivas kazası'nda arpadan mud başına 40 akçe vergi alınmaktayken, kile başına da 2 akçe vergi alınmaktadır. Arpadan 1532 mud'a karşılık gelen 62920 akçe ve 10 kileye karşılık gelen 20 akçeyi de eklediğimizde 62940 akçe vergi alınmıştır (Bkz. Tablo 15).

Tablo 19. Sivas Kazası'nda Arpadan Alınan Vergi Miktarı

Cev (Arpa)			
	Mud	Kile	Akçe
	1131	0	46860
Behre	0	10	20
Hassa	401	0	16060
TOPLAM	1532	10	62940

3.2.1.2. Şahsa Bağlı Vergiler

Şahsa bağlı olan vergiler, şahısların sosyal ve hukuki durumları göz önünde bulundurularak şahıslardan tahsis edilen vergilerdir. Osmanlı Devleti'nde 'baş akçesi' ya da 'kulluk akçesi' olarak adlandırılan şahsa bağlı vergiler, cizye vergisi hariç örfi

vergiler kapsamında yer almıştır. Bu vergiler Osmanlı vergi sisteminde çok önemli olduğundan sancak kanunnâmelerinde bu vergilerin kimlerden, nasıl ve ne hususta alınacağı geniş bir şekilde ifade edilmiştir. Cizye dışında kalan ve sipahi tımarlarında yer alan bu resmler, tımar sistemi son bulana dek varlığını sürdürmüştür, ancak akçenin değer kaybetmesiyle önemini kaybederek miktarı ayarlanan bir vergi haline gelmiştir (Ünal, 2005: 157).

Osmanlı kırsalında, kendi toprağında ya da başkasının toprağında zirai meşguliyete sahip reayâ, çift, nim, bennak, ekünlü, caba ve mücerred olarak kaydedilerek şahsa bağlı bir şekilde vergiye tabi tutulmuştur (Demir, 2012).

3.2.1.2.1. Çift Resmi (Resm-i Çift)

Osmanlı Devleti'nde çift adı verilen ve bir çift öküzün sürebileceği toprak olarak nitelendirilen araziye tasarruf eden reayânın ödediği resme çift resmi adı verilir (Ünal, 2005: 158). Çift resmi, tamamen toprağa bağlı bir vergidir ve çiftçi ailesinin işleyeceği büyüklükteki arazi üzerinden tahsil edilen resmdir. Osmanlı kanunnâmelerinde ve defterlerinde çift, bir çift öküz anlamına geldiği gibi çiftlik ve bir çiftlik sahibi köylü anlamlarına da gelmektedir (İnalçık, 1959: 582). 60 ila 150 dönüm arasında değişen çiftlikler tahrir sırasında reayâyâya taksim edilmiştir. Çiftlik tahsisi evli reayâyâya yapılmaktadır. Genel itibariyle çift resmi 50 akçedir. Çift resminin eveliyatı Osmanlı öncesindeki feodal yapılanmaya kadar dayanmaktadır. Bu feodal yapı, XV. yüzyılda nakte çevrilerek belirli bir para alınmıştır. XVI. yüzyıldaki Osmanlı hukukçuları çift resminin toprağa bağlı olduğunu ileri sürmüşler, Halil İnalçık ise çift resminin sadece şahsi vergi olarak değil aile emeği ile vuku bulan mali ünite olarak değerlendirmiştir. XVI. yüzyıl hukukçusu Ebu's suud Efendi, çift resmini harac-ı mavazzafa olarak kabul etmiş, ve bazı bölgelerde çift resmine tasma akçası dendiğini ifade etmiştir. Barkan ise bu durumu örfi vergi olan çift resmini şer'ileştirme

olarak yorumlamıştır. Sonuç itibariyle örfi bir vergi iken, sonradan şahsi bir vergi haline gelmiştir (Bkz. Tablo 16).

Tablo 20. Sivas Kazası'nda Çift Sayısı ve Alınan Akçe Miktarı

Çift Sayısı	Alınan Akçe
642	32477,5

3.2.1.2.2. *Nim, Bennak (Ekünlü Bennak), Caba*

Nim: Çiftlerin yarısı kadar büyüklükteki toprak tasarruf eden reyâdan alınan vergi türünün adıdır (Ünal, 2005: 159). Bir öküz olarak da adlandırılan nim-çift arazilerin her birinin aynı çapta olmayacağı da bu konudaki bilgiler arasında yer almaktadır (Öz, 1991: 433). Osmanlı Devleti'nde çiftliklerin bölünmemesi için devlet kanunnâmeler çıkarmıştır. Fakat çiftlik, sahipsiz kaldığı takdirde en fazla iki parçaya bölünmüş ve nim-çift yani yarım çift olarak adlandırılmıştır. Çiftliklerdeki geçerli olan vergi, kanun ve kaideler yarı nispetinde nim-çift araziler için de aynen geçerli olmuştur (İnalçık, 1959: 586). 1454 tahririne göre Sivas kazası'nda nim-çift arazilerde nim bedeli olarak her kişiden 28,5 akçe alınmaktadır. 2 numaralı Sivas tahrir defterine göre, 477 Müslüman neferden nim resmi olarak 13594,5 akçe vergi tahsil edilmiş, 266 Gayrimüslim neferden nim resmi olarak 7581 akçe vergi tahsil edilmektedir (Bkz. Tablo 17).

Tablo 21. Nim Resmi Mükellefiyeti Sayısı ve Tahsil Edilen Mebla

	Nim Sayısı	Alınan Akçe
Müslim	477	13594,5
Gebran	266	7581
Toplam	743	2117,5

Bennak Resmi: Bennak, Arapça bir kelime olup, yerleşip payidâr olmak anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde bennak, çiftliği olmayan evli reayâya olarak tanımlanmaktadır (Akgündüz, 1990: 172). Çiftliği olmayan demek hiçbir toprağı ekemeyen anlamına gelmemekle beraber, nim çiftten az toprağı ekip, biçebilme hakkına sahiptir. Mücerreden farkı evli olmasıdır. Bazı yerlerde bennaklar, caba bennak ve ekinlü bennak olmak üzere 2 kısma ayrılmaktadır. Buradan hareketle, nim çiftten az yer tasarruf eden bennaklar ekinlü, hiçbir toprak tasarruf etmeyen bennaklarsa caba bennak olarak nitelendirilmiştir. Bennak resmi, harac-ı muvazzaf mahiyetindedir ve araziden elde edilen gelire değil, ikâmete bağlı bir vergidir (Akgündüz, 1990: 172). Toprağı işlesin ya da işlemesin Müslüman reayâdan bennak resmi alınmaktadır. Ayrıca devlet genelinde bazı bölgelerde göçebelerin de bennak resmine tabi olduğu bilinmektedir (İnalçık, 1959: 590-591). Sonuç itibariyle şahsa bağlı bir baş vergisi olduğu aşikârdır. 1454 Sivas tahrir defteri kayıtların da da ekinlü ve caba vergileri bulunmakta, bu vergiler bennak adı altında ifade edilmektedir. Buna göre bennak caba 12 akçe, ekinlü caba 18 akçe olarak alınmıştır (Ünal, 2005: 160).

1454 tarihli 2 numaralı defterde 758 bennak nefer kaydı bulunmakta ve buna mukabil 8663 akçe vergi alınmaktadır.

Caba Resmi: Kelime itibariyle aşağı sınıf adam anlamına gelen caba, Osmanlı vergi sisteminde toprağı olmayan fakir köylü manasında kullanılmıştır. Evli ve bennaktan daha küçük toprağı işleyen, tasarruf eden reayâdan alınan caba resmine kara resmi de dendiği gibi genellikle tahsil bedeli 6 akçedir (Akgündüz, 1990: 173). Bennak resminde tekrarladığı üzere caba bennak olarak ta bilinen caba resmi, şahsa bağlı bir vergidir (Bkz. Tablo 18).

Tablo 22. Caba Nefer Sayısını ve Caba Vergi Miktarı

	Caba Sayısı	Alınan Akçe
Müslim	295	3540
Gebran	349	4188
Toplam	644	7728

3.2.1.2.3. Cizye Resmi (Resm-i Gebran)

Cizye vergisinin menşei Yunanlılar'a ve Romalılar'a kadar gitmektedir. Büluğ çağına gelmiş, vücut ve akılca sağlam, iş gücü sahibi ve 300 akçelik bir menkule sahip olan Gayrimüslim erkeklerden alınan vergidir (Ünal, 2005: 162). Cizye resmi, Gayrimüslimlerin devlet tarafından korunmaları ve savaşlara katılmamaları karşılığında tahsil edilmektedir. Yaşlılardan, çocuklardan, kadınlardan alınmayan cizye vergisi, çalışmadığı halde vergi ödeyebilecek durumda olanlardan alınmıştır (Kütükoğlu, 1994: 533-534). Çoğunlukla haraç ile karıştırılan cizye, Müslim ve Gayrimüslim arasındaki farkı belirginleştiren bir vergidir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar varlığını süren cizye vergisi XVII. yüzyılın sonlarında cizye vergisi konusunda ıslahat çalışmaları yapılmıştır. Cizye mükellefleri gelirlerine göre ala, evsat ve edna olmak üzere sınıflara ayrılmış ve gelirler tahsil edilmiştir (Ünal, 2005: 162-163). 1454 tarihli 2 numaralı Sivas defterinde 1148 nefer cizye vergisine tabi olmakta, dolayısıyla 28825 akçe vergi tahsil edilmektedir.

3.2.1.3. Hayvancılıkla İlgili Vergiler

Osmanlı Devleti'nde XVI ve XVII. yüzyıllarda hayvan yetiştirme hususunda büyük bir gelişme yaşanmıştır. Yerleşik reayânın yanı sıra, konar göçerlerin asıl iktisadi faaliyeti hayvancılık olmuştur. Sürüler köy sınırları dahilindeki meralarda beslenmiştir. Artan hayvan sayısına binaen, ekonomisi ziraate dayalı olan Osmanlı Devleti zirai ve binek hayvanlardan belli bir miktar vergi tahsili yoluna gitmiştir (Tabakoğlu, 2008: 226).

3.2.1.3.1. Resmü'l-Gânem

Osmanlı devletinde koyun vergisi olarak tabilinen resm-i ganem, âdet-i aġnâm adını da almaktadır. Küçük değişiklikler dışında tüm bölgelerde Müslim ve Gayrimüslimlerden 2 koyuna 1 akçe olarak tahsil edilmiştir. Bu vergi sabit olduğunda bölgedeki koyun miktarını bu vergi ile belirlenmektedir (Ünal, 1999: 111). 1454 tarihli 2 numaralı defterde Sivas merkez ve kırsalında resm-i ganem adı altında vergiler alınmış, şehir kırsalında toplam olarak bu vergiden 5333 akçe gelir sağlandığı sonucuna kayıtlar müdahilinde ulaşılmıştır.

3.2.1.4. Maktû Vergiler ve Mukâta'alar

Maktu, kesilmiş, bölünmüş anlamlarına gelmekte olup, öşür gibi üründen aynı olarak alınan vergidir. Ürün veya yapılan işin çok ya da az olması vergi miktarını değiştirmemektedir.

Geliri bir kimseye dirlik olarak verilmeyip, direk olarak merkezî hazineye giden vergilerdir. Mukâta'a, Osmanlı Devleti'nin bir vergi toplama biçimidir. Maden işletmeleri, tuz, devlete ait kaynaklar, tabakhane, boyahane ve gümrük mukâta'aları bu vergi grubu içinde yer almaktadır.

3.2.1.4.1. Resm-i Asiyâb (Değirmen Vergisi)

Su veya yel ile dönen un değirmenlerinden alınan resme resm-i âsiyâb denilmektedir. Bazı değirmenlerden hububat olarak ta vergi alınmıştır. Sipahilerin mutasarrıf oldukları arazide işletilen değirmenlerden maktu şekilde alınan asiyâb resmi farklı miktarlarda tahsil edilmektedir. Konuyla alakalı kanun hükümlerinden anlaşıldığına göre bu verginin temelinde değirmenin işgal ettiği arazi yatmaktadır (Akgündüz, 1990: 189). Bu vergi değirmenin yılda kaç ay döndüğüne göre değişmektedir (Ünal, 2005:166). 1454 tarihli 2 numaralı tapu tahrir defterinde şehir merkezinde 11 tane Asiyâb 1kıt'a. 1 tane asiyâb 2 kıt'a. 1 tane 5 kıt'a.1 tane 7 kıt'a. 1

tane 10 kıt'a mevcuttur. Daha açık bir ifade ile 15 asiyâb kaydı vardır. Bunun da 3 tanesi şehir merkezinde, 12 tanesi şehir kırsalındadır.

3.2.1.4.2. Boyahâne Mukâta'ası

Dokuma sanayinin yan kollarından birisidir. İplik renklendirilmesi ve kumaş boyanması burada yapılmaktadır. Dokuma sanayinin gelişmiş olduğu yerlerde boyahane gelirleri yüksektir. 1454 tarihli tahrir defteri dahilinde şehir kırsalındaki Todurga köyünde 1 tane mukâta-i boyahane mevcuttur.

3.2.1.5. Arızî Vergiler

Osmanlı Devleti'nde aniden beliren, miktarı belli olmayan, büyük masrafları gerektiren, bazı kamu hizmetlerini yürütmek amacıyla tahsil edilen vergilerdir. O günün şartları çerçevesinde tahrir emini tarafından belirlenen vergiler, XVII. yüzyıldan sonra olağan vergiler haline gelmiştir. Avarız vergilerinin toplam bütçe gelirlerine oranı %10-20 arasındadır (Akgündüz, 1990: 192). Bâd-ı hevâ grubu vergiler de denmektedir.

3.2.1.5.1. Bâd-ı Hevâ

Bu vergi çoğunlukla resm-i arûs, resm-i tapu, resm-i zemin, tütün resmi gibi isimlerle bilinmektedir. Bugün kullandığımız bedava kelimesinin bâd-ı hevâ kelimesinden geldiği bilinmektedir (Ünal, 2005:167-169). Para cezaları, tescil ücretleri gibi düzenli olarak alınmayıp tesadüfen ortaya çıkan durumlar karşısında alınan vergilerdir. Ayrıca bâd-ı hevâ'nın önemli bir özelliği de ortaya çıkan olaylara bağlı oluşudur (Yediyıldız, 1985: 124-127). 1454 tarihindeki tahrir kayıtlarında 9282 akçe vergi alınmaktadır.

3.2.1.5.2. Niyâbet

Yıllık geliri 6000 akçenin altındaki serbest olmayan tımarlarda çift resminin 15, bennak ve cabanın ise 5 akçesi niyâbet hissesi olarak zaim ve beylere verilmiş olan bir vergidir (Öz, 1999: 83). Mehmet Öz, niyâbet vergisiyle ilgili olarak XV. XVI. yüzyıl

Canik Sancağı Adlı kitabında 1455 defterlerinde niyâbet hissesi verilmemiş olmasına rağmen, niyâbetin olması gerektiğini de vurgulamıştır. 1454 Sivas tahrir defterindeki kayıtlarda niyabet kaydına şehir merkezindeki Keşiş Mahtar mahallesinde Niyâbet-i Şehr olarak görülmektedir. Bu vergiden elde edilen gelir ise toplam 4000 akçedir.

3.2.1.6. Çiftlikler

Çiftlik, bir çift öküzün sürebildiği muayyen arazilerdir (Yediyıldız, 1985: 71-72). Resmi tanım koşullarında ise alâ yerden 60/80 dönüm, orta halli yerden (evsat) 80/100 dönüm, kıraç yerden (edna) 100/150 dönüm olarak nitelenmektedir. Dönüm ise 40 adım olarak belirtilmiştir fakat her insan adımı aynı olmadığına ucu mühürlü miri urganlar kullanılmıştır. Tahrir kayıtlarında çift tam, nim yarım ya da çiftten daha az toprağı ifade etmektedir (Ünal, 2005: 134).

Osmanlı toprak sisteminde ziraat yapılan belli büyüklükteki arazi anlamına gelen çiftlik, bir çiftlik öküzün sürebildiği arazi ifadesi ile tanımlanmaktadır. Balkanlarda 'Baştina' olarak adlandırılan çiftlik, Osmanlı Devleti'nde tımar sistemi içerisinde önceleri bir çiftçi aileye yetebilecek büyüklükteki toprak birimi iken daha sonraları büyük zirai işletmeleri ve malikâneleri ifade etmiştir. Köylünün tasarrufunda olan çiftliklerden çiftçilerin tasarruflarına karşılık olarak çift resmi, üretilen üründen ise öşür resmi tahsil edilmiştir (İnalçık, 1993: 313-314). Osmanlı Devleti'nde çiftlik, arazi hukuku, teşkilatı ve maliyesi konularında farklı çeşitlere ayrılmıştır.

Reayâ çiftliği; miri toprak rejimi dahilinde, köylünün muayyen bir toprak parçasını tapu bedeli karşılığında tasarrufuna geçirdiği arazilerdir. Bu arazilerin köylü tarafından işletilmesi karşılığında tam çiftliğe sahip olanlardan çift resmi, nim-çifte (yarım çift) sahip olanlardan çift resminin yarısı olarak vergi alınmıştır. Yarım çiftlikten yani 1 öküzlük araziden de az olan toprakların tasarrufuna karşılık 3.5 ila 10 dönüme 1 akçe olmak üzere dönüm resmi alınmaktadır. Tasarruf ettiği toprak miktarı 1

çiftten az olan ya da hiç toprağı olmayan evli Müslüman reayâdan bennak resmi, 1 çiftten az toprağı olan ya da hiç toprağı olmayan bekâr Müslüman reayâdan mücerred resmi tahsil edilmektedir. Osmanlı Devleti'nde çiftlik topraklarının tasarruflarının ve bunlardan tahsil edilen vergilerin daimiliğı için çiftliklerin dağılıp, parçalanmaması ve zenginlerin eline geçmemesi için kanunnâmeler ile tedbir yolu izlenmiştir. Fakat bunlara rağmen toprağını terk eden reayadan da çift bozan resmi adında bir vergi tahsili de mevcuttur.

Hassa çiftlik, Osmanlı Devleti'nde özellikle ilk dönemlerde sipahi tımarlarında doğrudan doğruya sipahi tarafından işletilen kılıç yeri olarak nitelendirilen hassa çiftlikler ve çayırlar vardır. Bu çiftlikler miri araziden ayrıdır ve reayâ çiftliklerden farklı olarak şahsi ve serbest bir anlaşma usulü ile kiraya verilmektedir. Hassa çiftliklerdeki kiracılık münasebeti, mahalli örf adetlere göre şekillenmiştir. Ortakçı usulünün geçerli olduğu bu hassa çiftlikler mahsül yarı yarıya paylaşıldığı gibi 1/3, ¼ oranlarında da paylaşılmaktadır. Ayrıca tarla, bağ, çayır, değirmen sipahinin mutlak mülkü değildir. Osmanlı Devleti topraklarında daha önce var olan malikâne sisteminin bir nevi devamı olan çiftlikler XVI. yüzyıldan itibaren önem ve ehemmiyetini kaybetmiş, tımarlı sipahiler, büyük hususi çiftliklerin hususi çiftliklerin işletmeleri ile meşgul olmuşlardır (Komisyon, 1955: 372-373-374). Vakıf ve mülk topraklarındaki çiftlikler de diğer çiftlikler gibi aynı ölçülere sahip olmuş ve reayâ tarafından tasarruf edilmektedir (İnalçık, 1993: 314).

Askeri vazifelere bağlı çiftlikler; Osmanlı Devleti'nde tımarlı sipahiler yanında bir takım askeri vazifeler ile alakalı çiftçi askerler de vardır. Bunlar işledikleri çiftliklerin her türlü vergilere sahip olmakla beraber kendi aralarında nöbetleşe sefer ve hizmetlere katılmışlardır. Bu çiftlikler reayâ çiftliklerinden ve hassa çiftliklerden tamamen farklıdır.

Büyük zirai mülk ve işletme çiftlikleri; tımar sisteminin çöküşü ile çiftlikler eyaletlerdeki zengin ve nüfuslu şahısların eline toplanması, müşkül durumdaki köylünün bu topraklarda çalıştırıldığı arazilerdir. Topraklar mukataa usulü ile kiralanmıştır. Bu çiftliklerin devlet nazarında artmasıyla ayân ve ağa çiftlikleri vukua gelmiştir. XVIII. yüzyılda büyük arazi işletmeleri çiftlik ismiyle değerlendirilmiştir. Tanzimat döneminde bu topraklar dağıtılmak istenmiş fakat başarılı olunamamıştır (İnalçık, 1993: 314).

1454 tarihli 2 numaralı Sivas tahrir defterindeki çiftlik kayıtlarında çiftlikler öküzlük olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca çiftliklerde de nim ve çift vergilerinin varlığı bilinmekte ve tablo aracılığı ile ortaya konulmaya çalışılmıştır (Bkz. Tablo 19).

Tablo 23. Sivas Kazası'nın Çiftlikleri ve Alınan Vergiler

Çiftlik Türü	Nim	Çift
Çiftlik-i hassa-i Süvari	25	0
Çiftlik-i Hassa 1 öküz	8	0
Çiftlik-i Hassa 3 öküz	3	0
Çiftlik-i hassa	12	4
Çiftlik-i Mezkûr	2	0
Çiftlik-i Hassa-i mezkûr	1	0
Çiftlik-i Hassa-i mezkûr Seyyid Ahmed	0	1
Çiftlik-i Hassa-i Mezkûran	1	0
Çiftlik-i X	0	1
TOPLAM	52	6

4. 2 NUMARALI 1454 TARİHLİ SİVAS TAPU TAHRİR DEFTERİ TRANSKRİPSİYONLU METNİ

[s. 466] ta'dil-i kânun-ı çifhâ ve bennâkân-ı vilâyet-i Sivas ma'a tevâbi' ve levâhık be-fermân-ı hazret-i cenâb-ı ma'delet- şî'âr ve mekremet diyâr-ı padişâh cihân güşâ-yı ekâlîm arâ-yı hân-ı a'zam ve hân-ı mu'azzam sultani' İslâm ve'l-müslimîn nâsurullah ve'l-mehâmid kâtîlül kefere ve'l-müşrikîn câmi'ül.... ve'l-mu'temed es-sultani's-sultan Mehmed Han ibn-i Murad Han hallede saltanatehumemleket ki ... ve melcâ-yı âlemiyân ... tefahhus ... er-re'aya ve'l-gebrân ... Umur Bey dame azzehu Mustafa Maharrer

Nefs-i Şehri Sivas

Mahalle-i MESCİD-İ HOCA ULUBEY.

Bahşayış Fakih, *İmam*; Ali veled-i Bahşayış; Pir Hasan veled-i Esven; Yusuf Eminli veled-i Hamza Dede; Cemaleddin veled-i Emir Yusuf; Bulduk Sonak; Hüsam Ahmed dâmâd-ı Bulduk; Mehmed birâder-i Hacı Tutu; Hacı Tutu veled-i Abdi; Mezid veled-i Mansur; Bayezid veled-i Mezid; Emir Çelebi veled-i Duran; Tahir, *Kassab*; Hasan veled-i Tahir *Kassab*; Hüseyin birâder-i Hasan; İvaz, *Hallac*; Kemal Fakih, *Müderriş*; Hüsam Fakih veled-i Emir Bey; Hasan, *Debbağ*; Pir Hasan, *Kalaycı*; Ali veled-i Pir Hasan; Müstehab *Bayburdi*; Kaya birâder-i Müstehab; Karaca birâder-i Eyvab; Tercün; Mehmed Yusuf; Hacı Ahmed veled-i Altuntaş.

[s. 467] Mahalle-i MESCİD-İ HOCA İMAM, 35 Neferen

Mehmed Fakih, *İmam*; Hacı İbrahim veled-i Hasan, çift; Hüseyin veled-i Hacı İbrahim, nim; Hacı Yusuf veled-i Hacı İbrahim-i mezkûr; Mehmed birâder-i Hacı İbrahim; Ahmed Fakih veled-i Mehmed; Hacı Arduç veled-i Dursun; Emir Ali veled-i Hacı Dursun; Pir Veli veled-i Sinan; Pir Mehmed birâder-i Pir Veli; Hasan *Türkmen*; Mehmed veled-i Ali Hacı; Hacı Ulu Bey veled-i Bayram Bey, çift; Yusuf veled-i Tura Bey; Hızır veled-i Hüseyin; Musa *Naib*; Muhammed Seydi *Karahisari*; Hacı Ali *Çerkez*; Seydi Ahmed veled-i Hacı Ali; Seydi Ahmed veled-i Hacı Ali; Hacı Abdülaziz peder-i Abdurrahman; Abdurrahman veled-i Hacı Abdulaziz; Hasan birâder-i Hüseyin; Hüseyin birâder-i Hasan; Ümmet veled-i Emir Hasan; Hızır veled-i Dursun; Mehmed birâder-i Hızır; Mehmed *Camcı*; Ahmed birâder-i Ümmet; Mehmed Fakih; Halil veled-i Bayram Hacı, çift; Seydi *Bakkal*; Kasım Ebu Şeyh; Ali veled-i Sinan *Müderriş*; Ramazan *Müezzin*.

Mahalle-i MESCİD-İ HACI EMİR MAHMUD, 9 Nefer

Emir Ali *İmam*; Emir Mehmed peder-i Hacı İsmail; Hacı İsmail veled-i Emir Mehmed; (silik); Emir Ali birâder-i Yar Ali; Pir Hasan veled-i Külüşaycı; Hüseyin *Kirişçi*; Dede; Veled *Kalburcu*.

[s. 468] Mahalle-i MESCİD-İ PAŞA BEY, 32 Neferen

Bedreddin Fakih *İmam*; Seydi Ahmed birâder-i Yar Ahmed Fakih; Yar Ahmed Fakih birâder-i Seydi Ahmed; İbrahim birâder-i İsrail; İsrail birâder-i İbrahim; Mehmed Fakih veled-i Karındaş; Mehmed *Habbaz*; Emir *Karahisari*; Hacı birâder-i Emir; Ömer birâder-i Emir-i mezkûr; Piri birâder-i Ömer; Mehmed *Kemahi*; Hüseyin *Müezzîn*; Eyne Hacı *Cüllah*; Ümmet Fakih damad-ı Eyne Hacı; Seydi Ahmed Fakih *Kemahi*; Mehmed *Debbağ*; Ahmed *Geleban*; Mahmud *Sarrac*; Basri; Musa *Kayseri*; Yusuf Pir Bende; Herad *Kayseri*; Receb Fakih *Hallac*; Mehmed *Arakiyyeduz*; Ahmed *Kürkçü*; Elvan birâder-i Murad; Seydi Ahmed *Erzincani*; Hüdakeş veled-i Seydi Ahmed; Hüsrân Fakih *Karahisari*; Muzaffer birâder-i Musa *Kayseri*; Pir Ahmed *Habbaz*.

Mahalle-i MESCİD-İ CÂMİ', 25 Neferen

Seydi Fakih *İmam*; Ahi *Karahisari*; İsa Fakih veled-i Mehmed Hacı; Zekeriya Fakih veled-i Mehmed; Mehmed peder-i Zekeriya; Hacı Şeyh birâder-i Yakub; Yakub birâder-i Hacı Şeyh; Yeki Bey *Müezzîn*; Hacı *Ferraş*; Mahmud Fakih *Karahisari*; İshak *Karahisari*; Ramazan birâder-i Şaban, nim; Şaban birâder-i Ramazan, nim; Ali veled-i Hoca Sadık; Yunus Fakih dâmâd-ı Ali veled-i Hoca Sadık; Murad *Köhneduz*

[s. 469] Receb *Bostancı*; İsa Fakih veled-i Receb; Zilli Fakih birâder-i Mehmed Fakih; Mehmed Fakih birâder-i Zilli; Mehmed birâder-i Ümmet; Ümmet birâder-i Mehmed; Ali veled-i Bayezid; Hacı *Keçeci*; Birâder-i Hacı *Keçeci*.

Mahalle-i MESCİD-İ TOKMAK, 12 Nefer

Yusuf Fakih peder-i Mehmed *İmam*; Ahmed veled-i Yusuf Fakih; Receb *Muarriş*; Ahmed *Köhnedüz*; Hamza veled-i Durmuş, nim; Ahmed birâder-i Pir Hasan; Mehmed *Direvlük*; İvas *Kiradüz*; Hamza Revnan; Mürüvvet Dıraz; Süleyman *Hallac*; Hasan *Cüllah*.

Mahalle-i MESCİD-İ HOCA HÜSEYİN, 14 Nefer

Hacı Ali Emir veled-i İbrahim; Hacı İvas *Hallac*; Aykut *Hallac*; Yusuf *Hayyat*; Berak *Habbaz*; Ali *Kürkçü*; Yahya *Erzincani*; Veli *Yağcı*; Hamza *Hayyat*; Mehmed Balani; İsmail veled-i İyamet; Pir Musa *Akşehri*; Hacı *Cüllah*; Ahmed veled-i Şeyh Divani.

Mahalle-i MESCİD-İ PELASLU, 33 Nefer

Mevlana Ahi Ali Fakih *İmam*; Halil veled-i Hızır, nim; İsmail Fakih birâder-i Halil, nim; Durmuş veled-i Pir Ali, nim;

[s. 470] Hüseyin veled-i Eylik, nim; Mehmed birâder-i o, nim; Bahşayış veled-i Hacı Mehmed, nim; Yusuf birâder-i Bahşayış, nim; Mehmed veled-i Hacı *Biruni*, nim; İbrahim veled-i Hızır, nim; Kaya Hacı, nim; Durmuş veled-i İsmail, nim; Hasan veled-i İshak Evren, nim; Hüseyin veled-i Şahabettin, nim; Şahabettin, nim; Abdi Oruç;

Sevindik veled-i Örencük; Pir Ahmed *Kayseri Bakkal*; Şeyh Mehmed *Bakkal*; Ahmed veled-i Mehmed Harun; Mehmed birâder-i mezkûr; Hasan *Pinedüz*; Güvendik veled-i Örencük; Laçın *Bostancı*; Ali veled-i Laçın; Halil *Sarraç*; Hamza *Cüllahi*; Ahmed *Topçu*; Bayram; Mehmed Fakih *İmam*, nim; *Karakuşlu*; Mehmed *Ferraş-ı cami'-i mesâcid*; Hüseyin Fakih *Müezzin-i Ahmed Bey*, nim.

Mahalle-i MESCİD-İ MEDRESE, 10 Nefer

Mevlana İbrahim Fakih *İmam*; Turhan *Debbağ*; Mehmed Hacı; Piri *Sarrac*; Arslan peder-i Piri; Mehmed Şeyh Fakih; Ahmed veled-i Hacı Bey; Yusuf veled-i İsa; Hüseyin Derviş; Ahmed Derviş.

Mahalle-i ŞEYH ÇOBAN, 19 Nefer

Mehmed Derviş; Cafer Derviş; Enlin Derviş; Durak Derviş; Veliyüddin Derviş; Mümiş Derviş; Mehmed birâder-i Mahmud, çift; Mahmud birâder-i Mehmed;

[s. 471] Halil birâder-i Edhem, çift; Edhem birâder-i Halil; Artuk birâder-i Halil; Mukbil; Seydi Mahmud *Külahi*; Hasan *Cüllah*; Ali Tokmak; Ali *Ayende*; *Hallac*; *Dokurcu*; Halil birâder-i Arifi.

Cemâ'at-i Zımmiyân 347 neferen

Mahalle-i PALAS, 67 Nefer

Kirakör *Keşiş*, çift; Baronvard veled-i Kirakös; Bargef veled-i Sehak, nim; Kelense veled-i Mardos; Baronvard birâder-i Kelense, nim; Semaven İsrail, nim; Devanis *Kayseri*, nim; Margiri veled-i Dagri, nim; Vartuk veled-i Divas; Avanis veled-i Hayratos, nim; Karni birâder-i Arslan, nim; Serkes veled-i Aruşan, çift; Semaven veled-i Kirkör, nim; Elkesatus veled-i Mardros, nim; Kirakös *Sofcu*, nim; Pehlivan veled-i Dırağri, nim; Semaven Dayle, nim; Kirakör veled-i Davsi, nim; Sartak birâder-i Avanes; Alsak birâder-i Sartak; Tornik peder-i Arslanşah; Arslanşah veled-i Tornik; Hüsrev birâder-i Arslanşah; Avşar veled-i Serkes; Esferador birâder-i Simavon; Derdor veled-i Kirekös; Emir veled-i Gökçe; Emir Melik veled-i Gökçe; Kirekös *Hayyat*; Esfarador veled-i Kirekös; Civan *Aktavatlu*; Emir Bey dâmâd-ı Civan; Diyarköy veled-i *Kazancı*; Cahis *Tuzcu*; Davud veled-i *Kazgancı*; Düz veled-i *Attar*; Toros veled-i Elhac; Tanrıvermiş Alam Toros; Tatul *Kuşakcı*; Karaca birâder-i Cahis;

[s. 472] Kakös veled-i Matos; Ökbaron veled-i Esyabi; Şahmeri *Akşehri*; Ökbaron veled-i Şahmeri; Haçador veled-i Şahmeri; Mıgırdıc birâder-i Şahmeri; Serbarun veled-i Samel; Saruk *Akşehir*; Varan *Akşehir*; Akop *Bakkal*; Kirekös *Külahi*; Semaven veled-i Kirekös; Veled-i Kirekös; Dador veled-i Pirlanbogi; Martaron veled-i Emircik; Seravik *Kassab*; Vasil veled-i Selek; Mardıros veled-i Dohyar; Mıgırdıc birâder-i Mardıros; Toros *Erzincani*; Mardıros veled-i Şamri; Şamri veled-i Mardıros;

Agob veled-i Şamri; Serkes veled-i Şamri; Kemal *Sofcu*; Kestol veled-i Dudak; Köstendil veled-i *Balıkçı*.

Mahalle-i MELİKSAT KEŞİŞ, 43

Mezkûr; Ağasir peder-i Sıddık; Herak veled-i Ağasir; Közik birâder-i Ağasir; Semaven peder-i Esfarador; Asfarador birâder-i Kakos; Kakos birâder-i Asfarador; Murad dâmâd-ı Semaven; Darlu *Erzincani*; Toros *Bostancı*; Kirekör; Estafanos veled-i Toros; Seman birâder-i Eminök; Eminök birâder-i Seman; Emirdon veled-i Gül; Mardıros birâder-i Emirdon; Tarton *Erzincani*; Kirador *Erzincani*; Serkes *Erzincani*; Estafanos *Erzincani*; Maradon Murad; Hosik veled-i Piri; Bakik birâder-i Homi; Mardıros *Hallac*;

[s. 473] İhtiyar *Erzincani*; Bogos peder-i Samelikşah; Bağör veled-i Samelikşah; Haris veled-i Avnil; Doğmuş *Erzincani*, nim ; Evren *Karahisari*; Payani, nim; Öknik veled-i *Erzincani*; Semaven veled-i Öknik; Muradşah veled-i Adilşah; Adilşah veled-i Muradşah; Mıgırdıç *Erzincani*; Vartaris *Geleban*; Mıgırdıç; Kirekös..... Ahmed Ağa; Tanrıvermiş; Mıgırdıç Şaki; Kirekös *Seyyaf* Sağdan; Teros *Seyyaf* Bayram.

Mahalle-i ZİLGER, 20 Neferân

Hayyat Mihaton veled-i Derar; Sarun birâder-i Mihaton; Kirekös *Kirişçi*, nim; Ağazar *Keşiş*; Mardıros veled-i Alacac, Bogos birâder-i Mardıros; Kirekös *Erzincani*; Turarik veled-i Sahavenk; Emirnik *Akşehir*; Kahagotil *Akşehri*; Tanrıvermiş *Karahisari*; Murad *Karahisari*; Dolab *Erzincani*; Mihador *Erzincani*; Avnik *Erzincani*; Nialzar veled-i Avnik; Yekik *Akşehir*; *Hallac* Sinan; Veled-i *Hallac* Sinan; Avadan *Erzincani*.

Mahalle-i BAZAR KAPUSU, 118

Serven *Keşiş*, nim; Serkes Sinan, nim; Avanes *Erzincani*, nim; Bahşer peder-i Emir, nim;

[s. 474] Albegi birâder-i Siron, nim; Barunşah *Akşehri*, nim; Kirekör *Değirmenci*, nim; Göcengi birâder-i o Siron; Avanos veled-i Matos; Yakik veled-i Avanos; Avanos veled-i *Erzincani*; Eminik veled-i Avanos; Kirebend *Erzincani*; Maktanil *Akşehri*; Seton Dodger; Vartar *Cüllah*; Emirdon veled-i veled-i Vartar; Eyvanşah; İstakor Sinan; Semavet *Erzincani*; Tozdonik veled-i Siman; Duman *Seyyaf*; Polad *Seyyaf*; Murad *Erzincani*; Avnik birâder-i Murad; Oruç *Erzincani*; Emin veled-i Serkes; Çerçi *Erzincani*; Davud veled-i Avanes; Emir veled-i Yahşi; Mirebend İlik; Veskaser *Erzincani*; Ayvalı veled-i Boyos; Emir Arif *Akşehir*; İshanbaron veled-i Kirkör; Yusuf Kirkör; Kirekös veled-i Kirkör.

Cemâ'at-i Gurebân, 118 neferân

Ohanes *Keşiş*; Torbaron *Erzincani*; Tosbaron veled-i Purparon; Bedros *Erzincani*; Avanos *Erzincani*; Mardıros birâder-i Avanos; Moşata *Erzincani*; Bavros *Erzincani*; Terkakös *Erzincani*; Aydın *Erzincani*; Habkar veled-i *Erzincani*; Murad veled-i Habkar; Maruc birâder-i Murad; Devir *Erzincani*; Toralub *Erzincani*; Elkesatos

Erzincani; Asfarador Erzincani; Ayvan Erzincani; Kirebend Erzincani; Sini peder-i Bakkal;

[s. 475] *Avarnik Erzincani; Hallac Erzincani; Herat Erzincani; Avanis Erzincani; Bavros Erzincani; İskender Emlik; Arzumşah Bedir Muradşah; Muradşah veled-i Arzumşah; Eminlük Erzincani; Kirkör Erzincani; Agob Hayyat; Bogos Çilingir; İskender Erzincani; Amenger Erzincani; Sekmat Erzincani; Veled-i Sakmat; Yağrar Erzincani; Hasan Erzincani; Andil Hayyat; Vegirman Boyacı; Peder-i Hayyat; Ohanos Cüllah; Mardıros Erzincani; Şamamir Erzincani; Kirekös Bayburdi; Meran veled-i Kirekös; Kirekös Kemahi; Semaven Bayburdi; İvazşah; Avanes Saymac; Keremeddin; Osik; Haçador veled-i Semaven; Ayvalı Martoron; İvaz; Mıgırdıc; Serkes; Estafanos; Kirebend Garib; Avanes; Mardıros Erzincani; Ohanis Karahisari; Torbaron Akşehir; Arhib; Emir Emlik; Kirekös; Palik; Borin; Akub; Mırsertak veled-i Mıgırdıc; Mirbaron veled-i Seren; Sehmak veled-i Torik; Son Garib; Serkes veled-i Mıgırdıc; Semaven Erzincani; Andıranas Erzincani; Vartan Kemahi; Hallac Erzincani; Yusuf Erzincani; Veled-i Yusuf;*

[s. 476] *Osek Kemahi; Derman Erzincani; Emirlük Keşker; Yolcu dâmâd-ı Kırılık; Melikşah Erzincani; Serkes Seyyaf; Rekat Karahisari; Mıgırdıc Rekat-ı mezkûr; Mendıratok Erzincani; Murat Kirişci; Şahvarbaron Erzincani; Mardıros Erzincani; Emir Erzincani; Haçador Erzincani; Haroknik Erzincani; Avanes Erzincani; Siddık Erzincani; Toros Erzincani; Mıgırdıc Yarman; Torbaron Yarman; Cüllah Karahisari; Miristanşah; Arakil; Nureddin; Adilşah; Semaven; Akut Serkes; Serkes; Bedos Geleban; Serkes; İskender; Torbaron; Kirekös; Mıgırşah; Kirekör; Keşiş Kirkör; Keşiş Bayş; Keşiş Toris.*

Mahalle-i KEŞİŞ MAHTAR, 22 Neferân

Mezkûr; Estafanos veled-i Hargerin, çift; Zekeriya Sinan; Mıgırdıc birâder-i Hargerin; Seraven veled-i Zorbaron; Semaven veled-i Kermaç; Mavkas Erzincani; Zekariya Basyan; Arslan Yılduzi; Menderad Erzincani; Emir Aruk veled-i Mihador; Vasil Cüllah;

[s. 477] *Asfarador Erzincani; Kırşan Erzincani; Davud Erzincani; Emirdud Erzincani; Kirabet Erzincani; Melikşah Erzincani; Vartaris Erzincani; Bortil Murad; Emir; Avanis.*

Mahalle-i NURMUŞ KEŞİŞ, 39 Neferân

Mezkûr; Ordador birâder-i Bogos; Bogos birâder-i Ordador; Vasik; Çoban peder-i Sağdon; Sağdon veled-i Çoban; Murad veled-i Andrenas; Avanos veled-i Debbag; Masiris Karahisari; Zelekvaz Karahisari; Şeharon Garor; Kürt Emir birâder-i Muhtar; Mehsav birâder-i Kürt Emir; Muhtar birâder-i Kürt Emir; Batonik Seyyaf; Kirkör Çalbator; Zavgar peder-i Kirkör; Kirkör veled-i Zavgar; Tokma peder-i Meliksat; Meliksat veled-i Tokma; Savartan veled-i Arslan, nim; Emirsin veled-i Arslan; Maron veled-i Baydor; Ohan veled-i Madon; Kösterib birâder-i Maron; Avanes veled-i Gezkar; Agob veled-i Avanes; Şamimar Cüllah; Serkes birâder-i Şamimar; Serados

birâder-i Emir; Emir birâder-i Mirados; Derador *Kemahi*; Estayakis veled-i Derador; Dirdor veled-i Derador; Kirakös veled-i Derador; Eşhürbaron *Cüllah*; Muhtar *Erzincani*; Oyvatos birâder-i Muhtar; Serkes birâder-i Oyvatos.

[s. 478]	Mahalle		
Çiftlik-i hâssa, Sekiz			
Asiyâb-ı Bahşayış kıt'a			
Asiyâb-ı evlâd-ı Mahmud Çelebi kıt'a, çift			
Asiyâb-ı Pir Ahmed, kıt'a			
Cem'ân 563 neferen
Çift 41	Fî 57		2337
Behre			10600
Gendüm	110 mud	6600	
Cev	100 mud	4000	
Hassa			36000
Gendüm	400 mud	24000	
Cev	300mud	12000	
Asiyâb 10 kıt'a an tamamen gale 20 mud fi 50			1000
Bâd-ı hevâ			...
Mukata'a-i bazâr-ı şehr-i Sivas ve			40000
Cizye 347 nefer fi 25			8675
Niyabet-i Şehr			4000
Resmü'l-ganem-i şehr-i ma'a yonca 1500			
Memleha-i Bardobaşı hassa-i Pir Ahmed Çelebi 2000 mud fi 10		6000	
Memleha-i Bingöl ve Fazlun 2000 mud fi 10		6000	
Hassa-i koru-yı Koçhisar			875

[s. 479] Hisse-i zaviyehâ-i mezkûrun 30 neferân

Zaviye-i Abdulvahhab Gazi

Şeyh Yar Ali, çift; Velid veled-i Şeyh Yar Ali

Zaviye-i Hacı Abdurrahman

Şeyh Hacı Bakkal; Ahmed şakird-i mezkûr

Zaviye-i Külâhi

Şeyh Ahi Hasan; Şeyh Mehmed

Zaviye-i Akbaş

Şeyh Ahmed veled-i Hacı Külahi

Zaviye-i Ahmed Çelebi

Şeyh Hasan fakih; İvaz birâder-i Hasan; Abdullah veled-i Avaz, çift; İbrahim veled-i Bayram Hacı

Zaviye-i Hattablar

Şeyh Yusuf Fakih

Zaviye-i Şeyh Hasan

Şeyh Hızır

Zaviye-i Arasta Hoca

Şeyh Sinan Kulu, çift

Zaviye-i Şeyh Erzurum

Şeyh Emir Fakih

Zaviye-i Mahmud Çelebi

Şeyh Yusuf Fakih veled-i İsmail; Yakub birâder-i Yusuf Fakih

Zaviye-i Hacı Arif

Şeyh Seyid Ali; Ahmed

Zaviye-i Hacı Şahin

Şeyh Mehmed Abdal

Hangâh-ı Tokmak

Şeyh Davud Sarrac

Zaviye-i Ahi Carullah

Şeyh Ali Çelebi

Zaviye-i Ahi Muhiddin

Şeyh Mahmud

Zaviye-i Melik Acem

Şeyh Mehmed

Hangâh-ı Haki

Şeyh Mehmed Fakih

[s. 480]

Zaviye-i Şeyh Çoban

Şeyh Kasım Çelebi, çift; Enam birâder-i Şeyh Kasım; Nazar veled-i Şeyh Kasım;

Medrese-i ÜrkirdiMevlana Şüca *Müderris***Medrese-i Sahib**Mevlana; Kemal *Müderris*

..... Pir Ahmed'in

Cem'ân 30 neferen

Çift 7

Hisse-i çiftlik-i kadim-i sipâhiyân-i Sivas 11 nefer

Bayat Ağa, nim

Gendüm 30 mud 1800

Cev 20 mud 800

Şeyh Hasan Çelebi, çift

Gendüm 20 mud 1200

Cev 20 mud 800

Ahmed birâder-i Bayat Ağa, çift

Gendüm 20 mud 1200

Cev 20 mud 800

Seydi Ahmed Çelebi, çift

Gendüm 25 mud 1500

Cev 25 mud 1000

Mehmed Kuşeyh, çift

Gendüm 15 mud 900

Cev 15 mud 600

Mehmed birâder-i Sinan

Gendüm 15 mud 900

Cev 15 mud 600

Seydi veled-i İskender, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Hamza veled-i İskender, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Kaya veled-i Aydoğan, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Uzamış veled-i Akşemel, nim		
Gendüm	5 mud	300
Cev	5 mud	200
Pir Ali mülâzım-ı kal'a-i Sivas		
Gendüm	10 mud	600
Cev	10 mud	400
Hamza veled-i Kutlu Bey, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
[s. 481]		
Hoca, çift		
Gendüm	10 mud	600
Cev	10mud	400
Yusuf Tatar ma'a birâder ve evlâd-ı Hacı		
Gendüm	15 mud	900
Cev	20 mud	800
Hacı Murad Kethüda ma'a veled mülazimân-ı kal'a-i Sivas, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	10 mud	400
Hacı Ali veled-i Köse Hasan, çift		
Gendüm	10 mud	600
Cev	10 mud	400
Hamza veled-i Seydi Ahmed, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	10 mud	400
Şeyh Ahmed veled-i Karaca, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	10 mud	400
Yusuf veled-i Seni Bey, mülâzım-ı kal'a		
Gendüm	15 mud	900
Cev	10 mud	400
Seydi Ali veled-i Devlet Şah		
Gendüm	10 mud	600
Cev	10 mud	400
Hacı Korucu, çift		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Pir Hasan Korucu, nim		
Gendüm	5 mud	300
Cev	5 mud	200

Mezid veled-i Mansur		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Mustafa ma'a veled-i Hacı Bayram Bey		
Gendüm	25 mud	1500
Cev	25 mud	1000
Mehmedi ma'a Hasan birâder-i Mehmed-i mezkûr Pir Ahmed Bey		
Gendüm	15 mud	900
Cev	15 mud	600
Sadullah Çelebi veled-i Süleyman		
Gendüm	25 mud	1500
Cev	25 mud	1000

El-müsellime

Musa Bayat, çift; Seydi Ali dâmâd-ı Ahmed-i mezbûr, çift; Ali veled-i Bayram Bey mülazım-ı kal'a, çift; Hoca Emir Mahmud, çift.

Cem'an 31 nefer, çift 11

Cem'an Şehr-i Sivas ma'a mu'âfiye 598 nefer

[s. 482] Vilâyet-i Sivas

Karye-i TODURGA, mâlikânenin yüz hissedenden altmış yedi hissesi Koyluhisar Beyünün bâki kalan otuz üç hissenün iki hissesi Pir Ahmed Beyün ve bir hissesi Hızır Paşa'nun ve bir hissesi Emir veled-i Kara'nun divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Esferader *Kethüda* veled-i Davud, çift; Mehar veled-i Bosar, çift; Esteyanos Keşiş, çift; Semaven veled-i Esteyanos; Haçoador veled-i Olalum, çift; Arakil veled-i Sinan, nim; Mardiros birâder-i Ohanis, çift; Boris veled-i Edim, nim; Esfarador veled-i Edim, nim; Amid *Kethüda*, çift; Emir veled-i Ohan, nim; Tavis *Kethüda*, çift; Vartasit veled-i Taris, çift; Odik veled-i Tusirdor, çift; Mihaton birâder-i Tavis; Tokharon *Erzincani*; Akud veled-i Mardos, nim; Evren veled-i Sinan, nim; Ohanis veled-i Kirakör, nim; Kirabent *Keşiş*, çift; Mirabent *Keşiş*, nim; Akub veled-i Sim, nim; Agob veled-i Semak, çift; Melikşah veled-i Dün; Aşaruk birâder-i Melik, nim; Bazum Karaca, nim; İsabet veled-i Kirkör; Aşhurbaron veled-i Vartabet;

[s. 483] Toma, nim; Boris veled-i Deravenk, nim; Kirekös Salbasan, nim; Mıgırdıc veled-i Vasyac, çift; Zeki, nim; Davud, nim; Köstosdor veled-i Bayis, nim; Derdor birâder-i Köstor, nim; Kökik, nim; Kirador veled-i Bedrantoc, nim; Orik, nim; Avanes veled-i Bayos, nim; Kirekös veled-i Görü; Ohanis veled-i Kirekör, nim; Pirnik veled-i Mıgırdıc, nim; Hadran birâder-i Marik, nim; Pirabend *Kedhüdâ*, çift; Baronvahit veled-i Pirabend *Kethüdâ*, caba; Aştehur Baron, nim; Ohanes veled-i Gersic, nim; Kirkör, nim; Esteyanos veled-i Serkes, nim; Esteyanos veled-i Avnik, nim; Bedros veled-i Esteyanos, nim; Medador *Keşiş*, çift; Kirekör veled-i Derador, çift; Kirekör *Keşiş*, nim; Kirebend birâder-i Kirkör; Boris birâder-i Kirebend, nim; Semaven veled-i

Melik, nim; Çerbik, nim; Kirekös veled-i Bayos, nim; Serkes veled-i Emirherib, nim; Sitki veled-i Misafir, nim; Görülmür veled-i Arçük, nim; Ohanes Çurmimi, nim; Ason veled-i Serkes, nim; Kirebend Gik, çift; Akut veled-i Baronberid; Akut *Keşiş*, ekinlü; Kördanon, ekinlü; Herbaron, ekinlü; Serdan veled-i Bekatos, ekinlü; Estafanos *Akşehir*, ekinlü; Ohanis *Geleban*, caba; Odik veled-i Mehir, caba; Yagüli birâder-i Avnik, caba; Agris veled-i Serkes, caba; Tatar dâmâd-ı Akut, caba; Mehar veled-i Odik, caba; Akub *Kemah*, caba; Sıddık veled-i Sinan, caba; Arakil Espani, caba; Mesakir *Erzincani*, caba; Berayid *Geleban*, caba; Emir Serkes, caba; Zirkek birâder-i Emir Serkes, caba; Sinan veled-i *Erzincani*, caba; Bedoros birâder-i Sinan, caba; Ohanes peder-i Bedros, caba;

[s. 484] Akutaves *Kemah*, caba; Puzik birâder-i Agob, caba; Emirhayr birâder-i Asab, caba; Esferador veled-i Davud, caba; Satos veled-i Kölik, caba; Kirekör veled-i Mirabend, caba; Donik *Akşehir* caba; Esferador *Geleban*, caba; Agob *Erzincani*, caba; Şirad, caba; Murader *Akşehir*, caba; Ohanis veled-i mezkûr, caba; Serkes *Erzincani*, caba; Mehar *Erzincani*, caba; Mirared *Erzincani*, caba; Kirebend Mahidlik.

Mücerred

Kirekös Esferador; Toros veled-i Olakön; Yarsek *Keşiş*; Odik veled-i mezkûr; Ebrik veled-i Kiralor; Haçük veled-i Ağven; Hosaron birâder-i Bogos; Elyakis veled-i Ağven; Kirkör birâder-i Serkes; Serkes birâder-i Kirkör; Semaven birâder-i Serkes; Vetaryabent veled-i Bogos; Matük birâder-i Mahyar-ı mezkûr; Mıgırdıc veled-i Mihadon; İstefanos veled-i Akut; Mihal birâder-i Akut; Donik birâder-i Kirabent; Avanis veled-i Barom; Andonik veled-i Kasabend; Oran veled-i Ohan; Akid birâder-i Yaris; Markoki birâder-i Mıgırdıc; Yarsik veled-i *Zile*; Kirekös birâder-i Mıgırdıc; Yaros birâder-i Derdor; Kirekös birâder-i Bedos; Haçik birâder-i Satos; Mardıros birâder-i Kirador; Akid veled-i Derador; Vartük birader-i Akid; Serkes birâder-i Avanes; Torik veled-i mezkûr; Kirkör veled-i Dirador; Arakil veled-i Semaven; İstefanos birâder-i Esferader; Şehriya veled-i Esferador;

[s. 485] Havik veled-i Serkes; Has birâder-i Minnet; Mardıros birâder-i Serdan; Semaved veled-i Estefanos; Emir Hayr birâder-i Ohanes; Bedran birâder-i Emir Hayr. Çiftlik-i hassa, nim

Cem'ân 144 neferen minhâ mücerred 42 nefer		15930
Çift	42	fî 57
Bennâk	38 neferen minhâ 6 nefer	fî 18 32 nefer fî 12
Hassa		760
Gendüm	8 mud	480
Cev	7 mud	280
Behre		6200
Gendüm	70 mud	4200
Cev	50 mud	2000
Bâd-ı hevâ		720
Mukata'a-i boyahâne		1600
Hassa-i yol bâcı		100
Asiyâb	kıt'a	mud
Cizye	144 nefer	fî 25

Karye-i CANCİNİ, mâlikâne-i ... Beylerbeyi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Orik *Keşiş*, çift; Emir Serkes veled-i Pir Sinan, çift; Haçador *Keşiş*, çift; Polad veled-i Saklu, çift; Sartaron veled-i Alemdirar, çift; Köstesetur *Akşehir*, çift; Markiri veled-i Sasik, çift; Agob *Keşiş*; Avanis veled-i Ayvanis, nim; Makrabet Köse, nim; Dadik veled-i Kirkör, nim; Pahanık, nim; Osavik, nim; Ohanis *Akşehir*, nim; Avareb veled-i Music, nim; Bayis veled-i Kirkör, nim; Yaris veled-i Semaven, nim; Avnik Maron veled-i Esteyanos, nim; Herakin veled-i Baronvard, nim; Buladak, ekinlü;

[s. 486] Yatuk veled-i Kiratos, ekinlü; Sargü veled-i Bayök, ekinlü; Bogos Vatun, ekinlü; Baron Çelebi veled-i Madon, ekinlü; Estafanos birâder-i Odik, caba; Zikab veled-i Emir Serkes, caba; Esferadır veled-i Haçator, caba; Murad veled-i Polad, caba; Oyadik dâmâd-ı Martarun, caba; Esferador veled-i Esteyanos, caba; Mehad veled-i Köstesetur, caba; Yavran birâder-i Avanis, caba; Satuyik veled-i Mirebend, caba; Kösteseturven, caba; Vartan veled-i Ohanis, caba; Torşah Harbende, caba; Mihatos birâder-i Aradim, caba; Donik veled-i Yanis, caba; Aydol veled-i Kirkör, caba.

Mücerred

Mirbaron veled-i Avnik; Hasik birâder-i Mirbaron; Estefanos veled-i Esferader; Haçator veled-i Agob; Serkes veled-i Davud; Akut veled-i Köstesetur; Esferador veled-i Polad; Madergar veled-i Bogos; Esteyanos veled-i Avnikbaron; Hüsrev; Mezd Selman; Çiftlik-i hassa, çift.

Cem'ân 51 neferen minhâ mücerred 10 nefer	7915
Çift 13,5 fi 57	770
Bennâk 20 nefer minhâ 5 nefer fi 18 15 nefer fi 12	270
Hassa	400
Gendüm 4 mud	240
Cev 4 mud	160
Behre	5000
Gendüm 50 mud	3000
Cev 50 mud	2000
Bâd-ı hevâ	250
Cizye 49 nefer fi 25	1225

[s. 487] **Karye-i YAR HİSAR**, mâlikâne-i evlâd divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Sağvin veled-i Çaros, çift; Yusuf veled-i Keşiş, çift; Mehar veled-i Seleb, nim; Ohan veled-i Akbet, nim; Mezrum *Kethüda*, çift; Bakakös veled-i Avanes, çift; Serbaron *Darendelü*, çift; Ohanis veled-i Ayvaşa; Bedros veled-i Dador, çift; Esferador birâder-i Avanis, çift; Bardan veled-i Emirdon, çift; Honik veled-i Haçük, nim; Asal veled-i Haçük Sipah, çift; İlmelik veled-i Haçar, çift; Haçük veled-i Körnik; Sultanşah dâmâd-ı Kethüda, caba; Seron veled-i Oyadon; Haçador, çift; Donik veled-i İmralşah; Tohsar; Avanes veled-i *Kassab*, çift; Kirkör veled-i Kirkör, nim; Semaven Sinan, çift; Keşiş *Erzincani*, çift; Kasan *Erzincani*, nim; Kirekös veled-i Serkes, çift; Emir veled-i

Markos, çift; Yardaros veled-i Semaven, çift; Eyvab veled-i Avanes, çift; Çoban veled-i Samamelik, çift; Bayük veled-i Akut, çift; Ohanes veled-i Haçük, çift; Donik veled-i Kirekös, çift; Avanes veled-i Karakdesic, çift; Çakir veled-i Kafür Sipah, nim; Semaven veled-i Balcı, nim; Mıgırdıc veled-i Asatosan, nim; Bokırbaron veled-i Mirabend; Dirodor *Kemah*, nim; Köri veled-i Bonik, ekinlü; Esteyanos veled-i Hadük, caba; Körb birâder-i Sağvan, caba; Esteyanos *Akşehir*, caba; Agob birâder-i Bekatokös, caba; Tekakös birâder-i Kirekös, caba; Esferador birâder-i İlmelik, caba; Avanes veled-i Haçük, caba; Haçator Geleban, caba; Matos *Erzincani*, caba; Serados veled-i Serven, caba; Esteyanos birâder-i Serven, caba; İlmenik veled-i Haçator; Hayik veled-i Tokel, caba; Evren veled-i Hayik, caba; Kirkör *Erzincani*, caba; Avanes veled-i Madran, caba;

[s. 488] Körtik *Karahisari*, caba; Agob dâmâd-ı Vasan, caba; Esferador veled-i mezkûr, caba; Arslan *Erzincani*, caba; Elvan veled-i Avanes, caba; Serdan veled-i Elvan, caba; Mehad birâder-i Donik, caba; Mesradil veled-i Avanes, caba; Dorvar veled-i Horhun, caba; Köçil Keşiş, caba; Miratos *Hayyat*, caba; Emir Melik Keşiş *Darendelü*, caba; Bedos birâder-i İlmelik, caba.

Mücerred

Agob veled-i Çagobed; Bedos veled-i Estanos; Baronvard veled-i Ohanes; Mehad birâder-i Bedos; Vartik birâder-i Haçtor Geleban; Vartük birâder-i Esteyas; Bekek veled-i Avanes; Avanes veled-i Kirekör; Emzün birâder-i Vasik; Yusuf veled-i Esferader; Ebranos veled-i Kirekös; Yusuf veled-i Eyvan; İskender birâder-i Bahon; Eksatos veled-i Keşiş; Yarşic Dirdor.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 88 neferen minhâ 15 nefer mücereed			10730
Çift	32	fi 57	1824
Bennâk	35 neferen minhâ 1 nefer fi 18	34 nefer fi 12	426
Hassa			760
Gendüm	10 mud	600	
Cev	10 mud	400	
Behre			4600
Gendüm	50 mud	3000	
Cev	40 mud	1600	
Bâd-ı hevâ			440
Resmü'l-gânem			200
Asiyâb	kıt'a	mud	50
Cizye	88 nefer	fi 25	2200

[s. 489] **Karye-i ZARA** mâlikâne-i Mehmed Bey Koyuluhisar divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Estefanos peder-i Sıddık, çift; Avnik Baron, çift; Donik peder-i Avanes, çift; Emir Eyik peder-i Beğendir, çift; Agon Küçük, çift; Mihadon peder-i Arakil, çift; Serkes veled-i Omerid, çift; Mıgırdıc *Keşiş*, çift; Emir Şah, çift; Omir veled-i Emir Bey, çift; Mirayed veled-i Tökil, çift; Mirayed veled-i Serkeş, çift; Kirakös veled-i Serkeş, çift; Handras veled-i Simon, çift; Esferador veled-i Baronvard, çift; Mirayed birâder-i mezkûr, çift;

Kerni birâder-i mezkûr, çift; Yadukan veled-i Avnik Baron, çift; Mehad veled-i Avnik Baron, çift; Diratos *Akşehir*, nim; Karaca Emir, nim; Avnik *Akşehir*, nim; Emir Aslan *Akşehir*, nim; Akut *Akşehir*, nim; Esferader veled-i Astub, nim; Avsan veled-i Emir, nim; Simon, nim; Evren veled-i Oyabaron, nim; Odik *Akşehir*, nim; Esteyanos birâder-i Agob, nim; Akub birâder-i Esteyanos, nim; Şehak veled-i Ayatod, nim; Serbaron veled-i Avnikbaron, nim; Avnikbaron peder-i Mirbaron, nim; Şemak veled-i Emir, ekinlü; Dertaris *Kemah*, ekinlü; Ayvan *Karahisari*, ekinlü; Matol *Karahisari*, ekinlü; Matos *Karahisari*, ekinlü; Cehal *Akşehir*, ekinlü; Arslan *Akşehir*, ekinlü; Mardıros *Akşehir*, ekinlü; Köstesetor Mihaton, çift; Avnik birâder-i Dertos, caba; Serak veled-i Esteyanos, caba; Evanis veled-i Donik, caba; Kirabed ve Mıgırdıc, caba; Avanis *Karahisari*, caba; Mardos *Kemah*, caba; Emir *Geleban*, caba; Kirekös *Karahisari*, caba; Miraton *Geleban*, caba;

[s. 490] Ayvati *Akşehir*, caba; Serkes veled-i Rarik, caba; Serkes *Geleban*, caba; Mihaton peder-i Köstesetor, caba; Haçuk birâder-i Göni, caba; Herad peder-i Gün, caba; Civanşah birâder-i Mıgırdıc, caba; Kirkör Kirekös, caba; Ali Sinan *Müslüman*, caba; Ali *Geleban Müslüman*, caba; Avanes birâder-i Mehyar, caba.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Mücerred

Matos veled-i Oyabaron; Tursin veled-i Karaca; İskender veled-i Emir Melik; Batos veled-i Emir Arslan; Arakil veled-i Mihadon; Ağa birâder-i Hındıras; Esferadar birâder-i Matos; Arakil veled-i Avnik Baron

Cem'ân 71 neferen minhâ mücerred 8 nefer			10315
Çift	27,5	fî 57	1600
Bennâk	28 nefer minhâ 8 nefer	fî 18 20 nefer fî 12	384
Hassa			1000
Gendüm	10 mud	600	
Cev	10 mud	400	
Behre			5200
Gendüm	60 mud	3600	
Cev	40 mud	1600	
Bâd-ı hevâ			355
Asiyâb	kıt'a	mud	50
Cizye	64 nefer	fî 25	1425

Karye-i EMRE, mâlikâne-i Ağya divânî timâr-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Şehriyar veled-i Mustafa, nim; Hasan Fakih veled-i Halil, nim; Ali Sofu veled-i Ramazan, nim; İsmail veled-i Hamza, nim; Yusuf *Kemahi*, nim; Ahmed Şeyh *Kemahi*, nim; Halil *Kemahi*, caba; Piri *Kemahi*, caba

[s. 491] Nebi birâder-i Himmet, caba; Himmet birâder-i Nebi, caba; Ali veled-i Sofu, caba; Şeyh Ali veled-i Yunus; İlyas *Geleban*, caba; Süleyman *Geleban*, caba; Hüseyin *Karahisari*, caba; Süleyman veled-i Şeyh Ahmed, mücerred.

Cem'ân 16 neferen minhâ mücerred 1 nefer			1308
Çift	3	fi 57	171
Bennâk	9 nefer	fi 12	108
Behre			800
Gendüm	8 mud		480
Cev	8 mud		320
Bâd-ı hevâ			60
Resmü'l-gânem			150

Karye-i YAM, mâlikâne-i medrese-i Ürkürdî divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Tar Ali Fakih veled-i Boz, çift; Satılmış veled-i Hisar, çift; Ebu İshak veled-i Veled Mehmed, çift; Hacı Eyne veled-i Hacı İvaz, çift; Hayreddin veled-i İbrahim, çift; Bahşayış veled-i Musa, çift; Melik Ahmet veled-i İsmail, çift; Abdullah, çift; İbrahim *Cüllah*, nim; Seydi Ahmed veled-i Mezid, nim; Yahya veled-i Receb, nim; Mehmed Sofu, nim; Bahşayış *Akşehir*, nim; Kasım veled-i Mahmud, nim; Yusuf Hacı İvaz, nim; İlyas veled-i Hızır, nim; Hamza veled-i Hasan, nim; Hacı Ahmed veled-i Eylik, caba; Yaramış *Erzincani*, caba; Osman *Erzincani*, caba; Mehmed veled-i Yar Ali, caba; Şaban veled-i Satılmış, caba, Mehmed Sofu, caba; Kutlubey veled-i Bahşayış, caba; Mustafa veled-i Hacı, caba; Çırak veled-i Baht, mücerred; Mehmed birâder-i Çırak, mücerred; Honik veled-i Yaramış, mücerred; Şeyh Hasan ve Bahşayış, mücerred; Eylik veled-i İbrahim, mücerred; Elvanşah *Geleban*, mücerred.

Çiftlik-i hassa, nim

[s. 492]

Cem'ân 31 neferen minhâ mücerred 6 nefer			3368
Çift	12,5	fi 57	702
Bennâk	8 neferen	nefer fi 12	96
Hassa			300
Gendüm	8 mud		180
Cev	10 mud		120
Behre			2000
Gendüm	20 mud		1200
Cev	20 mud		800
Bâd-ı hevâ			120
Resmü'l-gânem			150

Karye-i PİRKİK, mâlikânenin üç bahsi vakıf cam'i Sultan Alaeddin bir bahsi tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Agos *Kedhüda* veled-i Porse, çift; Zertuli veled-i Mihal, çift; Sermadon veled-i Avdik, çift; Hadon veled-i Mihador, çift; Mardıros veled-i Dink, nim; Avanis veled-i Huryar, nim; Yatuk veled-i Hüsrev, nim; Feraş veled-i Olmir, nim; Emir Serkes, nim; Satul veled-i Emir, nim; Şehak veled-i Meros, nim; Hakin veled-i Emirdon, nim; Vasdik veled-i Sagir; Harnik veled-i Serkes, nim; Toma veled-i Kesik, nim; Elşadük veled-i Rüvas; Mardıros veled-i Devbir, nim; Ağa veled-i Serkes, nim; Karacaver veled-i Behi,

nim; Adik veled-i Marit, nim; Evan veled-i Esfeyanos, nim; Mardos veled-i Kökeç, nim; Kirkör veled-i Asad, nim; Dudsı veled-i Esfeyanos, nim; Mardıros veled-i Tumir, nim; Yardan birâder-i Mardıros, caba; Akuşbet veled-i Bedos, nim; Kirakös veled-i Matos, caba; Simon veled-i Emir, nim; Dostum veled-i Bedos, nim; Mehador veled-i Serkes, nim; Arakil veled-i Bedos, caba

[s. 493] Esferader veled-i Yadis, caba; Torbaron *Erzincani*, caba; Oraran veled-i Pelsan, caba; Bedos veled-i Haniş, caba; Mıgırdıc veled-i Arakin, caba; Ağarır veled-i Yadis, caba; Vartatos Mardveris, caba; Avnik veled-i Torbaron caba; Esferador veled-i Devaş; Esferador veled-i Avnik, caba; Haridon veled-i Mehador, caba; Tanicbaron Ebruli, caba; Ohanis birâder-i Tanicbaron, caba; Kirkör veled-i Emir Keşiş, caba; Akub birader-i Semak, caba; Satul veled-i Torbaron, caba; Estafanos veled-i Keşiş, caba; Padrik veled-i Torbadon; Şah Baron veled-i Avadik; Sehak birâder-i Çaton, mücerred; Eştehurbaron veled-i Avavadik, mücerred; Esferador veled-i Avkes, mücerred; Mesas veled-i Kirkör, mücerred; Gül Emir veled-i Alsaron, mücerred; İştehurbaron veled-i Odik, mücerred; Avanes Erzincani, mücerred; Avanes Keşiş, mücerred; Ohanis Keşiş, mücerred.

Cem'an 60 neferen minha 11 nefer mücerred			7687
Çift	17	fî 57	969
Bennâk	19 nefer fî 12 .		228
Behre			4600
Gendüm		50 mud	3000
Cev		40 mud	1600
Bâd-ı hevâ			215
Resmü'l-ganem		150	
Asiyâb	kıt'a	10 kile	25
Cizye	60 nefer	fî 25	1500

Mezra'a-i PAĞNİK mâlikâne-inin üç bahsi verese-i Seman Ağa ve bir bahsi vakf-ı zaviye-i Hacı Arif.

Mezra'a-i ZİMİRSEK mâlikâne vakf-ı zaviye-i Emir Arif.

[s. 494] **Karye-i İMARET**, mâlikâne vakf-ı medrese-i Ürkirdî divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Ahmed veled-i Şemseddin nöker-i mezkûr.

Çevli veled-i Şimon çift; Gögi veled-i Esferador, çift; Semaven veled-i Avanes; Tadraz veled-i Yamaç, çift; Estafanos veled-i Keşiş, nim; Mardıros veled-i Semaven, nim; Yanki veled-i Emir, nim; Sehak peder-i Yusuf, nim; Akub veled-i Hublu, caba; Toros birâder-i Hublu, caba; Sıddık veled-i Estafanos, ekinlü; Emir birâder-i Kökiç, caba; Miryaron veled-i Kökiç, caba; Artuk birâder-i Yabki, caba; Vartari veled-i Tamaç, caba; Esferadır veled-i Varteri, caba; Arakin veled-i Melikşah, caba; Melikşah *Keşiş*, caba; Yusuf veled-i Semak, caba; Musa birâder-i Yusuf, caba; Samadadon peder-i Keşiş, caba; Seradon veled-i Toris, caba; Şahin *Geleban*, caba; Esferader *Erzincani*,

mücerred; Miradon, mücerred; Semaven veled-i Varteri, mücerred; Varteri veled-i Mardiros, mücerred.

Mezra-ı DEREKÖY mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Akbaş der Sivas.

Cem'ân 27 neferen minhâ mücerred 4 nefer			3310
Çift	6	fî 57	342
Bennâk	15 neferen minhâ nefer	fî 18 14 nefer fî 12	186
Hassa			400
Gendüm	4 mud	240	
Cev	4 mud	160	
Behre			1500
Gendüm	15 mud	900	
Cev	15 mud	600	
Bâd-ı hevâ			125
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey		80	
Cizye	27 nefer	fî 22	675

[s. 495] **Karye-i HIZAR**, mâlikâne evlâd-ı Mehmed Bey divânî hassa Pir Ahmed Bey der-dest Yahya nöker-i Pir Ahmed Bey mezkûr.

Ohanis veled-i Mirabent, çift; Serkes veled-i Kirkör; Beros veled-i Mirabent, çift; İsmail veled-i Emir Süleyman, çift; Mıgırdıc veled-i Serkes, nim; Mıgırdıc dâmâd-ı Ohanis, nim; Vartuk veled-i Emir, nim; Estefanos veled-i Keşiş, nim; Kirekös *Erzincani*, nim; Baron veled-i *Erzincani*, nim; İbrahim veled-i İsmail, *Müslüman*, nim; Omil veled-i Bedros, nim; Ohanis *Erzincani*, caba; Yadük *Erzincani*, caba; Kirabent birâder-i Kirmaris, caba; Akub birâder-i Esteyanos, caba; Esferador veled-i Baronvard, caba; Sıddık *Cüllah*, caba; Ohanes *Geleban*, caba; Esferador *Geleban*, caba; Akub birâder-i Kirekös caba; Esferador veled-i Serkes, caba; Avnik veled-i Serkes, caba; Serkes veled-i Mirabent, caba; Kaya, nim; Hızır veled-i Kaya, nim; Hızır Fakih *İmam*; İlçi veled-i Mıgırdıc, mücerred.

Çiftlik hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 28 neferen minhâ mücerred nefer			3212
Çift	9	fî 42	378
Bennâk	12	fî 7	84
Hassa			500
Gendüm	5 mud	300	
Cev	5 mud	200	
Behre			1500
Gendüm	15 mud	900	
Cev	15 mud	600	
Bâd-ı hevâ			125
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey			50
Cizye	23 nefer	fî 25	575

[s. 496] **Karye-i SEVİNDİK**, mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Ahi Muhammed Külâhdüz divânî tımar hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ohanis *Keşiş*, nim; Kirakis veled-i Aslan, nim; Kirkör peder-i Burhan, nim; Tanrıvermiş veled-i *Akşehir*, nim; Davud peder-i Ohanes, nim; Bedros veled-i Mardıros, nim; Kirabelet *Akşehir*, nim; Akub veled-i Dorvar, nim; Osaleb *Geleban*, caba; Estefanos veled-i Keşiş, mücerred; Ohanis veled-i Davud, mücerred; Abraham veled-i Kirkör, mücerred; Teros veled-i Kirekös, mücerred; İvaz veled-i Kirekös, mücerred.

Çiftlik-i hâssa, nim.

Cem'ân	14 neferen	minhâ	mücerred	6 nefer	1660
Çift	4		fî 57		228
Bennâk	1 nefer				12
Hassa					200
	Gendüm		müddân	120	
	Cev		müddân	80	
Behre					800
	Gendüm		8 mud	480	
	Cev		8 mud	320	
Bâd-ı hevâ					70
Cizye	14 nefer		fî 25		350

Karye-i KARACA, mâlikâne evlâd-ı Süleyman divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ali veled-i Yusuf, nim; Mehmed veled-i Yakub, nim; Mehmed veled-i Hamza, nim; Musa veled-i Ali caba; Hüseyin *Akşehir*, caba; İbrahim veled-i Ali, mücerred; Hasan veled-i Mehmed, mücerred.

Cem'ân	7 neferen	minhâ	mücerred	neferân	544
Çift	1.5		fî 57		85
Bennâk	neferân	fî 12			24
	[s. 497]				
Behre					400
	Gendüm		4 mud	240	
	Cev		4 mud	160	
Bâd-ı hevâ					35

Karye-i ÇELEBİ DERESİ, mâlikânenin nısf-ı vakf-ı mescid-i cam'î ve nısfının bir sehmi Pir Ahmed Beyin ve üç sehmi evlâd-ı Bekcügez tımar hassa-i Pir Ahmed Bey.

Halil veled-i Hasan, nim; İbrahim veled-i Ali Sinan, nim; Mustafa Ayende, nim; İlyas veled-i Ahmed, nim; Mehmed birâder-i İlyas, nim; Şeker Kürt, caba; İbrahim *Geleban*, caba; Emir veled-i İlyas caba; Bahşayış caba.

Cem'ân 9 nefer **532**

Çift	2.5	fî 57	142
Bennâk	4 nefer fî 12		48
Behre			300
Gendüm		3 mud	180
Cev		3 mud	120
Bâd-ı hevâ			42

Karye-i ÇİĞİL VİRANI, mâlikâne-i Hacı Ali Altuntaş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest-i Şeyh Ahmed mezkûr.

Şeyh Musa veled-i İsa, çift; Mustafa veled-i Şeyh Ahmed, çift; Yakub, caba; Şahin caba; Ahi, caba; Hacı Ali Ahi Mustafa, caba; Seydi Ahmed veled-i Musa, mücerred; Mustafa birâder-i Şeyh Ahmed mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 8 neferen minhâ mücerred neferân		447
Çift	2	fî 57
Bennâk	4 nefer fî 12	48

[s. 498]

Hassa			100
Gendüm		müd	60
Cev		müd	40
Behre			160
Gendüm		müddân	120
Cev		müd	40
Bâd-ı hevâ			40

Karye-i KESRÜK, mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Uzamiş veled-i Kerim, nim; Olşa *Akşehir*, nim.

Cem'ân neferân		87
Çift	1	57
Bâd-ı hevâ		10
Resmü'l-ganem	20	

Karye-i ŞEYH DAMİ, mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş hassa-i Pir Ahmed Bey.

Pir Ali Nöker, çift; Evliya veled-i Artuk, nim; Hızır veled-i Pir Ali, mücerred; Osman veled-i Kerim Halil, mücerred.

Cem'ân 4 neferen minhâ mücerred neferân		365
Çift	1.5	fî 57
Behre		260

Gendüm	3 mud	180	
Cev	müddân	80	
Bâd-ı hevâ			20

Karye-i ODLU TAŞ, mâlikâne-i Hacı veled-i Altun Taş hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ömer veled-i Keremullah, çift; Kozan veled-i Saadistan, çift.

[s. 499]			
Cem'ân neferân			424
Çift	2	fi 57	114
Behre			300
Gendüm	3 mud	180	
Cev	3 mud	120	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i KEKLİK, mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Halim Nöker, çift; Himmet veled-i Bahşayış, nim; Hasan *Akşehir*, nim; İbrahim *Akşehir*, nim; Bekiş veled-i Kutlu Paşa, caba; Eylik veled-i Tusib, caba; Ahmed *Akşehir*, caba; Hasan Geleban, caba; Hamza veled-i İbrahim, mücerred; Seydi Ahmed veled-i Hasan, mücerred; Veli, mücerred.

Cem'ân 11 neferen minhâ mücerred 3 nefer			820
Çift	2.5	fi 57	142
Bennâk	4 nefer fi 12		48
Behre ma'a hassa			500
Gendüm	5 mud	300	
Cev	5 mud	200	
Bâd-ı hevâ			50
Resmü'l-ganem			80

Karye-i KINIK mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim divânî Ali veled-i Ahmed Nöker Pir Ahmed Bey.

Asayış Fakih veled-i Mahmud, çift; Hasan *Kemah*, nim; Yakub *Kemah*, nim; Hasan veled-i Bahşayış, caba; Kasım *Kemah*, caba.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, çift.

Cem'ân 5 nefer			1282
-----------------------	--	--	-------------

[s. 500]			
Çift	2	fi 42	84

Bennâk neferân	fi 7		14
Hassa			760
Gendüm	8 mud	480	
Cev	7 mud	280	
Behre			400
Gendüm	4 mud	240	
Cev	4 mud	160	
Bâd-1 hevâ			25

Karye-i KEMERİZ mâlikâne-i Yeni Fakı veled-i Bektaş divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ali Sofu, nim; Seydi Ahmed veled-i Ufak, nim; İsmail birâder-i Ali Sofu, caba.

Cem'ân 3 nefer			265
Çift	1		57
Bennâk nefer			12
Behre			100
Gendüm	mud	60	
Cev	mud	40	
Bâd-1 hevâ			45
Resmü'l-ganem	50		

Karye-i KÜRTLER mâlikâne-i evlâd-ı Mehmed Bey tımâr-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Seydi Kethüda veled-i Sevinç, nim; Salı veled-i Nusret, nim; Ali Oruç; İbrahim veled-i Halil, nim; Cunevd, nim; Musa veled-i Eymir Bey, nim; Hızır *Erzincani*, ekinlü; Şeyh Hasan veled-i Seydi, caba; Ali veled-i Salı, caba; Şeyh Ahmed veled-i Seydi, mücerred; Tur Ali birâder-i Ali.

Cem'ân 11 neferen minhâ mücerred neferân			768
Çift	3	fi 57	171
Bennâk	3 nefer	45	

[s. 501]

Behre			500
Gendüm	5 mud	300	
Cev	5 mud	200	
Bâd-1 hevâ			55

Karye-i VELİYÜDDİN ve nâm-ı diğer İNCE SU, mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Melik Acem divânî tımâr-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Seydi Ahmed Nöker-i Pir Ahmed Bey.

Seydi Ahmed-i mezkûr veled-i Pir Ali, çift; Ebu İshak veled-i Mecid, çift; Pir Aziz veled-i Durmuş, nim; Hamza veled-i Halil nim; Menteşe veled-i İshak, nim; Osman

veled-i Doğmuş; Seydi Ali veled-i İşhak, nim; Kumari veled-i Hasan, nim.

Cem‘ân 8 nefer			1125
Çift	5	fi 57	285
Behre ma’a hassa			800
Gendüm	8 mud	480	
Cev	8 mud	320	
Bâd-ı hevâ			40

Karye-i EMİR YUSUF mâlikâne-i evlâd-ı Mehmed veled-i Enbiya divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

İbrahim veled-i Turabey, çift; Ahmed veled-i Bostan, nim; Mümin veled-i Ali, nim; Osman veled-i İdris, nim; İbrahim veled-i İylik, nim.

Cem‘ân 5 nefer			696
Çift	3	fi 57	171
Behre ma’a hassa			500
Gendüm	5 mud	300	
Cev	5 mud	200	
Bâd-ı hevâ			25

[s. 502] **Karye-i KARA VİRAN**, mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş hassa-i Pir Ahmed Bey.

Menteşe veled-i Eymir Hacı, çift; Ahmed veled-i Ulaş, nim; Halil veled-i Hoca Ahmed, nim; İbrahim Fakih veled-i Dursun, nim; Hüseyin veled-i Mentеше, caba; Abdülkerim, caba; Mehmed veled-i Mahmud, caba; İbrahim veled-i Ferman, caba; Göç birâder-i İbrahim, caba; Seydi Ahmed veled-i Mehmed, mücerred.

Cem‘ân 10 nefer			552
Çift	2.5	fi 57	142
Bennâk	5 nefer	fi 12	60
Behre			262
Gendüm	3 müd	142	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			50

Karye-i KARA ENK, mâlikâne-i Hüseyin Bey Karamani tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Mehmed veled-i Aşıyan Geldi, nim; İbrahim veled-i Hüseyin; Tanrıvermiş veled-i İvaz; Durmuş veled-i Murad; Bahşayış veled-i İsmail Derar, caba; Şeyh, caba; Hoca Ömer, caba; Hüseyin Fakih *İmam*.

Cem‘ân 8 nefer			990
Çift	2	fi 57	114

Bennâk	3 nefer fi 12		36
Behre ma'a hassa			800
Gendüm	8 müd	480	
Cev	8 müd	320	
Bâd-ı hevâ			40

[s. 503] **Karye-i KIZILCA KIŞLA**, mâlikâne-i Ahi Ali Çelebi divânî tumar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Musa veled-i Hacı Ahmed, nim; Hacı Mehmed, nim; Pir Ali, nim; Abdülkerim *Akşehir*, caba; Hüseyin Danişmend, caba.

Cem'ân 5 nefer			410
Çift	1.5	fi 57	85
Behre			280
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			25

Karye-i KARACA BURUN mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim tumar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ali veled-i Şeyh Balı, nim; Eylik veled-i Hacı Sali, nim; Hacı İsmail, nim; Mihmad veled-i İliklü, nim; Yusuf Kapu Hacı, nim; Pir Ahmed veled-i Hacı Ahmed, nim; Seydi Ahmed veled-i İsrail, nim; Mehmed birâder-i Seydi Ahmed; Bahşayış veled-i Polad, nim; Hacı İvaz veled-i Pir Hacı, nim; Cüneyd, nim; Yusuf *Bayburdi*; Süleyman birâder-i İlmelik, caba; Yakub veled-i Hacı İsmail, caba; Zebal veled-i Seydi, caba; Osman *Geleban*, caba; Yakub Fakih *İmam*.

Cem'ân 17 neferen			995
Çift	6	fi 57	342
Bennâk	4 fi 12		48
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			85

[s. 504]
Resmü'l-ganem 20

Karye-i ADIS, mâlikâne-i Pir Ahmed Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Mustafa veled-i Ali Hoca, nim; İshak veled-i Yusuf, nim; Hamza veled-i Süleyman, nim; Yakub veled-i Mahmud, nim; Ali veled-i Süleyman, nim; Seydi Ali veled-i Hacı, nim; Seydi Ali veled-i Hızır, nim; Hamza veled-i Nebi, nim; Mehmed veled-i Musa Hoca, nim; Mehmed veled-i Mustafa, nim; Hamza veled-i Mustafa, nim; Hamza veled-i

Savcı nim; Yusuf veled-i Davud, nim; Burak, nim; Hamza veled-i Kutlu Bey, nim; Mustafa *Geleban*, caba; Aslan veled-i Yusuf, caba; İdris veled-i Hamza, caba; Mehmed birâder-i Seydi Ali, caba; Seydi Ahmed Fakih *İmam*; Çiftlik-i hâssa, bir öküz.

Cem'ân 20 neferen			2575
Çift	7.5	fi 57	427
Bennâk	4 nefer fi 12		48
Hassa			280
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Behre			1600
Gendüm		20 müd	1200
Cev		10 müd	400
Bâd-ı hevâ			100
Asiyâb 2 kıt'a		müddân	100

Karye-i ESENDİĞİN, mâlikânenin nısfı Mehmed Paşa veled-i Yıldızlı ve nısfının bir sehmi Hatun-ı Mahmud Çelebi ve bir sehmi vakf-ı zaviye-i Hacı Arif divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest-i Polad nöker-i mezkûr.

[s. 505] Sali veled-i Turan Bey, çift; Halil veled-i Murad; Savcı birâder-i Halil, çift; Hamza veled-i ..., çift; Mustafa veled-i Savcı, caba; Ali veled-i Halil, caba; Ali veled-i Hamza, caba; Emir Hasan veled-i Şeyh Hasan, caba; Yusuf birâder-i Seydi Mehmed, mücerred; Seydi Mehmed birâder-i Yusuf, mücerred; Pir Aşiyân birâder-i Emir Hasan, mücerred; Şeyh Tursun, mücerred; Yusuf Fakih *İmam*.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 13 neferen minhâ mücerred 4 nefer			1226
Çift	4	fi 57	228
Bennâk	4 nefer fi 12		48
Hassa			280
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Behre			600
Gendüm		6 müd	360
Cev		6 müd	240
Asiyâb	kıt'a	müd	50

Karye-i KUTLAPA, mâlikânenin nısfı Pir Ahmed Beyin ve nısfı Şeyh Tursun veled-i Yusuf Şah an karye-i mezkûr divânî hassa-i Pir Ahmed Bey-i mezkûr der-dest Şeyh Tursun nöker-i mezkûr.

İsa veled-i Eydib, nim; Hamza veled-i Ali Bulaç, nim; Musa veled-i Tur Sinan, nim; Karaman veled-i Yusuf, caba; İbrahim, caba; Yusuf veled-i Hamza, mücerred; Yusuf

veled-i Musa, mücerred; Yusuf *Niksar*, mücerred.

Çiftlik hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 8 neferen minhâ mücerred neferân			830
Çift	1,5	fi 57	85
Bennâk	2	fi 12	24
Hassa			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	
Behre			240
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	60	
Bâd-ı hevâ			35
Asiyâb	kıt'a 10 kile		25

Karye-i BARDA BAŞI, mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

İsa veled-i Attar, nim; Hamza veled-i Ali Paşa, nim; İbrahim veled-i Ulaş, nim; Ali veled-i Mehmed, nim; Pir Ömer veled-i Beğiş, nim; Ali veled-i Lütüf Şah, nim; İsmail veled-i Ulaş, mücerred.

Cem'ân 7 neferen minhâ mücerred nefer			506
Çift	3	fi 57	171
Behre			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			35

Karye-i TURANİ mâlikâne-i Dede veled-i Hacı Hüseyin hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Seyyid Ahmed nöker-i mezkûr.

Halil veled-i Kutlu Bey, nim; Tursun veled-i Tur Ali.

Çiftlik-i hassa, bir

Cem'ân neferân			697
Çift 1			57
Hassa			420
Gendüm	5 müd	300	
Cev	3 müd	120	
Behre			160
Gendüm	müddân	120	
Cev	müd	40	

Bâd-ı hevâ		10
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr	50	

[s. 507] **Karye-i ÇİRKİN** mâlikâne-i Ahmed Bey birâder-i Pir Ahmed Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Kasım nöker-i Pir Mehmed-i mezkûr.

Ali veled-i Sali, nim; Mehmed veled-i Taybeyi, nim; Himmet veled-i Duran, nim; Hüseyin *Hayyat*; Yahya, nim; Yakub veled-i Emir, caba; Cafer veled-i Nureddin, caba; Emir *Karahisari*, caba; Taybeyi peder-i Mehmed, caba; Ali birâder-i Yakub, mücerred; Ahmed birâder-i Ali veled-i Sali, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir.

Mezra'a-i AĞCA YAKUB mâlikâne-i evlâd-ı Abdülcabbar.

Cem'ân 11 neferen minhâ mücerred neferân			1288
Çift	2,5	fi 42	105
Bennâk	4 nefer	fi 7	28
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Bâd-ı hevâ			55
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr	100		

Karye-i KARBAN SARAY mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

İshak Derviş veled-i Abdal Rıza, çift; Mentеше veled-i Gülünç, nim; Mehmed Fakih veled-i Ecik, nim.

Cem'ân 3 nefer			270
Çift	2	fi 57	114
Behre			140
Gendüm		müd	60
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			15

[s. 508] **Karye-i ALA HACI** mâlikâne-i vakf-ı kadı Seydi divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hüseyin veled-i Kutlu Bey ve Seydi Ahmed veled-i Bayram Hacı nökerân-ı Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Dur Ali veled-i Hoca, ekinlü; Şaban, ekinlü; Hacı İvaz Fakih, caba.

Çiftlik-i hassa, iki

Cem'ân 3 nefer			1665
Çiftlik-i hâssa 2	fi 57		114
Bennâk 3			36
Behre ma'a hassa			1500
Gendüm	15 müd	900	
Cev	15 müd	600	
Bâd-ı hevâ			15

Karye-i TAHT-I KEMEND mâlikâne-i Hacı Arduc divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Emir Hasan ve Ali Fakih nökerân-ı Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Murad birâder-i Emir Hasan, Ekinlü; Ali veled-i Emir Ali, caba.

Çiftlik-i hassa, iki

Cem'ân neferen			1040
Çift hassa	2		
Bennâk neferân			30
Behre ma'a hassa			100
Gendüm	10 müd	600	
Cev	10 müd	400	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i BORAZİD mâlikâne-i Seydi Çelebi veled-i Borazid divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Bayram Hoca veled-i Bayram Bey nöker-i Pir Ahmed Bey.

Bayram Bey peder-i Bayram Hoca, caba.

Çiftlik-i hassa, bir

[s. 509]

Cem'ân nefer			405
Hassa ma'a behre			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	
Bâd-ı hevâ			5

Karye-i İBİBÜK İLİ mâlikâne-i Ahmed Çelebi veled-i Paşa Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hacı veled-i İden nöker-i mezkûr.

Ali veled-i Saru, nim; Osman veled-i İbrahim, nim; Başlamış veled-i Hasan, nim; Sudaş *Karahisari*, nim; Mehmed veled-i Selman, nim; Seydi Ali, nim; Yusuf *Akşehir*, ekinlü; Yahya *Akşehir*, ekinlü; Hüseyin, ekinlü; Musa Danişmend, ekinlü; Şeyh Ahmed, ekinlü; Hamza, ekinlü; Seydi Ahmed veled-i Hacı Hasan, ekinlü; Paşa, ekinlü;

Başlamış veled-i Hasan, caba; Sudac veled-i Beyiş, caba; Alaeddin veled-i Bağlamış; Selman veled-i Sudaş, caba; Yunus veled-i Osman, mücerred; Şeyh Ali, mücerred; İlyas veled-i Mehmed, mücerred; Turak veled-i Ali, mücerred; Kutlu Bey veled-i Yusuf, mücerred.

Çiftlik hâssa bir

Cem'ân 13 neferen minhâ mücerred 5 nefer	1712
Çift 3,5 fi 57	200
Bennâk 12 minhâ 8 nefer fi 18 4 nefer fi 12	192
Hassa	760
Gendüm 8 müd	480
Cev 7 müd	280
Behre	380
Gendüm 3 müd	180
Cev 5 müd	200
Bâd-ı hevâ	55
Resmü'l-ganem	100
Asiyab kıt'a 10 kile	25

[s. 510] **Karye-i BOLAN KOÇAŞ** mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Hatablar divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Ahmed veled-i Nevruz nöker-i mezkûr.

Halil Fakih *İmam*, nim; Seydi veled-i Halil, nim; Öndük veled-i Ömer, nim; Seydi Ahmed veled-i İsa, nim; Elvan veled-i Kutlu Bey, nim; Kasım veled-i İbrahim, nim; Hızır veled-i Nevruz, caba; Kutlu Paşa veled-i Ayvat; Saltuk veled-i Seydi, mücerred; Yaraşan veled-i Hızır, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir

Cem'ân 10 nefer	1530
Çift 3 fi 57	171
Bennâk neferân fi 12	24
Hassa	760
Gendüm 8 müd	480
Cev 7 müd	280
Behre	500
Gendüm 5 müd	300
Cev 5 müd	200
Bâd-ı hevâ	50
Asiyab kıt'a 10 kile	25

Karye-i BEY PINARI mâlikâne-i vakf-ı türbe-i Kadı Nizameddin divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey.

Şeyh Durmuş veled-i Emir; Mehmed veled-i İzzeddin, nim; Yakub birâder-i Mehmed, nim; İskender veled-i Yusuf.

Cem'ân 4 nefer			294
Çift	2	fi 57	114
Behre			160
Gendüm		müddân	120
Cev		müd	40
Bâd-ı hevâ			20

[s. 511] **Karye-i AK** mâlikâne-i Pir Ahmed Bey divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hamza veled-i Seydi Ahmed nöker-i Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Seydi Ahmed Hacı Fakih, nim; Hasan veled-i Şeyh Paşa, nim; Ahmed *Cüllah*, nim; İshak *Kemah*; Pir Ahmed *Kemah*; Başlamış *Geleban*, mücerred;

Çift hassa, bir öküz

Cem'ân 6 neferen minhâ mücerred nefer			1332
Çift	2,5	fi 57	142
Hassa			400
Gendüm	4	müd	240
Cev	4	müd	160
Behre			720
Gendüm	8	müd	460
Cev	7	müd	260
Bâd-ı hevâ			30

Karye-i KÜPECİK mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Ali Paşa nöker-i mezkûr.

Emir Hasan veled-i Ahmed, nim; Ali veled-i Korkut, nim; Resul veled-i Nureddin, nim; Yusuf veled-i Engüri, nim; Pir Ahmed veled-i Mustafa, caba.

Çiftlik-i hassa, bir

Cem'ân 5 nefer			961
Çift	2	fi 57	114
Bennâk nefer			12
Hassa			400
Gendüm	4	müd	240
Cev	4	müd	160
Behre			240
Gendüm	3	müd	180
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			50
Resmü'l-ganem		125	

[s. 512] **Karye-i ÇELTİK** mâlikânenin nısfı vakf-ı zaviye-i Hacı Arif ve nısfınun bir sehmi Hızır Bey kızınun ve bir sehmi Latifün veled-i Balcı divânî tımar-ı

hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Pir Ahmed Derviş nöker-i mezkûr.

Hacı *Karahisari*, nim; iskender *Karahisari*, nim; Yusuf *Karahisari*, nim; Hüseyin *Karahisari*, nim; Abdulkerim veled-i Şeyh Oruç, ekinlü; Sıddık veled-i Hüseyin, mücerred; Hasan veled-i İskender, mücerred; Mehmed birâder-i Yusuf, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 8 neferen minhâ mücerred 3 nefer			972
Çift	2	fi 57	114
Bennâk nefer			18
Hassa			500
Gendüm	5 müd		300
Cev	5 müd		200
Behre			300
Gendüm	3 müd		180
Cev	3 müd		120
Bâd-ı hevâ			40

Karye-i İNCUĞA mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Ahi Külahdüz divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Hamza veled-i Bayat, nim; Yusuf veled-i Eylik, nim; Ali Küşeyh, nim; Ali Küşeyh-i diğér, nim; Mehmed veled-i Ali Küşeyh, caba; Eydik veled-i Ali Küşeyh, caba; Musa Koca, caba.

[s. 513]

Cem'ân 7 nefer			425
Çift	2		114
Bennâk	3	fi 12	36
Behre			200
Gendüm	müddân		120
Cev	müddân		80
Bâd-ı hevâ			35
Resmü'l-ganem	40		

Karye-i KAVRAZ mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Mehmet Külahdüz divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hamza Fakih nöker-i mezkûr.

Mehmed veled-i Süleyman, nim; Yakub Şeyh peder-i Yaramış, nim; Mustafa veled-i Süleyman, Ekinlü; Kutlu Doğuş *Karahisari*, caba; Seydi veled-i Bayram Hacı, caba; Ahmed birâder-i Mehmed, caba; Yaramış veled-i Yakub, caba; Hamza veled-i Yürür, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir

Cem'ân 8 nefer			928
Çift	1		57

Bennâk 5 neferen minhâ nefer fî 18 4 nefer fî 12			76
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Behre			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	
Bâd-1 hevâ			35

[s. 514] **Karye-i KAVRAZ-I KÖHNE** mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Mehmed Külâhdüz tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İsmail Fakih veled-i Durmuş nöker-i mezkûr.

İsmail Fakih veled-i Durmuş, çift; Kutlu birâder-i İsmail, caba.

Cem'ân neferân			570
Çift	1		57
Bennâk nefer			12
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	

Karye-i HİSARCUK mâlikâne-i Bayat Ağa divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Uğurlu veled-i Abdullah nökeri Pir Ahmed Bey.

Uğurlu veled-i Abdullah, çift; Sevinç, çift; Şeyh Ali Pir, nim.

Cem'ân 3 nefer			378
Çift	2,5	fî 42	105
Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	
Bâd-1 hevâ			10
Resmü'l-ganem hassa-ı Pir Ahmed Bey		3	

Karye-i OLUKMAN, mâlikâne-i Mehmed Paşa veled-i Yıldızlı divânî tımar hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Piri veled-i Hacı nöker-i mezkûr.

[s. 515] Karaman veled-i Osman-ı mezkûr, çift; Davud birâder-i Karaman; İslam birâder-i mezkûr.

Cem'ân 3 nefer			542
Çift	1		42
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	

Cev 5 müd 200

Karye-i ZENGER mâlikâne-i evlâd-ı Mahmud Yılduzi divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Piri veled-i nöker-i mezkûr.

Ali veled-i Hacı Mehmed, çift; Burhan veled-i İdris, nim; Seydi Ahmed birâder-i Burhan, nim; Aykut Sofu, nim; Osman *Kemah*, nim; Ahmed *Kemah*, nim; Bahşayış *Kemah*, nim; Emir Hasan, caba; Pir Ahmed *Geleban*, caba; Elvan veled-i Ali, caba; Ahmed veled-i Osman, caba; Ali veled-i Bahşayış, mücerred.

Cem'ân 12 neferen minhâ mücerred nefer			1056
Çift	4	fî 42	168
Bennâk	4 nefer	fî 7	28
Behre ma'a hassa			800
Gendüm	8 müd	480	
Cev	8 müd	320	
Bâd-ı hevâ			60

Karye-i BÜKE mâlikâne-i Emir Ahmed Çelebi veled-i Hacı İbrahim divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim veled-i İnanç;

[s. 516] Yusuf *Akşehir*, nim; Veli *Akşehir*, nim; İbrahim *Akşehir*, nim.

Cem'ân 3 nefer			600
Çift	1.5	fî 57	85
Behre ma'a hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			15

Karye-i ACI PINAR mâlikâne-i verese-i Simsar divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İlyas veled-i İdris nöker-i mezkûr.

İsmail veled-i İsrail, çift; Yusuf birâder-i İlyas, çift.

Cem'ân neferân			634
Çift	2	fî 57	114
Behre ma'a hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			10
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	10		

Karye-i KÜÇÜK mâlikâne-i verese-i Simsar divânî hassa-i Pir Ahmed Bey

der-dest Pir Ali veled-i Mezd nöker-i mezkûr.

Yar Ali birâder-i Pir Ali, çift; İbrahim veled-i Davud, nim; Veli Veled-i Zal, nim; Seydi veled-i Turak, caba.

[s. 517]

Cem'ân 4 nefer			646
Çift	2	fî 57	114
Bennâk nefer			12
Behre ma'a hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			20

Karye-i KİRKİDİ mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Kemriş nöker-i mezkûr.

İsa veled-i Evliya, nim; Nevruz, nim; Eyvat, caba; Ali *Karahisari*, caba; Ali Yahya, çift; Mümin *Karahisari*, caba; İshak *Karahisari*, caba; Halil *Karahisari*, caba; İbrahim veled-i Halil, caba; Hamza veled-i İshak, caba; Hamza veled-i Yahya, caba.

Cem'ân 11 neferen			715
Çift	2	fî 57	114
Bennâk	8	fî 12	96
Behre			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	
Bâd-ı hevâ			55
Resmü'l-ganem	50		

[s. 518] **Karye-i KADI** mâlikâne-i Süleyman gulâm-ı Yörgüç Paşa divânî tumar-ı Hacı Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim nöker-i mezkûr.

Süleyman veled-i Yahya, nim; Seydi Ali veled-i Yakub, nim; Seydi Ahmed veled-i Yakub, nim; Mihmad veled-i İsmail, nim; Hüseyin veled-i İvaz, nim; Şadi veled-i Hamid, nim; Hamza veled-i Sevinç, nim; Mehmet veled-i Hamza, nim; Ali veled-i Hamza, ekinlü.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir

Mezra'a-i ÇİFTLİK mâlikâne-i Süleyman-ı mezkûr ta'bi Kadı-yı mezkûr.

Cem'ân 9 nefer			1535
Çift	4	fî 57	228
Bennâk nefer			12

Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			45
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	250		

Karye-i KIROĞLU mâlikâne-i evlâd-ı Mahmud Çelebi Yılduzi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim nöker-i mezkûr.

Şeyh Ali veled-i İbrahim, nim; Osman veled-i Açık, nim; Ayvat veled-i Bayezid, çift; Şeyh Ali veled-i Bayezid.

[s. 519]

Cem'ân 4 nefer			552
Çift	2	fi 57	114
Bennâk nefer			20
Behre			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	
Bâd-ı hevâ			20

Karye-i ERİKLÜKÇİ, mâlikâne-i Pir Ahmed Bey divân-ı hassa-i mezkûr der-dest İbrahim nöker-i mezkûr.

Yusuf veled-i Pir Ahmed, nim; Sevinç veled-i Adil, nim; Şeyh Paşa veledi İden, nim; Başlamış veled-i Hoş Kadem nim; Halil veled-i Oruç Bey, nim; Mehmed veled-i Ömer, nim; Ali veled-i Burak, nim.

Cem'ân 7 nefer			835
Çift	3,5	fi 57	200
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	müd	200	
Bâd-ı hevâ			35
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	100		

Karye-i, mâlikâne-i Dur Ali Habbas divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim nöker-i mezkûr.

[s. 520] Ramazan veled-i İvaz, nim; Hamza veled-i Kutlu Bey, nim; Doğlam birâder-i Ramazan, nim.

Cem'ân 3 nefer			460
-----------------------	--	--	------------

Çift	1.5		85
Behre ma'a hassa			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			15
Resmü'l-ganem hâssa-i mezkûr	60		

Karye-i SAĞIR mâlikâne-i Dur Ali Habbas divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim nöker-i mezkûr.

Seydi Ali veled-i Hoca Ali, nim; Halil Fakih, caba.

Cem'ân neferân			138
Çift	0,5		28
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i AĞVA mâlikâne-i Hacı Şah Kudbeddin divânî tumar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Mehmed nöker-i mezkûr.

Mehmed veled-i Ahmed Fakih, nim; Dur Ali veled-i Tanrıvermiş, nim; Hızır *Karahisari*, nim; Mehmed *Karahisari*, nim; Seydi *Karahisari*, nim; Mehmed *Karahisari*, nim; Mustafa veled-i İbrahim, nim; Mehmed *Erzincani*, caba.

[s. 521] Ahmed birâder-i Mehmed, ekinlü.

Cem'ân 9 nefer			771
Çift	3	fî 57	171
Bennâk neferân			30
Hassa			200
Gendüm	müddân	120	
Cev	müddân	80	
Behre			280
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			45
Resmü'l-ganem	25		

Karye-i BEDEL mâlikânenin bir sehimi Pir Ahmed Bey'ün ve bir sehimi Hoca Saduk'un ve bir sehimi veled-i Hoca Bayezid ve bir sehimi Dervedger Ağanın divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Ahmed veled-i İbrahim, çift; Hamza veled-i göç, nim; İsmail, nim; Dur Sinan, nim; Mehmed veled-i Ali, nim; İdris veled-i o, mücerred; Nasır, mücerred.

Cem'ân 7 nefer			531
Çift	3	fi 57	171
Behre ma'a hassa			360
Gendüm		4 müd	240
Cev		3 müd	120

Karye-i KOÇAŞ mâlikâne-i Hüsam Fakih divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest İbrahim veled-i Mehmed.

[s. 522] Seydi Ali veled-i Hasan, nim; Mustafa birâder-i Seydi Ali, nim; Kutlu Bey, nim; İsa birâder-i Kutlu Bey, nim; Aykut birâder-i Seydi Ali, caba; Ali birâder-i Seydi Ali, caba; Bahşayış *Geleban*, caba; İbrahim veled-i Mehmed-i mezkûr, çift.

Cem'ân 3 nefer			697
Çift	3	fi 42	126
Bennâk	3	fi 7	21
Behre			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Resmü'l-ganem hass-ı Pir Ahmed Bey		50	

Karye-i OĞLAKÇI mâlikâne-inin dört sehiminden birisi Pir Ahmed Bey'ün ve birisi Hoca Saduk'un ve birisi veled-i Hoaca Bayezid ve birisi Dervedger Ağa'nın divânî hassa-i Pir Ahmed Bey'in.

İlyas veled-i Bozdoğan, nim; Hüseyin veled-i Osman, nim; Hami veled-i Akdoğan, nim; Çakır, nim; Budak veled-i Kuşdoğan, nim.

Cem'ân 5 nefer			427
Çift	2,5	fi 57	142
Behre			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			25

[s. 523] **Karye-i BAŞIBÜYÜK** mâlikâne-i Pir Ahmed Bey'ün divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Şeyh Ahmed nöker-i mezkûr.

Süls veled-i Hayr, nim; Hüseyin veled-i Kaya, nim; Mehmed veled-i Hızır Sinan, nim; Hoca Ahmed, nim; Halil *Kemah*, nim; İbrahim *Kemah*, nim; Mehmed *Kemahi*, nim; Durmuş veled-i Dursun; Yaramış *Kemah*, nim; Mustafa *Çoban*, mücerred.

Cem'ân 10 neferen minhâ mücerred nefer			1066
Çift	4,5	fi 57	256
Behre			760
Gendüm		8 müd	480

Cev	7 müd	280	
Bâd-ı hevâ			50

Karye-i YANAŞ mâlikâne-i evlâd-ı Mehmed Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Kutlu Bey Güçlü nökeri Pir Ahmed Bey.

Hacı Hasan veled-i Seydi, çift; Ali Bey veled-i Oruç Bey, çift; Seydi veled-i Yusuf, çift; Yusuf veled-i Bayram Bey; Hamid veled-i İsmail, çift; İsmail veled-i İbrahim, nim; Osman veled-i İdris, nim; Hacı Oğlık veled-i Hacı Bey; İshak Fakih veled-i Hamza, nim; Halil veled-i Oruç Bey, nim; Bahşayış veled-i Hoca, nim; Hamza veled-i Hasan, nim; Hacı veled-i Ali, nim; Himmet birâder-i Hacı, nim; İsrail veled-i İbrahim, nim; Yakub veled-i Hasan Fakih, ekinlü.

[s. 524] Yaramış *Geleban*, caba; Hayil *Geleban*, caba; Eylik *Geleban*, mücerred; Hüseyin veled-i Seydi, mücerred; Kaya veled-i Hacı, çift.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 21 neferen minhâ mücerred neferân				2355
Çift	11	fî 42		463
Bennâk 3 nefer				27
Hassa				300
Gendüm	3 müd		180	
Cev	3 müd		120	
Behre				1460
Gendüm	15 müd		900	
Cev	14 müd		560	
Bâd-ı hevâ				105

Karye-i BABA mâlikânenin bir hissesi Pir Ahmed Bey'in bir hissesi veled-i Kablu ve bir hissesi Dezinger divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Abdülrezzak Abdal, çift; Musa Fakih veled-i Seydi Sinan, çift; Hasan veled-i Mahmud, nim.

Cem'ân 3 nefer				455
Çift	2			104
Behre				280
Gendüm	3 müd		180	
Cev	3 müd		120	
Bâd-ı hevâ				25

Karye-i ÇEPNÜ mâlikâne-i Hacı Emir Ali birâder-i Oruç Hacı divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest ibn-i İlmelik veled-i Ömer nökeri Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

[s. 525] Hüseyin veled-i Ahmed, çift; Piri *Bayburdi*, nim; Muhsin Fakih veled-i

Halil, caba; İbrahim veled-i Muhsin, caba.

Cem'ân 4 nefer			307
Çift	1,5	fî 42	63
Bennâk neferân			14
Behre			200
Gendüm		müddan	120
Cev		müddan	80
Resmü'l-ganem hass-ı Pir Ahmed Bey	50		

Karye-i HİSARCIK mâlikâne-i Seydi Ahmet divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Hasan veled-i Bahşayış, çift; Ahmed veled-i Abdülrezzak, nim; Ahmed peder-i Himmet, nim; Himmet veled-i Ahmed, nim; Nebi peder-i Sıddık, ekinlü; Mustafa Karlı, ekinlü.

Cem'ân 6 nefer			508
Çift	2,5	fî 57	142
Bennâk neferân			36
Behre			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Bâd-ı hevâ			30

Karye-i SOFULAR mâlikâne-i evlâd-ı Mehmed divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Yahya Güçlü nökeri Pir Ahmed Bey mezkûr.

[s. 526] Tura Bey veled-i Mehmed, nim; Mehmed veled-i Yusuf, nim; Nevak *Akşehir*, nim; Kondu *Akşehir*, nim; Hasan veled-i Tura Bey, mücerred; Mahmud veled-i Kondu, mücerred.

Cem'ân 6 neferen minhâ mücerred neferân			184
Çift	2	fî 42	84
Behre			200
Gendüm		müddân	120
Cev		müddân	80

Karye-i KOZKÖY mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Akbaş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Yusuf Kuşeyh nökeri Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

İsmail *Kethüda* veled-i İbrahim, nim; Yakub veled-i Hasan, nim; Ali birâder-i Yakub, nim; Yakub-ı diğér, nim; Osman *Hizmetkâr*, caba; Kaya veled-i Yakub, mücerred.

Cem'ân 6 nefer			1351
Çift	2	fî 42	84
Bennâk nefer			7

Hassa			760
Gendüm	8 müd	480	
Cev	7 müd	280	
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	

Karye-i VENK-İ ŞEYH MUSA mâlikâne-i duhter-i Şeyh Musa-i mezkûr divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

[s. 527] Ali Paşa veled-i Mehmed, çift; Ahmed dâmâd-ı Ali Paşa, nim; Mehmed veled-i Ali Paşa, caba.

Cem'ân 3 nefer			400
Çift	1,5	fi 57	85
Hassa			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			15

Karye-i KARA AĞIL mâlikâne-i Pir Mehmed veled-i Hızır divânî hassa-i PirAhmed.

Mehmed veled-i Keşiş, nim; Ahmed veled-i Bayram Bey, nim; Piri veled-i Ramazan, nim; Abdulrahman veled-i Ömer, nim; Abulkerim birâder-i Abdulcemal, nim; Bayezid *Cüllah*, nim; Tahir veled-i Osman, nim; Eynel veled-i Kumari, nim; Mustafa Fakih *İmam*, mücerred; Tabib birâder-i Tahir, mücerred; Hasan birâder-i Piri, mücerred.

Cem'ân 11 neferen minhâ mücerred 3 nefer			883
Çift	4	fi 57	228
Behre			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	
Bâd-ı hevâ			55
Resmü'l-ganem hass-ı Pir Ahmed Bey	200		

[s. 528] **Karye-i ATAMAÇ**, mâlikâne-i Dur Ali Habbas divânî Pir Ahmed Bey.

Hasan veled-i Kutlu Bey, çift; Mehmed veled-i Ahmed, nim; Pir Aşıyan veled-i Bahşayış; İsmail veled-i Hasan, mücerred.

Cem'ân 4 neferen minhâ mücerred			505
Çift	1,5	fi 57	85
Behre ma'a hassa			400
Gendüm	4 müd	240	
Cev	4 müd	160	

Bâd-ı hevâ 20

Karye-i YAYLACIK mâlikâne-i Pir Ahmed Bey ve Davud Sarraç ve Hamza veled-i Esentemur ve Hızır Hayyat veled-i Hamza divânî hassa-i Pir Ahmed Bey mezkûr.

Hızır veled-i İdris, çift; Oruç Bey birâder-i Hızır, nim.

Cem'ân neferân			420
Çift	1,5	fi 57	85
Behre			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Bâd-ı hevâ			10
Resmü'l-ganem		25	

Karye-i FİLİNDON mâlikâne-i Ahi Ali Çelebi veled-i Ahi Carullah divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

[s. 529] Kutlu Paşa veled-i Ali Yar, çift; Süleyman *Kemah*, nim; Güvendik birâder-i Kutlu Paşa, caba; Mehmed veled-i Ali Paşa; Ahi Ali veled-i Kutlu Paşa, caba; İskender veled-i Süleyman, mücerred.

Cem'ân 4 nefer			361
Çift	1,5		57
Bennâk neferen		fi 7	14
Behre ma'a hassa			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			25

Karye-i ESPİNİK mâlikâne-i Emir Ali Hacı divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Emir Fakih, nim; Ahmed veled-i Esen, nim; Mezid veled-i Esen, nim; Tanrıvermiş veled-i İden, nim; İden birâder-i Tanrıvermiş, caba; Bostan veled-i Asayış, caba; Seydi Abdullah veled-i Emir Fakih, mücerred.

Cem'ân 7 neferen minhâ mücerred nefer			433
Çift	2	fi 57	114
Bennâk neferen		fi 12	24
Behre			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			35

[s. 530] **Karye-i MURDAR AĞAÇ**, mâlikâne-i evlâd-ı Hacı İbrahim Paşa divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Hüseyin veled-i Sevindik, nim; Halil veled-i Emir, nim; Seydi Ahmed veled-i, caba; Mezid veled-i Said, caba.

Cem'ân 4 nefer			331
Çift	1		57
Bennâk neferân			24
Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	

Karye-i, mâlikâne-i evlâd-ı Hacı İbrahim Paşa divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Seydi Ahmed veled-i Alaeddin, çift; Seydi Ali veled-i Alaeddin, nim; İbnülmelik veled-i Kutlu Bey, nim; İbrahim veled-i İbnülmelik, caba; Pir Ahmed veled-i Alaeddin, caba.

Cem'ân 5 nefer			463
Çift	2	fî 57	114
Bennâk neferân		fî 12	25
Behre ma'a hassa			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			25

Karye-i DEPELÜ mâlikâne-i verese-i Simsar divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hamza ve Sultan nökeri Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

[s. 531] Ali veled-i Sultan, çift.

Behre ma'a hassa			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	

Karye-i KÜNBEĞİ HATUN, mâlikâne-i Süleyman divânînin nısfı tımar-ı Şeyh Çoban Bey ve nısf-ı hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Ali veled-i Kürd nökeri Pir Ahmed Bey.

Veli veled-i Ali Şah, nim; İsa, nim.

Çiftlik-i Ali veled-i Kürd, çift.

Cem'ân 3 nefer			394
Çift	2	fî 57	84
Behre ma'a hassa			300
Gendüm	3 müd	180	

Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i ÇAĞIRGAN mâlikâne-i Arduç Fakih divânî hassa-i Pir Ahmed Bey tabi'i Havik.

Ali veled-i Seydi İbrahim, nim; Pir Ali veled-i Pir Elvan, nim.

Cem'ân neferân			167
Çift	1		57
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	

Karye-i PİR KÖPRÜ mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altun Taş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Ali Fakih nöker-i mezkûr.

[s. 532] Osman birâder-i Ali Fakih, çift.

Cem'ân nefer			302
Çift	1		42
Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddan	80	

Karye-i HAFADÜZÜ nam-ı diğer KAHİR mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altuntaş divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Mehmet veled-i Hamza nökeri Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Ahmed birâder-i Mehmet veled-i Hamza.

Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddan	80	

Karye-i ÇEPNİ VİRANI mâlikâne-i Ahi Ali Çelebi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Pir Veli ve Hüseyinik nöker-i mezkûr.

Bayram veled-i Hüseyinik, çift

Behre ma'a hassa			200
Gendüm	müddan	120	
Cev	müddan	80	

Karye-i KIZILCA KIŞLA mâlikâne-i Ahi verese-i Simsar divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Cüneyd veled-i Tura Bey nöker-i mezkûr.

Ahmed veled-i Cüneyd-i Mezkur, çift.

Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddan	80	

[s. 533] **Karye-i DERBEND** mâlikâne-i evlâd-ı Mahmud Çelebi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey taşradan ekerler.

Hüseyin, nim.

Cem'ân nefer			528
Çift	0,5		28
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	

Karye-i VENK mâlikâne-i evlâd-ı Mahmud Çelebi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Emirhan veled-i Hayırlık, nim; Seydi Ahmed veled-i Güvendik, nim.

Cem'ân neferân			264
Çift	1		57
Behre			200
Gendüm	müddan	120	
Cev	müddan	80	
Bâd-ı hevâ			10
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr	25		

Karye-i HOCA BEY mâlikâne-i Hacı Arduç divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Seydi Ahmed veled-i Mahmud, nim; Ahmed veled-i Adil, nim; Mihmad veled-i İmad, caba; Yakub veled-i İbrahim, caba; Ali veled-i Hoca, caba.

Cem'ân nefer			194
Çift	1		57
Bennâk nefer			12
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	
Bâd-ı hevâ			25

[s. 534] **Karye-i AĞILLIK** mâlikâne-i vakf-ı evlâd-ı Emir Ahmed divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hüsameddin nöker-i mezkûr.

İbrahim birâder-i Mustafa Fakih, çift; Ali *Erzincani*, caba.

Cem'ân neferân			324
Çift	1		42
Bennâk nefer			12
Behre ma'a hassa			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddan	80	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i YARAĞIL Hüsam Fakih divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Süleyman nöker-i Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Adil Bey, nim; Baba Şah peder-i Mehmed, nim; Yağı Fakih, nim; Abdülrahim Fakih, nim; Halil veled-i Hamza, nim; Seydi Ali, nim; Şeyh Paşa, nim; Mehmed veled-i Baba Şah, caba; Abdullah Fakih veled-i Receb, caba; Ali Paşa veled-i Şeyh Paşa, caba; Seyyid Ahmed veled-i Şeyh Paşa, mücerred; Cennet, mücerred.

Cem'ân 13 neferen minhâ mücerred neferân			821
Çift	3,5	fi 42	150
Bennâk	3 nefer	fi 7	21

[s. 535]

Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			60
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	150		

Karye-i DANİŞMENDLÜ mâlikâne-i Ahmed Çelebi veled-i Paşa Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Yar Ali Eylik, çift; Bayezıd *Karahisari*, caba; Burhan *Geleban*, caba.

Cem'ân 3 nefer			321
Çift	1		57
Bennâk neferân			24
Behre			220
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müd	40	
Bâd-ı hevâ			25
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	20		

Karye-i BÜKDÜN, mâlikâne-i evlâd-ı Ahmed Bey divânî hassa-i Pir Ahmed

Bey der-dest Seydi veled-i (silik) Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Esven *Hayyat*, çift; Esteyanos veled-i Vartanid, çift; Harik veled-i Lasil, nim; Seron Baron, nim; Huyli veled-i Mirabid, nim; Mardıros, nim; Avanis dâmâd-ı Esteyanos, caba; Deryabas, caba; Emir Dukin veled-i Kirkör, caba; Yarvik *Erzincani*, caba; Esferador Garib, caba; Emir Melik veled-i Simon, mücerred.

[s. 536] Emir Devlet veled-i Huyli, mücerred; *Keşiş Kemah*, mücerred; Miradır Emirmelik veled-i Sevan *Hayyat*, mücerred.

Cem'ân 15 neferen minhâ mücerred nefer			1713
Çift	4	fi 42	168
Bennâk	5 nefer	fi 7	35
Behre			760
Gendüm		8 müd	480
Cev		7 müd	280
Bâd-ı hevâ			75
Zimmî	15 nefer	fi 25	675

Karye-i KARAVİHİSAR mâlikânenin nısfı verese-i Simsar ve nısfı verese-i Kethüda Hüseyin divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Mihmad Canlu nökeri mezkûr.

Çiftlik-i mezkûr, bir.

Behre ma'a hassa			360
Gendüm		4 müd	240
Cev		3 müd	120

Karye-i SOVUK PİRNEK mâlikâne-i evlâd-ı Ahi Emir Ahmed divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-destân-ı İbrahim ve Pir Ahmed Bey nökerân-ı Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Çiftlik-i hassa-i mezkûran, bir.

Behre ma'a hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200

[s. 537] **Karye-i KOÇAŞ** mâlikâne-i evlâd-ı Subaşı divânî Pir Ahmed Bey yörük kışlar.

Bey Melik Bektaş; Eylük birâder-i mezkûr; Bey Melik birâder-i mezkûr; Yusuf veled-i Aydoğmuş Hacı; Mustafa birâder-i Yusuf; Musa veled-i Hacı; Dünder veled-i Mezd
.....

Cem'ân 7 nefer **400**

Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey 400

Karye-i DEMÜRCİLİK mâlikâne ve divânî iki başdan Pir Ahmed Bey.

Dursun Hacı, nim; İbrahim veled-i Resul, nim; Dokuz veled-i Musa, nim; Ahmed veled-i Nebi, nim; Anbiya veled-i İlyas, nim.

Mezra'a-i ELE mâlikâne-i mevkûf divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.**Cem'ân 5 nefer** **567**

Çift	2,5	fi 57	142
Behre			400
Gendüm		4 müd	240
Cev		4 müd	160
Bâd-ı hevâ			25

[s. 538] Karye-i BEÇİK mâlikâne-i Sudullah Çelebi divânî hassa-i Pir Ahmed Bey.

Havlu veled-i Kutlu Bey, nim; Aydoğmuş birâder-i mezkûr, nim; Sevindik Fakih birâder-i mezkur, caba.

Cem'ân 3 nefer **332**

Çift	1		57
Behre			200
Gendüm		müddan	120
Cev		müddan	80
Bâd-ı hevâ			15
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr		60	

Karye-i DANİŞMENDLÜ, mâlikâne-i Ahmed veled-i Paşa Bey divânî hassa-i Pir Ahmed Bey yörük kışlar.Yusuf *Kedhüda*; Yakub veled-i mezkûr; Mürsel veled-i Bayezid; Veleddaş; Mustafa; Yenice; Mahmud veled-i mezkûr; Kıran veled-i Mustafa; Hasan veled-i Hüseyin; Ramazan veled-i Ahmed; Şeyh Gaib; Yakup veled-i Şeyh Gaib; Sevindik; Pir Aşiyân; İlci.**Cem'ân 15 neferen** **340**

Behre			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddan	80
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey			80

[s. 539] **Karye-i TAVRA** divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Esen Temur nöker-i Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Tartarlu veled-i Çeri, çift; Çıra veled-i Avanes, çift; Mardıros, nim; Ohanis veled-i Mardıros, nim; Ohanis veled-i Davik, çift; Serkes veled-i Çerabi, nim; Sekmarları, nim; Avdik veled-i Kirabelet, nim; Kirekös birâder-i mezkûr, nim; Armağan Akup, nim; Mayos veled-i Eyvan, nim; Mayos veled-i Arlu, nim; Ohanis veled-i Seroz, nim; Tayatos, ekinlü; Donik, ekinlü; Serkes birâder-i Varteri, ekinlü; Sehabit, caba; Dirdoz, caba; Ayvadşah, caba; Manük birâder-i mezkûr, caba; Asakes veled-i Markos, caba; Markos peder-i mezkûr, caba; Teros *Keşiş*, caba; Eminlik veled-i Varteri, mücerred; Zaruk veled-i Mardıros, mücerred; Ağrar veled-i Kirkör, mücerred; Ohanis veled-i Eyvan, mücerred; Maruk veled-i Hanis, mücerred; Seros veled-i Serkes, mücerred; Samehar veled-i Serkes mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir öküz.

Cem'ân 31 neferen minhâ mücerred 8 nefer			3951
Çift	8	fî 42	332
Bennâk	10 neferen minhâ 3 nefer	fî 13 7 fi	80
Hassa			220
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddan	80	
Behre			2100
Gendüm	25 müd	1500	
Cev	15 müd	600	
Asiyab 5 kıt'a 5 mud			250
Bâd-ı hevâ			150
Zimmî 31 nefer	fî 25		775

[s. 540] **Karye-i KARLU** mâlikâne-i evlâd-ı Hacı Paşa divânî hassa-i Pir Ahmed Bey der-dest Hacı Ali veled-i Hasan Küşeyh nökeri Pir Ahmed Bey-i mezkûr.

Seydi Ahmed Fakih veled-i Salı, çift; Piri veled-i Tanrıvermiş, nim; Seydi Ahmed veled-i Dur Ali, nim; Seydi veled-i Dur Ali, nim; Pir Ali veled-i Selman, nim; Yunus veled-i Hasan, nim; Himmet veled-i Salı, nim; Şeyh Ali birâder-i Pir Ali, nim; Mihmad veled-i Piri, caba; Dur Ali *Geleban*, caba; Kaya veled-i Dur Ali Geleban, caba.

Cem'ân 11			761
Çift	4,5	fî 42	190
Bennâk	3 nefer	fî 7	21
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			50

[s. 541] Cemaat-i tımar-ı mezkûret.

Karye-i OĞTAVİD mâlikâne-i vakf-ı medrese-i sahib tımar-ı İbrahim veled-i Tozanlu.

Bedros *Keşiş*, çift; Toros veled-i Vasil, çift; Vasil peder-i Bedos, nim; Avanis veled-i Çavil, nim; Seros veled-i Avanes, nim; Emir Bey veled-i Melik, çift; Emirdol veled-i Mıgırdıç, nim; Esferador Serker, ekinlü; Emir birâder-i mezkûr, caba; Avanis *Kemah*, caba; Kirekös *Karahisari*, caba; Ermin *Karahisari*, caba; Esferador *Karahisari*, caba; Arvali *Karahisari*, caba; Ermin-i Diğer, caba; Pir Ali, caba; Arslan birâder-i Emir Bey, mücerred; Avanes veled-i Emir Devlet, mücerred; Ohanis veled-i Beros, mücerred; Herbar birâder-i Bedos, mücerred.

Cem'ân 20 neferen minhâ mücerred 4 nefer	1214
Çift 5 fi 42	210
Bennâk 9 neferen minhâ nefer fi 8 nefer fi	114
Behre	800
Gendüm 8 müd	480
Cev 8 müd	320
Bâd-ı hevâ	90
Asiyab kıt'a	
Zimmî hassa-i Pir Ahmed 20 nefer fi 25	500

Karye-i ÇAT KÜRT mâlikâne-i vakf-ı medrese-i Kazgancı divânî tımar-ı İbrahim veled-i Tozanlu.

[s. 542] Ahmed *Kethüda* veled-i Pir Yusuf, çift; Ömer veled-i Mümin, çift; Yusuf veled-i Mahmud, nim; Ömer Mustafa Kara, nim; Veli Fakih, çift; Şeyh Ebubekir, nim; Mihmad veled-i İsrail, nim; Mehmed Fakih veled-i Hızır, nim; Güvendik veled-i Hızır, nim; İbrahim veled-i Yahya, nim; Mehmed *Hayyat* veled-i Sultan Şah, caba; Mihmad veled-i Ömer, caba; Seydi Ahmed veled-i Yanal, caba; Kutlu Bey *Kemah*, caba; Ahmed veled-i Tahir, caba; Şeref veled-i Kutlu, caba; Mehmed birâder-i Mihmad, caba; Bayezid birâder-i Mezit, caba; Mezit birâder-i Bayezid, caba; Musa *Erzincani*, caba; Şeyh Musa, caba; Ali Bey veled-i Veli, caba; Seyfeddin *Geleban*, caba; Mehmed veled-i Şeyh Ebubekir, mücerred; Mahmud veled-i Mehmed Fakih, mücerred; İlyas birâder-i Güvendik, mücerred; Ahmed veled-i Mihmad, mücerred; Elem birâder-i Şeref, mücerred.

Cem'ân 28 neferen minhâ mücerred 5 nefer	1466
Çift 6,5 fi 42	280
Bennâk 13 nefer fi 12	156
Behre	700
Gendüm 7 müd	420
Cev 7 müd	280
Bâd-ı hevâ	140
Resmü'l-ganem	50
Asiyab kıt'a müd	50

Karye-i SARU KAYA mâlikâne-i Seydi Ahmed Çelebi veled-i İlbizim ma' birâderân-ı o divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

[s. 543] Sendel *Kemah*, nim; Hüseyin Derar, nim; Aykut dâmâd-ı Hüseyin, nim; Eyvan birâder-i Aykut, caba; Yusuf *Kemah*, caba; Bayezid *Kemah*, caba; Mehmed *Kemah*, caba; Mehmed birâder-i Mehmed, caba; Bayezid *Kemah*, caba; Saru dâmâd-ı Bayezid, caba.

Cem'ân 10 nefer				624
Çift	1,5	fi 42		85
Bennâk	7 nefer	fi 12		84
Behre				400
Gendüm		4 müd	240	
Cev		4 müd	160	
Bâd-ı hevâ				50
Resmü'l-ganem		5		

Karye-i UZUN mâlikâne-i Marzikaya divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Yusuf *Kemah*, nim; Hasan *Kemah*, nim; Kutlu Bey *Kemah*, nim; Ahmed *Kemah*, caba; Şehabeddin *Kemah*, caba; Seydi Ahmed Oruç *Kemah*, caba; Mehmed *Kemah*, caba; Bayram Bey *Kemah*, caba; Veled-i Yusuf, caba; Pir Mihmad birâder-i Seydi Ahmed, mücerred.

Cem'ân 10 neferen minhâ mücerred nefer				457
Çift	1,5	fi 42		85
Bennâk	6 nefer	fi 12		72

[s. 544]

Behre				200
Gendüm		müddân	120	
Cev		müddân	80	
Bâd-ı hevâ				50
Resmü'l-ganem		50		

Karye-i ÇİFTLİK mâlikâne-i Hatun veled-i Hoca İlyas divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Hacı Murad, çift.

Cem'ân nefer				162
Çift	1	fi 42		42
Behre				100
Gendüm		müd	60	
Cev		müd	40	
Bâd-ı hevâ				5

Karye-i KOZKÖYÜ mâlikâne-i vakf-ı medrese-i sahip divânî İbrahim veled-i Tozanlu.

Şeyh Hasan nöker-i İbrahim Bey-i mezkûr, çift.

Cem'ân nefer				562
Çift	1		fî 42	42
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Bâd-ı hevâ				5

[s. 545] **Karye-i BAĞÇE** mâlikâne-i vakf-ı medrese-i sahip divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Pir Ahmet veled-i Seydi Ali nöker-i İbrahim Bey mezkûr; Seydi Ali peder-i Pir Ahmed; Mehmed birâder-i Seydi Ali.

Cem'ân 3 nefer				572
Çift	1		fî 42	42
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Bâd-ı hevâ				15

Karye-i GAZİ-İ ULYA mâlikâne-i evlâd-ı Tozanlu divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Çoban veled-i Ömer nöker-i İbrahim Bey-i mezkûr, çift; Ömer peder-i Çoban, caba; Musa *Kemah*, caba; Hasan birâder-i Çoban, caba; Yusuf Sağır, caba; Ali dâmâd-ı Musa *Kemah*, caba.

Taşradan dahi ekerler.

Cem'ân 6 nefer				1142
Çift	1			42
Bennâk	5 müd		fî 12	60
Behre ma'a hassa				1000
Gendüm		10 müd	600	
Cev		10 müd	400	
Bâd-ı hevâ				25

[s. 546] **Karye-i KORKUDAN** mâlikâne-i evlâd-ı Tozanlu divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Piri veled-i Dur Ali, nim; Mehmed veled-i Hacı İbrahim, nim; Elvan veled-i Ali Nöker, nim; Sevinç *Erzincani*, caba; Yalak *Erzincani*, caba.

Cem'ân 5 nefer			966
Çift	2	fi 42	114
Bennâk nefer			12
Behre			800
Gendüm		8 müd	480
Cev		8 müd	320
Bâd-ı hevâ			20
Resmü'l-ganem		20	

Karye-i İKİ KİLİSE mâlikâne ve divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Mezit veled-i doğan nöker-i İbrahim Bey-i mezkûr, çift; Ahmed veled-i Uzamış Fakih, nim; Elvan *Erzincani*, caba; Gönik *Erzincani*, caba.

Cem'ân 4 nefer			424
Çift	1,5	fi 42	85
Bennâk	neferân	fi 12	24
Behre ma'a hassa			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Bâd-ı hevâ			15

[s. 547] **Karye-i YENİCE İSTANOS** mâlikânenin nisfi Pir Ahmed Bey'in ve nisfi Fatma Hatun durter-i Yakub Bey divânî tımar-ı İbrahim Bey veled-i Tozanlu.

Sehak *Kethüda* veled-i Mardıros, çift; Avanes veled-i Baronvard, çift; Aslan veled-i Serşah, çift; Keşiş Sinan, çift; Akub veled-i Cemal *Erzincani*, çift; Serkes veled-i Serven, çift; Derador veled-i Miçader, çift; Teros veled-i Seramir, çift; Dimakan *Kemah*, çift; Yadigar veled-i Hadim Şah, nim; Nusret veled-i Badıran, nim; Musa Bey veled-i Dimekan, nim; Evran *Karahisari*, nim; Arakil Esaklu, nim; Vartad *Karahisari*, nim; Mardıros birâder-i Kirekös, nim; Samabaron, nim; Asfaradir birâder-i Semak, caba; Elkados veled-i Baronvard, caba; Melik Bey veled-i Keşiş Sinan, caba; Tosnik veled-i Cemal, caba; Elkados birâder-i Beros caba; Garib *Geleban*, caba; Seryaron *Geleban*, mücerred; Torbaron *Geleban*, ekinlü; Bedos veled-i Cemal, mücerred; Torşah birâder-i Serkes, mücerred; Kirekös birâder-i Vartan, mücerred.

Cem'ân 22 neferen minhâ mücerred 3 nefer			5010
Çift	13	fi 42	546
Bennâk	8 nefer		62
Hassa			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddan	80
Behre			3300
Gendüm		35 müd	2100
Cev		30 müd	1200

Bâd-ı hevâ			140
Zımmî	28 nefer	fî 25	700

[s. 548]

Karye-i KÖTNI mâlikâne-i Ahi Ali veled-i Ahi Carullah divânî tımar-ı Emir Ali.

Ali *Kethüda* veled-i İbrahim, nim; Yusuf veled-i Ebubekir nim; Hasan veled-i Hacı Ali, caba; Adilmelik *Geleban*, caba; İbrahim veled-i Ali *Kethüda*, caba; Halil veled-i Yusuf, caba; Aydın veled-i Adil Bey, mücerred; Şadgeldi veled-i Şeyh Hasan.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 8 nefer			905
Çift	1	fî 42	42
Bennâk	3 nefer	fî 12	48
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			260
Gendüm		3 müd	180
Cev		müddan	80
Bâd-ı hevâ			40

Karye-i ÇİRMİNİ mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altuntaş divânî tımar-ı Duman Ağa ve veled-i Duman ve Ahmed ve Ökçe ve Osman ve Mısır Hoca veled-i mezkûr.

İsmail veled-i Ali Paşa, çift; Hacı Ahmed Fakih veled-i Mehmed, çift; Eylik, nim; Hacı İvaz veled-i Hızır, nim; Gün veled-i Bedir, nim; Mümin veled-i Emin, nim; Mentşe *Geleban*, caba; Aşiyân veled-i Hacı İvaz, caba; Pir Ahmed birâder-i Hacı Ahmed, mücerred; Hasan *Geleban* mücerred.

Cem'ân 10 neferen minhâ mücerred neferân **1357**

[s. 549]			
Çift	4	fî 42	168
Bennâk	neferân	fî 12	24
Behre			1000
Gendüm		10 müd	600
Cev		10 müd	400
Bâd-ı hevâ			45
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr		60	

Karye-i KİRVE mâlikâne-i vakf-ı medrese-i Ürkürdi divânî tımar-ı Yusuf

veled-i Aşhan Bey mülazım-ı kal'a.

Kirko *Kethüda*, çift; Teros veled-i Kirekös, nim; Estefanos *Erzincani*, nim; Şehamir veled-i Aslan, nim; Esferador *Akşehir*, çift; Mirarnik birâder-i mezkûr, caba; Haruk *Erzincani*, nim; Derador veled-i Semaven, nim; Torik veled-i Varteris, nim; Mıgırdıc veled-i Varteris, nim; Ortan *Erzincani*, nim; Akut *Erzincani*, ekinlü; Bedoris *Erzincani*, caba; Semaven *Erzincani*, caba; Esferador *Erzincani*, caba; Merdir *Cüllâh*, caba; Esferador *Erzincani*, caba; Avanis birâder-i Akub, caba; Kirkör veled-i Orban, caba; Mihar *Akşehir*, mücerred; Tomas veled-i Orban, mücerred; Serkes veled-i Evadan, mücerred; Akut Estefanos, mücerred; Marşeyh *Erzincani*, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 24 neferen minhâ mücerred 5 nefer				2827
Çift	6	fî 42		252
Bennâk	9 nefer			75
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Behre				1300
Gendüm		15 müd	900	
Cev		10 müd	400	
[s. 550]				
Bâd-ı hevâ				100
Zimmî	24 nefer	fî 25	600	

Karye-i EŞEN HANI mâlikâne-i vakf-ı dârü'ş-şifâ-i Sivas divânî tumar-ı Seydi Ahmed Çelebi veled-i Mehmed Bey.

Hasan veled-i Kutlu Bey, nim; İbrahim Fakih veled-i Osman, nim; İlyas veled-i İbrahim, nim; İlyas veled-i İshak, nim; İbrahim veled-i Halil, nim; Mehmed birâder-i İbrahim, nim; Mustafa veled-i Tanrıvermiş, nim; Hacı Murad veled-i Oruç, nim; Hacı Ahmed veled-i Ala Hacı, ekinlü; İsa veled-i Kutlu Bey, ekinlü; Hızır veled-i İbrahim, mücerred; İlyas veled-i İshak, mücerred; Ali veled-i Eynik, mücerred; Halil veled-i Hızır, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 14 neferen minhâ mücerred 4 nefer				2064
Çift	4	fî 42		168
Bennâk	neferân	fî 13		26
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Behre				1300
Gendüm		15 müd	900	
Cev		10 müd	400	
Bâd-ı hevâ				70

Karye-i ÇEPNİ mâlikâne-i vakf-ı köprü-yi Zengerci divânî tımar-ı Durak veled-i Canik.

Hüseyin veled-i Hasan, nim; Osman veled-i Hüseyin, nim; Pir Ali veled-i Nureddin, nim; Halil, nim; Hüseyin Fakih *İmam*.

Çiftlik-i hassa, üç öküz.

[s. 551]			
Cem'ân 5 nefer			1190
Çift	1,5	fi 42	63
Bennâk	nefer		7
Hassa			1000
Gendüm	10 müd	600	
Cev	10 müd	400	
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	
Bâd-ı hevâ			25

Karye-i ZELÜK, mâlikânenin nısfı Pir Ahmed Bey'in ve nısfı Yağcı Rüstem'ün divânî tımar-ı Kaya veled-i Aydoğan.

Osman veled-i İlyas, nim; Mehmed veled-i Bayezid, nim; Seydi Ali veled-i Enbiya, nim; Süleyman veled-i Hacı Yusuf, nim; Hüseyin veled-i Ramazan, nim; Hamza veled-i Abdal, nim; Hamza birâder-i Hüseyin, mücerred; İlyas Fakih *İmam*.

Cem'ân 8 neferen minhâ mücerred			656
Çift	3	fi 42	126
Bennâk			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			30

Karye-i HALDİ mâlikânenin bir sehmi vakf-ı medrese-i Ürkürdî ve bir sehmi Ali veled-ider Tokat ve bir sehmi Sarraç Avdik der Sivas divânî tımar.

Oselip *Kethüda* veled-i Mameri, çift; Ağarar veled-i Yanos, çift; Estefanos veled-i Serkes, çift; Avnik veled-i Küsedin, çift.

[s. 552] Arslan dâmâd-ı *Kedhüda*, çift; Çakmak, nim; Mosis veled-i Yaris, nim; Ali Tac veled-i Çakmak, caba; Mosis Geleban, caba; Eyvan veled-i Ağarar, mücerred; Dedor veled-i Oslib, mücerred; Arakil veled-i Estefanos, mücerred.

Cem'ân 12 neferen minhâ mücerred 3 mücerred				2166
Çift	6	fi 42		252
Bennâk	neferân	fi 7		14
Hassa				260
	Gendüm	3 müd	180	
	Cev	müddan	80	
Behre				1300
	Gendüm	15 müd	900	
	Cev	10 müd	400	
Bâd-ı hevâ				60
Zimmî	12 nefer	fi 25	300	

Karye-i BİNGÖL mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Abdülvahhab divânî tımar-ı Abdullah Bey ve Abdülvahhab.

Dursun veled-i Süleyman, nim; Mehmed Fakih Süleyman, nim; İshak veled-i Mehmed, nim; Hasan veled-i İbrahim, nim; Mehmed veled-i Celayir, nim; Durmuş Fakih veled-i Dursun, nim; İbrahim *Geleban Akşehir*, caba; Hamza *Akşehir*, caba; Mehmed birâder-i Himmet, caba; Bayram veled-i Hasan, caba; Hüseyin *Akşehir*, caba; Himmet veled-i Murad, caba; Halil *Cüllâh*, caba; Mezid veled-i Mahmud Fakih, caba; Himmet birâder-i Mehmed, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 15 neferen minhâ mücerred nefer				1242
Çift	3 nefer	fi 42		126
Bennâk	8 nefer	fi 7		56
Hassa				500
	Gendüm	5 müd	300	
	Cev	5 müd	200	
Behre				500
	Gendüm	5 müd	300	
	Cev	5 müd	200	
[s. 553]				
	Bâd-ı hevâ			60

Karye-i EMİRHAN mâlikâne-i evlâd-ı Şeyh Çoban ve divânî dahi mezkûr zaviyeye tasarrûf olunmuş ama yok.

Sarraç veled-i Basri, nim; Hüseyin veled-i İzzeddin, nim; İsmail birâder-i Hüseyin, nim; Hasan veled-i İzzeddin, nim; Bayır veled-i Bayram Bey, nim; Mehmed Fakih veled-i İlyas, nim; Atlubey veled-i Göç, nim; Hasan Fakih veled-i Emin, nim; Hamza, caba; Hamza diğeri, caba; İbrahim Sarti, caba; Sıtkı birâder-i Mehmed Fakih, caba; Hüseyin birâder-i Hasan, caba; Kavis veled-i Hasan, caba; Hamid, caba; Musa veled-i Hüseyin, mücerred.

Çiftlik-i hâssa, bir

Cem'ân 16 neferen minhâ mücerred nefer			2092
Çift	4	fi 42	228
Bennâk	7 nefer	fi 12	84
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			1100
Gendüm	11 müd		660
Cev		11 müd	440
Bâd-ı hevâ			80
Resmü'l-ganem		100	

Karye-i KONGAR mâlikânenin nısf-ı vakf-ı mescid-i cami'-i ve nısfınub bir sehmi Pir Ahmed Bey'in ve üç sehmi evlâd-ı Bekcügez divânî tımar-ı Mehmed Küşeyh veled-i Yusuf.

[s. 554] Musa *Kethüda* veled-i Bahşayış, nim; Mehmed veled-i Tura Bey, nim; Ziyaeddin veled-i Ali, nim; Seyfeddin birâder-i Ziyaeddin, nim; Durmuş veled-i Davud, nim; Osman veled-i Zekeriya, nim; Bahri veled-i Mihmad, nim; Seydi Ahmed Fakih veled-i Hasan, nim; Mehmed veled-i Hacı Yusuf, nim; Dursun veled-i Ağca Bey, nim; Kasım veled-i Zekeriya, nim; İsa veled-i Bıyıklı, nim; Dur Ali *Akşehir*, nim; Kaya veled-i Halil, caba; Osman *Bozok*, caba; Ali *Bayburdi*, nim; Yusuf Fakih *Bayburdi*, caba; Yaramış Geleban, caba; İshak Bozok, caba; Seydi Ahmed *Akşehir*; Pir Mehmed veled-i Ali *Bayburdi*, caba; Kerim Şah birâder-i Yusuf Fakih, caba; Ali veled-i Osman Bozok, caba; Ali veled-i Veli, caba; İvaz birâder-i Durmuş, mücerred; Evsaf birâder-i Osman, mücerred; Tahir birâder-i Bahri, mücerred; Ulaş veled-i Kutlu Bey, mücerred; Mahmud birâder-i Mehmed, mücerred; Ahmed veled-i Seydi Ahmed, mücerred; Pir Mehmed birâder-i Yusuf Fakih, mücerred; Abdulbican *Akşehir*, mücerred.

Çftlik hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 32 neferen minha mücerred 8 nefer			2340
Çift	6,5	fi 42	273
Bennâk	11 nefer	fi 7	77
Hassa			520
Gendüm		6 müd	360
Cev		4 müd	160
Behre			1300
Gendüm		15 müd	900
Cev		10 müd	400
Bâd-ı hevâ			150
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey			20

Karye-i HOCA YAKUB mâlikâne-i evlâd-ı Paşa Bey veled-i Ebubekir divânî tımar-ı Ahmed ve Paşa Bey.

[s. 555] Mehmed *Kethüda* veled-i Hacı, nim; İshak Fakih birâder-i Ahmed, nim; Ahmed birâder-i İshak, nim; Ali *Kürt*, nim; Dursun *Akşehir*, nim; Ahmed Ali *Kürd*, caba; Hasan *Geleban*, caba; Dur Ali veled-i İshak Fakih, mücerred.

Cem'ân 8 neferen minhâ mücerred nefer				620
Çift	2,5	fi 42		105
Bennâk	neferân	fi 7		14
Hassa				100
Gendüm		müd	60	
Cev		müd	40	
Behre				400
Gendüm		4 müd	240	
Cev		4 müd	160	
Bâd-ı hevâ				40

Karye-i BAYRAM ÖYÜK mâlikâne-i Hacı Ali veled-i Altuntaş divânî tımar-ı Abdülbican veled-i Aydoğmuş.

Yusuf veled-i Aydoğmuş, nim; Başlamış veled-i Seydi, nim; Hasan veled-i Hüseyin, nim; Mentеше veled-i Hüseyin, nim; Mehmed veled-i Hoca Ömer, nim; Mahmud veled-i Bahşayış, nim; Mihmad veled-i Lütüfşah, ekinlü; Hamza birâder-i Yusuf, caba; Mehmed *Geleban*.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 9 nefer				1672
Çift	3	fi 42		126
Bennâk	3 nefer	fi 7		21
Hassa				760
Gendüm		8 müd	480	
Cev		7 müd	280	
Behre				700
Gendüm		8 müd	460	
Cev		6 müd	240	
Bâd-ı hevâ				45

[s. 556] **Karye-i MOLUS** mâlikâne ve divânî zaviye-i Mehmed Külahdüz'e tasarruf olunur.

Halil veled-i Mesud, çift; Doğan veled-i Şerefeddin, nim; İbrahim *Karahisari*, nim; İshak *Karahisari*, nim; Bahşayış *Karahisari*, nim; Nebi *Karahisari*, nim; Şeyh Ali *Karahisari*, nim; Kaya *Karahisari*, nim; Ebubekir *Karahisari*; Şeyh Ahmed, nim; Hamza *Karahisari*, caba; Yusuf birâder-i Şerefeddin, caba; Hasan *Geleban*, caba; Hasan Fakih *İmam*; Şerefeddin birâder-i Yusuf, mücerred; Halil birâder-i Mahmud, mücerred; Mahmud birâder-i Halil, mücerred; Bayram veled-i Nebi, mücerred; Seydi Ali veled-i Kaya, mücerred; Mehmad birâder-i Şeyh Ali, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir.

Cem'ân 20 neferen minhâ mücerred 6 nefer			1810
Çift	5,5	fi 57	313
Bennâk	3 nefer	fi 12	36
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			760
Gendüm		8 müd	480
Cev		7 müd	280
Bâd-ı hevâ			100
Resmü'l-ganem		100	

Karye-i TUZHİSAR mâlikânenin yedi sehiminden bir sehimini evlâd-ı Süleyman altı sehimini evlâd-ı İbrahim Paşa divânî tımar-ı Emir Ahmed Çelebi veled-i Mahmud Çelebi.

Tanrıvermiş, çift; Mehmed Fakih, caba; Ömer birâder-i Mehmed Fakih, caba; İshak veled-i Hasan, caba;

[s. 557] Yusuf veled-i Bayezid, caba; Murad, caba.

Zımmi.

Meliksar, çift; Serkes, çift; Haymak *Kethüda* veled-i Simavon, çift; Şah Eyirmir birâder-i Çakmak, çift; Avanes, çift; İlik veled-i Samaron, çift; Ayvati, çift; Serid veled-i Esferador, çift; Elvadik veled-i Kirabelet, çift; Mardoris veled-i Akub, çift; Varteris birâder-i Kirekös, nim; Serkes veled-i Selim, nim; Emir birâder-i Arslan, nim; Kirekös veled-i Bedran, nim; Dalyancı, nim; Şamayaron, ekinlü; Sıddık veled-i Melik, caba; Emir Melik veled-i Çakmak, caba; Avnik veled-i Emir, ekinlü; Semaver veled-i Sirmird, caba; Dirador veled-i Akut, caba; Emir Melik veled-i Küsten, caba; Şehinşah, caba; Kirekös veled-i Bedran, ekinlü; İbrahim, caba; Dador birâder-i Mardıros, caba; Özümşah birâder-i İlik, caba; Serkes dâmâd-ı Serkes, caba; Miharer, caba; Arslan veled-i Emir Melik, caba; Semak veled-i Bedros, caba; Emreddin, caba; Berma birâder-i Torşah, caba; İşhan, caba; Torşah *Hayyat*, caba; Arakil veled-i Seremir, caba; Seryik veled-i Eyvan, mücerred; Emir Devlet veled-i Samamir, mücerred; Emir birâder-i Evadik, mücerred; Bedoris Geleban, mücerred; Keşiş birâder-i Mirhassa, mücerred; Serbaron veled-i Eyvan, mücerred; Mihar *Geleban*, mücerred; Eyvan veled-i Armina, mücerred; Yavis *Geleban*, mücerred; Turşah *Geleban*, mücerred; Vartaris veled-i Kirekös, mücerred; Mıgırdıç, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

[s. 558]

[s. 559]

[s. 560] Ahmed veled-i Seydi Ahmed, çift; Mehmed veled-i Hacı, nim; Mehmed Bayram, nim; Yakub veled-i Ahi, çift; İsa Fakih veled-i Keremeddin, çift; Bayezid veled-i Bestam, çift; Yahya veled-i Keremeddin, nim; Mahmud veled-i Bestam, nim; Mezid veled-i Hamza, çift; Hamza veled-i Abdullah, nim; Mihmad Hacı veled-i Ali Fakih, nim; Yahya *Geleban*, caba; Yusuf veled-i Yakub, caba; Davud veled-i Yakub, mücerred; Mehmed veled-i Hamza, mücerred; Mehmed veled-i Bayezid, mücerred; Halil veled-i Sultanşah, mücerred; Kaya veled-i Bayezid, mücerred; Salih veled-i Yahya, mücerred.

Cem'ân 19 neferen minhâ mücerred 7 nefer				2245
Çift	8	fi 42		336
Bennâk	neferân	fi 7		14
Hassa				200
Gendüm		müddân	120	
Cev		müddân	80	
Behre				1600
Gendüm		20 müd	1200	
Cev		10 müd	400	
Bâd-ı hevâ				95

Karye-i ORDUGERİÇ mâlikâne-i tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey veled-i Hoş.

Mevlana veled-i Bahşayış, çift; Piri Fakih veled-i Eylik, nim; Abdülrezzak Bulur veled-i Mevlana, caba; Abdülkerim veled-i Ömer, mücerred; İshak *Karahisari*, caba; Mehmed Fakih *Karahisari*, caba.

Cem'ân 6 nefer				646
Çift	1,5	fi 57		85
Bennâk	3 nefer	fi 12		36

[s. 561]

Behre				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Bâd-ı hevâ				25

Karye-i AYAS HATUN mâlikâne-i vakf-ı evlâd-ı Ahi Emir Ahmed tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey Hoş.

İlyas *Karahisari*, nim; Piri veled-i Hüseyin, nim; Mehmed *Kemah*, nim; Halil *Kemah*, nim; Kaya *Kemahi*, nim; Nur Ali *Kemah*, nim; Ali *Kemahi*, nim; Habib veled-i Aziz, ekinlü; Yakub Karaca *Geleban*, caba; İbrahim birâder-i Halil, caba.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 10 nefer				1422
------------------------	--	--	--	-------------

Çift	3,5	fî 57	200
Bennâk	3 nefer		32
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Bâd-ı hevâ			55
Resmü'l-ganem hass-ı Pir Ahmed Bey		120	

Karye-i SEYFÜK mâlikâne-i Bayat Ağa divânî tımar-ı hassa-i Pir Ahmed Bey Hoş.

Aykut Bekir, nim; Hüseyin birâder-i Aykut, nim; Seydi Fakih veled-i Hacı, nim; Halil *Caniki*, nim; Aykut *Caniki*, nim; Pir Ahmed veled-i Bahşayış, nim; Mustafa *Karahisari*, nim; Ali Fakih *Kemah*, nim; Abdurrahman *Akşehir*, nim; Ahmed *Akşehir*, nim; Taceddin, nim; İbrahim Fakih *Caniki*, ekinlü.

[s. 562] İbrahim Sofu, caba; Ahmed Akşehir, *mükerrer*, nim; Hasan Sevindik, caba; Ahmed Çoban Ağa, caba; Halil birâder-i Habib, caba; İsmail veled-i Pir Ahmed, mücerred; Yusuf veled-i Abdülbican, mücerred; Seydi Ahmed birâder-i Ahmed, mücerred; Hüseyin birâder-i Murad, mücerred; Ali birâder-i Aykut, mücerred; Sultanşah birâder-i Taceddin, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir.

Cem'ân 23 neferen minhâ mücerred 6 nefer			2390	
Çift	5,5	fî 57	213	
Bennâk	5 neferen minhâ	nefer fî 18	4 nefer fî 11	66
Hassa			1000	
Gendüm		10 müd	600	
Cev		10 müd	400	
Behre			1000	
Gendüm		10 müd	600	
Cev		10 müd	400	
Bâd-ı hevâ			110	

Karye-i KONDÜZ ÖZÜ mâlikâne-i vakf-ı kadı Seydi divânî tımâr-ı Satılmış veled-i Mahmud.

Mehmed *Karahisari*, nim; Hacı *Karahisari*, nim; Ahmed veled-i Satılmış, caba; Mihmad birâder-i Ahmed, caba; Beğiş *Karahisari*, caba.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 5 nefer

688

Çift	1		42
Bennâk	3 nefer	fi 7	21
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			100
Gendüm		müd	60
Cev		müd	40
Bâd-ı hevâ			25

[s. 563] **Karye-i KANKIRI** mâlikâne-i divân-ı Pir Ahmed Bey der-dest İskender nökeri Pir Ahmed Bey.

Tura Hacı veled-i Ali, çift; Mahmud veled-i Hasan, çift; Murad, çift; Yusuf birâder-i Eynehan, nim; Bayram Hacı veled-i Dursun Hacı, ekinlü; Mustafa birâder-i Yusuf, caba; Ali Derviş, caba; Musa birâder-i Yusuf, mücerred; Bekir *Geleban*, mücerred; Yusuf birâder-i Murad, mücerred;

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 10 neferen minhâ mücerred 3 nefer			1077
Çift	3,5	fi 57	200
Bennâk	3 neferen minhâ	fi 18 nefer fi 12	42
Hassa			160
Gendüm		müddân	120
Cev		müd	40
Behre			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Bâd-ı hevâ			50
Resmü'l-ganem		125	

Karye-i FAZLUN divânî tımâr-ı Mustafa veled-i Karabaş mülazım-ı kal'a mâlikâne.

Seydi veled-i Emir Yakub, nim; Durmuş veled-i Mahmud, nim; Yunis *Akşehir*, nim; Yakub Sofu, nim.

Cem'ân 4 nefer			504
Çift	2	fi 42	84
Behre ma' hassa			400
Gendüm		4 müd	240
Cev		4 müd	160
Bâd-ı hevâ			20
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey			100

[s. 564] **Karye-i HORSANA** mâlikâne-i Hüseyin Çelebi veled-i Hacı İbrahim

divânî timâr-ı Alparslan veled-i Sevinç Bey.

Bayezid veled-i Hızır, çift; Pir Mihmad veled-i Bayezid, caba; Hacı Mehmed veled-i Tursun, caba; Mehmed Havik, caba.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 4 nefer				703
Çift	1			42
Bennâk	3 nefer	fi 7		21
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Behre				100
Gendüm		müd	60	
Cev		müd	40	
Bâd-ı hevâ				20
Resmü'l-ganem hass-ı Pir Ahmed Bey		20		

Karye-i HIZIR Nİ'ALİ mâlikâne divânî Pir Mehmed Bey'dir der-dest İsa veled-i Musa nökeri Pir Ahmed Bey.

Hacı Hızır Fakih veled-i Hüseyin, nim; İlyas birâder-i Hızır, nim; Bayram Bey *Karahisari*, nim; Musa veled-i Yunus, nim; Seydi Ali veled-i Sevinç Bey, nim; Veli veled-i Eylik, ekinlü; İshak *Karahisari*, caba.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 7 nefer				807
Çift	2,5	fi 57		142
Bennâk	neferân			30
Hassa				300
Gendüm		3 müd	180	
Cev		3 müd	120	
Behre				300
Gendüm		3 müd	180	
Cev		3 müd	120	

[s. 565]

Bâd-ı hevâ 35

Karye-i OLBARİT mâlikâne divânî Hızır Paşa'nın iki başdan.

Karaca Sinan *Kethüda*, nim; İdris veled-i İbrahim, nim; Ali veled-i Ömer, nim; Hacı Murad birâder-i Ali, nim; İbrahim *Akşehir*, nim; Menteşe *Cüllah*, nim; Mustafa veled-i Karaca Hoca, caba.

Cem'ân 7 nefer			518
Çift	3	fi 57	171
Bennâk	nefer		12
Behre			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120
Bâd-ı hevâ			35

Karye-i TOZANLU mâlikâne ve divânî mezkûr Hızır Paşa'nın iki baştan.

Abdülkadir veled-i Süleyman, nim; Abdülkadir birâder-i mezkûr nim; Pir Aziz birâder-i mezkûr, nim; Mezid veled-i Nebi, nim; Ayvaz veled-i Abdi, nim; Hacı İvas veled-i Bahşayış, nim.

Cem'ân 6 nefer			541
Çift	3	fi 57	171
Behre			340
Gendüm		3 müd	180
Cev		4 müd	160
Bâd-ı hevâ			30

Mezra'ı DEREÇÜK mâlikâne-i Hızır Paşa.

Mezra'ı KARA YAKUB mâlikâne-i Hızır Paşa.

Mezra'ı VENK mâlikâne ve divânî iki baştan Hızır Paşa'nın taşradan ekerler şehirden ve gayriden.

Behre			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120

Karye-i ARAB mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Ahi Kamil divânî tmâr-ı Şeyh Gazi.

İsmail veled-i Emir Bey, çift; Ali Bey *Karahisari*, nim; Ali veled-i Bayram Bey, nim; Beyiş veled-i Sendel, nim.

[s. 566] Yakub fakih *İmam*, nim; Hacı Ahmed *Karahisari*, nim; Ahmed *Karahisari*, nim; Hüseyin veled-i Sendel, mücerred;

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 3 neferen minhâ mücerred nefer			1908
Çift	4	fi 42	168
Hassa			1000

Gendüm	10 müd	600	
Cev	10 müd	400	
Behre			700
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	400	
Bâd-ı hevâ			40

Karye-i AKPINAR mâlikâne.

Zekeriya Fakih veled-i Murad, nim; Ahmed Sülemek Suvâri.

Çiftlik-i hassa-i suvâri, bir.

Cem'ân neferân			632
Çift	1		57
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Behre			50
Gendüm	10 kile	30	
Cev	10 kile	20	
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey	25		

Karye-i KAN BAŞI mâlikâne-i Hasan Fakih İmam divânî timâr-ı Şeyh Çoban Bey.

Hamid veled-i Hüseyin, nim; Bekir Fakih, nim; Emir *Sivas*, nim; Hüseyin *Bayburdi*, caba; Dur Ali veled-i Ramazan, caba; Süleyman Karaca, caba; Hasan Fakih *İmam*, iki çiftlik yer iki başdan *bî-hükm-i Çelebi Sultan*.

[s. 567]

Cem'ân 6 nefer			914
Çift	1,5	fî 42	63
Bennâk	3 nefer	fî 7	21
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Behre			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			30

Karye-i ARUGAZ ve TODOS mâlikânenin üç sehimi Sofu Bedreddin veled-i Hacı Şamil ve bir sehimi duhter-i Havalu Bey hatun-ı mezkûr Sofu Bedreddin divânî timâr-ı mezkûr Bedreddin.

Mihmad *Kethüda*, nim; Yakub, nim; Emir Bey, nim; Hüsam, nim.

Cem'ân 4 nefer			304
Çift	2	fi 42	84
Behre			200
Gendüm		müddân	120
Cev		müddân	80
Bâd-ı hevâ			20

Karye-i KIZILKÖY mâlikâne-i mevkûf divânî tumâr-ı Çoban Bey.

Hasan veled-i Nebi, nim; Yusuf veled-i Mihmad, nim; Eylik, nim; Eylik Koca, nim; Ali Bey birâder-i Yar Bey, nim; Yar Bey birâder-i Ali Bey, nim; Musa, nim; Hoca Ali, nim.

[s. 568] Mentşe, caba; Mustafa, caba; Emir Ali veled-i Şeyh Çoban, caba; Hamza veled-i Seydi Ali, caba; Ali *Kürkçü*, caba; Hamza, caba; Seydi, caba; Hamza, caba; Seydi veled-i Eylik, caba; Abdullah, caba; Eylik, caba; Eylence, caba; Nebi veled-i Hasan, mücerred; Bayram Bey veled-i Mihmad, mücerred; Çirak veled-i Musa, mücerred.

Mezra'a-i SALUR mâlikâne.

Cem'ân 23 neferen minhâ mücerred 3 nefer			1252
Çift	4	fi 42	168
Bennâk	12	fi 7	84
Behre			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Resmü'l-ganem hassa-i mezkûr Şeyh Çoban			500

Karye-i HASAN KUŞCU mâlikâne-i Şad Geldi veled-i Hüseyin divânî tumâr-ı Şad Geldi-i mezkûr veled-i Hüseyin nöker.

Yusuf veled-i Hüseyin, nim; Enbiya veled-i Emir Sinan, nim; Enbiya Fakih Bezürlü, caba; İsa veled-i Şeyh Sinan, caba; Mehmed veled-i Ömer, caba; Beşir, caba; Durak, caba; Asayış veled-i Halil, caba; Mehmed veled-i İsa Fakih, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 9 neferen minhâ mücerred nefer			729
Çift	1		42
Bennâk	6 nefer	fi 7	42
[s. 569]			
Hassa			300
Gendüm		3 müd	180

Cev	3 müd	120	
Behre			200
Gendüm	müddân	120	
Cev	müddân	80	
Bâd-1 hevâ			45
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey		100	

Karye-i EYNE KÖYÜ mâlikâne-i Hızır Paşa divânî tımâr-ı Hızır Paşa.

Yunus veled-i Hüseyin, nim; Habil veled-i Dünder, nim; Yaramış veled-i Yunus, nim; Yunus veled-i İshak, nim.

Cem'ân 4 nefer			234
Çift	2	fî 57	114
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	
Bâd-1 hevâ			20

Karye-i BORTLAZ mâlikâne-i Hızır Paşa divânî tımâr-ı Hızır Paşa.

Kaştuhan, nim; Avunduk, nim; Dursun, nim; Abdülbican, nim.

Cem'ân 4 nefer			234
Çift	2	fî 57	114
Behre			100
Gendüm	müd	60	
Cev	müd	40	
Bâd-1 hevâ			20

[s. 570] **Karye-i VENK** mâlikâne tâbi'i Tuzhisar divânî tımâr-ı Sivas.

Bargiri; Horsen; Akub; Melikpat; Abraham; Matos; Vartan; Zikat; Parsiğ; Esferader; Sakdisi;

Çiftlik mezkûr, bir.

Cem'ân 11 nefer			1500
Hassa			1060
Gendüm	15 müd	900	
Cev	4 müd	160	

Mezr'a-i ACI PINAR mâlikâne-i vakf-ı medrese-i sahib divânî tımâr-ı Uzamış veled-i Aksakal taşradan ekerler.

Behre			400
-------	--	--	-----

Gendüm	4 müd	240
Cev	4 müd	160

Karye-i DİVETSE mâlikâne-i vakf-ı medrese-i sahib divânî tımâr-ı Bozdoğan.

Minhat veled-i Mihader, çift; Andıranes veled-i Oyabaron, çift; Viranşah Bedir Aravenk, çift; Yastaküs veled-i Ohanis, çift; Teros veled-i Akub, çift; Vartanit veled-i Kirekös, çift; Köstositos *Karahisari*, çift; Hunik veled-i Beram, çift; Kirekös veled-i Agogas, çift; Uslu Bey veled-i Avnik, çift; Estafanos *Erzincani*, çift; Sevin veled-i Keşiş, çift.

[s. 571] Danyel veled-i Kirabed, çift; Akub veled-i Kamenebet, çift; Mardiros veled-i Yena, çift; Arvanşah veled-i David, çift; Agogal veled-i Keşiş, çift; Meharer veled-i Bedros, çift; Dekan *Erzincani*, çift; Sanuyel birâder-i Hanyel, çift; Hayik veled-i Akut, çift; Serkes Keşiş, çift; Semaven Keşiş, çift; Serkes Keşiş, çift; Serkes veled-i Samabaron, nim; Avanes Köstosetor, nim; Ohanis veled-i Odik, nim; Emin Bey *Erzincani*, nim; Emir Şah *Erzincani*, nim; Yavis veled-i Kesik, nim; Oyan *Akşehir*, nim; Mirabelet veled-i Akut, nim; Miryaron veled-i Ohanis, nim; Kirakis Ohanis, nim; Mardiros veled-i Keşiş veled-i Yan, nim; Estefanos birâder-i Mardiros, nim; Eshur Yaron veled-i Ohanis, nim; Köstesane birâder-i Miharer, nim; Osnavik *Akşehri*, nim; Kiraz *Karahisari*, caba; Aradik veled-i Varyanşah, caba; Emin Bey veled-i Varyanşah, caba; Matus Geleban, caba; Serkes birâder-i Varbelet, caba; Kirakis birâder-i Serkes, caba; Samerik veled-i Emin Bey, caba; Dirador *Erzincani*, caba; Kutluşah birâder-i Asavik, caba; Yavis *Erzincani*, caba; Seryakis *Erzincani*, caba; Avanes birâder-i Esteyanos, caba; Ohanis birâder-i Avanes, caba; Kırdas veled-i Seven, caba; Yavik birâder-i Dayik, caba; Dador veled-i Mirabet, caba; Esferador *Akşehir*, caba; Torbaron *Erzincani*, caba; Eşhat *Kemah*, caba; Miharer birâder-i Esferader, caba; Ağaris *Akşehir*, caba; Mıgırdıc birâder-i Kirkör, caba; Hagomin veled-i *Erzincani*, caba; Şamehar veled-i Şemak, caba; Kirakor *Kemahi*, ekinlü; Servan veled-i *Akşehir*, ekinlü; Asil Bey birâder-i Uslu Bey, ekinlü; Teros *Keşiş*, ekinlü; Toman veled-i Avserat, ekinlü; *Keşiş* Varyan, ekinlü; Dador veled-i Haçaris, ekinlü; Yarsos veled-i Bedros, ekinlü; Miharis *Akşehir*, ekinlü.

[s. 572] Semaven veled-i Sevil Akut, ekinlü; Esferador *Erzincani*, ekinlü; Kirkör veled-i Erkör, ekinlü; Ürbüt peder-i Kirkör, ekinlü; Semak *Akşehir*, ekinlü; Edirvar veled-i Miharer, mücerred; Arslan birâder-i Ediryan, mücerred; Yarker veled-i Serkes, mücerred; Emin Bey veled-i Köstesedon, mücerred; Yavdor veled-i Emir Bey, mücerred; Esferador birâder-i Dador, mücerred; Miharer veled-i Serverli, mücerred; Bekir birâder-i Kutluşah, mücerred; Davik veled-i Sertakis, mücerred; Serkes veled-i Oyan, mücerred; Vayan dâmâd-ı Akub, mücerred; Serkes veled-i Ohan, mücerred; Baronvard veled-i Ağagir, mücerred; Kirekös veled-i Miharer, mücerred; Mankadir veled-i Keşiş, mücerred; Yadrın birâder-i Mardir, mücerred; Yegimir veled-i Mirbaron, mücerred; Arakin veled-i Estefanos, mücerred; Yarkiri birâder-i Arakil, mücerred; Yavik veled-i Keşiş, mücerred; Kuzulu veled-i Oryan, mücerred; Arakil birâder-i Evsati Bey, mücerred; Vartaris birâder-i Ağarir, mücerred.

Çitlik hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 100 neferen minhâ mücerred 23 neferen			9000
Çift	31,5	fî 42	1330
Bennâk	38 neferen minhâ 14	fî 13 24 nefer fî 30	350
Hassa			1000
Gendüm		10 müd	600
Cev		10 müd	400
Behre			5800
Gendüm		7 müd	4200
Cev		4 müd	1600
Bâd-ı hevâ			500
Resmü'l-ganem hassa-i Pir Ahmed Bey			50
Zimmî	100 nefer	fî 25	2500

[s. 573] **Karye-i YENİCE İŞHANBATLU** mâlikâne-i Ahi Ali veled-i Ahi Carullah divânî tımâr-ı Ahi Ali mezkûr.

Emir veled-i Vartabelet, çift; Nikalos veled-i Akut, çift; Mu Şeyh Bedir Kirtamir, çift; Yavis veled-i Tanrıvermiş, çift; Yarv... Bedir Murad, çift; Miçadir, çift; Düyek veled-i Tanrıvermiş, çift; Düyek veled-i Vartabelet çift; Yanik veled-i Çoban, çift; Ohanis *Kethüda*, çift; Arakil ... , nim; Kirekös veled-i Seran, nim; Kirekös veled-i Oya Baron, nim; Kirkör veled-i Oya Baron, nim; Dador veled-i Mehیار, nim; Kutlu Şah *Akşehir*, ekinlü; Seleb veled-i Emir Melik, ekinlü; Kemsuk Azar, ekinlü; Bedos veled-i Yan, ekinlü; Kirkör *Kemahi*, ekinlü; Mayanüş veled-i Emir, caba; Sehak veled-i Tekaris, caba; Kirtemur veled-i Mu Şeyh, caba; Diradik *Akşehir*, caba; Merat veled-i Yaros Daril, caba; Evanis *Kemah*, caba; Seryaron veled-i Kirkör, caba; Derdor, caba; Seraben veled-i Maron, caba; Bodrevik veled-i Kirekös, caba; Ohanis *Kemah*, caba; Emir Bey veled-i Madral, caba; Vartaris veled-i Maton, caba; Arakin veled-i Yaris, caba; Mirabelet veled-i Ohanis, caba; Matos *Kemah*, caba; Atif *Kemah*, caba; Yakın veled-i Yaris, mücerred; Keşiş Küş, mücerred; Kürtük Kistük, mücerred; Tanrıvermiş veled-i Beros, mücerred; Varsük veled-i Düyek, mücerred; İskender veled-i Yanik, mücerred.

Çiftlik-i hassa, nim.

Cem'ân 43 neferen minhâ mücerred 6 nefer			4100
Çift	12,5	fî 42	525
Bennâk	22 neferen minhâ 5 nefer	fî 12 17 nefer fî 7	185

[s. 574]

Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			2600
Gendüm		30 müd	1800
Cev		20 müd	800
Bâd-ı hevâ			215
Cizye	43 nefer	fî 25	1075

Karye-i YENİCE ÇEPNİ mâlikâne-i Pir Ahmed Bey divânî tımâr Hoca Ağa veled-i Dur Ali.

Avral veled-i Dador, nim; Aves *Cüllah*, nim; Esferador, nim; Tatob veled-i Evanis, nim; Serkes *Akşehir*, nim; Murad, nim; Akub *Karahisari*, nim; Toror birâder-i Akud, nim; Ohan *Akşehir*, nim; Teros veled-i Diravik, nim; Esteyanos *Akşehir*, nim; Arayik *Karahisari*, nim; Hatum, nim; Dikayir *Cüllah*, Ekinlü; Emin birâder-i Yakub, Ekinlü; Miharor veled-i Avnik Yaron, ekinlü; Mıgırdıç *Karahisari*, ekinlü; Akud *Akşehir*, ekinlü; Yaris *Kemahi*, ekinlü; Miharer *Karahisari*, ekinlü; Murad *Karahisari*, ekinlü; Yakis birâder-i Keşiş *Cüllah*, caba; Asyadon veled-i Serkes, caba; Araküd birâder-i Avadan, caba; Matos *Karahisari*, caba; Kirkör Keşiş, caba; Husatih veled-i Avadan, mücerred; Kirkör *Geleban*, mücerred; Ayvani veled-i Esteyanos, mücerred; Behar veled-i Esteyanos, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir öküz.

Cem'ân 30 neferen minhâ mücerred 4 nefer	3507
Çift 6,5 fî 42	280
Bennâk 13 neferen minhâ 8 nefer fî 13 5 nefer fî 7	1000
Hassa	760
Gendüm 8 müd	480
Cev 7 müd	280
Behre	1500
Gendüm 15 müd	900
Cev 15 müd	600
[s. 575]	
Bâd-ı hevâ	140
Cizye 30 nefer fî 25 750	

Karye-i KOÇ HİSAR mâlikânenin nısfı vakf-ı hangâh-ı Melik Acem ve nısfı-ı evlâd-ı İlbizim divânî tımar-ı Bayat Ağa.

Sükran veled-i Dador, nim; Serkes veled-i Arib, nim; Asar Herad, nim; Bedros veled-i Emir, çift; Mıgırdıç veled-i Avanes, çift; Ebranos veled-i Mardan, çift; Mayas veled-i Emin Bey, nim; Şatom veled-i Karabor, nim; Semaven birâder-i Mehtom, nim; Avdik, çift; Şamir, nim; Oyabaron *Karahisari*, nim; Alagöz, nim; Kirekös Kuser, nim; Kutlubey, nim; Miryaron veled-i Bedkiran, nim; Küçük Emir Bey, nim; Miryaron *Akşehir*, nim; Asar *Erzincani*, nim; Semaven Küçük, nim; Semaven Keşiş, nim; Avanes, nim; Toros veled-i Hüda, çift; Ayvati veled-i *Çoban*, çift; Sarkir Kumir, ekinlü; Ağa veled-i Bodis, ekinlü; Kirkör Divan, ekinlü; Emir peder-i Bedros, caba; Ağarar veled-i Mıgırdıç, caba; Dador birâder-i Ağarar, caba; Meyanos veled-i Odik, caba; Kirabet veled-i Semahar, caba; Yeros Geleban, caba; Yeros *Kemah*, caba; Kirekös *Kemah*, caba; Esterador, caba; Şamid Şah Geleban, caba; Devayik Obayaron, caba; Korik, caba; Kedun *Akşehir*, caba; Esteyanos *Kemah*, caba; Teros, caba; Emirnik peder-i Küçük, caba; Heru *Karahisari*, caba; Dador birâder-i Harid, caba; Hamar

Mehaven, caba; Daldor veled-i Semaven Keşiş, caba; Ahil veled-i Avanes, caba;

[s. 576] Odik *Kemah*, caba; Sevkes *Kemah*, caba; Dador veled-i Seran, mücerred; Kirabelet veled-i Kirekös, mücerred; Mevkavan veled-i Pir Yaron, mücerred; Tanrıvermiş Geleban, mücerred; Muaslan birâder-i Esteyanos, mücerred; Ağa veled-i Kirkos, mücerred; Avanes veled-i Emyaku, mücerred; Eskedon Akşehir, mücerred; Samir dâmâd-ı Eskedon, mücerred; Hera veled-i Serkes, mücerred; Abrahan veled-i Eyvali, mücerred; Semaven veled-i Eyvan, mücerred.

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 62 neferen minhâ mücerred 12 neferen gayr-ez harâc	7015
Çift 15,5 fî 42	660
Bennâk 26 neferen minhâ 3 nefer fî 13 23 neferen fî 7	200
Hassa	1500
Gendüm 15 müd	900
Cev 15 müd	600
Behre	4600
Gendüm 50 müd	3000
Cev 40 müd	1600
Bâd-ı hevâ	155
Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey 50	
Zimmî 62 nefer fî 25	1550

Karye-i KAMİS, mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim divânî tımar-ı Sadullah veled-i Süleyman ve Şeyh Hasan veled-i Şeyh Ahmed.

Avanes veled-i Emir Serkes, çift; Serkes veled-i Vasil, çift; Avnikyaron veled-i Körni, çift; Meharder veled-i Keşiş, çift; Esteyanos veled-i Tursun, çift; Agnados veled-i Keşiş, çift Çuyik veled-i Eyvan, çift; Küçük veled-i Mardiros, çift; Emir Melik veled-i Avanes, çift; Kirekös veled-i Emin Avnik, çift; Keşiş veled-i Semaven, çift; Kirabelet veled-i Mirabelet; Vared Arsal, çift; Keşiş veled-i Derar, çift; Kirabed veled-i Eyvan, çift; Semaven veled-i Keşiş, çift; Miryaron *Erzincani*, çift; Takirbeg veled-i Kirakir, nim; Esferador veled-i Oven, nim; Bardros veled-i Beros, nim;

[s. 577] Emir Arslan veled-i Kirkos, nim; Bedros veled-i Kirkör, nim; Oster veled-i Beros, nim; Behar *Erzincani*, nim; Kirekös *Erzincani*, nim; Kirabet *Erzincani*, nim; Kördik veled-i Durik, nim; Seroyik veled-i Esteyonos, nim; Dadir *Akşehir*, nim; Kirekörös Keşiş *Karahisar*, ekinlü; Haçük veled-i Mados, ekinlü; Kirkör *Karahisarî*, ekinlü; Kafsir Seban, ekinlü; Baronvart veled-i Avanis, ekinlü; Kirados veled-i Avanas, ekinlü; Bedos birâder-i Esteyanos, ekinlü; Kerümiddin, ekinlü; Ohanis veled-i *Erzincani*, ekinlü; Kirabet veled-i Ohanis, ekinlü; Mıgırdıç *Erzincani*, ekinlü; Hacı veled-i Avanes, ekinlü; Şadük veled-i Kirkör, ekinlü; Yolageldi veled-i Eyden, ekinlü; Dirdor *Akşehir*, ekinlü; Esteyanos Hadred, ekinlü; Dado Kuse, ekinlü; Vemarrar *Akşehir*, ekinlü; Kutluşah *Akşehir*, ekinlü; Serkes Kuse, ekinlü; Aves *Akşehir*, ekinlü; Bedros *Akşehir*, ekinlü; Ornis birâder-i Avanes, caba; Sehak birâder-i Avanes, caba; Miraşah Peder-i Serkes, caba; Hasanrenik birâder-i Ohabaron, caba; Evanis birâder-i

Hasanrenik, caba; Altunşah veled-i Miharer, caba; Sertak veled-i Miharer, caba; Atub veled-i Miharer, caba; Akub veled-i Esteyanos, caba; Arabed veled-i Huyek, caba; Evanis veled-i Duhên, caba; Hutasa Mehaç veled-i Emir Melik, caba; Esteyanos birâder-i Kiranos, caba; Hehar veled-i Emin Benk, caba; Gökçe veled-i Bedos, caba; Duyek veled-i Bedros, caba; Kirakör veled-i Kiranos, caba; Madoris birâder-i Kirabet, caba; Seron veled-i Davud, caba; Haçük veled-i Vartuk, caba; Torik, caba; Osen veled-i Gülegeledi, caba; Çüyek, caba; Emir Melik, caba; Emir Bey, caba; Mihtar veled-i Esteyanos, caba; Serhanis *Geleban*, caba; Baronvart birâder-i Enos, caba; Mıgırđıç *Akşehir*, caba;

[s. 578] Ohanis *Akşehir*, caba; Kirkör veled-i Dürkan, caba; Kesrano Avce, caba; Dirador veled-i Serkes, mücerred; Ayvan birâder-i Kiranos, mücerred; Serkes veled-i Mirarşah, mücerred; Oketer birâder-i Baronvart, mücerred; Turşah veled-i Esteyanos, mücerred; Dador veled-i Torik, mücerred; Kirakör veled-i Agaros, mücerred; Yusek birâder-i Mardros, mücerred; Kirkör veled-i Bedos, mücerred; Kirekös veled-i Emir Melik, mücerred; Semaven veled-i Emir Arslan, mücerred; Dador veled-i Kirekös, mücerred; Bogos Serik Kirabet, mücerred; Kirkör veled-i Ohanis mücerred; Dador birâder-i Osek, mücerred; Dador veled-i Kemar, mücerred; İskender veled-i Hasbir, mücerred; Erid veled-i Hasbir, mücerred; Kirabet birâder-i mezkûr, mücerred; Kirabet veled-i Ayvan, mücerred; Osek veled-i Çüyek, mücerred; Ohanis veled-i Dirdor, mücerred; İlşah veled-i Bedros, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 105 neferen minhâ mücerred 23 neferen gayr-ez harâç ma'a ganem 7943

Çift	23	fî 42		966
Bennâk	54 neferen minhâ	22 nefer fî	13 32 nefer fî 7	510
Hassa				1000
Gendüm		10 müd	600	
Cev		10 müd	400	
Behre				5200
Gendüm		60 müd	3600	
Cev		40 müd	1600	
Bâd-ı hevâ				262
Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey			200	
Zimmî	105 nefer	fî 25		2625

Karye-i KANİM, mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Abdurrahman divânî tumâr Mehmed veled-i Todurgan.

Kirkör *Erzincani*, çift; Bedos veled-i Mardros, çift; Kirkör veled-i Eshur Mador, çift; Semaven Deraz, çift;

[s. 579] Doryik veled-i Varteris, çift; Avanes çift; Kirekös veled-i Mirbaron, çift; Ayvat veled-i Taruk, çift; Emir Arslan veled-i Matum, çift; Yayük, nim; Kirkör veled-i Badran, nim; Miharer veled-i Semaven, nim; Dador veled-i Keşiş, nim; Kirkör veled-i Estaruk, çift; Yatükkor veled-i Ohanis, çift; Haguter veled-i Emir Melik, çift; Kiraberet *Erzincani*, nim; Avanes *Akşehir*, ekinlü; Ayvat *Akşehir*, ekinlü; Kamşah

Akşehir, ekinlü; *Mıgırdıc Kemah*, ekinlü; *Düyer Kemah*, ekinlü; Baronvart, caba; Seven veled-i Bedos, caba; Semavet veled-i Bedos, caba; Esferador veled-i Semaven, caba; Serkes dâmâd-ı Avanes, caba; Kirekös veled-i Avanes, caba; Dador veled-i Avanes, caba; Mirarşah *Akşehir*, caba; Ohanis birâder-i Mehşah, caba; Esteyanos birâder-i Doyir, caba; *Mıgırdıc* veled-i Estarük ferruh, caba; Serkes birâder-i Hagoni, caba; Emir Melik Peder-i Hagoni, caba; Karabaşan, caba; Esferador *Erzincani*, caba; Ömer *Erzincani*, caba; Emir Arif *Erzincani*, caba; Ohanis *Erzincani*, caba; Mardros *Erzincani*, caba; Serven birâder-i Bedos, mücerred; Kistesetor veled-i Semavet, mücerred; Kiston veled-i Serkes, mücerred; Emir veled-i Serkes, mücerred; Emir Ariz birâder-i Kirekös, mücerred; Kirabet birâder-i Emir Ariz, mücerred; Estefanos birâder-i Mirarşah, mücerred; Küçük veled-i Eyvan, mücerred; Markerik veled-i Mihşah, mücerred; Bogos veled-i Mihşah, mücerred; Esferador veled-i *Mıgırdıc*, mücerred; Vartakin birâder-i *Mıgırdıc*, mücerred; Ohanis birâder-i Vartakin, mücerred; Musen birâder-i Yanok, mücerred; Mihader birâder-i Yanok, mücerred; Esferador birâder-i Batos, mücerred; Esferador veled-i Karaşah mücerred; Kafer veled-i Kirabet, mücerred; Avanes birâder-i Yardos, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir.

[s. 580]

Cem'ân 61 neferen minhâ mücerred 19 neferen gayr-ez harâç ve ganem 5274

Çift	14,5	fi 42		616
Bennâk	25 neferen minhâ	5 nefer fi 13	20 neferen fi 7	205
Hassa				500
Gendüm		5 müd	300	
Cev		5 müd	200	
Behre				3800
Gendüm		40 müd	2400	
Cev		35 müd	1400	
Bâd-ı hevâ				153
Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey			100	
Cizye	61 nefer	fi 25		1525

Karye-i PİREPÜRT, mâlikâne-i evlâd-ı İlbizim divânî tımar Hacı Ahmed veled-i Hacı Paşabey ve Yusuf birâder-i mezkûr ve Şeyh İbrahim birâder-i mezkûr.

Avet veled-i Ortar, çift; Yadrân veled-i Avanes, çift; Kayır veled-i Avanes, çift; Vartük veled-i Yerumşah, çift; Ohanis veled-i Emir Serkes, çift; Seron veled-i Yarumşah, çift; Yardvaret veled-i Emir Arslan, çift; Esferador veled-i Akub, çift; Emir veled-i Emir Arslan, nim; Bedran veled-i Hüre, nim; Esteyanor Şah veled-i Obakir, nim; Emir veled-i Emir Arslan, nim; Avanes Yaderkit, caba; Avranes Bedir Kabar, caba; Emir Devar veled-i Vartük, caba; Yarutevarit veled-i Bedros, caba; Akut veled-i Ohanis, caba; Samuved veled-i Bedrad, caba; Melikşah birâder-i Serok, caba; Arslan *Erzincani*, caba; Emir Devar birâder-i Yardavarit, caba; Vartük Eshurşah, caba; Yanos veled-i Emir Arslan, caba; Kirkör Damir Esferador, caba; Yadon veled-i Geleban, caba; Miraton *Erzincani*, caba; Orik *Erzincani*, caba; Vartan *Erzincani*, caba;

[s. 581] Deranod *Erzincani*, caba; *Mıgırdıc*, *Karahisari*, caba; Vasil veled-i Bedros, caba; Ağarar veled-i Emir Arslan, mücerred; Emin Bey birâder-i Emir,

mücerred; Vasil veled-i Bedros, mücerred; Samik birâder-i Emir Devar, mücerred; Bedros veled-i Yagos, çift.

Çiftlik-i hassa, nim.

Cem'ân 31 neferen minhâ mücerred 4 nefer			5675
Çift	11	fî 42	462
Bennâk	19 neferen	fî 7	133
Hassa			500
Gendüm		5 müd	300
Cev		5 müd	200
Behre			2500
Gendüm		25 müd	1500
Cev		25 müd	1000
Bâd-ı hevâ			180
Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey		100	
Zimmî	36 nefer	fî 25	900

Karye-i ..., mâlikâne-i vakf-ı Darülşifa divânî tımar Arslan Bey Yar Ali birâder-i mezkûr.

Esteyanos veled-i Evaned, çift; Nikatos Mirabed *Keşiş*, çift; *Keşiş* Bedos, çift; Ohanis Sinan, çift; Ohanis Diğer, çift; Torbadon *Erzincani*, nim; Kirekös veled-i Teros, nim; Sehak veled-i Ohanis, nim; Tamenik veled-i Agub, nim; Kirekös Herad, nim; Bedros birâder-i Mardros, nim; Torbaron veled-i Bedos, nim; Bozçu, nim; Esteyanos, nim; Semavet Mezid Avanes, nim; Semavet veled-i Bedos, nim; Kirkör veled-i Esferader, nim; Bedros veled-i Avdik, nim; Baronvart birâder-i mezkûr, nim; Yekakis *Erzincani*, nim;

[s. 582] A... veled-i Asil, nim; Şamamelik *Erzincani*, nim; Estefanos *Erzincani*, nim; Akut *Kemah*, nim; Kara *Kemah*, nim; Kirkör veled-i ..., nim; Esferador birâder-i Kikor, nim; Emirdik veled-i Seryar, Ekinlü; Serkes Karmani ..., caba; Şamamelik *Kemah*, caba; Demir Demade, caba; Kamak veled-i Seyran, caba; Kirador *Kemah*, caba; Akut veled-i Esteyanos, caba; Seytek, caba; Arslan birâder-i Sehak, caba; Estefanos veled-i Yekenos, caba; Esferador Musak, caba; *Keşiş* Yorsen, caba; Semavet birâder-i Ohanis, caba; Serkes veled-i mezkûr, caba; Babaton *Erzincani*, caba; *Keşiş* Kirkör, caba; Teros Hevan, caba; Esteyadod *Erzincani*, caba; Sıdkı *Kemah*, caba; Akut veled-i Esteyanos, caba; Yardros *Kemah*, caba; Emir *Hallaç* caba; Ohanis Eryan, caba; Kirkör veled-i Ohanis, caba; Yanık birâder-i Esferador, caba; Ekyikatub *Cülla*, caba; Esteyanos *Akşehir*, caba; *Keşiş* veled-i Toryaron, mücerred; Miharer veled-i Sak, mücerred; Terkaki veled-i Kirakös, mücerred; Kirebid veled-i *Keşiş*, mücerred; Dündekan birâder-i Kirabed, mücerred; Avanes veled-i Semaven, mücerred; Kirekös veled-i Sedakis, mücerred; Serkes birâder-i Kirekös, mücerred; Kirekös veled-i Ohanis, mücerred; Mardros birâder-i Serkes, mücerred; Ohanis veled-i *Keşiş*, mücerred; Murad veled-i Şamamelik, mücerred; Semaven birâder-i Akub, mücerred; Merut *Akşehir*, mücerred; Esferador Kara, mücerred; *Keşiş* Ağarar *Erzincani*, mücerred; Mardros Kirekös, mücerred.

Çiftlik-i hassa, bir öküz.

Cem'ân 71 neferen minhâ mücerred 17 neferen			5065
Çift	16	fî 42	651
Bennâk	27 neferen		196
[s. 583]			
Hassa			740
Gendüm		9 müd	420
Cev		8 müd	320
Behre			3000
Gendüm		30 müd	1800
Cev		30 müd	1200
Bâd-ı hevâ			178
Asiyab	7 kıt'a	7 nefer	350
Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey		120	
Zimmî	71 neferen	fî 25	1775

Karye-i ŞEYH MERZUBAN, mâlikâne-i divânî ...fakı veled-i Şeyh Abdülkerim ve Şeyh Ahmed veled-i Şeyh Abdülbaki iki başdan mezkûrları ... Yarşah ...

Bahşayış Fakih birâder-i Şeyh Ahmed, çift; Şeyh İbrahim birâder-i mezkûr, çift; Seydi Ali veled-i Hızır, çift; İshak veled-i Tursun, nim; Hüseyin Fakih veled-i Davud Fakih, nim; Ardıç Fakih veled-i Şeyh Eyne, nim; Kuhik birâder-i Ardıç Fakih, nim; Yusuf *Akşehir*; İsa Fakih veled-i İshak, caba; Bahşayış ..., caba; Amar veled-i Bahşayış, caba; Yaramış Geleban, caba.

Cem'ân 12 neferen			1428
Çift	5	fî 51	280
Bennâk	4 neferen	fî ...	48
Behre			1000
Gendüm		10 müd	600
Cev		10 müd	400
Bâd-ı hevâ			...
Resmü'l-ganem hâss-ı mezkûran		100	

[s. 584] **Karye-i KAHKİK**, mâlikâne-i evlâd-ı Ahmed Bey divânî tımar Duman Ağa ve Cemî veled-i mezkûr.

Minhal veled-i Babavasil, nim; Minhal birâder-i Vasil Kuker, nim; Vasil Kumi birâder-i Minhal, nim; Vasil veled-i Çeker ..., nim; Dodir veled-i Eykik, nim; Arslan veled-i Elvan, nim; Fera veled-i Kürt, nim; Babakayıl birâder-i Minhal, nim; Emir Bey, nim; Gögi veled-i Küçük, nim; İstadirni veled-i Küçük, nim; Yorgi birâder-i mezkûr, nim; Kirtoroze, nim; Minhal veled-i Pira, nim; ... veled-i Babavasil, nim; Arşah *Kemah*, ekinlü; Patediç, ekinlü; Yusuf, ekinlü; Kirtamir Avdor, ekinlü; Armağan, ekinlü; ... veled-i Minhal, caba; Murad veled-i mezkûr, caba; Bersekavi birâder-i mezkûr, caba; Kunci Geleban, caba; Avanes *Kemah*, caba; Miramiş *Erzincani*, caba; Murad *Kemah*,

caba; Minhal *Kemah*, caba; Ekin birâder-i mezkûr, caba; Minka Dered veled-i Bekir Paşa, caba; Esteyanos veled-i Vasil, mücerred; ... birâder-i ..., mücerred; Minhal veled-i Arşah, mücerred; Satılmış veled-i Avanes, mücerred; Pir Behir veled-i Tatarka Bey, mücerred; ... veled-i ..., mücerred; Kirtorozer, mücerred; Bali veled-i Kurtemur, mücerred; Her... veled-i Sudor, mücerred; ... *Erzincani*, mücerred; Vasil *Erzincani*, mücerred; ... veled-i Keşiş ..., mücerred.

Cem'ân 41 neferen minhâ 11 neferen			2080
Çift	7	fi 42	315
Bennâk	15 neferen minhâ 5 neferen	fi 18 10 nefer fi 7	135
Hassa			1500
Gendüm		15 müd 900	
Cev		15 müd 600	
Bâd-ı hevâ			135
Zimmî	41 nefer	fi 25	1025

[s. 585] **Karye-i KARA BOSTAN**, mâlikâne evlâd-ı Süleyman divânî tumar Ahmed Ağa.

Mehmed veled-i Artadil, nim; Torgan veled-i mezkûr, nim; Bayezid veled-i Dad, nim; Yusuf Fakih veled-i Hacı Ayyat Fahil, nim; Kasik, nim;.... veled-i, nim; Şagir *Hayyat*; Vasid Dad, caba.

Cem'ân 8 neferen			680
Çift	3	fi 42	126
Bennâk	neferen fi 7		24
Hassa			500
Gendüm		5 müd 300	
Cev		5 müd 200	
Bâd-ı hevâ			30

Karye-i AĞIKI, mâlikâne-i Pir Ahmed Bey divânî tumar Hacı Ali birâder-i Hoca Ağa.

Hamza veled-i Hesed, nim; Kutluşah veled-i Musa, nim; Sali birâder-i o, nim; Mahmud veled-i İbrahim, nim; Hoca *İmam*, caba; Ali birâder-i Hamza, mücerred;

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 6 neferen minhâ mücerred nefer			1176
Çift	2	fi 42	84
Bennâk	nefer 12		...
Hassa			760
Gendüm		8 müd 480	
Cev		7 müd 280	
Behre			300
Gendüm		3 müd 180	

Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			20

Karye-i ALT ÇOBAN, mâlikâne-i divânî 2 başdan tımar Sured Ağa Haves.

Hasan Fakih *İmam*, nim;dâmâd-ı Hasan Fakih, nim; Mihmar, nim; Kadı Sofu, nim; Mustafa, nim; Emir Bey veled-i Hasan Fakih, caba; Kutlu birâder-i Seran, caba; Seydi Ahmed birâder-i Sevan, caba.

[s. 586]

Cem'ân 8 neferen			878
Çift	2,2	fî 57	142
Bennâk	3 nefer	fi 12	36
Behre			400
Gendüm		4 müd	240
Cev		4 müd	160
Resmü'l-ganem hâss-ı mezûr Mezd Ağa			300

Mezra'a-i KÜPÇÜK, mâlikâne-i evlâd-ı divan-i tımar Süleyman taşradan ekerlermiş

Behre			300
Gendüm		3 müd	180
Cev		3 müd	120

Karye-i VARTARİS, mâlikâne-i evlâd-ı Hacı İbrahim divânî tımar Ahmed veled-i Çelik ve Eşyar Fakih veled-i mezkûr Bedik

Çelebi; Hacı ...; Hacı Zekeriya; Hüseyin veled-i Ömer; Seydi Ali birâder-i Sali; Seramir; Havtan, mücerred.

Cem'ân 6 nefer ...

Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey	150
------------------------------------	-----

Karye-i KARİH ..., mâlikâne-i evlâd-ı Hacı İbrahim divânî tımar Ahmed veled-i Çelebi ve Şir Fakih veled-i mezkûr bunda dahi

Ali Fakih veled-i ...; Hamza veled-i Celil; Musa veled-i İsa.

Cem'ân 3 nefer

Resmü'l-ganem hâss-ı Pir Ahmed Bey	100
------------------------------------	-----

[s. 587] **Mezra'a-ı Salduş** mâlikâne-i nızf-ı verese-i tımar ve nızf-ı verese-i Simsar ve Yusuf ve verese-i Hüseyin kedhüda divânî tımar Abdulrezzak Çelebi taşradan ekerlermiş.

Behre			1000
Gendüm	10 müd	600	
Cev	10 müd	400	

Mezra'a-ı Epir mâlikâne-i Mekdir

Karye-i KARACAHİSAR, mâlikâne-i Emir Ahmet Bey veled-i Mahmud Çelebi divânî tımar Pir Ali.

Hüseyin veled-i, nim; İshak Fakih nim; İsrail Fakih, nim; Hüseyin Herad, nim; Halil ... , nim; Hasan, caba; İshak Sofu, caba; İbrahim veled-i İshak, caba; Yar Ali birâder-i Pir Ali, caba; Hüseyin birâder-i Pir Ali, caba.

Çiftlik-i hassa, nim.

Cem'ân 10 nefer			1175
Çift	2,5	fi 36	90
Bennâk	5 nefer	fi 7	35
Hassa			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Behre			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	
Bâd-ı hevâ			50

Karye-i AKVİRAN, mâlikâne-i Emir Ahmed Çelebi veled-i Mahmud Çelebi divânî Seydi Ahmed.

Bayezid *Akşehir*, caba; Musa veled-i Manisa, caba.

Çiftlik-i hâssa-i mezkûr Seyyid Ahmed.

[s. 588]

Cem'ân neferen			324
Bennâk neferen			24
Hassa			300
Gendüm	3 müd	180	
Cev	3 müd	120	
Bâd-ı hevâ			10

Karye-i HAKUKİR, mâlikâne-i İbrahim veled-i ... divânî tımar Emir Fakih.

İbrahim veled-i ..., nim; Kaya veled-i Hacı Aves, nim; İsmail ekinlü; Haliş birâder-i İbrahim, caba.

Çiftlik-i hassa, nim.

Cem'ân 4 nefer				599
Çift	1			42
Bennâk	neferen			24
Hassa				421
Gendüm		4 müd	240	
Cev		4 müd	160	
Behre				100
Gendüm		müd	60	
Cev		müd	40	
Bâd-ı hevâ				12

Karye-i KAVAK, mâlikâne-i vakf-ı medrese-i Sahib divânî tumar ... veled-i Aves.

Hasan veled-i Hacı Aves, caba; Ağsub veled-i ..., caba.

Çiftlik-i hass-ı süvâri, bir.

Cem'ân neferen				534
Bennâk	neferen	fi 22		24
Hassa ma' behre				800
Gendüm		10 müd	600	
Cev		5 müd	200	
Bâd-ı hevâ				10

[s. 589] **Karye-i EYDİCE**, mâlikâne-i Ahmed Fakih veled-i Ahir Kuş divânî tumar Hamza veled-i Ali Kavas.

Hüseyin Fakih veled-i To.... Bey, nim; Şaliş veled-i Hasan, nim; Agir ... veled-i ..., caba;

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 3 nefer				757
Çift	1			42
Behre ma' hasıl				430
Gendüm		5 müd	30	
Cev		5 müd	400	
Bâd-ı hevâ				25

Karye-i TAKİZUD, mâlikâne-i vakf-ı medrese-i Sahib divânî tımar Seydi Ahmed veled-i Abdül.

Hüseyin Dusek Sudi;

Çiftlik-i hassa-ı süvâri, bir.

Cem'ân nefer			500
Behre ma' hasıl			500
Gendüm	5 müd	300	
Cev	5 müd	200	

Karye-i TAŞLIK, ..., mâlikâne-i mevkuf divânî tımar Mehmed veled-i Ali.

Çiftlik-i hassa-i mezkûr, nim.

Hassa ma' behre			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	

Karye-i YAHUD, mâlikâne-i mevkuf divânî tımar Emir Hacı veled-i Seydi.

Seydi veled-i Toğan, nim; Yunis veled-i mezkûr, nim;

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân neferen			302
Çift	1		42
Behre ma' hasıl			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	

[s. 590] **Karye-i YEPAK**, mâlikâne-i İsa Fakih divânî tımar Abdül veled-i Hasan Bey.

Ali birâder-i Hasan, çift.

Cem'ân nefer			300
Çift	1		42
Hassa ma' behre			260
Gendüm	3 müd	180	
Cev	müddân	80	

Karye-i KEMİR, mâlikâne-i vakf-ı Darülşifa der Sivas divânî tımar Pir Ali veled-i Tor Ali ...

İbrahim veled-i Ergun, nim; Seydi *Hallac*, nim; Ramazan veled-i Mavermiş, nim; Hamza veled-i ..., nim; Mehmed veled-i Receb, nim; İlyas veled-i Meşa, nim; Seydi Ali *Kedhüda*, nim; Hüseyin veled-i mezkûr, caba; Osman veled-i mezkûr, caba; Osman Geleban, caba; Mehmed veled-i İbrahim Hacı, caba; Hüseyin Geleban, caba; Aves veled-i Hüseyin, caba; Safi birâder-i Ali, caba; Hamza veled-i *İmam*, caba; Süleyman, caba; Ahmed, caba; Hızır *Karahisari*, caba; Ahmed Fakih, ekinlü; Mustafa, ekinlü; İbrahim *Kemah*, ekinlü; Sıtkı birâder-i Hasan, mücerred; Ali veled-i Hamza ...; Ömer veled-i Murad caba,

Çiftlik-i hassa-i süvâri, bir.

Cem'ân 24 neferen				5288
Çift	3,5	fi 42		147
Bennâk	14 neferen	minhâ 10 nefer	fi 13 11 neferen	fi 7 116
Hassa				1600
Gendüm		21 müd	1200	
Cev		10 müd	400	
Behre				1300
Gendüm		15 müd	900	
Cev		10 müd	400	
Bâd-ı hevâ				120

[s. 591] **Karye-i SARU KAYA**, mâlikâne-i vakf-ı evlâd-ı Ahi emir Ahmed divânî tımar Eyleki evlâd-ı mezkûr ...

Çiftlik-i hâssa-i süvâri, bir.

Hassa				760
Gendüm		8 müd	480	
Cev		7 müd	280	

Mezra'ı Hacı mâlikâne-i vakf-ı evlâd-ı mezkûr neferen mud.

Mezra'ı Çimönü mâlikâne-i evlâd-ı mezkûr neferen mud.

Mezra'ı İshacevik, mâlikâne-i evlâd-ı mezkûr neferen mud.

Mezra'ı Harami Saka mâlikâne-i vakf-ı evlâd-ı mezkûr harab

Mezra'ı Demirsali mâlikâne-i vakf-ı zaviye-i Emir Arif harab

Karye-i EMRE, tımar Hamza mâlikâne-i ...

Seydi Ahmed, nim; Hesar veled-i Şeyh Baba, nim; Ahmed *Hallaç*, nim; İshak *Kemah*, nim; Pir Ahmed Hamar İshak, nim; Yaşamış Geleban, nim.

Cem'ân 6 nefer			1126
Çift	3		126
Behre ma' hasıl			1000
Gendüm	10 müd	600	
Cev	10 müd	400	

Cem'ân şehri-i Sivas ma' vallaha 8350 neferen

.....	
Çift	745
Bennâk	782 neferen

5. BULGULAR

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin en kıymetli belgelerinden biri olan tapu tahrir defterleri, Osmanlı Devleti'nin idari, sosyal ve iktisadi yapısı hakkında bilgiler sunarak, tarih başta olmak üzere bazı bilim dallarına önemli bir kaynak olmaktadır. Bu önemli kaynaklardan biri olan 1454 tarihli 2 numaralı tapu tahrir defteri de bu tez çalışması nihayetinde her biri bir Osmanlı müessesesiyle direk olarak alakalı konular olan Osmanlı nüfus yapısı, Osmanlı mali yapısı ve Osmanlı idari yapısı hakkında çok önemli bilgiler sunmuştur. Sivas, 1454 yılı itibariyle şehir merkezinde 17 mahalleye, kırsalında ise köyleri ve mezra'alarıyla 189 idari birime sahip bir Anadolu kentidir. Şehir ve köylerde sosyolojik anlamda Müslim ve Gayrimüslim neferler, bu neferlerin mahallelere ve köylere dağılımları, evli nüfus (hane), bekâr nüfus (mücerred), göçmenler, görevliler, muafklar üretilen ürünler, meslek erbabı olanlar, bunların mükellef oldukları vergiler vs. bilgiler Sivas'ın tarihine çeşitli açılardan ışık tutmuştur. Çıkarım ve bulguları daha da derinleştirecek olursak, nüfus bazında şehir merkezinde toplam 558 nefer kaydının 216'sı Müslüman, 342'si Gayrimüslimdir. Netice itibariyle şehir merkezinde Gayrimüslimlerin nüfusu fazladır. Fakat buna karşılık Müslüman mahalle sayısı, Gayrimüslim mahalle sayısından azdır. Müslüman mahallelerin ve Müslüman köylerin tamamında imam ve görevliler mevcut değildir. Yine şehir merkezinde Cema'at-i Gureban isminde bir topluluğun nereden geldiğinin bilinmemesi ama bazı tarihçilerin bu grubun bölgeye göç ettiğini ileri sürmüş, ve konuyu bizim de öyle aktarmamızda bu yorum etkili olmuştur. Şehirlerdeki Müslüman mahallelerin bugün hala varlığını devam ettirdiğini bildirmekle beraber daha sonraki tahrirlerde yıkılan harap olan idari yapılanmalarında varlığı söz konusudur. Köylerdeki nüfus yapısına baktığımızda toplam 2268 nefer kaydının varlığını bilmekteyiz. Köy yapılanması da Müslim ve Gayrimüslim olarak ayrılmakta, fakat bu durumu bozan

istisnai 3 köy bulunmaktadır. 18 mezra'ada ise nüfus kaydı bulunmamaktadır. Ekonomik anlamda halkın temel besin ihtiyacı ekmeğin ham maddesi olan buğday ve hayvan yemi olarak kullanılan arpa en fazla üretilen hububattır. Vergilendirme yapılırken kullanılan ölçü birimi mud ve nadiren kiledir. 1 mud buğday yani gendüm 60 akçe olarak, 1 mud arpa ise 40 akçe olarak vergilendirilmiştir. Çift toprağı tasarruf edenlerden çift, nim toprağı işleyenlerden nim, ve ekinlü, caba, bennak gibi toprak tasarrufları ölçüsünde vergiye tabî tutulmuşlardır. Bekâr erlerin mücerred olarak kaydedildiğı defterde, normalde mücerred resmi başka bölgelerde alınmasına rağmen, bu yıllarda alınmamıştır. Nüfus bazında Sivas şehir ve köylerindeki rakamlar birbirleriyle kıyaslandığında ki tezimizde bu kıyaslamayı mümkün merteye yapmaya çalıştık önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Göçmen konusunda ise Akşehir, Karahisar, Erzincan, Karahisari, Kemahi vs. göç verilerinin çokluğu dikkatleri çekmektedir.

6. SONUÇ

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin en kıymetli belgelerinden biri olan tapu tahrir defterleri, Osmanlı Devleti'nin idari, sosyal ve iktisadi yapısı hakkında bilgiler sunarak, tarih başta olmak üzere bazı bilim dallarına önemli bir kaynak olmaktadır. Bu önemli kaynaklardan biri olan 1454 tarihli 2 numaralı tapu tahrir defteri de bu tez çalışması nihayetinde her biri bir Osmanlı müessesesiyle direk olarak alakalı konular olan Osmanlı nüfus yapısı, Osmanlı mali yapısı ve Osmanlı idari yapısı hakkında çok önemli bilgiler sunmuştur. Sivas, 1454 yılı itibariyle şehir merkezinde 17 mahalleye, kırsalında ise köyleri ve mezra'alarıyla 189 idari birime sahip bir Anadolu kentidir. Şehir ve köylerde sosyolojik anlamda Müslim ve Gayrimüslim neferler, bu neferlerin mahallelere ve köylere dağılımları, evli nüfus (hane), bekâr nüfus (mücerred), göçmenler, görevliler, muaflar üretilen ürünler, meslek erbabı olanlar, bunların mükellef oldukları vergiler vs. bilgiler Sivas'ın tarihine çeşitli açılardan ışık tutmuştur. Çıkarım ve bulguları daha da derinleştirecek olursak, nüfus bazında şehir merkezinde toplam 558 nefer kaydının 216'sı Müslüman, 342'si Gayrimüslimdir. Netice itibariyle şehir merkezinde Gayrimüslimlerin nüfusu fazladır. Fakat buna karşılık Müslüman mahalle sayısı, Gayrimüslim mahalle sayısından azdır. Müslüman mahallelerin ve Müslüman köylerin tamamında imam ve görevliler mevcut değildir. Yine şehir merkezinde Cema'at-i Gureban isminde bir topluluğun nereden geldiğinin bilinmemesi ama bazı tarihçilerin bu grubun bölgeye göç ettiğini ileri sürmüş, ve konuyu bizim de öyle aktarmamızda bu yorum etkili olmuştur. Şehirlerdeki Müslüman mahallelerin bugün hala varlığını devam ettirdiğini bildirmekle beraber daha sonraki tahrirlerde yıkılan harap olan idari yapılanmalarında varlığı söz konusudur. Köylerdeki nüfus yapısına baktığımızda toplam 2268 nefer kaydının varlığını bilmekteyiz. Köy yapılanması da Müslim ve Gayrimüslim olarak ayrılmakta, fakat bu durumu bozan

istisnai 3 köy bulunmaktadır. 18 mezra'ada ise nüfus kaydı bulunmamaktadır. Ekonomik anlamda halkın temel besin ihtiyacı ekmeğin ham maddesi olan buğday ve hayvan yemi olarak kullanılan arpa en fazla üretilen hububattır. Vergilendirme yapılırken kullanılan ölçü birimi mud ve nadiren kiledir. 1 mud buğday yani gendüm 60 akçe olarak, 1 mud arpa ise 40 akçe olarak vergilendirilmiştir. Çift toprağı tasarruf edenlerden çift, nim toprağı işleyenlerden nim, ve ekinlü, caba, bennak gibi toprak tasarrufları ölçüsünde vergiye tabî tutulmuşlardır. Bekâr erlerin mücerred olarak kaydedildiğı defterde, normalde mücerred resmi başka bölgelerde alınmasına rağmen , bu yıllarda alınmamıştır. Nüfus bazında Sivas şehir ve köylerindeki rakamlar birbirleriyle kıyaslandığında ki tezimizde bu kıyaslamayı mümkün merteye yapmaya çalıştık önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Göçmen konusunda ise Akşehir, Karahisar, Erzincan, Karahisari, Kemahi vs. göç verilerinin çokluğu dikkatleri çekmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Acun, Fatma, (1999), ‘‘Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji’’, **Türk Kùltürü İncelemeleri Dergisi**, S.1, İstanbul.
- Açıkkel, Ali, (2001), ‘‘XIV-XVI. Yüzyıllarda Tokat Zaviyeleri’’, **Pax Otomana Studies In Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç**, Edit. Kemal Çiçek, Harlem-Ankara.
- Afyoncu, Erhan, (1997), **Osmanlı Devlet Teşkilatında Defterhâne-i Âmire (XVI-XVIII. Yüzyıllar)**, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- _____, (2000), ‘‘Osmanlı Devletinde Tahrir Sistemi’’, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C. 6, Yeni Türkiye Yay., Ankara.
- Akbulut, Gülpınar, (Aralık 2009), ‘‘Sivas Şehrinin Tarihi Coğrafyası’’, **Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, C.35, S.2, Sivas.
- Akgündüz, Ahmet, (1990), **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri**, C. I, Fev Vakfı Yay. İstanbul.
- Akkoyun, Songül, (1992), **1530 Tarihli Tahrir Defterine Göre Darende Kazası**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Arat, R. Rahmeti, (1954), ‘‘Köy’’, **İA.**, C. VII, Cüz 61, Maarif Basımevi, İstanbul.
- Aslan, Dilek, (2006), **512 Numaralı Mufassal Tahrir Defterine Göre 1571-1572 Yıllarında Cebele Sancağı**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Aslanoğlu, İbrahim, (1964), **Her Yönden Sivas**, Kamil Kitabevi, Sivas.
- Avcı, Sedat, (2004), ‘‘Şehirsellerin Belirlenmesinde Kullanılan Kriterler Ve Türkiye Örneği’’, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Sosyoloji Dergisi**, 3. Dizi, S.9, İstanbul.

- Barkan, Ö. Lütfi, (1980), “Malikâni Divani Sitem”, **Türkiye’de Toprak Meseleleri**, TTK, Ankara.
- Barkan, Ö. Lütfi-Enver Meriçli, (1988), **Hüdavendigâr Livası**, Ankara.
- Beşirli, Mehmet, (2003), “Tokat Şer’iye Sicilleri’ndeki Ferman Ve Buyruclulara Göre XIX. Yüzyılın Başlarında Sivas Eyaleti’nin İdari Ve Ekonomik Yapısı”, **Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri (15-17 Mayıs 2003, Sivas)**, Sivas.
- Bulduk, Üçler, (1995), “16. Yüzyılda Çorum Sancağı-II (Dirlikler)” **OTAM**, S. 6, Ankara.
- Büchner, V. H., (1967), “Şehir”, **İA.**, C. XII, 111. Cüz, MEB. Basımevi, İstanbul.
- Darkot, Besim, (1988), “Sivas”, **İA.**, MEB Yay., İstanbul.
- Demir, Alpaslan, (2006), “Tahrir Defterlerine Göre Akşehir Zaviyeleri”, **Tarih Yazıları**, İstanbul.
- _____, (2007), **XVI. Yüzyılda Samsun-Ayıntab Hattı Boyunca Yerleşme Nüfus ve Ekonomik Yapı**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- _____, (2012), “XV-XVI. Yüzyılda Turhal Kazası’nda Nüfus Toprak İlişkisi”, **OTAM**, Sayı 27’de Yayınlanacak.
- Demir, Mustafa, (1996), **Türkiye Selçukluları ve Beylikler Devrinde Sivas Şehri**, Basılmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demirel, Ömer, (2000), **Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü**, TTK Yay., Ankara
- _____, (2006), “Osmanlı Dönemi Sivas Zaviyeleri’nin Fonksiyonlarına Dair”, **Osmanlı Dönemi Sivas Şehri**, Sivas Valiliği Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezi Yayın Kurulu, Sivas.
- _____, (2009), “Sivas”, **İA.**, TDV. Yay., C. 37, İstanbul.

- Devellioğlu, Ferit, (2005), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara.
- Dündar, Günday, (1989), **Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı Özellikleri ve Divan Rakamları**, TTK Yay., Ankara.
- Düzbakar, (2003/2), **Ömer, Osmanlı Döneminde Mahalle ve İşlevleri**, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, S.5., Bursa.
- Erdem, İlhan, (2006), “Türkiye Selçuklu-İhanlı İlişkilerinde Sivas”, **Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri, (29 Eylül-1 Ekim 2005)**, Sivas.
- Emecen, Feridun M., (1999), “Osmanlı’larda Yerleşik Hayat Şehirliler Ve Köylüler”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C. IV, Yeni Türkiye Yay., Ankara.
- Göde, Kemal, (2006), “Eretnalı’lar Devrinde (1327-1381) Sivas”, **Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri, (29 Eylül-1 Ekim 2005)**, Sivas.
- Gökbilgin, Tayyib, (1992), **Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî**, Enderun Yay., İstanbul.
- Gökçınar, Recep, (2007), **16. Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir Merkez Kazası (283/139 Numaralı Tahrir Defterine göre)**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gündüz, Ahmet, (2008), 1526 Tarihli Tahrir Defterine Göre Antakya Ve Çevresindeki Türkçe Yer Adları Hakkında Bir Değerlendirme, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 5, S. 9, Hatay.
- Gürbüz, Adnan, (1993), **Toprak-Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyıl Amasya Sancağı**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- _____, (2001), **XV ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Sancak Çalışmaları**, Dergâh Yay., İstanbul.

- _____, (2009), “15-16. Yüzyıllarda Sivas Şehir Hayatı”, **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Güz (11). Ankara.
- Halaçoğlu, Yusuf, (2003), **XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı**, TTK Yay., Ankara.
- İnalçık, Halil, (1955), “Çiftlik”, **DİA**, C. 8, İstanbul.
- _____, (1959), “Osmanlılarda Raiyyet Rüsûmu”, **Belleten**, C. XXIII, Ankara.
- _____, (2009), **Devlet-i ‘Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I**, İş Bankası Yay., İstanbul.
- İlhan, M. Mehdi, (1999), “Mufassal Tahrir Defterindeki Adların Önemine Dair Bazı Örnekler”, Bu makale 1993 yılında Uluslararası 3. Türk Kültürü Kongresi’nde sunulan bildirinin ilaveler ile genişletilmiş halidir. Bakınız M. Mehdi İlhan ‘Tapu Tahrir Defterlerindeki Şahıs Adları Hakkında Bazı Notlar’, **Uluslararası 3. Türk Kültürü Kongresi, Bildiriler 25-29 Eylül 1993**, 1. Cilt, Ankara.
- Kesik, Muharrem, (2006), Danişmentliler Zamanında Sivas (1071-1175), **Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri, (29 Eylül-1 Ekim 2005)**, Sivas.
- Kramers J. H., (1954), “Mahalle”, **İA.**, C. VII., Maarif Basımevi, İstanbul.
- Komisyon, (1992), “Medrese”, **DGBİT.**, C. 14, Çağ Yay., İstanbul.
- Kurt, Yılmaz, (1992), “1. Milletlerarası Osmanlı Tahrir Defterleri Sempozyumu’nun Ardından”, Osmanlı Tahrir Defterleri’, **Ankara Üniversitesi DTCTF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. 16, S. 27, Ankara.
- _____, (1993), “Sivas Sancağında Kişi Adları”, **OTAM**, S. 4, Ankara.
- _____, (1999), **Osmanlıca Dersleri 2**, Akçağ Yay, Ankara.
- _____, (2004), **Çukurova Tarihinin Kaynakları-1 1525 Tarihli Adana Sancağı Mufassal Tahrir Defteri**, TTK Yay., Ankara.

- Kütükoğlu, Mübahat, S., (1994), **Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi**, Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul.
- Köprülü, M. Fuad, (2003), **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**, Akçağ Yay., Ankara.
- Mahiroğulları, Memduh Ahmet, (2003), **İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli**, Kitap Matbacılık, Sivas.
- Uzunçarşılı, İ.Hakkı, (1988), **Osmanlı Tarihi**, I.Cilt, TTK Yay., Ankara.
- Ünal, Sıddık, (2004), “XIX ve XX. Yüzyıllarda Sivas'ın Demografik Yapısı”, **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi**, C. 9, S. 2, Elazığ.
- Ünal, Mehmet Ali, (1992), “XVI ve XVII. Yüzyıllarda Harput Sancağı'nın Demografik Yapısı”, **Tarih İçinde Harput**, Elazığ.
- _____, (1999), **XVI. Yüzyılda Çemişgezek Sancağı**, TTK Yay., Ankara.
- _____, (2005), **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Fakülte Kitapevi, Isparta
- Ortaylı, İlber, (1994), **Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı**, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Öz, Mehmet, (1991), “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, **Vakıflar Dergisi**, C. XXII
- _____, (1994), “Tahrir Defterlerine Göre Vezirköprü Yöresinde İskân ve Nüfus (1485-1576)”, **Belleten**, S. 219, Ankara.
- _____, (1999), **XV-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı**, TTK., Ankara.
- _____, (2000), “Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler”, **Osmanlılarda Bilgi ve İstatistik**, DİE. Yay., Ankara.
- Özcan, Koray, (Yaz / 2006), “Anadolu Türk Kent Tarihinden Bir Kesit: Selçuklu Döneminde Türk Kent Modelleri”, **Bilgi**, S. 38.
- Öztürk, Said, (1996), **Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi**,

OSAV, İstanbul.

Palabıyık, (2002), Hamit, ATAK, Şermin, “Türkiye’de Mahalle Yönetimi”, **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Alfa, Ekim.

Parlak, Bekir, (2003), “Tarihi Perspektifte Anadolu’nun İdaresinde Sivas”ın Yeri ve Önemi Üzerine Yönetimsel Bir Analiz’, **Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri (15-17 Mayıs 2003, Sivas)**, Sivas.

Komisyon, (1955), “Çiftlik”, **İA.**, 21. cüz, Maarif Basımevi, İstanbul.

Komisyon, (2002), **SİVAS**, Sivas Valiliği, Sivas.

Sarıçam, İbrahim, ERŞAHİN, Seyfettin, (2011), **İslâm Medeniyeti Tarihi**, TDV. Yayın Matbaacılık, Ankara.

Sönmez, Serpil, (2007), **15-16. Yüzyıllarda Nefs-i Sivas**, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şimşirgil, Ahmet, (1990), **Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat (1455-1474)**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Sungur, Mutullah, (2002), “XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti’nde Taşra İdaresi ve Vilayet Yönetimi”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. XIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara.

Tabakoğlu, Ahmet, (2008), **Türkiye İktisat Tarihi**, Dergâh Yay., İstanbul.

Yediyıldız, Bahaeddin, (1985), **Ordu Kazası Sosyal Tarihi**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.

Yinanç, Refet, Elibüyük, Mesut, (2009), **Kayseri Tahrir Defterleri I**, Kayseri.

Yurt Ansiklopedisi, (1982-1983), “Sivas”, Anadolu Yay. A.Ş.

8. ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Sivas merkezde doğdu. İlkokulu, Selçuk İlköğretim Okulu'nda, ortaokulu, Behram Paşa Ortaokulu'nda, liseyi ise Sivas Lisesi'nde okudu. 2004 yılında Gaziantep Üniversitesi Kilis Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü kazandı. 2008 yılında mezun oldu ve aynı yıl Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tarih Bölümünde Yüksek Lisans/Master eğitimine başladı. 2009 yılından beri Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı bulunan bazı ilköğretim okullarında ücretli öğretmen olarak görev yapmaktadır.